

การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน
โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาكم อำเภอกเกษตรสมบูรณ์
สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ

การศึกษาค้นคว้าอิสระ
ของ
อดิศักดิ์ ไชยพรหม

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
สิงหาคม 2556

ลิขสิทธิ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน
โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม อำเภอเกษตรสมบูรณ์
สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ

การศึกษาค้นคว้าอิสระ
ของ
อดิศักดิ์ ไชยพรม

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
กรกฎาคม 2556
ลิขสิทธิ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ ได้พิจารณาการศึกษาค้นคว้าอิสระ
ของนายอดิศักดิ์ ไชยพรม แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

I No.

(ผศ.ดร.ธรินธร นามวรรณ)

(อาจารย์ ดร.วรายุทธ ทวีลาภ)

(รศ.ดร.เผชญิ กิจระการ)

ประธานกรรมการ

(อาจารย์บัณฑิตศึกษาประจำคณะ)

กรรมการ

(อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ)

กรรมการ

(อาจารย์บัณฑิตศึกษานอกภาควิชา)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัย
มหาสารคาม

(รศ.ดร.ประวีต เอราวรรณ)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

(รศ.เทียนศักดิ์ เมฆพรรณโอบาส)

ผู้รักษาการคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ ๒๓ เดือน ส.ค พ.ศ. 2556

ประกาศคุณูปการ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก อาจารย์ ดร.วรายุทธ ทวีลาภ อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉรินธ นามวรรณ ประธานกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ และรองศาสตราจารย์ ดร.เผชัญ กิจระการ กรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง ผู้ศึกษาค้นคว้าขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาการบริหารการศึกษา และคณาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ทุกท่าน ที่เป็นผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ด้านการบริหาร การศึกษา ตลอดจนความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา โครงสร้าง และกระบวนการในการศึกษาค้นคว้าอิสระ ในครั้งนี้จนสำเร็จด้วยดี

ขอขอบพระคุณ อาจารย์สมเกียรติ ตุงคะเสรีรักษ์ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 อาจารย์ ดร.พัทธนันท์ พูนประสิทธิ์ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 และอาจารย์ ดร.ธัญญ์ศม์ จอกสถิตย์ ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ที่ได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ และให้คำแนะนำแก้ไขข้อบกพร่อง ของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ขอขอบพระคุณคณะผู้บริหาร ครู อาจารย์ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สมาคม ผู้ปกครองและครู ผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการนักเรียนและนักเรียนโรงเรียนเกษตรสมบูรณ์ วิทยาคม อำเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บ รวบรวมข้อมูล เพื่อใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ จนสำเร็จด้วยดี และผู้มีพระคุณทุกท่านที่มีได้ เอื้อนามในที่นี้

ขอบคุณภรรยาและบุตร ที่เป็นกำลังใจให้ด้วยดีตลอดมา คุณค่าและประโยชน์จาก การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขอมอบบูชาพระคุณบิดา มารดา และบูรพาจารย์ ที่ได้ให้การศึกษอบรมสั่งสอนให้เป็นผู้มีสติปัญญาและคุณธรรม จริยธรรม อันเป็นเครื่องชี้นำ ความสำเร็จในชีวิต

อดิศักดิ์ ไชยพรม

ชื่อเรื่อง	การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม อำเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ
ผู้ศึกษาค้นคว้า	นายอดิศักดิ์ ไชยพรม
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร.วรายุทธ ทวีลาภ
ปริญญา	กศ.ม. สาขาวิชา การบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่พิมพ์ 2556

บทคัดย่อ

คุณธรรม จริยธรรม คือคุณงามความดีหรือการประพฤติปฏิบัติของบุคคลในสิ่งที่ควรประพฤติ ภายใต้กรอบ กฎเกณฑ์ที่สังคมเห็นว่าถูกต้องเหมาะสมต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและต่อสังคม เป็นพื้นฐานของชีวิตที่จะประสบผลสำเร็จทั้งในส่วนตัวและส่วนรวม นั้นหมายถึงความสำเร็จของการจัดการศึกษา บุคคลมีความรู้ คู่คุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เพื่อพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม อำเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาสภาพปัญหา การขาดคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อสังคม และเพื่อพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อสังคม โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม อำเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการ ตามแนวคิด ทฤษฎีวงจรคุณภาพของเดมมิง ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การวางแผนการปฏิบัติงาน (Planning) การปฏิบัติตามแผน (Doing) การตรวจสอบประเมินผล (Checking) และการปรับปรุงแก้ไข (Action) โดยใช้กิจกรรมในการพัฒนา 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมเด็กดีวิถีประชาธิปไตย และกิจกรรมเยาวชนคนรักอาสา กส. ดำเนินการพัฒนาเป็น 2 วงรอบ โดยมีกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า และผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า จำนวน 5 คน นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 40 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม จำนวน 90 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน แบบสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม ตรวจสอบข้อมูลโดยใช้เทคนิค การตรวจสอบแบบสามเส้า และนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าด้วยวิธีการบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม นักเรียน โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม อำเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ในวงรอบที่ 1 โดยใช้กิจกรรมเด็กดีวิถีประชาธิปไตย และมีกิจกรรมย่อยในการพัฒนา 8 กิจกรรม ได้แก่ การเลือกตั้งประธานนักเรียน ตรวจสอบหน้าประตูโรงเรียน การทำความสะอาด กิจกรรมหน้าเสาธง บันทึกการเข้าเรียนรายคาบ บันทึกกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์ การแข่งขันฟุตบอล กิจกรรมผ้าป่าวันรักโรงเรียน ในการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ได้แก่ การแต่งกาย นักเรียน กลุ่มเป้าหมายทุกคนแต่งกายได้ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน ส่วนอีก 4 ด้าน ได้แก่ การตรงต่อเวลา การใฝ่รู้ใฝ่เรียน ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู พบว่า

นักเรียนกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดีขึ้นมาก มีส่วนน้อยที่ควรได้รับการพัฒนาต่อไป กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าจึงได้ดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 2 โดยใช้กิจกรรมเยาวชนคนรักอากาศส. ผลจากการพัฒนานักเรียนกลุ่มเป้าหมายในวงรอบที่ 2 ปรากฏว่าพฤติกรรมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การตรงต่อเวลา การใฝ่รู้ใฝ่เรียน ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดีขึ้นทุกคน นักเรียนมาโรงเรียนก่อนเวลา 08.00 น. และเข้าร่วมทำกิจกรรมหน้าเสาธงในตอนเช้า ให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ และเลิกเรียนเดินแถวกลับบ้านด้วยความเป็นระเบียบเรียบร้อย เข้าเรียนตรงเวลา ตั้งใจเรียน ให้ความร่วมมือในกิจกรรมการเรียนการสอน เคารพเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของบิดามารดาและผู้ปกครอง ช่วยเหลืองานบ้านและงานที่พ่อแม่ ผู้ปกครองประกอบอาชีพหารายได้ตามควรแก่โอกาส รู้จักประหยัดอดออม ใช้จ่ายเท่าที่จำเป็น ปฏิบัติตาม กฎ ระเบียบของโรงเรียน รู้จักรักษาทำความสะอาดห้องเรียน บริเวณโรงเรียน ให้ความร่วมมือในกิจกรรมโรงเรียนด้วยจิตอาสา เคารพและเชื่อฟังคำสั่งสอนของครู ส่งผลให้นักเรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นที่น่าพอใจ

โดยสรุปการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม อำเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ โดยใช้กิจกรรมการพัฒนาในวงรอบที่ 1 ได้แก่ กิจกรรมเด็กดีวิถีประชาธิปไตย การพัฒนาในวงรอบที่ 2 ได้แก่ กิจกรรมเยาวชนคนรักอากาศส.จากการดำเนินการทั้ง 2 วงรอบ พบว่า นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ มีความตระหนักถึงความสำคัญ ความจำเป็นของการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ความรับผิดชอบต่อตนเอง ในการแต่งกาย การตรงต่อเวลา การใฝ่รู้ใฝ่เรียน และความรับผิดชอบต่อสังคม ในความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู ทำให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นทุกคนอย่างเห็นได้ชัดเจน สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติ ปฏิบัติตนให้แก่นักเรียนรุ่นน้อง รุ่นพี่ ชุมชน สังคม ด้วยความภาคภูมิใจในตัวเอง ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ทำให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนด นักเรียนเป็นคนดี เป็นคนเก่ง อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และเป็นกำลังที่สำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ ให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไป

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	4
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
คุณธรรม จริยธรรมนักเรียน	9
กลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนา	38
การวิจัยปฏิบัติการ และแนวคิด ทฤษฎีวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง	45
บริบทของโรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม	51
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	51
งานวิจัยในประเทศ	51
งานวิจัยต่างประเทศ	56
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	60
กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าและผู้ให้ข้อมูล	60
ขั้นตอนดำเนินการศึกษาค้นคว้า	61
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	68
การเก็บรวบรวมข้อมูล	70
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล	70
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	71
4 ผลการศึกษาค้นคว้า	72
การดำเนินการศึกษาสภาพปัญหาและผลของการศึกษาสภาพปัญหา	72
การดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 1	73
การพัฒนาการดำเนินการในวงรอบที่ 1	82
การดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 2	84
การพัฒนาการดำเนินการในวงรอบที่ 2	91

บทที่	หน้า
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	93
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	93
สรุปผล	93
อภิปรายผล	96
ข้อเสนอแนะ	98
 บรรณานุกรม	 100
 ภาคผนวก	 107
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	108
ภาคผนวก ข หนังสือราชการขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญ	126
ภาคผนวก ค โครงการ/กิจกรรมการพัฒนา	130
ภาคผนวก ง ภาพกิจกรรมการดำเนินการศึกษาค้นคว้า	142
 ประวัติย่อของผู้ศึกษาค้นคว้า	 162

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แผนปฏิบัติการ การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม อำเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ	62
2 ปฏิทินการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้าง คุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม อำเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ	64
3 ผลการศึกษาศภาพปัญหาการขาดคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม อำเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ	73
4 สรุปผลพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนหลังจาก การดำเนินกิจกรรมพัฒนา วงรอบที่ 1	80
5 สรุปผลพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนหลังจาก การดำเนินกิจกรรมพัฒนา วงรอบที่ 1	81
6 สรุปผลพฤติกรรมนักเรียนกลุ่มเป้าหมายหลังดำเนินการพัฒนาการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม อำเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ในวงรอบที่ 1	82
7 สรุปผลพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง เรื่อง การตรงต่อเวลา หลังจากการดำเนินกิจกรรมพัฒนา วงรอบที่ 2	89
8 สรุปผลพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง เรื่อง การใฝ่รู้ใฝ่เรียน หลังจากการดำเนินกิจกรรมพัฒนา วงรอบที่ 2	89
9 สรุปผลพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคม เรื่อง ความรับผิดชอบต่อครอบครัว หลังจากการดำเนินกิจกรรมพัฒนา วงรอบที่ 2	90
10 สรุปผลพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคม เรื่อง ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู หลังจากการดำเนินกิจกรรมพัฒนา วงรอบที่ 2	90

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ประเทศไทยใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศ มาตั้งแต่ พ.ศ. 2504 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 1 ถึงฉบับที่ 7 มุ่งเน้น การพัฒนาด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก ส่งผลให้เศรษฐกิจดีแต่สังคมมีปัญหาการพัฒนาไม่ยั่งยืนจึงทำให้เกิด ความตระหนักว่าการพัฒนาที่ดีที่สุดคือการพัฒนาคน เพราะคนเป็นศูนย์กลางแห่งการพัฒนาทั้งหมด ดังนั้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 8 จนถึงฉบับที่ 11 ซึ่งเป็นฉบับปัจจุบัน จึงได้เปลี่ยนแปลงกรอบแนวคิดและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศ โดยมุ่งเน้นที่การพัฒนาคนให้เป็น ศูนย์กลางของการพัฒนาโดยใช้เศรษฐกิจเป็นเครื่องมือของการพัฒนาให้คนมีความสุขและมีคุณภาพชีวิต ที่ดีขึ้นพร้อมทั้งปรับเปลี่ยนวิธีการพัฒนาแบบแยกส่วนมาเป็นการพัฒนาแบบองค์รวมและเปิดโอกาสให้ ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม เพื่อนำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาร่วมกัน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 5) ในมาตรา 6 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาว่า ต้องเป็นไปเพื่อ พัฒนาคอนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 4) และมาตรฐานการศึกษาของชาติ ซึ่งประกาศใช้เมื่อปี พ.ศ. 2547 ได้กำหนด คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลโลกไว้ในมาตรฐานที่ 1 พร้อมทั้ง กำหนดตัวบ่งชี้ 5 ด้าน ได้แก่ 1) กำลังกายกำลังใจที่สมบูรณ์ 2) ความรู้และทักษะที่จำเป็นและ เพียงพอในการดำรงชีวิตและการพัฒนาสังคม 3) ทักษะการเรียนรู้และการปรับตัว 4) ทักษะทาง สังคม 5) คุณธรรมจิตสาธารณะ และจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก จากกฎหมาย แม่บทในการจัดการศึกษา คือ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังกล่าวข้างต้นเน้นการพัฒนาคนให้ มีความรู้คู่คุณธรรมเป็นเป้าหมายหลักของการจัดการศึกษา ข้อมูลจากโครงการเฝ้าระวังสถานการณ์เด็ก และเยาวชนไทยของสถาบันรามจิตติ (อมรวิรัช นาคทรพรพ. 2548 : 5) พบว่า ปัจจุบันเด็กและ เยาวชนไทยอยู่ในสถานการณ์ที่น่าเป็นห่วงหลายด้าน ขณะเดียวกันคนไทยกำลังประสบปัญหาวิกฤต ค่านิยมที่เป็นผลกระทบจากการเลือนไหลทางวัฒนธรรมต่างชาติเข้าสู่ประเทศทั้งทางสื่อและเทคโนโลยี สารสนเทศโดยขาดการคัดกรองและเลือกรับวัฒนธรรมที่ดีงามทำให้คุณธรรมและจริยธรรมของคนไทย ลดลงโดยเฉพาะเด็กและเยาวชน เนื่องจากวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปทำให้สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันศาสนา มีบทบาทในการอบรมเลี้ยงดู ให้ความรู้ ปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมลดน้อยลง นำไปสู่ค่านิยมและพฤติกรรมที่เน้นวัตถุนิยมและบริโภคนิยมเพิ่มมากขึ้น

กระทรวงศึกษาธิการได้เสนอแนวทางไว้ว่า สถานศึกษาต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้น การฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกัน และแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วน

สมดุลกัน ปลุกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ นอกจากนี้จากการศึกษาข้อมูล การประชุมเชิงปฏิบัติการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมเด็กและเยาวชน ไทยได้กำหนดยุทธศาสตร์ทั่วไปที่ใช้เป็นพื้นฐานในการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมเยาวชน ที่ประชุมได้มีมติ ให้นำเน้นการใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เข้มแข็ง ครูทุกคนต้องสอดส่องเอาใจใส่นักเรียนและร่วมมือกับพ่อแม่ในการอบรมเลี้ยงดูและแก้ไขพฤติกรรมลูกหลาน สถานศึกษาต้องจัดกิจกรรมที่สร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรมนักเรียนตามความสนใจหลากหลาย โดยเฉพาะกิจกรรมนอกหลักสูตรเพื่อป้องกันไม่ให้ เยาวชนไปมีว่สมกิจกรรมที่ไม่เหมาะสม การปรับปรุงการสอนคุณธรรม จริยธรรมในรูปแบบที่เน้นการ ปฏิบัติจริงและปรับรูปแบบให้ทันสมัย ปัญหาอีกประการหนึ่งซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาจริยธรรม โรงเรียนและผู้บริหาร ครู ทั้งผู้ดูแล ขาดแนวคิด ขาดองค์ความรู้ ขาดแรงจูงใจในการปรับพฤติกรรม เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของเด็ก เพื่อเสริมสร้างจริยธรรมของโรงเรียนตระหนักถึงความจำเป็นที่ ต้องพัฒนาจริยธรรมของเด็กควบคู่กันไปกับการพัฒนาประเทศด้านอื่นๆดังที่กล่าวในพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 1 มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่ สมบูรณ์ทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการ ดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและหมวด 4 มาตรา 23 การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้ง ความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้บูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ในการพัฒนาคนให้บรรลุเป้าหมายทุกฝ่ายนับตั้งแต่ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน จะต้องให้ความสำคัญ ส่งเสริมด้านจริยธรรมทัดเทียมกับความรู้ด้านวิชาการ นอกจากนี้จะให้ความรู้และทักษะต่าง ๆ ที่เป็น การเตรียมบุคคลในสังคมประชาธิปไตยบุคคลจะได้รับการอบรมให้ซาบซึ้ง มีการถ่ายทอดวัฒนธรรม แบบแผน ความประพฤติการปฏิบัติที่สมาชิกในสังคมตกลงยอมรับและกำหนดหลักใหญ่ ๆ ร่วมกัน คนที่มีความรับผิดชอบคือคนที่ตั้งใจปฏิบัติภารกิจหน้าที่ของตนให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่พึง ประสงค์ด้วยความเพียรพยายามและยอมรับผลของการกระทำนั้นไม่ว่าจะเป็นความรับผิดชอบหรือ ความผิดโดยเต็มใจ ไม่หลีกเลี่ยง คนทุกคนที่เกิดมาต้องมีหน้าที่รับผิดชอบ 2 ทาง คือ รับผิดชอบต่อตนเอง และรับผิดชอบต่อสังคม รับผิดชอบต่อตนเอง รู้จักรักษาร่างกาย ชีวิต สุขภาพทรัพย์สิน และเกียรติยศชื่อเสียงของตน ด้วยวิธีที่ชอบธรรม ส่วนรับผิดชอบต่อสังคมโดยการรู้จักหน้าที่ของ สมาชิกที่ดีของครอบครัว ญาติพี่น้องเพื่อนฝูงและบุคคลอื่น ๆ รวมทั้งงานส่วนรวมที่เป็นระดับชาติ อีกด้วย (เพ็ญแข พุ่มพิมล. 2545 : 2)

หน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับควรตระหนักถึงความสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ปัจจุบันสถานศึกษาทั่วไปมุ่งเน้นความเป็นเลิศทางวิชาการมาก จนบางครั้งลืมนึกไปว่า การศึกษาที่แท้จริงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เจริญงอกงามทั้งความรู้และความประพฤติที่ดีจึงควรให้ทั้งงาน วิชาการและการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมเจริญก้าวหน้าควบคู่กันไป ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อ การปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียน ปัจจุบันคุณธรรม จริยธรรมเป็นเรื่องที่ได้รับการ กล่าวถึงกันมาก เมื่อสังคมเกิดความสับสนวุ่นวาย ขาดความสงบสุขอันเนื่องมาจากความประพฤติหรือ การปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมของคนในสังคม ก็จะมีการวิเคราะห์หิววิจารณ์กล่าวโทษกันว่าเป็นเพราะคนใน ปัจจุบันขาดคุณธรรม จริยธรรม ปรากฏการณ์เช่นนี้นับว่าเป็นปัญหาสังคมลักษณะหนึ่ง ที่มีสาเหตุ มาจากหลายประการ ปัจจัยประการหนึ่งคือการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เช่น วิธีการดำรงชีวิต กระแส

วัฒนธรรมจากตะวันตกที่เน้นการสร้างสรรคทางวัตถุและการไฝ่หาความสุขความบันเทิงในรูปแบบต่างๆ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงในค่านิยมของบุคคลทั่วไป ผลกระทบจากปัจจัยเหล่านี้ ส่วนหนึ่งก็ปรากฏออกมาในลักษณะที่บุคคลมีความเห็นแก่ตัวมากขึ้น และมีแนวโน้มที่บุคคลบางคนจะกระทำทุกวิถีทางเพื่อแสวงหาความสุขและประโยชน์ส่วนตน โดยไม่คำนึงถึงความทุกข์ยากและความเดือดร้อนของคนอื่น จึงจำเป็นที่จะต้องหาทางปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมให้ฝังลึกเป็นค่านิยมที่ถูกต้อง ประพฤติในสิ่งที่ดีงามถูกต้องที่สังคมยอมรับ (สมเดช ใจหวัง. 2547 : 2)

โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม ตั้งอยู่เลขที่ 112 หมู่ที่ 7 บ้านโนนตุน ตำบลกุดเลาะ อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย มีเนื้อที่ทั้งหมด 59 ไร่ 3 งาน 55 ตารางวา ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ประมาณ 80% ค้าขาย 5% รับราชการ 5% และรับจ้างทั่วไป 10% ปัจจุบันโรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคมมีบุคลากรครู 80 คน พนักงานจ้างตามภารกิจ 3 คน นักการภารโรง- ยาม-พนักงานขับรถ 8 คน พนักงานจ้างชั่วคราว 4 คน รวมบุคลากรทั้งสิ้น 95 คน มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 1,576 คน ปรัชญา ผู้มีปัญญามีคุณธรรม มีความรับผิดชอบพัฒนาตนเองและผู้อื่นให้ประสบความสำเร็จสันติสุข คำขวัญ วินัย วิชา สามัคคี คติพจน์ วิริเยน ทุก ขมจ เจติ (คนล่วงทุกข์ได้เพราะความเพียร) สีประจำโรงเรียน เขียว - เหลือง วิสัยทัศน์ วิชาการเด่น เน้นคุณธรรม นำเศรษฐกิจพอเพียง เคียงคู่ชุมชน (โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม. 2555 : 2)

จากการศึกษาสภาพปัญหาของนักเรียนพบว่า นักเรียนขาดความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อสังคม ความรับผิดชอบต่อตนเอง เช่น การแต่งกายไม่ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน มาโรงเรียนสายและไม่ร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง ขาดเรียน หนีเรียน ไม่ใฝ่รู้ใฝ่เรียนเป็นผลทำให้มีผลการเรียนไม่ผ่าน ความรับผิดชอบต่อสังคม เช่น ความรับผิดชอบต่อครอบครัว คือไม่เคารพเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของบิดามารดาและผู้ปกครอง ไม่ช่วยเหลือการทำงาน ใช้จ่ายเงินฟุ่มเฟือย ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู คือ ไม่ปฏิบัติตาม กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียน ไม่ทำความสะอาดห้องเรียน บริเวณโรงเรียน ไม่ให้ความร่วมมือในกิจกรรม ขาดจิตอาสาช่วยเหลืองานครู (โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม. 2555) ปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาเรื้อรังนับวันจะมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ถ้าครูและผู้ปกครองไม่สังเกตหรือไม่ได้ดูแลอย่างทั่วถึง ปล่อยปละละเลย ทำให้นักเรียนมีปัญหาด้านพฤติกรรม ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ซึ่งอาจจะเป็นปัญหาต่อเนื่อง ต่อตนเอง ครอบครัวและสังคมต่อไป

ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าในฐานะครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ต้องการที่จะแก้ไขปรับปรุงเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อสังคมให้ได้ตามหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 โดยการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ทั้งในและนอกเวลาเรียนตามปกติ ถ้าผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมแล้วก็จะมีส่วนในการคิดพิจารณา ทำให้เกิดปัญญา นอกจากจะมีจิตนิสัยที่ดีแล้วพฤติกรรมที่แสดงออกก็จะดีด้วยและจะเป็นสื่อนำไปสู่การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ผลการเรียนรู้ก็จะดีตามไปด้วย กระบวนการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน จึงเป็นกระบวนการที่มีความจำเป็นเพื่อให้คนเป็นคนดี เป็นคนเก่ง ทุกคนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสันติสุข

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการขาดคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อสังคม โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม อำเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อสังคม โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม อำเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. เป็นการพัฒนาการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อสังคม โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม อำเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ
2. เป็นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อสังคมให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม อำเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ
3. เป็นข้อเสนอแนะให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ไปใช้ในการแก้ปัญหาและการพัฒนาการดำเนินงานคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อสังคม โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม อำเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ผู้ศึกษาค้นคว้าได้กำหนดขอบเขตในการศึกษาค้นคว้าดังนี้

1. กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าและผู้ให้ข้อมูล
 - 1.1 กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า จำนวน 5 คน ประกอบด้วย
 - 1.1.1 ผู้ศึกษาค้นคว้า
 - 1.1.2 ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า จำนวน 4 คน ได้แก่ ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม
 - 1.2 กลุ่มเป้าหมายจำนวน 40 คน ประกอบด้วย
 - 1.2.1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/2 จำนวน 7 คน
 - 1.2.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/4 จำนวน 10 คน
 - 1.2.3 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/5 จำนวน 10 คน
 - 1.2.4 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/7 จำนวน 13 คน

1.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม จำนวน 90 คน ประกอบด้วย

- 1.3.1 ผู้บริหาร/ครู โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม จำนวน 5 คน
- 1.3.2 ครูผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จำนวน 5 คน
- 1.3.3 ผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 40 คน
- 1.3.4 นักเรียนกลุ่มเป้าหมายจำนวน 40 คน

2. กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

2.1 กรอบเนื้อหา

การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม ครั้งนี้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาได้ตรงตามความต้องการของสถานศึกษา ชุมชน สังคม จากการศึกษาสภาพปัญหาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

2.1.1 ความรับผิดชอบต่อตนเอง ได้แก่

- 2.1.1.1 การแต่งกาย
- 2.1.1.2 การตรงต่อเวลา
- 2.1.1.3 การใฝ่รู้ใฝ่เรียน

2.1.2 ความรับผิดชอบต่อสังคม ได้แก่

- 2.1.2.1 ความรับผิดชอบต่อครอบครัว คือ การเคารพเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของบิดามารดาและผู้ปกครอง ช่วยเหลือกิจการงาน รู้จักประหยัดอดออม
- 2.1.2.2 ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู คือ การปฏิบัติตาม กฎระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียน ทำความสะอาดห้องเรียน เขตพื้นที่รับผิดชอบ บริเวณโรงเรียน ร่วมกิจกรรมในโรงเรียน เคารพเชื่อฟังคำสั่งสอนของครู และช่วยเหลืองานครู

2.2 กรอบกิจกรรมการพัฒนา

กิจกรรมที่ใช้ในการพัฒนาครั้งนี้ประกอบด้วยกิจกรรม 2 กิจกรรมดังต่อไปนี้

2.2.1 กิจกรรมเด็กดีวิถีประชาธิปไตย

การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนเป็นคนดีรู้จักบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม โดยมีกิจกรรมย่อยคือ การเลือกตั้งประธานนักเรียน ตรวจสอบหน้าประตูโรงเรียน การทำความสะอาด ร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง บันทึกการเข้าเรียนรายคาบ บันทึกกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ การแข่งขันฟุตบอล กิจกรรมผ้าป่าวันรักโรงเรียน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เคารพให้เกียรติซึ่งกันและกันในลักษณะของการมีคารวะธรรม สามัคคีธรรม และปัญญาธรรม

2.2.2 กิจกรรมเยาวชนคนรักอาสา กส.

การจัดกิจกรรมเยาวชนคนรักอาสา กส. นักเรียนกลุ่มเป้าหมายในวันอังคารและวันพฤหัสบดี เวลา 12.20-13.00 น. ของแต่ละสัปดาห์ เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ครู อบรม แนะนำ ให้ความรู้ รูปแบบอย่างที่ดี และนักเรียนปฏิบัติจริง โดยบันทึกการทำความดีด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมทุกวัน มีผู้รับรองการทำความดีที่อยู่โรงเรียน และอยู่บ้าน ซึ่งจะนำข้อมูลการปฏิบัติของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายแต่ละคนในแต่ละสัปดาห์มาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุง พัฒนาในสัปดาห์ต่อไป

3. วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ใช้วิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยผู้ศึกษาได้นำเอาหลักการและขั้นตอนตามแนวคิด วงจรคุณภาพของเดมมิง (Deming Cycle) มาเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้า เพื่อปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ให้เกิดความรับผิดชอบต่องานของตนเอง และความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน (PDCA) ดังนี้ การวางแผน การปฏิบัติงาน (Planning) การปฏิบัติตามแผน (Doing) การตรวจสอบประเมินผล (Checking) และการปรับปรุงแก้ไข (Action)

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ในครั้งนี้ ใช้ระยะเวลาในการดำเนินงาน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 เป็นเวลา 3 เดือน ตั้งแต่วันที่ 7มกราคม 2556 ถึงวันที่ 31 มีนาคม 2556 แบ่งเป็น 2 วงรอบ คือ

วงรอบที่ 1 วันที่ 7 มกราคม 2556 ถึงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2556

วงรอบที่ 2 วันที่ 1 มีนาคม 2556 ถึงวันที่ 31 มีนาคม 2556

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. คุณธรรม จริยธรรม หมายถึง คุณงามความดีหรือการประพฤติปฏิบัติของบุคคลในสิ่งที่ควรประพฤติ ภายใต้กรอบ กฎเกณฑ์ที่สังคมเห็นว่าถูกต้องเหมาะสมต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและต่อสังคม ซึ่งมี 2 ด้าน 5 พฤติกรรม

1.1 ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การรับรู้บทบาท หน้าที่ของตนที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ปฏิบัติตน ด้านการแต่งกาย การตรงต่อเวลา และการใฝ่รู้ใฝ่เรียน

1.1.1 การแต่งกาย หมายถึง การแต่งกายสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อยถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน

1.1.2 การตรงต่อเวลา หมายถึง การปฏิบัติตนตรงต่อเวลาในการมาโรงเรียน เข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง เข้าเรียนและส่งงานตามเวลาที่กำหนด

1.1.3 การใฝ่รู้ใฝ่เรียน หมายถึง การไม่ขาดเรียน หนีเรียน ตั้งใจเรียนในขณะที่เรียน และเวลาวางศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

1.2 ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง ภาระหน้าที่ของบุคคลที่จะต้องเกี่ยวข้องต่อครอบครัว ต่อโรงเรียนและครู

1.2.1 ความรับผิดชอบต่อครอบครัว หมายถึง การเคารพเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของบิดา มารดาและผู้ปกครอง ช่วยเหลือการงาน รู้จักประหยัดอดออม

1.2.2 ความรับผิดชอบต่อโรงเรียนและครู หมายถึง การปฏิบัติตาม กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียน ร่วมกิจกรรมในโรงเรียน ทำความสะอาดห้องเรียน เขตพื้นที่รับผิดชอบ บริเวณโรงเรียน เคารพและเชื่อฟังคำสั่งสอนของครู ช่วยเหลืองานครู

2. การดำเนินงาน หมายถึง กิจกรรมที่นำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม โดยใช้กิจกรรมการพัฒนา 2 กิจกรรม ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 กิจกรรมเด็กดีวิถีประชาธิปไตย หมายถึง การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตย ในโรงเรียน เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนเป็นคนดีรู้จักบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม โดยมีกิจกรรมย่อยคือ การเลือกตั้งประธานนักเรียน ตรวจหน้าประตูโรงเรียน การทำความสะอาด ร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง บันทึกการเข้าเรียนรายคาบ บันทึกกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ การแข่งขันฟุตบอล กิจกรรมผ้าป่าวันรักโรงเรียน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เคารพให้เกียรติซึ่งกันและกันในลักษณะของการมีคุณธรรม สามัคคีธรรม และปัญญาธรรม

2.2 กิจกรรมเยาวชนคนรักอาสา กส. หมายถึง การจัดกิจกรรมเยาวชนคนรักอาสา กส. นักเรียนกลุ่มเป้าหมายในวันอังคารและวันพฤหัสบดี เวลา 12.20-13.00 น. ของแต่ละสัปดาห์ เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ครูอบรม แนะนำ ให้ความรู้ ดูแบบอย่างที่ดี และนักเรียนปฏิบัติจริง โดยบันทึกการทำความดีด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมทุกวัน มีผู้รับรองการทำความดีทั้งอยู่โรงเรียน และอยู่บ้าน ซึ่งจะนำข้อมูลการปฏิบัติ ของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายแต่ละคนในแต่ละสัปดาห์มาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุง พัฒนา

3. นักเรียน หมายถึง นักเรียนกลุ่มเป้าหมายที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/2, 3/4, 3/5 และ 3/7 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม อำเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ

4. โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม อำเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ

5. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) หมายถึง การวิจัยที่ใช้กระบวนการปฏิบัติ อย่างมีระบบ โดยนำหลักการทางวิทยาศาสตร์มาใช้เพื่อแก้ปัญหาเฉพาะเรื่อง เฉพาะจุดซึ่งจะทำให้ แก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ได้อย่างทันที่อันจะส่งผลให้การปฏิบัติงานนั้นมีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปพัฒนาการ ดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามแนวคิดวงจรคุณภาพของเดมมิง (Deming Cycle) มี 4 ขั้นตอน คือ

5.1 การวางแผนการปฏิบัติงาน (Planning) หมายถึง การสำรวจปัญหา กำหนด แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหา (Thematic Concern) จากผู้ที่เกี่ยวข้องในทางการศึกษา วิธีการแก้ไข ปัญหา และกำหนดแผนการปฏิบัติงาน

5.2 การปฏิบัติตามแผน (Doing) หมายถึง การดำเนินการกระทำตามแผนปฏิบัติงาน ที่ได้พิจารณาไตร่ตรองแล้วอย่างรอบคอบเป็นการปฏิบัติงานจากแนวคิดให้เป็นการกระทำและใช้การ ปฏิบัติตามแนวที่ได้วางแผนไว้อย่างมีเหตุผลและครอบคลุมอย่างสมบูรณ์

5.3 การตรวจสอบประเมินผล (Checking) หมายถึง การตรวจสอบ ประเมินผล กระบวนการจากการปฏิบัติงาน โดยเป็นข้อมูลพื้นฐานที่จะสะท้อนเหตุการณ์ในปัจจุบันในลักษณะของ เหตุการณ์ในอนาคตที่จะดำเนินการต่อเนื่องและสอดคล้องกัน

5.4 การปรับปรุงแก้ไข (Action) หมายถึง การนำข้อมูลจากการประเมินผลไปวาง แผนการปฏิบัติงานต่อไป ซึ่งจะสะท้อนออกมาในรูปของกระบวนการ ปัญหาและแนวทางการกระทำ จะเป็นลักษณะของความเป็นไปได้ของสถานการณ์ทางสังคมต่างๆ โดยใช้การอภิปรายร่วมกันระหว่าง ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า ที่จะนำไปสู่การปรับสถานการณ์การปรับปรุงกิจกรรม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาฯ อำเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยลำดับการนำเสนอ ดังหัวข้อต่อไปนี้

1. คุณธรรม จริยธรรมนักเรียน
2. กลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนา
3. การวิจัยปฏิบัติการ และแนวคิด ทฤษฎีวงจรคุณภาพของเดมมิง
4. บริบทโรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาฯ
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

คุณธรรม จริยธรรมนักเรียน

1. ความหมาย ความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม

- 1.1 ความหมายของคุณธรรม จริยธรรม

จากการศึกษาเรื่องคุณธรรม จริยธรรม นักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้มีทั้งเหมือนกันและแตกต่างกันออกไปบ้าง ขึ้นอยู่กับแนวคิดของแต่ละบุคคล และศาสตร์อันเป็นพื้นฐานของบุคคลนั้นๆ โดยภาพรวมแล้วก็ใกล้เคียงกัน

สุชีรา บุญทัน (2541 : 7) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง แนวทางการประพฤติปฏิบัติอันถูกต้องดีงาม ทั้งกาย วาจา ใจ ทำให้เกิดความสงบสุขทั้งต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคม เอกสารรายงานการประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรมของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (กรมวิชาการ. 2541 : 59) ได้รวบรวมความหมายของคำว่า คุณธรรม จริยธรรม ที่กำหนดโดยผู้ทรงคุณวุฒิของไทยเป็นจำนวนมาก ความหมายต่างๆ ที่ให้ไว้มีความแตกต่างกันพอสมควรดังนี้

1. คุณธรรม หมายถึง หลักเกณฑ์หรือกฎเกณฑ์ในการตัดสินความถูกผิด ดีชั่ว และควรทำไม่ควรทำของพฤติกรรม
2. จริยธรรม หมายถึง แนวทางการประพฤติปฏิบัติ ตามความหมายนี้ จริยธรรมเป็นแนวทางและถ้าหากจะกำหนดต่อไปว่า แนวทางที่กล่าวนี้ หมายถึงแนวทางที่ดี ที่ถูก และที่ควรทำ กล่าวคือ หากพฤติกรรมใดอยู่ในแนวทางดังกล่าว ก็จะเป็นพฤติกรรมที่ดี ที่ถูก ที่ควรทำ ส่วนพฤติกรรมที่อยู่นอกแนวทางนี้ก็เป็นพฤติกรรมที่ไม่ดี ไม่ถูกและไม่ควรทำ
3. จริยธรรม หมายถึง พฤติกรรมที่ดี ที่ถูกและที่ควรทำตามความหมายนี้เน้นที่ตัวพฤติกรรม (เน้นที่จริยะ) มากกว่าเน้นที่หลักเกณฑ์หรือแนวทาง ตามความหมายนี้ พฤติกรรมที่ไม่ดี ไม่ถูก ไม่ควรทำ ก็ไม่ใช่จริยธรรม

บุญมี แทนแก้ว (2541 : 1) ให้ความหมายไว้ว่า “จริยธรรม หมายถึง ธรรมชาติหรือหลักธรรมที่บุคคลควรประพฤติ จัดว่าเป็นธรรมที่แสดงออกทางร่างกาย ในลักษณะที่ตีงามถูกต้องอันเป็นที่ประสงค์ของสังคม

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2542 : 88) กล่าวถึง ให้ความหมายจริยธรรมไว้ว่า คำว่า จริยธรรมแยกเป็น จริยะ + ธรรม คำว่า จริยะ หมายถึง ความประพฤติหรือกิจที่ควรประพฤติหรือกิจที่ควรประพฤติ ส่วนคำว่า ธรรม มีความหมายหลายอย่าง เช่น คุณความดีหลักคำสอนของศาสนา หลักปฏิบัติเมื่อนำคำทั้งสองมารวมกันเป็น จริยธรรมจึงได้ความหมายตามตัวอักษรว่า หลักแห่งความประพฤติหรือแนวทางของการประพฤติจากความหมายที่กล่าวมา สรุปได้ว่าจริยธรรมหมายถึงแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นคนดี เพื่อประโยชน์สุขของตนเองและสังคมส่วนรวม เป็นคุณธรรมที่แสดงออกทางกายในลักษณะที่ถูกต้อง เป็นมาตรการตัดสินใจว่าสิ่งใดควรทำสิ่งใดไม่ควรทำ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546 : 253) คุณธรรม หมายถึง สภาพคุณงามความดี

สมบัติ ท้ายเรือคำ (2543 : 8) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า คือ มาตรฐานหรือแนวทางในการปฏิบัติตนให้เป็นที่ยอมรับของสังคมและให้สังคมมีความสุขและพอใจ จริยธรรมไม่ได้เป็นเพียงการกระทำในสิ่งที่สังคมเห็นว่าดีหรือถูกต้องเท่านั้น แต่รวมถึงสิ่งที่ต้องเลือกกระทำในการตัดสินใจความขัดแย้งที่เกิดขึ้น

กรมวิชาการ (2542 : 3) คุณธรรม หมายถึง สภาพความดีงามทั้งหลายที่ฝังลึกอยู่ในจิตสำนึกของบุคคล และเป็นคุณสมบัติที่มีอาจหาได้ในสัตว์โลกชนิดอื่น เป็นสภาพคุณความดีที่อยู่ในจิตใจของมนุษย์ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการแสดงออกอันเป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น

เสกสรร สงวนนาม (2545 : 10) ได้กล่าวถึงจริยธรรมว่า หมายถึง หลักการดำเนินชีวิตอันประเสริฐอันเกิดจากการประพฤติปฏิบัติที่สอดประสานกันระหว่างปัญญา ศีลและสมาธิ ซึ่งตั้งอยู่บนฐานแห่งศีลธรรมด้านจิตนิยามและกรรมนิยาม อันเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตโดยใช้ปัญญาและสมาธิ เป็นบทบาทรองรับเพื่อนำสู่เป้าหมาย คือ อิศรภาพในการดำรงชีวิต

ศิริวัฒน์ ลำพุกษา (2545 : 13) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง การประพฤติปฏิบัติทั้งทางร่างกาย วาจา ที่เป็นไปตามหลักของความคิดโดยพื้นฐานมาจากจิตใจที่ตีงาม เพื่อประโยชน์ต่อตนเอง ต่อผู้อื่น ต่อสังคมและประเทศชาติอันจะก่อให้เกิดความสงบสุข

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2546 : 28) คุณธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นคุณความดีงาม สภาพที่เกื้อกูล

ยนต์ ชุ่มจิต (2546 : 261 – 262) ให้ความหมายคุณธรรมไว้ว่า หมายถึง ธรรมชาติของความคิด ลักษณะของความคิดหรือสภาพของความคิดที่มีอยู่ในตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

ปรีชา ริโยธา (2546 : 19 – 20) ให้ความหมายของจริยธรรมว่า หมายถึง คุณสมบัติทางความประพฤติที่สังคมมุ่งหวังให้สมาชิกของสังคมนั้นประพฤติตามจริยธรรมนั้นเกี่ยวข้องโดยตรงกับความถูกต้องในความประพฤติ ซึ่งมีความหมายถึงการกระทำอย่างเสรีในขอบเขตของมโนธรรม อันได้แก่ความสำนึกในความบังควรที่จะกระทำหรือเป็นหน้าที่ที่จะต้องกระทำของสมาชิกแต่ละคนในสังคมนั้น ความเปลี่ยนแปลงของจริยธรรมย่อมเกิดขึ้นได้อยู่เสมอในเมื่อสถานการณ์ของการดำเนินชีวิตเปลี่ยนแปลงไป

วคิน อินทสระ (2548 : 106 -107) ได้ความหมายของคุณธรรมตามหลักจริยศาสตร์ไว้ว่า คุณธรรม คือ อุปนิสัยอันดีงามซึ่งสั่งสมอยู่ในดวงจิต อุปนิสัยอันนี้ได้มาจากความพยายามและความประพฤติติดต่อกันมาเป็นเวลานาน พร้อมอธิบายและให้ความหมายอันสั้นว่า คุณธรรมคือความกล้าเลิศแห่งอุปนิสัย นอกจากนี้ยังได้อธิบายถึงความหมายที่นักปราชญ์ทั้งหลายได้ให้ไว้เช่น โชเครตีส หมายถึง ปัญญาหรือความรู้พร้อมทั้งนิสัย ถึงกับเน้นว่า คุณธรรม คือ ความรู้ เพลโต เห็นด้วยว่าคุณธรรม คือ ความรู้ อริสโตเติล เห็นว่า คุณธรรม คือ นิสัยอันดีงาม แมคแคนซี กล่าวว่า คุณธรรม คือ ความรู้และนิสัย เอ็มมานูเอลคานท์ เห็นว่า คุณธรรมคือการควบคุมแรงกระตุ้นต่างๆ และความทะยานอยากได้ด้วยเหตุผล

ดวงเดือน พันธุนาวิน (2538 : 7) คุณธรรม หมายถึง สิ่งที่อยู่ในสังคม สิ่งที่เขียนในระเบียบหรือเป็นหลักทางศาสนา เป็นสิ่งที่ดีงาม สิ่งที่ควรทำ และสิ่งที่ผู้อื่นและสังคมยอมรับ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ (2550 : 4-8) คุณธรรม คือ ความประพฤติดีจนเคยชินในด้านใดด้านหนึ่ง เช่น คุณธรรมแห่งความยุติธรรม ความกตัญญู เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา และยิ่งอ้างว่า นักจริยศาสตร์ได้วิเคราะห์เรื่องคุณธรรมไว้ว่า ต้องมีองค์ประกอบ 4 ประการเสมอ คือ

1. ความรู้รอบ (Prudence) ที่เป็นลักษณะจำเป็นของความประพฤติดี มิได้หมายถึงการมีความรู้มาก แต่หมายถึงการเล็งเห็น หรือการหยั่งรู้ได้ง่ายและชัดเจนว่าอะไรควรประพฤติ อะไรไม่ควรประพฤติ การแสวงหาความรู้มีส่วนช่วยให้เกิดความรู้รอบ ความรู้รอบอันลึกซึ้งส่วนมากเกิดจากการคิดคำนึงและประสบการณ์

2. ความเข้มแข็ง (Fortitude Courage) ความเข้มแข็งทางกายภาพ ได้แก่ กล้าเสี่ยงความยากลำบาก อันตราย และความตาย เพื่ออุดมการณ์ ความเข้มแข็งทางจิตใจ ได้แก่ กล้าเสี่ยงการถูกเข้าใจผิด กล้าเผชิญการใส่ร้ายและการเยาะเย้ย โดยมั่นใจว่าตนทำดี

3. ความพอเพียง (Sufficiency Temperance) ได้แก่ การรู้ว่าอะไรควรอยู่ในขอบเขตแค่ไหน เป็นการเดินสายกลางระหว่างกิเลสที่ตรงกันข้าม เช่น ความเข้มแข็งเป็นทางสายกลางระหว่าง ขี้ขลาดกับความบ้าบิ่น การขาดกับการเกิน เป็นการเก็บแ่งดีจาก 2 ข้าง เพื่อดำเนินชีวิตให้สูงขึ้น

4. ความยุติธรรม (Justice) ได้แก่ การให้ทุกคนและแต่ละคนตามความเหมาะสม คือ ต้องรู้ว่าเรามีกำลังให้เท่าไร ควรให้แก่ใคร และอย่างไร เช่น แก่ตัวเรา แก่บุคคล ในครอบครัว แก่บุคคลในวงญาติ เพื่อนฝูง มิตรสหาย แก่บุคคลร่วมงาน แก่ผู้บังคับบัญชา แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นต้น

กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ (2551 : เว็บไซต์) ได้สรุป คุณธรรม จริยธรรม คือ คุณสมบัติของความเป็นมนุษย์ อันเป็นไปเพื่อความสุขของตนเองและการอยู่ร่วมกัน หรือศีลธรรม คุณธรรม - จริยธรรม คือ การเป็นผู้มีจิตใจสูง ไม่เห็นแก่ตัวฝ่ายเดียว แสดงออกโดยการไม่เบียดเบียน มีความเมตตา กรุณา มุ่งช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นทุกข์

Piaget (1960 : 1) ให้ความหมายของจริยธรรมว่า เป็นองค์ประกอบของกฎเกณฑ์ที่บุคคลยอมรับว่าถูก ว่าดี ว่าควร เพื่อให้การยอมรับจากสังคม

Kohlberg (1976 : 1204) ได้กล่าวว่า จริยธรรมเป็นพื้นฐานของความยุติธรรม โดยถือเอาการกระจายสิทธิและหน้าที่อย่างเท่าเทียมกันของบุคคล ซึ่งไม่ได้หมายถึงกฎเกณฑ์ที่ใช้บังคับ

อยู่ทั่วไป แต่เป็นกฎเกณฑ์ที่มีความเป็นสากลที่คนส่วนใหญ่ยอมรับไว้ในทุกสถานการณ์และไม่มี ความขัดแย้งเป็นอุดมคติ

จากความหมายที่กล่าวมา สรุปว่า คุณธรรม คือ คุณงามความดีที่บุคคลสั่งสมไว้ในตนเองและมีพฤติกรรมที่ทุกสังคมยอมรับ ตัดสินตามกฎเกณฑ์ว่า ถูก ผิด ดี ชั่ว ควรและไม่ควรทำ จริยธรรม หมายถึง การประพฤติปฏิบัติของบุคคลในสิ่งที่ควรประพฤติ ภายใต้กรอบกฎเกณฑ์ที่สังคมเห็นว่าถูกต้องเหมาะสมต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและต่อสังคม

1.2. ความสำคัญของคุณธรรม

พระธรรมปิฎก (ปอ.ปยุตโต) (2546 : 118) กล่าวถึงความสำคัญของการเสริม จริยธรรมในสังคมไทยไว้ว่า “ สิ่งที่สังคมไทยต้องการอย่างมากคือพลังทางจริยธรรม ที่ยึดเหนี่ยวผู้คนให้สัมพันธ์ต่อกันด้วยความเกื้อกูล และร่วมกันสร้างสังคมไทยให้น่าอยู่ จริยธรรมเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตและสังคมในยุคนี้ คนร่ำร้องถึงจริยธรรมในสภาพสังคมที่เสื่อมโทรมทางจิตใจจำเป็นต้องเร่งรัดการเสริมสร้างทางจริยธรรมและพัฒนาจิตใจเป็นพิเศษ รวมถึงการพัฒนาจริยธรรมชนิดที่เตรียมรับมือไว้ให้พร้อมกับการพัฒนายุคใหม่ที่กำลังจะมาถึงพร้อมความเจริญทางวัตถุต่างๆที่ตามมาในอนาคต ”

จากแนวคิดในเรื่องจริยธรรมของบุคคลต่างๆ ที่กล่าวมา แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการส่งเสริมและสร้างจริยธรรมให้แก่สังคมไทย เพราะสภาพของสังคมในปัจจุบันทำให้คนเรียกร้องให้มีการเสริมสร้างจริยธรรม ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตในวิถีของสังคมได้ถูกต้อง เพื่อช่วยให้สังคมสามารถดำรงอยู่ได้อย่างสงบและมีสันติ

ยนต์ ชุ่มจิต (2546 : 262 -263) ได้กล่าวถึงคุณธรรมว่า เป็นเรื่องของความดีที่อยู่ภายในจิตใจของบุคคล ส่วนการกระทำดีหรือพฤติกรรมดีที่บุคคลได้กระทำนั้น เป็นเรื่องของ จริยธรรม ด้วยเหตุนี้คุณธรรมและจริยธรรมจึงเป็นของคู่กัน กล่าวคือ เมื่อบุคคลมีจิตวิญญาณที่เปี่ยมไปด้วยคุณความดี ย่อมจะกระทำแต่สิ่งที่ดีที่มีประโยชน์ทั้งสิ้น อย่างไรก็ตามหากบุคคลใดมีแต่ความคิดดีๆ แต่ไร้การกระทำดีย่อมไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่นแต่ประการใด แต่ก็ยังมีประโยชน์อยู่บ้างเพราะมิได้สร้างความสับสนวุ่นวาย หรือความเดือดร้อนเป็นอันตรายต่อผู้ใด บุคคลจะมีความสุข ความเจริญทั้งในชีวิตส่วนตัวและชีวิตการทำธุรกิจการงานใดๆ นั้นจะต้องประกอบด้วย “ การคิดดี การพูดดี และการทำดี ” การคิดดี หมายถึง คิดแต่สิ่งที่เป็นคุณเป็นประโยชน์ ไม่คิดในสิ่งที่ทำให้จิตใจต้องเศร้าหมอง เสื่อมโทรม ตกต่ำ พูดอย่างรวมๆ ก็คือ ต้องไม่โลภไม่โกรธ ไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดเพื่อจ้อ พูดด้วยความเมตตา พูดแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ พูดให้กำลังใจใช้ถ้อยคำอ่อนหวานจับใจ เป็นต้น สำหรับการกระทำดีนั้น ให้นั้นไปที่พฤติกรรมทางกายในทางที่ดีเป็นประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น หลีกเลี่ยงการเบียดเบียนผู้อื่นทางกาย ไม่ยึดถือเอาสิ่งของที่ผู้อื่นไม่อนุญาตมาเป็นของตน และไม่ประพฤติผิดทางประเวณี เป็นต้น การทำความดีทั้งสามด้านดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ต้องเกี่ยวเนื่องกับคุณธรรมทั้งสิ้น

ดำเนินชีวิตของบุคคลและสังคมทุกหมู่เหล่า สังคมใดหรือชาติใดที่เต็มไปด้วย ประชาชนซึ่งเป็นผู้ขาดคุณธรรม จริยธรรมและศีลธรรมแล้วสังคมนั้นจะมีแต่ความยุ่งเหยิง ไร้สาระสาย ความเดือดร้อนจะเกิดขึ้นทุกหนทุกแห่งไม่ว่าวันชาติจะมีการลักขโมย แย่งชิง ปล้นฆ่า ข่มขืนและสิ่งเลวร้ายต่างๆ จะบังเกิดขึ้นไม่เว้นแต่ละวัน ถ้าหากสังคมใดมีสภาพดังกล่าวนี้ ชีวิตของคนในสังคมนั้นจะต้องปราศจากความสุขอย่างแน่แท้ ตรงกันข้ามสังคมใดสมาชิกของสังคมเปี่ยมไปด้วยคุณธรรม จริยธรรม สังคมนั้นๆ ก็จะมีแต่ความสุขสงบ สุข ความร่มเย็น สังคมได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็ว

และต่อเนื่อง ชีวิตของทุกคนก็จะมีแต่ความสงบสุขความสบาย เป็นชีวิตที่มีคามีประโยชน์ทั้งต่อตนเอง และผู้อื่น

กล่าวโดยสรุป คุณธรรม จริยธรรมและศีลธรรมก่อให้เกิดประโยชน์หรือมีความสำคัญ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่นดังต่อไปนี้

1. ประโยชน์ตน

1.1 ทำให้ตนเองมีชีวิตที่สงบเย็น ไม่ต้องเดือดเนื้อร้อนใจ ไม่ต้องอยู่อย่างหวาดระแวง เพราะตนเองไม่ได้เบียดเบียนผู้ใด มีแต่จะสร้างประโยชน์สุขให้แก่สังคมและผู้อื่น

1.2 ทำให้ตนเองมีความเจริญรุ่งเรือง ในชีวิตส่วนตัวและการทำงานอาชีพมีความมั่นคงและก้าวหน้า

1.3 ได้รับการยกย่องสรรเสริญเทิดทูลบูชาจากบุคคลทั่วไป

1.4 ครอบครัวอบอุ่นมีความสุข มีฐานะทางเศรษฐกิจมั่นคง

2. ประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ

2.1 ประโยชน์ต่อสถาบัน เช่น สถาบันครอบครัวของตน ได้รับการยกย่องสรรเสริญจากบุคคลทั่วไป สถาบันการศึกษาหรือสถาบันที่ประกอบอาชีพธุรกิจมีชื่อเสียง ทำให้บุคคลอื่นศรัทธา เลื่อมใสและสถาบันและหน่วยงานที่ตนเองสังกัด มีความเจริญก้าวหน้าได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะสมาชิกทุกคนเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมและศีลธรรมอันดีงาม

2.2 ประโยชน์ต่อชุมชน เช่น สังคมได้รับความสงบสุขเพราะทุกคนเป็นคนดีมีคุณธรรม และสังคมได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องรวดเร็ว เพราะสมาชิกทุกคนต่างกระทำหน้าที่ของตนเองอย่างเต็มความสามารถ

3. ประโยชน์ต่อชาติบ้านเมือง เช่น สถาบันชาติ ศาสน์ กษัตริย์ มีความมั่นคง เพราะประชาชนมีความจงรักภักดีและเห็นความสำคัญของสถาบันดังกล่าวอย่างแท้จริง และขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ มีความมั่นคงถาวร เพราะทุกคนมีความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้และเต็มใจยึดถือปฏิบัติตาม

2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม จริยธรรม

2.1 ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรม

เผชิญ กิจระการ และคณะ (2539 : 10 – 12) ได้ศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับจริยธรรม ได้แก่ ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ ทฤษฎีการเรียนรู้เงื่อนไขไขผลกรรม ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมและทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม สรุปสาระสำคัญดังนี้

2.1.1 ทฤษฎีจิตวิเคราะห์

กลุ่มของ Freud เป็นนักจิตวิทยากลุ่มแรกที่มีชื่อเสียงในการพัฒนาจริยธรรม ฟรอยด์ได้อธิบายการเกิดพฤติกรรมต่างๆ ว่าเกิดจากแรงผลักดันจากจิตใต้สำนึกซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วนคือ

1. อิด (Id) เป็นแรงขับภายในซึ่งเป็นตัวกระตุ้นให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมต่างๆ ตามความต้องการโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง ควรหรือไม่ควรแต่อย่างใด

2. อีโก้ (Ego) เป็นส่วนหนึ่งของจิตที่ยับยั้งการแสดงพฤติกรรมตามความต้องการของอิด โดยควบคุมจิตมิให้แสดงพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของสังคม

3. ซุปเปอร์อีโก้ (Super Ego) เป็นส่วนหนึ่งของจิตที่เกี่ยวกับการรับรู้ทางคุณธรรมและกระตุ้นให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมตามปทัสถานของสังคม โดยซุปเปอร์อีโก้กระตุ้นให้อิดละทิ้งความไม่ถูกต้องและไม่ควร และสนับสนุนอีโก้ให้เปลี่ยนทิศทางพฤติกรรมไปในทางที่ถูกที่ควรนักจิตวิทยาตามทฤษฎีวิเคราะห์มีความเชื่อว่า พ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือผู้ใกล้ชิดเป็นบุคคลสำคัญที่ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม แก่บุตรหลาน หรือผู้ที่อยู่ในความปกครอง โดยใช้การให้รางวัลและการลงโทษเป็นเครื่องมือในการปลูกฝังและพัฒนาให้ถึงระดับซุปเปอร์อีโก้ เด็กจะมีพฤติกรรมการกระทำตามกระบวนการถอดแบบ (Identification) จากวิธีการอบรมเลี้ยงดูตั้งแต่เยาว์วัย ทำให้เด็กถอดแบบบุคลิกภาพ ค่านิยม และมาตรฐานจริยธรรมในสังคม จนกระทั่งยอมรับและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมได้ กล่าวคือ เมื่อจริยธรรมได้รับการปลูกฝังและพัฒนาในระดับซุปเปอร์อีโก้แล้ว เด็กจะรู้สึกผิดเมื่อตนเองกระทำไม่ถูกต้อง และยอมรับการลงโทษและจะมีความรู้สึกขึ้นขมตนเองเมื่อปฏิบัติตนตามมาตรฐานจริยธรรม

2.1.2 ทฤษฎีการเรียนรู้เงื่อนไขผลกรรม

Skinner นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน เป็นผู้เสนอทฤษฎีการเรียนรู้เงื่อนไขผลกรรม กล่าวว่า พฤติกรรมของคนเรานั้นมีผลกรรมเป็นตัวกำหนด กล่าวคือ พฤติกรรมใดก็ตามหากทำแล้ว ผู้กระทำได้รับผลกระทบทางบวก ซึ่งเรียกว่าการเสริมแรง (Reinforcement) พฤติกรรมนั้นก็เกิดซ้ำบ่อยมากขึ้น และพฤติกรรมใดที่กระทำไปแล้วผู้กระทำได้รับผลกระทบทางลบ พฤติกรรมนั้นก็ลดลง ดังนั้น ในการควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ตามทฤษฎีการเรียนรู้เงื่อนไขผลกรรมนี้ จึงกระทำได้ 2 แนวทาง คือ

1. ถ้ามุ่งหวังให้มนุษย์ปฏิบัติตามจริยธรรมที่พึงประสงค์ ก็ควรให้แรงเสริมทางบวก เช่น การยกย่อง ชมเชย ให้ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน เป็นต้น
2. ถ้ามุ่งหวังให้มนุษย์ควบคุมตนเองโดยลดการกระทำที่สังคมไม่พึงประสงค์ ก็ให้ผลกรรมทางลบ เช่น การลงโทษ การตำหนิติเตียน การลดสภาพทางสังคม เป็นต้น

2.1.3 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจท์และโคลเบิร์ต

Piaget นักจิตวิทยาผู้ริเริ่มความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของมนุษย์ว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ขึ้นอยู่กับความฉลาดในการที่จะรับรู้กฎเกณฑ์และลักษณะต่างๆ ทางสังคม พัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลจึงขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลนั้น เพียเจท์ได้แบ่งขั้นของการพัฒนาจริยธรรมของมนุษย์ เป็น 3 ขั้น คือ ขั้นก่อน จริยธรรมขั้นยึดคำสั่ง และขั้นยึดหลักแห่งตน

Kohlberg ได้รับเอาแนวคิดของเพียเจท์มาขยายและทำการศึกษาต่อโดยกล่าวถึงขั้นของการพัฒนาการทางจริยธรรม โดยใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ดังนี้

1. ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Preconventional) เป็นระดับการเรียนรู้จำกัดอยู่ในขอบเขตของสิ่งที่เป็นรูปธรรม ไม่เข้าใจกฎเกณฑ์ของสังคมอย่างเป็นระบบ แบ่งเป็น
 - 1.1 หลักการเชื่อฟังคำสั่งและหลบหลีกการลงโทษ เด็กตัดสินการกระทำว่าดีหรือไม่ดีจากผลการกระทำ และยอมรับตามคำสั่งผู้มีอำนาจทางกายเหมือนตนเพราะกลัวจะได้รับความสะดวก เด็กช่วงนี้อายุ 2 – 7 ปี
 - 1.2 หลักการแสวงหารางวัล เด็กถือว่าการกระทำที่ถูกต้องคือการกระทำที่สนองตามความต้องการและทำให้ตนเกิดความพอใจ ความสัมพันธ์กับผู้อื่นเป็นในลักษณะการโต้ตอบซึ่งกันและกันแบบตาต่อตา ฟันต่อฟัน เด็กช่วงนี้อายุ 7 – 10 ปี

2. ระดับตามกฎเกณฑ์ (Conventional) เป็นระดับที่เด็กเรียนรู้ที่จะทำตามกฎเกณฑ์ต่างๆ แบ่งเป็น

2.1 หลักการทำตามผู้อื่นเห็นชอบ คือ การทำให้ผู้อื่นพอใจและยอมรับตนเองช่วงนี้อายุ 10 – 13 ปี

2.2 หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม เด็กเริ่มเห็นความสำคัญของกฎเกณฑ์และระเบียบต่างๆ ยอมรับและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ทางสังคม เด็กช่วงนี้อายุ 13 – 16 ปี

3. ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Post conventional) เป็นระดับที่การตัดสินใจพฤติกรรมจะเป็นไปตามความคิดและเหตุผลของตนเองที่เห็นว่าเหมาะสม แบ่งเป็น

3.1 หลักการทำตามคำมั่นสัญญา จะยึดประโยชน์และความถูกต้องทางกฎหมายกระทำในสิ่งที่สังคมหรือชุมชนยอมรับ เห็นความสำคัญของส่วนรวม เข้าใจในสิทธิของตนเองและผู้อื่น สามารถควบคุมตนเองได้ เด็กช่วงนี้อายุ 16 ขึ้นไป

3.2 หลักการยึดอุดมคติสากล แสดงถึงการมีอุดมคติ มีหลักกรรมประจำใจ

2.1.4 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม

Bandura นักทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมมีแนวคิดที่ว่า จริยธรรมหมายถึง กฎ (Rule) สำหรับการประเมินพฤติกรรม กฎนี้จะเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงโดยการสังเกต การฟัง การอ่านจากแนวคิดของผู้อื่น แล้วเกิดความเชื่อ และความคิดในเชิงประเมินที่จะนำไปสู่การตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรม และนำไปสู่การควบคุมตนเองให้ประพฤติปฏิบัติตามที่ตั้งใจไว้

2.1.5 การกำหนดระดับพัฒนาการทางจริยธรรม

จากผลการประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรมไทย ของกรมวิชาการ ที่ประชุมได้กำหนดพฤติกรรมของบุคคลออกเป็นระดับต่างๆ ตามลักษณะผลที่กระทบถึงบุคคล โดยแบ่งระดับของจริยธรรมจากต่ำไปหาสูง

ระดับที่ 1 ระดับด้อยหรือขาดคุณสมบัติของจริยธรรม

ระดับที่ 2 ระดับมีจริยธรรมเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง

ระดับที่ 3 ระดับมีจริยธรรมเพื่อผลประโยชน์ของผู้อื่นในหมู่คณะเล็กๆ

ระดับที่ 4 ระดับมีจริยธรรมเพื่อผลประโยชน์ของสังคมโดยรวม

แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมมีแนวคิดที่สำคัญ แบ่งได้ 3 แนวทางใหญ่ ดังนี้ (สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน. 2542 : 14-20)

1. ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของบุคคล (Psycho – analytic Theory)

กล่าวถึง จริยธรรมกับมโนธรรมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มนุษย์อยู่ในสังคมกลุ่มใดก็จะเรียนรู้ความรับผิดชอบชั่วดีจากสิ่งแวดล้อมในสังคมนั้นจนมีลักษณะพิเศษของแต่ละสังคมที่เรียกว่า เอกลักษณ์เป็นกฎเกณฑ์ให้ประพฤติปฏิบัติตามข้อกำหนดโดยอัตโนมัติ คนที่ทำชั่วแล้วรู้สึกนึกเกิดหรืออดตั้ปะละอายใจตนเองถือว่าได้รับการลงโทษด้วยตนเอง เมื่อสำนึกแล้วพึงละเว้นไม่ปฏิบัติอีกโดยไม่ต้องมีสิ่งควบคุมจากภายนอก เป็นการสร้างมโนธรรมขึ้นมาโดยไม่จำเป็นต้องสนใจ องค์ประกอบของลำดับขั้นพัฒนาการทาง จริยธรรม

2. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) อธิบายการเกิดของจริยธรรมว่าเป็นกระบวนการสังคมประภคิต (Socialization) โดยการซึมซาบกฎเกณฑ์ต่างๆ จากสังคมที่เติบโตมารับเอาหลักการเรียนรู้เชื่อมโยงกัน หลักการเสริมแรงและการทดแทนสิ่งเร้ารับแนวคิด ของทฤษฎีจิตวิเคราะห์เป็นรูปแบบโดยยึดถือว่า การเรียนรู้คือการสังเกตเลียนแบบจากผู้อื่นใกล้ชิดเพื่อแรงจูงใจ คือเป็นที่ยอมรับในกลุ่มพวกเดียวกับกลุ่มต้นแบบเพื่อเป็นพวกเดียวกัน

3. ทฤษฎีการพัฒนาการทางปัญญา (Cognitive Theory) จริยธรรมเกิดจากแรงจูงใจในการปฏิบัติตนสัมพันธ์กับสังคม การพัฒนาจริยธรรมจึงต้องมีการพิจารณาเหตุผลเชิงจริยธรรมตามระดับสติปัญญาของแต่ละบุคคลซึ่งมีวุฒิภาวะสูงขึ้น การรับรู้จริยธรรมก็พัฒนาขึ้นตามลำดับ

ดวงเดือน พันธุนาวิณ (2524 : 2 - 3) ได้แบ่งจริยธรรมของมนุษย์ออกเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

1. ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้ในสังคมนั้น ว่าการกระทำ ชนิดใดควรทำ ชนิดใดควรงดเว้น พฤติกรรมใดมีความเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมมากน้อยเพียงใด ความรู้เชิง จริยธรรมนี้ขึ้นอยู่กับอายุ ระดับการศึกษาและพัฒนาการทางสติปัญญาเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ทางสังคมและศาสนาส่วนใหญ่เด็กจะเริ่มมีการเรียนรู้ตั้งแต่แรกเกิดโดยเฉพาะในช่วงอายุ 2 - 10 ปี จะได้รับการปลูกฝังค่านิยมเหล่านี้เป็นพิเศษ

2. ทศนคติเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้ของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่างๆ ทศนคติเชิงจริยธรรมส่วนมากจะสอดคล้องกับค่านิยมในสังคมนั้นแต่บุคคลบางคนในสถานการณ์ปกติอาจจะมีทศนคติแตกต่างไปจากค่านิยมในสังคมก็ได้ ทศนคติเชิงจริยธรรมมีความหมายกว้างกว่าความรู้เชิงจริยธรรม เพราะทศนคติจะรวมถึงความรู้และความรู้สึกในเรื่องนั้นๆ เข้าด้วยกัน ดังนั้น ทศนคติเชิงจริยธรรมจึงมีคุณสมบัติที่สำคัญที่สามารถใช้ทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมได้แม่นยำกว่าการใช้ความรู้เกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมของมนุษย์แต่เพียงอย่างเดียว

3. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการตัดสินใจเลือกที่กระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในสถานการณ์นั้นๆ เหตุผลดังกล่าวจะแสดงให้เห็นถึงเหตุจูงใจที่อยู่เบื้องหลังของการกระทำของบุคคล การศึกษาเหตุผลเชิงจริยธรรมจะทำให้เราทราบว่าบุคคลผู้มีจริยธรรมแตกต่างกันอาจมีการกระทำที่คล้ายคลึงกัน หรือบุคคลที่มีการกระทำเหมือนกันอาจมีเหตุผลของการกระทำแตกต่างกัน

4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบหรืองดเว้นการแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ หรือค่านิยมในสังคมนั้น ตัวอย่างพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่สังคมยอมรับ เช่น การให้ทาน การเสียสละเพื่อส่วนรวม การช่วยเหลือผู้ที่ตกทุกข์ได้ยาก เป็นต้น ส่วนพฤติกรรมที่สังคมไม่ยอมรับ เช่น การโกงสิ่งของเงินทอง หรือคะแนน การลักขโมย การกล่าวเท็จ เป็นต้น พฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นสิ่งที่สังคมให้ความสำคัญมากกว่าด้านอื่นๆ ทั้งนี้เพราะการกระทำในทางที่ดีและเลวของบุคคลส่งผลโดยตรงต่อความผาสุกและความทุกข์ของสังคมจริยธรรมได้มีการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงอยู่ตลอดเวลา

สาเหตุที่มีการปรับปรุงจริยธรรม (กิริติ บุญเจือ. 2538 : 72)

1. เพราะระเบียบสังคมเปลี่ยนแปลงไป เราเผชิญกรณีใหม่ๆ ซึ่งจริยธรรมเก่าๆไม่ได้คาดการณ์ไว้ เช่น การคุมกำเนิด การทำให้สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลง เป็นต้น
2. ประวัติศาสตร์ให้ตัวอย่างมาแล้วว่า จริยธรรมมีการปรับตัวเรื่อยมา ถ้าปรับตัวไม่ทันก็มักเกิดการปฏิวัติเมื่อความขัดแย้งระหว่างสภาพใหม่กับจริยธรรมเดิมถึงขีดสุด เราหาแนวทางป้องกันการเปลี่ยนแปลงกะทันหัน โดยทดลองเปลี่ยนแปลงไปเป็นขั้นๆ จะมีดีกว่าหรือ
3. ความก้าวหน้าในวิชาสาขาอื่น เช่น ภูมิศาสตร์ ชีววิทยา จิตวิทยา สังคมวิทยา ทำให้เราเข้าใจว่าสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อจริยธรรมอยู่มาก จึงทำให้อยากปรับปรุงจริยธรรมให้สอดคล้อง กับความรู้ความเข้าใจของเราอยู่เสมอ

4. ความต้องการในตัวของเราเองที่ต้องการพัฒนาขึ้นในทางจิตใจ ต้องการรับผิดชอบการกระทำของเราอย่างเต็มที่ และต้องการกระทำทุกอย่างด้วยความสำนึกในความรับผิดชอบต่อตัวมากขึ้น ไม่พอใจที่จะทำตัวเป็นเด็กที่ต้องถูกงัดไปจนตายทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมมีทฤษฎีต่างๆ ที่ได้ปรากฏขึ้น เพื่อการจัดค่าของการพัฒนาทางคุณธรรมและจริยธรรม ดังนี้

การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของมนุษย์ (Piaget. 1960 : unpagged)

กล่าวว่า “จริยธรรมเกิดจากแรงจูงใจในการปฏิบัติตนสัมพันธ์กับสังคม การพัฒนาจริยธรรมจึงต้องมีการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมตามระดับสติปัญญาของแต่ละบุคคล ซึ่งมีวุฒิภาวะสูงขึ้น การรับรู้จริยธรรม ก็พัฒนาขึ้นตามลำดับ” การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของมนุษย์มีขั้นตอน 3 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นก่อนจริยธรรมยังไม่เกิดจริยธรรม แต่สามารถเรียนรู้จากประสาทสัมผัส และมีพัฒนาการทางสติปัญญาในขั้นต้น

2. ขั้นเชื่อฟังคำสั่ง เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ใหญ่มีการคิดก่อน ปฏิบัติการตามคำสั่ง ซึ่งในขณะแรกเริ่มจะไม่คำนึงถึงเหตุผลของคำสั่งนั้น

3. ขั้นยึดหลักแห่งตน เกิดหลักความคิด มีพัฒนาการทางสติปัญญาขึ้นตามประสบการณ์ทางสังคม คลายความเกรงกลัวอำนาจภายนอก เริ่มมีความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น

Kohlberg เป็นนักการศึกษาด้านจริยธรรม เป็นผู้นำทฤษฎีจริยศึกษาศาสตร์ได้นำเอาความรู้ทางปัญญา จิตวิทยา สังคมวิทยา และศึกษาศาสตร์มาประกอบกันขึ้นเป็นทฤษฎีบูรณาการ โคลเบิร์ก ได้วิเคราะห์หลักพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 6 ลำดับขั้น ที่อาจนำไปใช้ในรูปแบบต่างๆ ที่จะเลือกได้ในสถานการณ์ของการพิจารณาสิ่งที่เป็นคุณธรรมมีดังต่อไปนี้

1. การเชื่อฟังและการลงโทษ (Obedience and Punishment) พิจารณาในด้านประเด็นของการถือเอาอัตราของตัวเองเป็นใหญ่

2. การแสวงหารางวัล (Exchange) เป็นเป้าหมายตามลักษณะเฉพาะรายบุคคลและการแลกเปลี่ยนกันอย่างเสมอภาคที่ตกลงกัน เพื่อจะยอมรับความคิดเห็นของกันและกันในสังคมเพื่อแสวงหารางวัล

3. การทำตามความเห็นชอบของผู้อื่น (Conformity) ความสัมพันธ์และการทำตามรูปแบบที่ผู้อื่นเห็นชอบ เป็นการแลกเปลี่ยนกันในความคาดหวัง การติดต่อประสานงานและความศรัทธายึดมั่น ไว้วางใจต่อผู้อื่น โดยการปฏิบัติที่ดีงามต่อกันตามบทบาทและหน้าที่ของตน

4. การทำตามหน้าที่ในสังคม (Social System) ระบบสังคม และความมีสิทธิรับผิดชอบที่จะให้มีการดำเนินการตามหน้าที่ที่ตนกระทำในสังคมนั้น เพื่อรักษาระเบียบทางสังคมและทำหน้าที่ของสังคมจึงต้องรักษาสถาบันให้ดำเนินไปอย่างราบรื่นโดยส่วนรวม

5. การทำตามกฎเกณฑ์และข้อสัญญา (Contract) สิทธิพื้นฐานและพันธะสัญญาทางสังคมที่จะใช้กับประชาชนโดยส่วนรวม จะต้องยึดถือค่านิยมซึ่งมีมากมายแตกต่างกันไป รวมทั้งความคิดเห็นซึ่งมีอยู่เฉพาะกลุ่ม นำมารวมกันเป็นพันธะสัญญาของสังคมร่วมกัน

6. การยึดมั่นโนธรรมตามหลักสากล (Universal) หลักจริยธรรมสากล คือเป็นการแนะแนวทางให้มนุษย์ชาติกระทำตามข้อกำหนดของสังคมพื้นฐานของแต่ละแห่งโดยภาพกว้างและลึก การถือเอาความเคารพนับถือในบุคคลอื่นเป็นจุดหมายมิใช่เป็นวิธีการ ความยุติธรรมคือ สัจธรรมไม่ขึ้นกับวัฒนธรรม เฉพาะแห่งหรือสังคมใดสังคมหนึ่งเท่านั้น

โคลเบอร์ก เห็นว่า จริยธรรมเป็นลักษณะประสบการณ์ และหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับกฎเกณฑ์เป็น มาตรฐานความประพฤติในสังคม บุคคลจะพัฒนารับผิดชอบต่อชีวิต ให้เหตุผลจนกระทั่งพัฒนาพฤติกรรมของตนเองมีความสัมพันธ์ในสังคมตามสิทธิและหน้าที่อย่างถูกต้องดีงาม

Im Manuel Kant เป็นนักปรัชญาชาวเยอรมัน (ค.ศ. 1724 -1804) เป็นนักเหตุผลนิยม เป็นผู้นำทฤษฎีเหตุผลนิยม หมายถึง สิทธิที่ยึดมั่นในคุณธรรมได้ริเริ่มจริยธรรมแบบหน้าที่นิยม หรือในเหตุผลอย่างเคร่งครัด อาจเรียก Moral Purism หรือ Formal Ethics จากแนวความคิดของคานท์ถือว่า มโนธรรมเป็นเหตุผลภาคปฏิบัติมันบ่งบอกถึงศีลธรรมในตัวเอง คือ เป็นที่รู้จักกันแล้วว่าหลักศีลธรรมนั้นรู้กันตัวเอง รู้ขึ้นในใจของตนเองมันเป็น Armorial เป็นสิ่งที่มีมาก่อน ไม่ใช่มีขึ้นหรือประจักษ์เพราะประสบการณ์ เป็นสิ่งที่มีตนเป็นพยานตามแนวความคิดของคานท์ มีความเห็นว่า ดี ชั่ว ผิด ถูก ที่เป็นศีลธรรมนั้นเป็นสิ่งถาวรตายตัวค่าของจริยธรรมเป็นสิ่งที่มีความจริงตายตัว จะถือเอาผลของการกระทำมาตัดสินไม่ได้ ทฤษฎีนี้จะยึดกฎระเบียบเป็นหลักเกณฑ์มาตรฐานการพิจารณาตัดสินคุณค่าจะทำไปตามหน้าที่ที่ระบุไว้เป็นข้อกำหนดนั้น จะแปรเปลี่ยนโดยสิ่งไปใช้เหตุผลจากการกระทำไม่ได้ แม้ว่าจะเป็นสิ่งมีคุณประโยชน์เพียงใดก็ตาม สิ่งที่คานท์เชื่อว่าเป็นการกระทำที่ดีนั้น ไม่มีอะไรในโลกนี้ที่คิดว่าเป็นสิ่งที่ดีโดยปราศจากเงื่อนไข นอกจากการมีเจตนาที่ดี ดังนั้น การทำตามหน้าที่จึงเป็นเจตนาที่ดีไม่ใช่การกระทำตามแรงกระตุ้นของสัญชาตญาณและความรู้สึกตามอารมณ์ปรารถนา แต่ทำตามเจตนาที่เกิดจากสำนึกในหน้าที่ตามพรหระณะของคานท์ถือเอาหน้าที่เป็นความคิดรวบยอดทางจริยศาสตร์ถือว่าการทำหน้าที่เพื่อหน้าที่และหน้าที่สำคัญที่สุดนี้เรียกว่า Deontology ไม่ใช่ Teleology

Keathwohl และ Masia (1994 : unpagged) ได้กำหนดทฤษฎีจำแนกระดับคุณภาพของการเรียนรู้ด้านจิตใจ ที่ครอบคลุมความสนใจทัศนคติ ค่านิยม และลักษณะนิสัย โดยจัดลำดับขั้นตอนคุณลักษณะด้านความรู้สึกไว้ 5 ประการดังนี้

1. การรับรู้ (Receiving) เป็นจุดเริ่มต้นที่บุคคลจะเรียนรู้เรื่องต่างๆ และเกิดความรู้สึกต่อสถานการณ์หรือสิ่งเร้าที่ปรากฏ การรับรู้แบ่งเป็น 3 ขั้นย่อย โดยถือปริมาณการรับรู้เป็นเกณฑ์ดังนี้

1.1 การสำนึก เป็นการเริ่มรู้สึกหรือสำนึกเกี่ยวกับลักษณะหรือเรื่องราวต่างๆ ที่มาเร้า

- 1.2 การตั้งใจรับรู้ เป็นการใส่ใจสิ่งเร้านานพอสมควร แต่ยังไม่มีความคิดเห็นหรือประเมินตัดสินใดๆ เป็นเพียงการสังเกตเห็น
- 1.3 การเลือกรับรู้ เป็นการรับรู้สิ่งเร้าโดยมีการจำแนกความแตกต่างยังไม่มี การประเมินใดๆ
2. การตอบสนอง (Responding) เมื่อบุคคลรับรู้เรื่องราวต่างๆ แล้วจะมีปฏิกิริยาตอบสนองสิ่งเร้าที่ตนรับรู้ ขั้นการตอบสนองแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้
 - 2.1 ยินยอมตอบสนอง เป็นการยอมรับหรือยอมปฏิบัติตาม
 - 2.2 สมัยครใจตอบสนอง เป็นความรู้สึกที่จะทำกิจกรรมนั้นด้วยความสมัครใจ
 - 2.3 พอใจตอบสนอง เป็นการตอบสนองด้วยความรู้สึกเต็มใจ พอใจมีความเพลิดเพลินสนุกสนานรื่นเริง
3. การเห็นคุณค่า (Valuing) เป็นความรู้สึกที่เกิดจากการประเมินสถานการณ์หรือเรื่องราวต่างๆ ว่ามีประโยชน์หรือไม่อย่างไร การเห็นคุณค่าจะเกิดขึ้นซ้ำๆ โดยมีการสะสมไว้เรื่อยๆ พฤติกรรมการเห็นคุณค่าจะดูได้จากความแน่นอน ความคงเส้นคงวาสม่ำเสมอของการกระทำในขั้นนี้แบ่งออกเป็น 3 ขั้นย่อยได้
 - 3.1 การยอมรับคุณค่า เป็นการยอมรับด้วยความเชื่อมั่นที่ยังไม่ถาวรอาจเปลี่ยนแปลงได้ในคุณค่าของสถานการณ์หรือเรื่องราว
 - 3.2 ซินชมในคุณค่า เป็นการยอมรับในคุณค่าของสถานการณ์หรือเรื่องราวถึงระดับที่แสดงออกอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น อยากติดตาม อยากเข้าไปร่วมผูกพัน
 - 3.3 ยึดมั่นในคุณค่า เป็นความเชื่อมั่นความแน่วแน่มั่นคงเกิดศรัทธาในเรื่องราวหรือเหตุการณ์ว่าควรทำตามและพยายามหาโอกาสแสดงออก
4. การจัดระบบ (Organization) เป็นความรู้สึกที่เกิดจากบุคคลได้รวบรวมเรื่องราวหรือสิ่งมีคุณค่าไว้ในจิตใจหลายอย่าง แล้วจัดคุณค่าเข้าเป็นระบบ มีการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างคุณค่าของเรื่องราวหรือสิ่งต่างๆ ของจุดเด่นและจุดร่วมของคุณค่าเหล่านั้นในขั้นนี้แบ่งออกเป็น 2 ขั้นย่อย ดังนี้
 - 4.1 การสร้างแบบคุณค่า เป็นการสรุปรวบยอดระหว่างคุณค่าของเรื่องราวต่างๆ ที่บุคคลยึดมั่นเข้าด้วยกัน
 - 4.2 การจัดระบบคุณค่า เป็นการเรียงลำดับความสำคัญของสิ่งที่มีคุณค่าต่างๆ และจัดคุณค่าต่างๆ ให้ผสมผสานกลมกลืนเข้าด้วยกัน
5. การสร้างลักษณะนิสัย (Characterization) เป็นการพัฒนา เป็นอุดมคติที่ฝังลึกถึงจิตวิญญาณ ยึดถือ เทิดทูน โดยจิตในมิติสังเคราะห์ เป็นแบบแผนกฎเกณฑ์ขึ้นมาให้ตนเองมีการกระทำที่คงเส้นคงวา โดยมีการจัดระบบของตนเองและยึดถือจนเป็นการกระทำอัตโนมัติคือไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ใด เขาก็แสดงพฤติกรรมแบบเดิมซึ่งเป็นลักษณะของตนเองแล้วณรงค์ก็ให้ผู้อื่นร่วมยึดถือและปฏิบัติด้วยในขั้นนี้แบ่งออกเป็น 2 ขั้นย่อย ดังนี้
 - 5.1 สร้างข้อสรุป เป็นการที่บุคคลพยายามปรับปรุงระบบตนเองให้สมบูรณ์ตามแนวที่ตนต้องการ
 - 5.2 กิจนิสัย เป็นการที่บุคคลแสดงออกตามแนวที่ตนเองต้องการอย่างสม่ำเสมอจนเป็นลักษณะของตนเอง

2.2 ทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและสังคม

1. ทฤษฎีฉันทามติ (Consensus Theory)

Emile Durkheim ผู้นำของทฤษฎีนี้เห็นว่า การศึกษาเป็นการปลูกฝังสภาพทางร่างกาย ปัญญา และศีลธรรม ตามที่สังคมต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนการศึกษาทำหน้าที่ในการสร้างความเหมือนกัน โดยใช้วิธีการปลูกฝังทางศีลธรรมและขณะเดียวกันการศึกษาก็ทำหน้าที่สร้างความแตกต่างกัน โดยการปลูกฝังความรู้ทางวิชาการและวิทยาศาสตร์ และในทัศนะของเขาเห็นว่าหน้าที่ประการแรกสำคัญกว่า เพราะจะทำให้การศึกษาสามารถผลิตสมาชิกของสังคมที่มีลักษณะเป็นเอกพันธ์ มีฉันทามติ และมีความเป็นบูรณาการ อันจะนำไปสู่เสถียรภาพของสังคมด้วยเหตุนี้เขาจึงเน้นจริยศึกษาเป็นพิเศษ

การศึกษาตามแนวคิดนี้จึงเป็นเครื่องมือที่จะผลิตสมาชิกที่เห็นคล้อยตามกัน ทำให้สังคมมีความสงบเรียบร้อยและมีเสถียรภาพ การศึกษาเป็นแนวทางการจัดบุคคลและสังคมให้เป็นหน่วยที่มีระเบียบและความหมาย การที่เด็กได้รับค่านิยม และระเบียบข้อบังคับต่างๆ ไว้ในตนเอง เท่ากับเด็กได้ผ่านพิธีเข้าอยู่ในสังคม

2. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) เป็นทฤษฎีที่นำเอาหลักการเสริมแรง (Principle of Reinforcement) และหลักการเชื่อมโยง มาใช้อธิบายวิธีการและการที่บุคคลได้รับอิทธิพลจากสังคม สิ่งแวดล้อมทางสังคมหรือวัฒนธรรมว่าเป็นตัวกำหนดเงื่อนไขทางสังคมให้กับเด็ก นับตั้งแต่เด็กเกิดมา พ่อแม่จะเป็นผู้สอนให้เด็กทราบถึงแนวปฏิบัติในสังคม การแยกความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ถูกหรือผิด ดีหรือเลว โดยใช้สิ่งเสริมแรงทางคำพูด จะเห็นได้ว่าพัฒนาการทางจริยธรรมเป็นความงอกงามของพฤติกรรมและอารมณ์จากการปรับตัวให้เข้ากับกฎเกณฑ์ ทางสังคม โดยมีแรงขับพื้นฐานมาจากความต้องการทางชีววิทยา การแสวงหารางวัลตลอดจนการหลีกเลี่ยงการถูกสังคมลงโทษ ด้วยเหตุนี้แม้ว่ามนุษย์จะไม่ได้มีจริยธรรมหรือความต้องการมาตรฐานทางจริยธรรมมาตั้งแต่เกิดก็ตาม เมื่อโตขึ้นจะมีปทัสถานของจริยธรรมและพฤติกรรมไปตามแนวทางโครงสร้างทางวัฒนธรรมในสังคม ซึ่งได้มาด้วยการเสริมเรงนั่นเอง (Skinner, 1974 : 101-128) ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของเกสเลส ที่ว่าทารกไม่ได้เกิดมาพร้อมกับมีจริยธรรมหรือศีลธรรมประจำใจติดตัวมา การที่ทารกจะพัฒนาไปแล้ว รู้ว่าสิ่งใดผิด สิ่งใดถูก สิ่งใดดี สิ่งใดเลว สิ่งใดควรประพฤติ เกิดจากการอบรมศึกษาในภายหลังพัฒนาการทางจริยธรรมจะมีสองแบบ คือ

2.1 ไม่ทำเพราะรู้ว่าไม่ดี และทำเพราะรู้ว่าดี เป็นสิ่งที่เกิดจากแรงภายใน

2.2 ไม่ทำเพราะว่า ถ้าทำจะถูกลงโทษ และจำทำเพราะถ้าทำแล้วจะได้รับรางวัล เป็นการตอบแทน เป็นแรงจากภายนอก

3. ทฤษฎีการเลียนแบบ

การเรียนรู้ด้วยการเลียนแบบนั้นเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการสังเกตพฤติกรรมผู้อื่น แล้วตนเองจึงเอามาทำตามอย่างที่เรียกว่า “เลียนแบบ” ในทางจิตวิทยาแยกการเลียนแบบออกเป็น 2 แบบคือ

3.1 Imitation เป็นการแสดงปฏิกิริยาที่ออกมาเป็นกิริยาท่าทางอย่างตรงๆ เช่นเด็กแสดงอากัปกิริยาท่าทางตามการ์ตูนในโทรทัศน์ การเลียนแบบชนิดนี้เป็นการเลียนแบบจากภายนอกและอยู่ในระดับผิวเผิน

3.2 Identification เป็นการเลียนแบบที่เน้นไปในด้านจิตใจ โดยผู้เลียนแบบมีความต้องการบางอย่างทางจิตใจที่จะเป็นเหมือนตัวต้นแบบ และจะเลือกเอาคุณลักษณะบางประการของตัวต้นแบบมาเป็นของตนกระบวนการเรียนรู้จากตัวแปรประกอบด้วยกระบวนการหลัก 4 ประการคือ

3.2.1 ความพอใจ (Attention) ความใส่ใจของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญมากถือว่าเป็นเกณฑ์ขั้นแรก เพราะถ้ามีผู้เรียนไม่มีการใส่ใจการเรียนรู้โดยการสังเกตหรือเลียนแบบก็จะไม่เกิดขึ้น สิ่งที่เป็นองค์ประกอบสำคัญทำให้ผู้เรียนมีความใส่ใจที่จะสังเกต คือ ระดับความคล้ายคลึงกันระหว่างตัวแบบและตัวผู้สังเกต

3.2.2 การจดจำ (Retention) เมื่อผู้เรียนได้สังเกตพฤติกรรมของตัวแบบด้วยความใส่ใจผู้เรียนก็จะบันทึกพฤติกรรมนั้นไว้ในความจำ สิ่งที่บันทึกไว้ได้นั้นอาจจะเป็นเพียงพฤติกรรมที่สังเกตเห็นหรืออาจจะรวมถึงคำอธิบายเกี่ยวกับพฤติกรรมว่าทำไมถึงเป็นเช่นนั้น เกิดขึ้นได้อย่างไรและเมื่อใดเป็นต้น หรืออาจจะมีภาพพจน์เกี่ยวกับสิ่งที่ได้สังเกต สรุปแล้วผู้สังเกตที่สามารถระลึกถึงสิ่งที่สังเกตเห็นได้เป็นภาพในใจและสามารถเข้ารหัสด้วยคำพูดหรือถ้อยคำจะเป็นผู้ที่สามารถแสดงพฤติกรรมการเลียนแบบได้แม้ว่าเวลาจะผ่านไปนานก็ตาม

3.2.3 การแสดงเหมือนตัวแบบ (Reproduction) มี 2 ลักษณะ คือ

3.2.3.1 การเลียนแบบและการจัดระบบพฤติกรรมที่จะแสดง

3.2.3.2 การปรับการแสดงพฤติกรรมให้เหมาะสมโดยอาศัยข้อคิดเห็นจากผู้อื่น การแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบจึงเป็นกระบวนการที่ผู้เรียนแปรสภาพภาพที่สะสมเอาไว้หรือสิ่งที่จำได้ออกมาเป็นการกระทำหรือแสดงพฤติกรรมที่เหมือนหรือใกล้เคียงกับตัวแบบแต่เนื่องจากการเรียนรู้โดยการสังเกตประกอบด้วยกระบวนการสติปัญญาและความพร้อมทางร่างกายของผู้เรียน ดังนั้น การแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบของแต่ละบุคคลจึงแตกต่างกันไปบางคนอาจจะทำได้ดีกว่าตัวแบบที่ต้นสังเกตหรือบางคนก็สามารถเลียนแบบได้เหมือนมากส่วนบางคนทำได้ไม่เหมือนแบบ ทำได้เพียงคล้ายคลึงเท่านั้นเอง ดังนั้น การได้ข้อคิดเห็นจากผู้อื่นเช่น ครู พ่อแม่ จะช่วยให้ผู้เรียนได้ทบทวนพฤติกรรมของตัวแบบ เพื่อจะได้พยายามแก้ไขได้ถูกต้อง

3.2.4 แรงจูงใจ (Motivation) การเลียนแบบจะเกิดขึ้นอย่างมีความหมายถ้าผ่านการเสริมแรงในฐานะที่เป็นแรงจูงใจใน 3 ลักษณะคือ

1. การเสริมแรงทางตรง ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนได้เฝ้าสังเกตการณ์กระทำของตัวแบบ เลียนแบบพฤติกรรมและได้รับการเสริมแรงหรือถูกลงโทษจากตัวแบบ หรือจากบุคคลอื่นเช่น เด็กได้รับการแนะนำจากครูให้สังเกตว่าเพื่อนของนักเรียนทำความสะอาดโต๊ะเรียนในตอนเล็กเรียนอย่างไร ถ้าเด็กผู้นั้นเลียนแบบเพื่อน ครูก็จะชมเชยยกย่อง

2. ความคาดหวังที่จะได้แรงเสริมเมื่อเห็นผู้อื่นได้ เช่น เด็กสังเกตว่าเพื่อนในห้องได้รับคำชมเมื่อทำงานเสร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ส่งครูให้ตรงเวลา เด็กก็จะพยายามตั้งใจทำงานอย่างขยันขันแข็งและรวดเร็วในคราวต่อไป โดยที่คาดหวังว่าจะได้รับคำชมในครั้งต่อไปบ้าง

3. การให้แรงเสริมด้วยตนเอง เป็นสภาพการณ์ที่ผู้เรียนพยายามที่จะทำตนให้ได้ตามมาตรฐานที่ตนเองตั้งไว้ โดยไม่สนใจปฏิกิริยาของผู้อื่น

3. การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม

ในปัจจุบันได้มีการส่งเสริมให้ครูมีการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมากขึ้น ซึ่งการที่ครูจะสามารถจัดได้ ต้องอาศัยวิธีการสอนแบบต่างๆ เข้ามาช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน วิธีสอนที่ใช้กันอยู่สามารถนำมาใช้ในการสอนคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมได้ (ทิตินา แคมมณี. 2545 : 30) เช่น

1. การเล่านิทาน เป็นการสอนที่ใช้นิทานเป็นสื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เนื้อหาสาระที่ต้องการ ซึ่งครูอาจใช้สื่ออื่นๆ ประกอบได้ เช่น ฟอน์ ภาพ แผ่นป้ายสาส์ลี การ์ตูนนิทานที่ใช้มีหลายประเภท เช่น นิทานปรัมปรา (Fairy Tale) นิทานท้องถิ่น (Legend) นิทานเทพนิยาย (Myth) นิทานเกี่ยวกับสัตว์ (Animal Tales) นิทานคติธรรม (Fable) นิทานไม่รู้จักจบ (Cumulative Tales) นิทานตลก (Humorous) นิทานใช้ได้ดีกับเด็กเล็กและเด็กประถมศึกษา สำหรับเด็กโตและเยาวชน นิทานก็ยังใช้ได้ แต่เนื้อหานิทานต้องเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน

2. การเล่นเกม เกมเป็นการเล่นภายใต้กติกาที่กำหนด โดยมีจุดมุ่งหมายของการเล่น โดยทั่วไปแล้วจะมีการแข่งขันเพื่อให้เกิดความสนุกสนานตื่นเต้น เกมการเล่นหลายเกมสามารถใช้ในการสอนและฝึกคุณธรรม และจริยธรรมต่างๆ ได้ดี เช่น ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเสียสละความอดทน การมีน้ำใจนักกีฬา รู้แพ้ รู้ชนะ การให้อภัย การเล่นและทำงานเป็นทีม การเคารพสิทธิผู้อื่น เป็นต้น

3. การใช้กรณีตัวอย่าง เป็นการสอนที่ใช้เรื่องที่คัดสรรมา หรือเขียนขึ้นให้ผู้เรียนได้ศึกษา โดยมีประเด็นคำถามให้ผู้เรียนฝึกการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา เรื่องที่คัดสรรมาหรือเขียนขึ้นนี้ควรจะเป็นเรื่องที่คล้ายคลึงกับความเป็นจริง การที่ผู้เรียนได้อภิปรายประเด็นต่างๆ ร่วมกัน จะช่วยให้ผู้เรียนได้ฟังความคิดที่หลากหลายและมีแง่มุมต่างๆ กัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์หาคำตอบที่เหมาะสม การสอนแบบนี้นำมาใช้ได้ดีในการสอนคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมต่างๆ โดยครูอาจนำข้อมูลมาจากหนังสือพิมพ์ หรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่เป็นประเด็นปัญหาทางสังคมในด้านคุณธรรม จริยธรรม หรือค่านิยม มาใช้เป็นกรณีตัวอย่างได้

4. การใช้บทบาทสมมุติ เป็นการสอนโดยให้ผู้เรียนสวมบทบาทเป็นตัวละครในสถานการณ์ที่สมมุติขึ้น เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทที่สวม อันจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในความคิด ความรู้สึก เจตคติ และอคติต่างๆ ของตน ด้วยเหตุการณ์สอนนี้จึงสามารถใช้สอน คุณธรรม และค่านิยมได้ดี เพราะทั้ง 3 เรื่องนี้ มีความเกี่ยวข้องกับจิตใจและความรู้สึกโดยตรง

5. การใช้สถานการณ์จำลอง เป็นการสอนโดยการเห็นผู้เรียนเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กันในสถานการณ์ที่จำลองจากสถานการณ์จริง เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ความเป็นจริงของสถานการณ์นั้น สถานการณ์จำลองสามารถใช้ในการสอนจริยธรรมคุณธรรม และค่านิยมต่างๆ ได้ดี ตัวอย่าง เช่น เรื่องการเห็นประโยชน์ส่วนตนและส่วนร่วม มีสถานการณ์จำลองที่ผู้เรียนสามารถลงไปเล่นแล้วให้เห็นว่า หากทุกคนเห็นประโยชน์ส่วนตน อะไรจะเกิดขึ้น และอะไรเป็นเหตุให้คนต้องเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน รวมทั้งได้เรียนรู้ถึงการรู้จักประสานประโยชน์ตนและส่วนรวม การมองการณ์ไกล และการคำนึงถึงประโยชน์ระยะยาว ซึ่งเป็นส่วนจำเป็นในการอยู่ร่วมกัน และทำงานร่วมกัน

6. การสอนโดยใช้กระบวนการและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ การสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ หมายถึง การสอนโดยใช้กลุ่มเป็นเครื่องมือในการสอน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด รวมทั้งได้เรียนรู้ในเรื่องการทำงานร่วมกันด้วยความสัมพันธ์อันดี และได้ผลงานที่ดีควบคู่ไปด้วย ด้วยเหตุนี้การสอนแบบนี้จึงมักมีการจัดกิจกรรมกลุ่มย่อย เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสร่วม

กิจกรรมอย่างถ่วงถึง และเรียนรู้จากกันและกัน การสอนแบบนี้มักใช้การอภิปรายกลุ่มย่อยแบบต่างๆ ซึ่งกรณีสอนวิธีอื่นๆ โดยเฉพาะวิธีที่กล่าวมาข้างต้น ล้วนนำเอาการอภิปรายกลุ่มย่อยไปใช้ประกอบ ทั้งสิ้น ซึ่งส่วนใหญ่ใช้ในการอภิปราย หลังจากได้ทำกิจกรรมจากวิธีนั้นแล้ว

4. การสอนคุณธรรม จริยธรรม

4.1 หลักการสอนคุณธรรม จริยธรรม

กระทรวงศึกษาธิการ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2547 : 32 ; อ้างอิงมาจาก กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 36 - 37) ได้เสนอแนะหลักการสอนไว้ดังนี้

4.1.1 สอนจากรูปธรรมในนามธรรมใช้บุคคลเป็นตัวอย่าง เช่น จะสอนเรื่องความขยันหมั่นเพียรแทนที่จะอธิบายความหมั่นเพียรคืออะไร ก็เล่าเรื่องบุคคลที่ทำงานแล้วประสบความสำเร็จในชีวิต อาจจะเป็นบุคคลในนิทาน บุคคลที่ยังมีชีวิตอยู่จริง หรือบุคคลที่มีคุณธรรมเช่นนั้นแล้วจึงจะสรุปเขาได้ดี เพราะเขามีความขยันหมั่นเพียร

4.1.2 สอนโดยจัดประสบการณ์ตรง เช่น ฝึกมารยาทต่างๆ โดยให้นักเรียนออกมาปฏิบัติ เช่น การกราบพระ การแสดงความเคารพ ให้มีโอกาสฟังเทศน์ ปฏิบัติตนเป็นพุทธมามะกะ

4.1.3 สอนโดยใช้อุปกรณ์ จริยศึกษาเป็นวิชาที่เป็นนามธรรม ฉะนั้นเพื่อให้นักเรียนเกิดมโนธรรมขึ้นมาในใจ จึงใช้อุปกรณ์เข้ามาช่วย

4.1.4 สอนให้เด็กฝึกแสดงความคิดเห็น เช่น ให้นักเรียนเล่าเรื่องต่างๆ ที่ตนประสบการณ์หรือครุจัดให้มีการอภิปราย โดยยกคุณธรรมข้อใดข้อหนึ่งให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น วิจารณ์ข่าวหนังสือพิมพ์ซึ่งมีเรื่องอาชญากรรมอยู่เสมอๆ เล่าให้นักเรียนฟังให้นักเรียนออกความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์

4.1.5 สอนโดยครูทำตนให้เป็นตัวอย่าง ครูทุกคนโดยเฉพาะครูสอนจริยธรรมควรปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีของนักเรียนอยู่เสมอ ทั้งความประพฤติ ทางกาย ทางวาจา เพื่อนักเรียนจะได้ยึดถือเป็นแบบฉบับและปฏิบัติตาม

4.1.6 สอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างของบุคคล ในด้านวัย สติปัญญาสิ่งแวดล้อม และการอบรมทางบ้าน ต้องรู้จักใช้ภาษาให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะของเด็ก ทางที่ดี ควรใช้ภาษาที่ง่าย เสียงชัดเจน มีภาพประกอบ การอธิบายแต่ละครั้งไม่ควรเกินไป ควรจะ หากิจกรรมอื่นมาแทรกสลับไปบ้าง เช่น การร้องเพลง เล่านิทาน วาดรูป

4.1.7 สอนโดยการปฏิบัติจริงควรส่งเสริมให้นักเรียนนำคุณธรรม ในจริยศึกษาไปใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียนให้มากที่สุด เช่นการพูดจาไพเราะสุภาพไมโกหก หรือพูดหยาบคาย การไม่ลักขโมย เป็นต้น

4.2 วิธีการปฏิบัติการสอน

การปฏิบัติการสอนและการส่งเสริมคุณสมบัติทางจริยธรรม ควรใช้หลายๆ วิธี ประกอบกัน ดังนี้

4.2.1 การให้ความรู้ความเข้าใจโดยเหตุผล

4.2.2 การให้ต้นแบบและเลียนแบบ

4.2.3 การให้รับประสบการณ์ตรง ในการศึกษาค้นคว้าหาและพบคำตอบ

4.2.4 ควรเน้นการเสริมสร้างปัญหา ในการศึกษาค้นคว้าและพบคำตอบ

4.2.5 การเสนอทบทเรียน ควรแทรกจริยธรรมกับเนื้อหาวิชาการต่างๆ ที่จัดให้ เกี่ยวข้องกับปัญหาชีวิตจริงในสังคม

4.2.6 กิจกรรมการเรียนการสอนควรเน้นการปฏิบัติจริง

หน่วยศึกษานิเทศก์ (2534 : 12) ได้ระบุวิธีการปฏิบัติการสอนจริยธรรม ได้ดังนี้

1. ให้อิทธิพลผู้เรียนอยู่ใกล้ชิดตัวอย่างที่ดี ได้ปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันจนเห็นคุณค่า และยอมรับค่านิยมนั้น และยึดถือปฏิบัติจนเป็นนิสัย
2. เสนอปัญหาให้ผู้เรียนคิด โดยใช้ตัวอย่างเรื่องจริง สร้างสถานการณ์ต่างๆ ให้ ผู้เรียนใช้เหตุผลอยู่ตลอดเวลาเมื่อผู้เรียนพบปัญหาของคนอื่น หรือสังคมนำมาเปรียบเทียบกับ ประสบการณ์ของตน ทำให้เกิดความรู้สึกลึกซึ้งที่จะปรับพฤติกรรมของตนเองโดยไม่รู้ตัว
3. แสวงหาแบบอย่างกิจกรรมต่างๆ และวัฒนธรรมที่ดีงาม เช่น ศิลปะธรรมชาติ สิ่งเหล่านี้จะขัดเกลาความคิดและจิตใจของผู้เรียนให้ประณีตละเอียดอ่อนและสร้างค่านิยมได้
4. จัดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาประสบการณ์จากวิชาการบางอย่างที่สามารถพัฒนา ค่านิยมได้ เช่น วิทยาศาสตร์ ช่วยสร้างค่านิยมให้รักความจริง มีเหตุผล
5. ให้ออกาสผู้เรียนทำงานได้อย่างมีระบบ เช่น ตั้งชมรม สโมสร ให้อิสระแก่ ผู้เรียนตามรสนิยมและความปรารถนา เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองบนพื้นฐานความถนัดความสนใจ
6. สอนให้สัมพันธ์กับกลุ่มประสบการณ์อื่นๆ และสอดแทรก ทุกครั้งที่จัดการ เรียนการสอนในพฤติกรรม
7. การเรียนการสอนจริยศึกษา ไม่ควรจัดอยู่เฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น แต่ควร สอนทุกโอกาสตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ครูต้องติดตามแก้ไขข้อบกพร่องทางจริยธรรมของ นักเรียนที่ ปฏิบัติไม่ถูกต้องไม่เหมาะสม ไม่ควรต้องแก้ไขทันที และให้กำลังใจยกย่องชมเชยเมื่อนักเรียนที่ปฏิบัติ ไม่ถูกต้องไม่เหมาะสม ไม่ควร ต้องแก้ไขทันที และให้กำลังใจยกย่องชมเชยเมื่อนักเรียนสามารถปฏิบัติ ได้ถูกต้องเหมาะสม

4.3 การสอนจริยธรรมโดยใช้วิถีพุทธ

4.3.1 ความหมายของวิถีพุทธ

สุคนธ์ สิ้นธุพานนท์ และรัชนิยัวรรณ อูราสุข (2544 : 100) ได้สรุปการปฏิบัติ ตนของบุคคลผู้นับถือพระพุทธศาสนาว่า ต้องปฏิบัติตามหลักธรรมคำสั่ง สอนของพระพุทธศาสนา อย่างแท้จริง ทั้งทางด้าน กาย วาจา ใจ ตลอดจนปฏิบัติตนต่อพระสงฆ์ ซึ่งเป็นผู้สืบทอด พระพุทธศาสนาอย่างเหมาะสม ถูกต้องตามเวลาและโอกาส

สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (2548 : 72) ได้สรุปถึงชาวพุทธคือผู้นับถือ พระพุทธศาสนาจะต้องปฏิบัติตนตามแบบแผน ประเพณี และพิธีกรรมทางพระศาสนาอย่างแท้จริง นอกจากการปฏิบัติตามหลักธรรมแล้ว ชาวพุทธจะต้องปฏิบัติตามหน้าที่ อันได้แก่ การปฏิบัติตน อย่างเหมาะสมต่อพระภิกษุ การมีส่วนร่วมในพิธีกรรมทางพระศาสนา การเข้าค่าย การแสดงตน เป็นพุทธมามกะ

4.3.2 วิถีพุทธกับการศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2547 : 36) ได้เสนอว่าการนำเอา หลักธรรมคำสอนในพุทธศาสนาเข้าไปสอนในโรงเรียน โดยจัดการเรียนการสอนที่เน้นวิถีธรรมวิถีพุทธ ให้ให้นักเรียนได้ศึกษาควบคู่กับวิชาหลักจะทำให้ให้นักเรียนได้รับความรู้เกี่ยวกับหลักของพระพุทธศาสนาเป็น

อย่างดี และจัดกิจกรรมสำหรับการแก้ปัญหาชีวิตของนักเรียนโดยนำหลักธรรมในพุทธศาสนามาเป็นแบบอย่าง เช่น การนำเอาหลักอริยสัจ 4 มาเป็นแบบอย่างเพื่อให้นักเรียนเข้าใจว่า ทุกข์ คือ สภาวะที่ทนได้ยาก เกิดขึ้นเปลี่ยนแปลงไปจนเสื่อมสลาย ภาวะที่ทำให้เกิดความคับข้องใจ หดหู่ใจ กระวนกระวายใจ ทั้งในเรื่องการเรียนและเรื่องส่วนตัว สมุทัย คือ สาเหตุทำให้นักเรียนเกิดทุกข์ เพราะมัวยึดติดกับสิ่งนั้นสิ่งนี้เป็นของเขา ของเรา หรือคิดเรื่องการเรียนมากเกิดไป ไม่ยอมปล่อยวางละเว้นจนกลายเป็นสาเหตุแห่งทุกข์ นิโรธ คือ ความพยายามควบคุมจิตใจของตนเองมิให้เกิดความปรารถนาที่เกินขอบเขต ที่สมควรเหมาะสมกับตัวของนักเรียนเอง มรรค คือการฝึกอบรมตนเอง โดยการปฏิบัติตามแนวทางที่ป้องกันมิให้ความทุกข์ การปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน และรู้จักควบคุมตนเองมิให้เกินขอบเขตของความเป็นนักเรียนโรงเรียนวิถิปุทธเป็นโรงเรียนที่นำหลักธรรมพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการบริหารและพัฒนาผู้เรียนโดยรวมของสถานศึกษา เน้นกรอบพัฒนาตามหลักไตรสิกขาอย่างบูรณาการของโรงเรียนในระบบปกติทั่วไป รูปแบบโรงเรียนวิถิปุทธมีจุดเน้นที่ดำเนินการพัฒนาผู้เรียนโดยใช้หลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญาอย่างบูรณาการ ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการพัฒนา “การกิน อยู่ ดู ฟัง เป็น” คือ มีปัญญาเข้าใจในทางคุณค่าแท้ ใช้กระบวนการทางวัฒนธรรมแสวงปัญญาและมีวัฒนธรรมเมตตาเป็นฐาน การดำเนินชีวิตโดยมีผู้บริหารและคณะครูเป็นกัลปยานมิตร การพัฒนา ลักษณะโรงเรียนวิถิปุทธเน้นการจัดสภาพทุกอย่างเพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาตามหลักพุทธธรรมอย่างบูรณาการ โดยส่งเสริมให้เกิดความเจริญงอกงามตามลักษณะแห่งปัญญาคุณธรรม 4 ประการ คือ สปัปฺริสสังเสวะ หมายถึง การอยู่ใกล้คนดี ใกล้ผู้รู้ มีครูอาจารย์ดี มีข้อมูล มีสื่อที่ดี สัทธัมมัสสวนะ หมายถึง เอาใจใส่การศึกษาโดยมีหลักสูตรการเรียนที่ดี โยนิโสมนสิการ หมายถึง มีกระบวนการวิเคราะห์พิจารณาหาเหตุผลที่ดีและถูกวิธี ธรรมานุสम्मปฏิบัติ หมายถึง ความสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตได้ถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งมีหลักธรรมที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ดังนี้ คือ

1. วุฒิธรรม (หลักการสร้างความเจริญงอกงามแห่งปัญญา) 4 ประการ

- 1.1 สปัปฺริสสังเสวะ เสวนาผู้รู้ คือ รู้จักเลือกหาแหล่งวิชาคบหาท่านผู้รู้ ผู้ทรงคุณความดี มีภูมิธรรมภูมิปัญญานานับถือ
- 1.2 สัทธัมมัสสวนะ ฟังดูคำสอน คือ เอาใจใส่สดับตรับฟังคำบรรยาย คำแนะนำสั่งสอน แสวงหาความรู้ ทั้งจากตัวบุคคลโดยตรง และจากหนังสือ หรือสื่อมวลชนตั้งใจเล่าเรียน ค้นคว้าหมั่นปรึกษาสอบถาม ให้เข้าถึงความรู้ที่จริงแท้
- 1.3 โยนิโสมนสิการ คิดให้แยบคาย คือ รู้ เห็น ได้อ่าน ได้ฟังสิ่งใดก็ รู้จักคิดพิจารณาด้วยตนเอง โดยแยกแยะให้เห็นสภาวะและสืบสวนให้เห็นเหตุผลว่านั่นคืออะไรเกิดขึ้น ได้อย่างไรทำไมจึงเป็นอย่างนั้นจะเกิดผลอะไรต่อไป มีข้อดี ข้อเสีย คุณโทษอย่างไร
- 1.4 ธรรมานุสम्मปฏิบัติ ปฏิบัติให้ถูกหลัก นำสิ่งที่ได้เล่าเรียนรับฟังและตริตrongเห็นชัดแล้ว ไปใช้หรือปฏิบัติหรือลงมือทำ ให้ถูกต้องตามหลักตามความมุ่งหมายให้หลักย่อย สอดคล้องกับหลักใหญ่ ข้อปฏิบัติย่อยสอดคล้องกับจุดหมายใหญ่ ปฏิบัติธรรมอย่างรู้เป้าหมาย เช่น สันโดษเพื่อเกื้อหนุนการงาน ไม่ใช่สันโดษกลายเป็นเกียจคร้าน เป็นต้น

2. ทิฏฐิธัมมิกัตถประโยชน์ หรือ อริยทรัพย์ เป็นคุณธรรมที่ปรุ้งแต่งอัยยาศัย

และจิตใจให้มีประสิทธิภาพและคุณค่า ดังทรัพย์อันประเสริฐ จำแนกไว้ 7 ประการ

2.1 ศรัทธา ปักใจเชื่อพิสูจน์ได้สมเหตุสมผล

- 2.2 ศิล มีสมบัติผู้ดี มารยาทสงบเสงี่ยม พุดจาสุภาพ
- 2.3 ทิริ ละอายใจ ไม่กล้าทำบาปทุจริต ทั้งต่อหน้าและลับหลัง
- 2.4 โอดตັปะ เกรงกลัวต่อความชั่ว เกรงเวรภัย และเสื้อมศักดิ์ศรี จึงไม่
เสียดทำผิด
- 2.5 พาหุสัจจะ ความเป็นคนรอบรู้ ชำนาญการทั้งคดีโลกคดีธรรม
- 2.6 จาคะ ไม่แล้งน้ำใจ เพื่อแผ้วสตุสิ่งของเพื่อความสุขของผู้อื่น
- 2.7 ปัญญา หลีกแหลมแบบคายนอบูบายชีวิต ทั้งรับผิดชอบ ควรมิควร
อย่างไร
3. การระธรรม เป็น ธรรมที่ตระหนักถึงความสำคัญและคุณสมบัติ แล้ว
แสดงกิริยานอบน้อม เทิดทูนไว้สูงเหนือกว่าตนเอง จำแนกไว้ 6 ประการ
- 3.1 ระลึกถึงด้วยความนอบน้อมต่อพระพุทธรูป พระบรมสารีริกธาตุเป็นต้น
- 3.2 ศึกษาและปฏิบัติศาสนธรรมด้วยความเคารพและจริงใจ
- 3.3 ให้เกียรติและเคารพพระสงฆ์โดยการอุปถัมภ์ด้วยปัจจัย 4 และรับฟัง
คำสั่งสอน
- 3.4 ทุ่มเทพลังกายและใจในการศึกษาพระธรรมวินัย และวิชาการต่างๆ
ด้วยความสนใจ
- 3.5 สำรวมระวังตนเสมอในทุกอิริยาบถและขวนขวายในทางปฏิบัติ
- 3.6 ฉลาดรอบรู้ในการต้อนรับและเจรจาปราศรัยกับผู้มาเยี่ยมเยียน
การระธรรม หมายถึง ความอ่อนน้อมถ่อมตนเป็นการเสริมเสน่ห์และ
บุคลิกภาพ นับเป็นเกียรติคุณแก่ผู้ประพฤติและเป็นการจงใจผู้พบเห็นให้ยกย่องพระพุทธานุชา
4. สาราณียธรรม เป็น จริยธรรมซึ่งเป็นธรรมประสานสัมพันธ์ อยู่ร่วมกัน
สนิทสนมอบอุ่น และอาลัยรักให้ระลึกถึงกันยามห่างไกลของพระภิกษุสามเณร คือ
- 4.1 ช่วยกันและกันทำภารกิจด้วยน้ำใสใจจริง รับผิดชอบร่วมกันไม่ดูคายน
และไม่รังเกียจ
- 4.2 ต่อหน้าตักเตือนแนะนำ ลับหลังก็ปรารภถึงด้วยห่วงใยและปรารภนาดี
- 4.3 มุ่งประโยชน์สุขสวัสดิ์ อาศัยเมตตาจิตต่อเพื่อนสหธรรมิกทั้งต่อหน้า
และลับหลัง
- 4.4 แบ่งปันทั่วถึงระหว่างหมู่เพื่อนพรหมจรรย์ทั้งปัจจัยลาภและกิจนิมนต์
- 4.5 เคารพครัดในศีลและวัตร ประพฤติปฏิบัติหมัดจดพิดเทียมเพื่อน
พรหมจรรย์มิให้รังเกียจและกินแครงแคลงใจ
- 4.6 ปรับแนวความคิดให้สอดคล้องกับเพื่อนสหธรรมิก หลีกเลียงการขัดแย้ง
หรือบาดหมางกัน
5. ทิศธรรม เป็นจุดสัมพันธ์แห่งหน้าที่พลเมืองดีแต่ละหน่วย ตามแบบฉบับ
ชาวพุทธ จำแนกไว้ 6 ประการ
- 5.1 พ่อแม่ คือผู้ที่ลูกรู้จักและใกล้ชิดก่อนใครทั้งหมด ชื่อว่าตรงหน้า
(ปุรัตถิมทิส)
- 5.2 อาจารย์หรือครู ผู้อบรมและสั่งสอน ชื่อว่าขวามือ (ทักขิมทิส)

5.3 ภรรยาและบุตรธิดา ติดตามมาภายหลัง จำต้องเลี้ยงดูชื่อว่าเบื้องหลัง (ปัจฉิมทิส)

5.4 มิตร เพื่อสหายที่ร่วมเรียนร่วมงาน ชื่อว่าซ้ายมือ (อุตรทิส)

5.5 บ่าว คนรับใช้ กรรมกรรับจ้าง ซึ่งอยู่ภายใต้บังคับบัญชา ชื่อว่า เบื้องล่าง (เหฎฐิมทิส)

5.6 สมรณพราหมณ์ นักบวชบำเพ็ญพรตพรหมจรรย์ ชื่อว่าเบื้องบน(อุปริมทิส)

5. ความรับผิดชอบต่อตนเอง

ความหมายของความรับผิดชอบ

สุมน อมรวิวัฒน์ และสมพงษ์ จิตระดับ (2540 : 48) ให้ความหมายว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง คุณลักษณะของบุคคลที่แสดงออกหรือตระหนักในหน้าที่ ในลักษณะของการรู้จักสิทธิหน้าที่ และมีความตั้งใจในการปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงไปตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ มีความรอบคอบ มีความขยันหมั่นเพียร ตรงต่อเวลา ยอมรับผลของการกระทำไม่ว่าจะเป็นผลดีหรือผลเสียก็ตาม

อมรรวรรณ แก้วผ่อง (2542 : 65) ได้ให้ความหมายว่า หมายถึง ความสนใจ ความตั้งใจของบุคคลในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเพียรพยายาม และละเอียดรอบคอบเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการรักษาสิทธิหน้าที่ของตน ยอมรับผลการกระทำของตนทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย ทั้งพยายามในการปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดีขึ้นต่อตนเองและสังคม

สมบุรณ์ สิงห์คำป้อง (2542 : 42) ได้ให้ความหมายว่า ความรับผิดชอบเป็นการยอมรับในการกระทำของตน การยอมรับการกระทำด้วยความเต็มใจ ไม่ว่าจะเป็ผลดีหรือผลร้าย ไม่ว่าจะถูกหรือผิดไม่ปัดความรับผิดชอบไปให้ผู้อื่น และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เกิดผลดีขึ้น ความรับผิดชอบทำให้คนได้ปฏิบัติตามหน้าที่

กระทรวงศึกษาธิการ (2544 ก : 15) ได้อธิบายถึงขอบข่ายพฤติกรรมของผู้ที่มีความรับผิดชอบไว้ดังนี้ เอาใจใส่ในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อผลงานนั้นๆ ชื่อสัตย์ต่อหน้าที่ โดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตัว เคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์และมีวินัยในตนเองมีอารมณ์หนักแน่น เมื่อเผชิญอุปสรรค รู้จักหน้าที่และกระทำตามหน้าที่เป็นอย่างดี มีความเพียรพยายามมีความละเอียดรอบคอบ ใช้ความสามารถเต็มที่ในการปรับปรุงงานของตนเอง และสังคมตรงต่อเวลาและยอมรับผลการกระทำของตนเอง

ชมเชย ทองชุม (2546 : 29) ได้ให้ความหมายว่า หมายถึง การปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจ ขยัน มุ่งมั่น ละเอียด รอบคอบเพื่อบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ และพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบ ได้แก่ มีความตั้งใจที่ปฏิบัติงานที่รับมอบหมาย ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความถูกต้องละเอียด รอบคอบ และรับผิดชอบงานที่ปฏิบัติตรงกับตัวบ่งชี้ที่ 4 คือการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบด้วยความมุ่งมั่น รอบคอบ และถูกต้อง

กร กองสุข (2548 : 19) ได้ให้ความหมายว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจอย่างแรงกล้าของบุคคลในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองด้วยความขยันหมั่นเพียรและละเอียดรอบคอบเพื่อให้งานนั้นบรรลุตามเป้าหมายและยอมรับผลการกระทำนั้นทั้งด้านดีและด้านเสียทั้งพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองให้ดียิ่งขึ้น

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง คุณลักษณะหรือ ลักษณะพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกถึงการรับผิดชอบและรับชอบในกิจการที่ตนเองได้กระทำลงไปเป็นผู้ มีความซื่อสัตย์ ไว้วางใจได้สามารถทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพมีความพากเพียรพยายาม และความละเอียดรอบคอบ รวมทั้งรู้จักบทบาทหน้าที่ของตน ยอมรับผลการกระทำของตน ทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย ทั้งพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นเพื่อเป็นประโยชน์ ต่อตนเอง และสังคม

ความสำคัญของความรับผิดชอบ

ดวงเดือน พันธุนาวิณ (2544 : 34) ได้อธิบายถึง ความรับผิดชอบ เป็นลักษณะ ของความเป็นพลเมืองตัวอย่างหนึ่ง นอกจากความมีวินัยทางสังคม ความเอื้อเฟื้อและเกรงใจเนื่องจาก ความรับผิดชอบนั้นเป็นลักษณะนิสัย และทัศนคติของบุคคล ซึ่งเป็นเครื่องมือในการผลักดันให้บุคคล ปฏิบัติตามกฎระเบียบ เคารพสิทธิผู้อื่น ทำตามหน้าที่ของตน และมีความซื่อสัตย์สุจริต การเป็นคนดี มีความรับผิดชอบนี้ เป็นคุณลักษณะที่จะช่วยให้การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปด้วยความสงบราบรื่น นอกจากนี้ความรับผิดชอบยังเป็นคุณธรรมที่สำคัญในการพัฒนาประเทศอีกด้วย และถ้าบุคคลในสังคม มีความรับผิดชอบจะส่งผลคือ

1. คนที่มีความรับผิดชอบย่อมทำงานทุกอย่างสำเร็จตามเป้าหมายทันเวลา
2. คนที่มีความรับผิดชอบเป็นที่นับถือ ได้รับการยกย่องสรรเสริญและเป็น คุณประโยชน์ต่อตนเอง และสังคม
3. คนที่มีความรับผิดชอบ เป็นสิ่งเกื้อหนุนให้บุคคลปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับ จริยธรรมและหลักเกณฑ์ของสังคมโดยไม่ต้องมีการบังคับจากผู้อื่น
4. ทำให้เกิดความก้าวหน้าสงบสุขเรียบร้อยในสังคม
5. การขาดความรับผิดชอบ เป็นเหตุแห่งความเสื่อมและเสียหายของสังคม

สรุปได้ว่า ความรับผิดชอบ มีความสำคัญยิ่งสำหรับบุคคลและสังคม หากปราศจาก ความรับผิดชอบแล้วความเสื่อมหรือความเสียหายจะนำมาสู่ตนเองและสังคม

ประเภทความรับผิดชอบ

กระทรวงศึกษาธิการ (2544 : 6-9) ได้แบ่งความรับผิดชอบออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การเรียนรู้ถึงฐานะบทบาทของตนเองที่เป็น ส่วนหนึ่งของสังคม เป็นภาระของสังคม บุคคลควรจะสามารถอยู่ในสภาพที่ช่วยตนเองได้รู้จักว่า อะไรผิด อะไรถูก สามารถเลือกตัดสินใจในการดำรงตนให้เป็นที่ยอมรับของสังคมได้อย่างดีบุคคลย่อม มีหน้าที่ และความรับผิดชอบต่อตนเอง ดังนี้

- 1.1 ความรับผิดชอบในด้านการรักษาสุขภาพอนามัย คือรู้จักระวังรักษา สุขภาพอนามัยของตนเองให้สมบูรณ์อยู่เสมอ
- 1.2 ความรับผิดชอบในด้านการจัดหาเครื่องอุปโภค คือสามารถจัดหาเครื่อง อุปโภคบริโภคสำหรับตนเอง ได้อย่างเหมาะสม
- 1.3 ความรับผิดชอบในด้านสติปัญญาและความสามารถ คือตั้งใจเล่าเรียน หมั่นฝึกหัดความรู้ และฝึกฝนตนเองในด้านประสบการณ์ต่างๆ
- 1.4 ความรับผิดชอบในด้านความประพฤติ คือรู้จักประพฤติตนให้เหมาะสม

1.5 ความรับผิดชอบในด้านมนุษยสัมพันธ์ คือรู้จักปรับตนเองให้เข้ากับผู้อื่นได้
อย่างเหมาะสม

1.6 ความรับผิดชอบในด้านเศรษฐกิจส่วนตัว คือรู้จักประมาณในการใช้จ่าย
อย่างประหยัด

1.7 ความรับผิดชอบในด้านการงาน คือทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ

1.8 ความรับผิดชอบต่อผลการกระทำของตนเอง คือยอมรับผลของการ
กระทำของตนเองทั้งในด้านดีและผลเสีย

2. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง ภาระหน้าที่ของบุคคลที่จะต้องเกี่ยวข้อง
รวมถึงการมีส่วนร่วมต่อสวัสดิภาพของสังคมที่ตนดำรงอยู่ ซึ่งเป็นเรื่องผูกพันเกี่ยวข้องกับหลายสิ่งหลาย
อย่างกว้างขวางออกไป ตั้งแต่สังคมเล็กๆ จนถึงสังคมขนาดใหญ่ๆ ที่บุคคลเป็นสมาชิกอยู่ในสังคมนั้นๆ
บุคคลมีหน้าที่ และความรับผิดชอบต่อสังคม ดังนี้

2.1 ความรับผิดชอบต่อชุมชนในฐานะที่เป็นสมาชิกของชุมชน ดังนี้

2.1.1 ปฏิบัติตนตามระเบียบข้อบังคับของสังคม

2.1.2 ช่วยกันรักษาทรัพย์สินสมบัติส่วนรวม

2.1.3 ให้ความร่วมมือในการทำงานเพื่อส่วนรวม

2.1.4 มองเห็นสิ่งที่เป็นอันตรายต่อชุมชน และช่วยแก้ไข

2.1.5 คอยช่วยเหลือผู้อื่นที่อยู่ในสังคม

2.2 ความรับผิดชอบต่อบิดามารดา และครอบครัว ดังนี้

2.2.1 เคารพเชื่อฟัง และปฏิบัติตามคำสั่งสอนของบิดามารดา

2.2.2 ช่วยเหลือภารกิจของบิดามารดาสมควรแก่โอกาส

2.2.3 ไม่นำความเดือดร้อนมาสู่ครอบครัว

2.2.4 ช่วยรักษา และเชิดชูชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล

2.3 ความรับผิดชอบต่อสังคม และครูอาจารย์ มีดังนี้

2.3.1 ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน

2.3.2 ไม่หนีโรงเรียน

2.3.3 เคารพเชื่อฟังครูอาจารย์

2.3.4 ช่วยเหลือภารกิจของครูอาจารย์ตามโอกาสอันควร

2.3.5 ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับของโรงเรียน

2.3.6 ช่วยรักษาความสะอาดบริเวณโรงเรียน

2.3.7 ช่วยงานโรงเรียนตามความสามารถ

2.3.8 รักษาชื่อเสียงของโรงเรียน

2.4 ความรับผิดชอบต่อเพื่อน มีดังนี้

2.4.1 ช่วยตักเตือนเพื่อน เมื่อเห็นเพื่อนกระทำความผิด

2.4.2 คอยแนะนำให้เพื่อนกระทำความดี

2.4.3 ช่วยเหลือเพื่อนตามความเหมาะสม และถูกต้อง

2.4.4 ให้อภัยเมื่อเพื่อนกระทำความผิด

ลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบ

ภัสรา อรุณมีศรี (2542 : 35) อธิบายว่า ลักษณะของผู้ที่มีความรับผิดชอบ ดังนี้

1. ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน
2. ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ อย่างเคร่งครัด
3. เข้าร่วมกิจกรรมกับสถาบันต่างๆ
4. เอาใจใส่ต่อสุขภาพของตน
5. ตรงต่อเวลา
6. ปฏิบัติงานที่ได้รับการมอบหมายให้สำเร็จ
7. ช่วยเหลือผู้อื่นตามความสามารถ
8. เคารพเชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ปกครอง

อรทัย โสภา (2542 : 17) ได้สรุป ลักษณะของผู้ที่มีความรับผิดชอบ ดังนี้

1. ตรงต่อเวลา
2. มีความละเอียดรอบคอบ
3. รู้จักหน้าที่ และกระทำตามหน้าที่เป็นอย่างดี
4. มีความเพียรพยายาม ใช้ความสามารถในการทำงานอย่างเต็มที่
5. เคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์ และมีวินัยในตนเอง

กรมวิชาการ (2546 : 54 - 55) ได้กำหนดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ ดังนี้

1. มีความพร้อมในการปฏิบัติการเรียนรู้และการปฏิบัติงานทุกเวลา
2. ปฏิบัติงานตามขั้นตอนที่ครูมอบหมายให้
3. ปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจ
4. ปฏิบัติงานด้วยความละเอียดรอบคอบ
5. ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จตามกำหนด
6. มีความเพียรพยายามในการเรียนและการปฏิบัติงาน
7. ปฏิบัติงานตามหน้าที่ในการเรียนของตนเอง
8. ยอมรับผลการกระทำของตนเอง

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ลักษณะของผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อตนเองและมีความรับผิดชอบต่อสังคม คือ เป็นผู้ที่มีความเข้าใจรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ถึงฐานะบทบาทของตนเองที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม เป็นภาระของสังคม บุคคลควรจะสามารถอยู่ในสภาพที่ช่วยตนเองได้ รู้จักว่าอะไรผิด อะไรถูก สามารถเลือกตัดสินใจในการดำรงตนให้เป็นที่ยอมรับของสังคมได้ดี ซึ่งเป็นเรื่องผูกพันเกี่ยวข้องกับหลายสิ่งหลายอย่าง กว้างขวางออกไป ตั้งแต่สังคมเล็กๆ จนถึงสังคมขนาดใหญ่ๆ ที่บุคคลเป็นสมาชิกอยู่ในสังคมนั้นๆ

การปลูกฝังความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่เกิดจากการฝึกฝนอบรมตั้งแต่วัยเด็ก และจะพัฒนาไปเรื่อยๆ ดังนั้น การปลูกฝังความรับผิดชอบ ผู้ใหญ่จึงต้องคอยอบรมและปลูกฝังในสิ่งที่ถูกต้องและดีงามโดยนัย การศึกษาได้เสนอแนวคิดไว้ ดังนี้

มิทตัน และแฮริส (อมรรวรรณ แก้วผ่อง. 2542 : 72 – 73 ; อ้างอิงมาจาก Mitton and Harris. 1962 : 407–416) ได้ให้ข้อเสนอแนะในการฝึกเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ ดังนี้

1. การฝึกความรับผิดชอบควรเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก
2. เด็กทุกคนควรได้ฝึกความรับผิดชอบ
3. จัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับวัย และความสามารถของแต่ละบุคคล
4. ควรให้เด็กทราบว่าผู้ใหญ่หวังอะไรจากเขา
5. ผู้ใหญ่ต้องยืดหยุ่น ไม่เร่งรัดเด็กจนเกินไป
6. ต้องระลึกเสมอว่า เด็กต้องการคำแนะนำจากผู้ใหญ่
7. เด็กต้องการความไว้วางใจจากผู้ใหญ่ จึงต้องเปิดโอกาสให้เขาได้รับผิดชอบ

ตามสมควร

8. ทักษะคติและพฤติกรรมความรับผิดชอบของผู้ใหญ่ มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการความรับผิดชอบของเด็ก

9. ไม่ควรให้เด็กรับผิดชอบเกินความสามารถ

ซีดแมน (อมรรวรรณ แก้วผ่อง. 2542 : 72 – 73 ; อ้างอิงมาจาก Siedman. 1958 : 408–411) ได้รวบรวมทักษะเกี่ยวกับการฝึกความรับผิดชอบไว้ ดังนี้

1. การฝึกความรับผิดชอบควรเริ่มตั้งแต่อายุน้อยๆ
2. เด็กทุกคนควรมีโอกาสฝึกความรับผิดชอบโดยการปฏิบัติจริงให้เด็กมีส่วนร่วมในการทำงาน

ร่วมในการทำงาน

3. จัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับวัย และความสามารถของแต่ละบุคคล
4. ควรให้เด็กทราบว่าผู้ใหญ่หวังอะไรจากตัวเขา

อมรรวรรณ แก้วผ่อง (2542 : 73) สรุปว่า การพัฒนาและปลูกฝังความรับผิดชอบให้กับนักศึกษาจะต้องเข้าใจ และรู้ถึงวิธีการพัฒนาที่เหมาะสม เพราะการพัฒนาที่เหมาะสมจะส่งผลถึงการปรับปรุงและพัฒนาเด็กในด้านต่างๆ ทั้งด้านความคิด และการกระทำที่บ่งบอกถึงความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมที่เขาอาศัยอยู่

กมลวัฒน์ วันวิชัย (2545 : 19) ได้อธิบายถึงความรับผิดชอบว่า การปลูกฝังความรับผิดชอบให้เด็กเป็นสิ่งสำคัญ ที่จะต้องเสริมตั้งแต่วัยเด็กทั้งที่บ้านและโรงเรียน โดยเริ่มให้ทำงานบ่อยๆ ที่เหมาะสมกับวัยและความสามารถแต่ละบุคคล เมื่อมอบหมายงานให้ทำแล้ว ก็ควรให้เด็กได้รับผิดชอบอย่างเต็มที่เพื่อให้มีประสบการณ์การทำงานด้วยตนเอง ซึ่งจะเป็นรากฐานแห่งการพัฒนาตนเองให้มีความรับผิดชอบทั้งในด้านการเรียนและการทำงาน

พรรณี ทองทับ (2545 : 30) ได้อธิบายถึงความรับผิดชอบว่า การปลูกฝังความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานบุคคลควรฝึกให้มีนิสัยรับผิดชอบตั้งแต่ในวัยเด็ก ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน โดยเริ่มให้ทำงานง่ายเหมาะสมกับวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล และเมื่อมอบหมายให้ทำแล้วก็ควรให้เด็กได้รับผิดชอบอย่างเต็มที่ที่มีประสบการณ์ในการทำงานด้วยตนเองเพื่อให้เด็กเกิดความเชื่อมั่น หัดไม่ให้เกิดความรับผิดชอบในหน้าที่การงานของตนให้แก่ผู้อื่น ให้ทำงานสำเร็จเป็นขั้นเป็นอันโดยไม่ไปก้าวล่วงงานของผู้อื่นและต้องมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น ซึ่งทั้งหมดนี้จะเป็นการปลูกฝังให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน

เซอร์ลอค (กมลวัฒน์ วันวิชัย. 2545 : 17 ; อ้างอิงมาจาก Hurlock. 1967 : 224) ได้อธิบายถึงความรับผิดชอบว่า ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่เกิดจากการฝึกอบรม ตั้งแต่วัยเด็กคุณลักษณะนี้จะพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ จากวัยเด็กไปสู่วัยรุ่น และจากวัยรุ่นจนกระทั่งเป็นผู้ใหญ่ ในระยะแรกๆ ของชีวิตเด็กยังช่วยตัวเองไม่ได้ ต้องอาศัยผู้อื่นตลอดเวลา แต่เมื่อโตขึ้นจะมีความสามารถด้านต่างๆ เพิ่มขึ้นและช่วยตัวเองได้มากขึ้นทีละน้อยจะค่อยๆ เรียนรู้เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อผู้อื่น การพัฒนาความรับผิดชอบให้กับเด็กควรเริ่มอย่างค่อยเป็นค่อยไป เริ่มด้วยให้ทำงานง่ายๆ ก่อน เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง มีประสบการณ์การทำงานด้วยตนเอง

ผู้ศึกษาค้นคว้าสรุปได้ว่า การปลูกฝังความรับผิดชอบควรเริ่มต้นฝึกตั้งแต่วัยเด็กไปสู่วัยรุ่นและจากวัยรุ่นจนกระทั่งเป็นผู้ใหญ่ โดยต้องอาศัยความร่วมมือจากบ้าน โรงเรียน และสังคม ปลูกฝังตามพัฒนาการของวัยและผู้ใหญ่ควรเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมซึ่งคุณลักษณะหรือพฤติกรรมนี้จะพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ ตามวัยและบทบาทหน้าที่

ลักษณะและพฤติกรรมของบุคคลที่มีความรับผิดชอบ

นภดล ภวานะวิเชียร (2540 : 70 – 71) ได้อธิบายถึง ลักษณะพฤติกรรมหลักที่แสดงถึงความรับผิดชอบว่าประกอบด้วยพฤติกรรมหลัก 5 ประการ คือ

1. ตระหนักถึงความสำคัญของหน้าที่ ประกอบด้วยพฤติกรรมต่างๆ คือ
 - 1.1 รับผิดชอบต่อสิ่งที่กระทำ
 - 1.2 ยอมรับว่าหน้าที่เป็นสิ่งที่ตนต้องทำ
 - 1.3 รู้สึกชอบต่อการกระทำหน้าที่
 - 1.4 รู้สึกว่าหน้าที่ของตนเป็นสิ่งสำคัญ
2. ทำหน้าที่ด้วยความเต็มใจโดยไม่ต้องมีการบังคับ มีพฤติกรรม ดังนี้
 - 2.1 สมัยครใจทำหน้าที่
 - 2.2 ควบคุมตนเองได้
3. ทำหน้าที่ด้วยความตั้งใจ เอาใจใส่ พฤติกรรมส่วนนี้มีพฤติกรรมเสริม คือ
 - 3.1 วางแผนในการทำหน้าที่ของตน
 - 3.2 มีระเบียบวินัย
 - 3.3 มีความซื่อสัตย์
 - 3.4 มีความละเอียดรอบคอบ
 - 3.5 มีสติ
4. ทำหน้าที่อย่างต่อเนื่องจนงานสำเร็จ พฤติกรรมส่วนนี้มีพฤติกรรมเสริม คือ
 - 4.1 มีความอดทน
 - 4.2 มีความเพียร
 - 4.3 มีการเตรียมการและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น
 - 4.4 มีมนุษยสัมพันธ์
 - 4.5 รักษาสุขภาพให้แข็งแรง
5. ยอมรับผลการกระทำของตนเอง ประกอบด้วยพฤติกรรม ดังนี้
 - 5.1 ติดตามผลการกระทำของตน
 - 5.2 มีเหตุผล

5.3 ปรับปรุงการกระทำของตน

ศิริลักษณ์ เกิดจันทร์ตรง (2540 : 39) ได้สรุปรายงานการวิจัยของพรรณผกา กุศสภาพร ทิฆัมพร สุภาพ เสถียรพงษ์ วรรณปก และคนอื่นๆ ซึ่งพฤติกรรมของบุคคลที่มีความรับผิดชอบมีลักษณะ ดังนี้

1. รู้หน้าที่และกระทำตามหน้าที่อย่างดี ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ในการทำงาน ปรับปรุงงานในหน้าที่ของตนให้ดีขึ้น
2. พิจารณาใคร่ครวญให้ละเอียดรอบคอบก่อนทำ และขณะลงมือทำ
3. เอาใจใส่ในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อความสำเร็จอันดีของงาน
4. มีความเพียรพยายาม ไม่หวั่นไหวเมื่อเผชิญอุปสรรค
5. มีความยุติธรรมต่อผู้ร่วมงาน
6. ทำหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ ไม่ค้ำนึ่งถึงประโยชน์ส่วนตัว
7. รักษาและเคารพระเบียบกฎเกณฑ์
8. ตรงต่อเวลา
9. ยอมรับผลการกระทำ

อมรรวรรณ แก้วผ่อง (2542 : 71-72) ได้อธิบายถึงความรับผิดชอบว่า ลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบ ต่อตนเอง มีลักษณะ ดังนี้

1. เอาใจใส่การทำงาน และการเรียน
2. มีความเพียรพยายาม
3. ใช้ความสามารถของตนเต็มที่
4. กล้าเผชิญความจริง และยอมรับผลการกระทำของตน
5. รู้จักหน้าที่ และกระทำตามหน้าที่อย่างดี
6. รักษาสิทธิ และหน้าที่ของตนเอง โดยไม่ละเมิดสิทธิ และหน้าที่ของผู้อื่น
7. ตรงต่อเวลา
8. เคารพต่อกฎระเบียบกฎเกณฑ์
9. ปรับปรุงงานในหน้าที่ ที่มีต่อตนเอง และที่มีต่อสังคมให้ดียิ่งขึ้น
10. ดูแลสุขภาพอนามัยของตน และรู้จักสร้างมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่าง

เหมาะสม

ผู้ศึกษาค้นคว้าสรุปได้ว่า ลักษณะพฤติกรรมของบุคคลที่มีความรับผิดชอบ คือ การแสดงพฤติกรรมที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ในการรับผิดชอบและรับชอบทุกๆ การกระทำของตนเอง ไม่ว่าจะต่อส่วนตนหรือต่อส่วนรวม เป็นบุคคลที่มีความขยัน ซื่อสัตย์ รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนที่ต้องกระทำต้องปฏิบัติมีความเอาใจใส่ มีความละเอียดรอบคอบ ตรงต่อเวลา ปรับปรุงแก้ไขงานให้ดีขึ้นเสมอ ยอมรับผลของการกระทำของตนเอง มีระเบียบวินัย มีความอดทนใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ในการทำงาน รักษาและเคารพระเบียบกฎเกณฑ์ ตั้งใจเล่าเรียนหมั่นใฝ่หาความรู้ ประพฤติตนเหมาะสม และสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีและมีประสิทธิภาพ

5.1 การแต่งกาย

อารีย์ พันธมณี (2549 : 105) ได้อธิบายถึงความรับผิดชอบว่า ศิลปะการแต่งกาย หรือ ศาสตร์แห่งการแต่งตัวของมนุษย์ เพื่อให้เกิดความงามอย่างเหมาะสมลงตัว การแต่งตัวหรือ

การแต่งกายในที่นี้รวมถึงตั้งแต่หัวจรดปลายเท้า ทุกอย่างที่คุณนำมาสวมใส่ ปกคลุมหรือประดับตกแต่งร่างกาย การแต่งกายกระทำเพื่อให้เกียรติกับบุคคล หรือสถานที่ และเป็นการแสดงความนับถือในตนเอง เมื่อเรามีความรู้สึกว่าเราแต่งกายเรียบร้อย ถูกต้องเหมาะสมกับบุคลิกภาพก็จะสร้างความมั่นใจในตนเองมากยิ่งขึ้น

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2551 : เว็บไซต์) ผู้อำนวยการสถาบันอนาคตศึกษาเพื่อการพัฒนาการแต่งกาย กล่าวถึงการแต่งกายว่า การแต่งกาย จัดเป็นภาษาทางวัตถุ (Object Language) ประเภทหนึ่งที่ใช้สื่อสารระหว่างกัน การแต่งกายของบุคคลจะถูกแปลความ ประเมิน และตัดสินโดยดูจากเสื้อผ้า ทรงผม รองเท้า และเครื่องประดับที่สวมใส่ ผลการตัดสินอาจเป็นความพึงพอใจความรู้สึกยอมรับนับถือ ความรู้สึกให้เกียรติต่อผู้อื่น หากบุคคลนั้นแต่งกายเหมาะสม หรือในทางตรงกันข้าม อาจเกิดความรู้สึกไม่พอใจ รู้สึกดูถูก และรู้สึกไม่ต้องการสนทนาด้วย หากการแต่งกายของบุคคลนั้นไม่เป็นไปตามความคาดหวัง

สรุปได้ว่า การแต่งกาย เป็นลักษณะภายนอกของบุคคล ที่สวมใส่เสื้อผ้า หรืออุปกรณ์ประดับต่างๆ ตั้งแต่หัวจรดเท้าเพื่อให้ผู้ที่สวมใส่มีบุคลิกภาพภายนอก ที่แตกต่างกัน ดังนั้นการแต่งกาย ของนักเรียนแต่ละสถานศึกษา จึงต้องใช้แบบฟอร์มที่เหมือนกัน เพื่อให้ดูเป็นระเบียบเรียบร้อย

คู่มือ นักเรียน ผู้ปกครองและครู โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม (2555 : 70-71)

เครื่องแบบนักเรียนและการแต่งกายโรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม

1. เครื่องแบบนักเรียน

1.1 เครื่องแบบนักเรียนชาย

1.1.1 เสื้อ เป็นผ้าสีขาว คอเชิ้ต แขนสั้น มีสحاب มีกระเป่าที่หน้าอก ด้านซ้าย 1 ใบ ติดกระดุม 6 เม็ด เวลาแต่งกายต้องสอดสายเสื้อเข้าในกางเกงให้เรียบร้อย

1.1.2 กางเกง นักเรียนชาย เป็นสีดำ แบบสุภาพขาสั้น มีจีบด้านหน้าทั้งสองข้างๆ ละ 2 จีบมีกระเป่าด้านข้าง ไม่มีกระเป่าหลัง ขากางเกงยาวเหนือเข่า 5 เซนติเมตร มีหู 7 หูสำหรับสอดสายเข็มขัด

1.1.3 เข็มขัด เป็นหนังสีดำ หัวเป็นโลหะสีเหลี่ยม ชนิดก๊อต (ถ้าเป็นกิจกรรมลูกเสือ ให้ใช้เข็มขัดลูกเสือ) การรัดเข็มขัด ให้สอดเข้าหูกางเกงทุกหู รัดแน่นพอดี ก๊อตตัวก๊อตซ่อนปลายให้มิดชิด

1.1.4 รองเท้า เป็นรองเท้านักเรียนหรือผ้าใบสีดำ แบบหุ้มส้น ชนิดผูกสาย เวลาสวมใส่ผูกสายรัดให้เรียบร้อย

1.1.5 ถุงเท้า สีขาว ชนิดยาวครึ่งแข้ง ไม่พับถุงเท้าเวลาสวมใส่

1.2 เครื่องแบบนักเรียนหญิง

1.2.1 เสื้อ

1) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผ้าสีขาวแบบปกกะลาสี ผูกผ้าผูกคอสามเหลี่ยมสีดำ เงื่อนกะลาสี แขนสั้น เวลาสวมใส่ปล่อยชายเสื้อ

2) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ผ้าสีขาวแบบคอเชิ้ต แขนตุ๊กตา ชนิดมีสحاب ติดกระดุม 6 เม็ด ไม่มีกระเป่าที่หน้าอก เวลาสวมใส่สอดชายเสื้อไว้ในกระโปรงให้เรียบร้อย

1.2.2 กระโปรง สีดำ แบบสุภาพพับเป็นจีบทั้งด้านหน้าและด้านหลัง ข้างละ 3 จีบ ยาวเพียงใต้เข่า มีกระเป๋าด้านข้าง

1.2.3 เข็มขัด ใช้เฉพาะนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นหนังหรือผ้าสีดำ หัวโลหะรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ชนิดกลัดหุ้มด้วยหนังหรือผ้าสีเดียวกับเข็มขัด เวลารัดให้ปิดทับขอบกระโปรงพอดี ไม่สูงหรือต่ำเกินไป กลัดให้เรียบร้อย ซ่อนปลายให้มิดชิด

1.2.4 รองเท้า เป็นหนังสีดำ แบบหุ้มส้น มีสายรัดหลังเท้า 1 เส้น สั้นธรรมดา เวลาสวมใส่คาดสายรัดให้เรียบร้อย

1.2.5 ถุงเท้า สีขาวแบบสั้น ไม่มีลวดลาย ถ้าเป็นถุงเท้ายาวให้พับลงสูงจากตาตุ่มไม่เกิน 5 นิ้ว

2. เครื่องแบบลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และนักศึกษาวิชาทหาร ให้แต่งกายตามระเบียบว่าด้วยการดังกล่าว และแต่งมาในวันที่โรงเรียนกำหนด

3. การแต่งกายชุดพลศึกษา

กางเกงวอร์มสีดำ เสื้อโปโลสีเหลืองสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และเสื้อโปโลสีเขียวสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ถุงเท้าสีขาว รองเท้าผ้าใบสีดำสำหรับนักเรียนชาย และรองเท้าผ้าใบสีขาวแบบสุภาพสำหรับนักเรียนหญิง ให้สวมใส่มาในวันที่มีคาบเรียนพลศึกษา

4. ทรงผมนักเรียน

4.1 ทรงผมนักเรียนชาย

4.1.1 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตัดสั้นเกรียนรอบศีรษะ ด้านบนตัดเรียบเสมอกัน ด้านหน้ายาวไม่เกิน 4 เซนติเมตร

4.1.2 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย รองทรงสูง หรือตัดสั้นหวีรอง ด้านหน้ายาวไม่เกิน 5 เซนติเมตร หรือจะตัดทรงเดียวกับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นก็ได้

4.2 ทรงผมนักเรียนหญิง

4.2.1 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตัดทรงธรรมดา ยาวไม่เกินหูย้อยให้เสมอกันรอบศีรษะ

4.2.2 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ตัดทรงธรรมดา ยาวไม่เกินต้นคอ ให้เสมอกันโดยรอบ

4.3 เครื่องประดับ ไม่อนุญาตให้สวมใส่เครื่องประดับทุกชนิด ยกเว้นนาฬิกา

4.4 การแต่งตัวและเครื่องสำอาง ห้ามใช้เครื่องสำอาง เครื่องประทินผิวทุกชนิด ยกเว้นกิจกรรมที่โรงเรียนอนุญาตเป็นครั้งคราว

5. การปักชื่อย่อโรงเรียน เลขประจำตัวนักเรียน ชื่อตัว-ชื่อสกุล

5.1 อักษรย่อโรงเรียน ปักอักษร ก.ส. ที่อกเสื้อด้านขวา ด้วยไหมหรือด้ายสีน้ำเงินเข้ม ตัวอักษรสูง 1.5 เซนติเมตร ปักทึบไม่มีลวดลาย

5.2 เลขประจำตัวนักเรียนตามเลขทะเบียนของโรงเรียน ด้วยไหมหรือด้ายสีน้ำเงินเข้มเป็นเลขไทยใต้อักษรย่อของโรงเรียน ต่ำลงประมาณ 1.5 เซนติเมตร ขนาดตัวอักษรสูง 1.0 เซนติเมตร ปักตามแนวนอน ขนานกับชื่อย่อโรงเรียน

5.3 ชื่อตัว-ชื่อสกุล ปักใต้เลขประจำตัวนักเรียน ด้วยตัวอักษรขนาด 1.0 เซนติเมตร ด้วยหมึกหรือด้ายสีน้ำเงินเข้ม แบบธรรมดาไม่มีลวดลาย

5.2 การตรงต่อเวลา

พนัส หันนาคินทร์ (2542 : 45) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง การทำงาน หรือการทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งได้สำเร็จตามกำหนดเวลา

วินัย พัฒนรัฐ และคณะ (ม.ป.ป. : 16) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การตรงต่อเวลา หมายถึง การทำงานหรือการปฏิบัติหน้าที่ให้ตรงตามเวลาหรือให้ทันตามเวลาที่กำหนด การฝึกให้ตรงเวลาเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างควมมีระเบียบวินัย

สวัสดี ปทุมราช และคณะ (ม.ป.ป. : 2) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง การปฏิบัติงานหรือกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งได้สำเร็จตามกำหนดเวลา เช่น นักเรียนทำแบบฝึกหัด ใบงาน ส่งทันตามเวลาที่ครูกำหนดทุกครั้ง

กรมวิชาการ (2542 ข : 11 – 13) ได้ให้ความหมายไว้ว่า รู้จักแบ่งเวลาให้เป็นสัดส่วนและใช้เวลาให้ถูกต้อง พยายามให้เป็นประโยชน์มากที่สุดไม่ทำให้คนอื่นเสียเวลาเพราะตัวเรา เป็นต้นเหตุ เช่น การผัดขิด การรู้จักคุณค่าของเวลาและใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ ต่อตนเองและสังคม ให้มากที่สุด การที่นักเรียนรู้จักวางแผนใช้เวลาของตนเองและใช้เวลาให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่ามากที่สุด ในเรื่องการเดินทางไปโรงเรียนและเดินทางกลับบ้านและหาความรู้เพิ่มเติมการใช้เวลาในการศึกษาเล่าเรียน ทำแบบฝึกหัด ทบทวนการเรียน การใช้เวลาในการทำกิจกรรมส่วนตัว การใช้เวลาในการนอน การพักผ่อน และการทำงานอดิเรก การใช้เวลาในการช่วยเหลืองานบ้านชุมชนและสังคม

สรุปได้ว่า วินัยนักเรียนในการตรงต่อเวลา หมายถึง นักเรียนแสดงพฤติกรรมตรงต่อเวลา 4 ด้าน ได้แก่ 1) เมื่อนักเรียนได้รับมอบหมายงานหรือหน้าที่ให้รับผิดชอบต้องรีบดำเนินการทันที 2) เมื่อนัดกับใครต้องไปพบตามเวลาและสถานที่ที่นัดหมายพยายามอย่าผัดขิดถ้าไม่ไปตรงตามเวลาให้รีบแจ้งทันที 3) เมื่ออยู่ที่โรงเรียนต้องเข้าเรียนตามเวลาที่กำหนด 4) เมื่อมีอุปสรรคในขณะปฏิบัติงาน เกิดความท้อแท้จนงานต้องหยุดชะงักต้องเร่งแก้ไขเพื่อให้งานเสร็จสิ้นทันตรงตามเวลาที่กำหนด

คุณลักษณะที่สำคัญที่ประพฤติเป็นประจำ ได้แก่

1. เมื่อทำกิจกรรมหน้าเสาธงเสร็จเรียบร้อยแล้ว นักเรียนต้องรีบเข้าชั้นเรียนทันที
2. เมื่อรับประทานอาหารกลางวันเสร็จแล้ว นักเรียนรีบเข้าห้องเรียนตามเวลาทันที
3. เมื่อนักเรียนทำกิจกรรมต่างๆ นอกห้องเรียน เมื่อทำกิจกรรมเสร็จเรียบร้อย ต้องรีบเข้าห้องเรียนตรงเวลาทันที

แนวทางในการปฏิบัติตนให้ตรงต่อเวลา มีดังนี้ (พนัส หันนาคินทร์. 2542 : 61)

1. เมื่อได้รับมอบหมายงานหรือหน้าที่ให้รับผิดชอบต้องรีบดำเนินการทันที
2. เมื่อนัดกับใครต้องไปพบตามเวลา และสถานที่ที่นัดหมาย พยายามอย่าผัดขิด ถ้าไปไม่ได้หรือล่าช้า ให้รีบแจ้งให้ทราบล่วงหน้าทันที
3. เมื่ออยู่ที่บ้านตื่นนอนตอนเช้าให้ทันเวลา
4. เมื่ออยู่ที่โรงเรียนต้องเข้าเรียนให้ตรงเวลาที่กำหนด เพื่อจะได้ความรู้อย่าง

เต็มที่

5. เมื่อมีอุปสรรคในการปฏิบัติงาน อาจเกิดความท้อแท้จนการทำงานต้องหยุดชะงัก แต่ต้องรีบแก้ไข เพื่อให้งานสำเร็จตามเวลาที่กำหนด

สรุปได้ว่า การตรงต่อเวลาเป็นการทำกิจกรรมใดๆ ที่ต้องมีการวางแผนและทำให้เสร็จทันกำหนดเวลา ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เมื่อเวลาผ่านพ้นไปแล้วเราไม่สามารถเรียกกลับคืนมาได้ ดังนั้น เราต้องบริหารเวลาให้คุ้มค่าที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ถ้าปล่อยเวลาให้ผ่านไปโดยเปล่าประโยชน์ ไม่เกิดประโยชน์อะไรขึ้นมาเลย ก็เสียโอกาสในภายหลัง การที่จะมีความสุขที่สุดและพยายามทำงานให้เสร็จสิ้นตามกำหนดเวลา และเป็นไปตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ชีวิตก็มีความสุขตลอดจนอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นและสังคมได้ดี

คู่มือ นักเรียน ผู้ปกครองและครู โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม (2555 : 80-81)

1. การเดินทางมาโรงเรียน

1.1 นักเรียนต้องมาโรงเรียนในวันเปิดทำการเรียนการสอนปกติทุกวันและต้องกลับบ้านเมื่อเลิกเรียน โดยจะอยู่ในโรงเรียนได้ไม่เกิน 17.00 น. เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นรายๆไป ทั้งนี้ต้องมีครูดูแลผู้ปกครองรับทราบและอนุญาตให้ปฏิบัติกิจกรรมนั้นๆ

1.2 นักเรียนที่เดินเท้า หรือโดยสารรถประจำทางเมื่อถึงบริเวณหน้าประตูให้ยืนตรงทำความเคารพครูเวรประจำวันแล้วเดินเข้าโรงเรียนบนทางเท้าถึงบริเวณหน้าพระพุทธรูปไหว้พระและเมื่อจะเดินทางกลับให้เข้าแถวเป็นระเบียบ ไหว้พระ ทำความเคารพครูเวรประจำวันแล้วเดินทางกลับ

1.3 การใช้ยานพาหนะจักรยานหรือจักรยานยนต์เดินทางมาโรงเรียน นักเรียนต้องหยุดรถในบริเวณหน้าประตู ยืนตรงทำความเคารพครูเวรประจำวันที่หน้าประตูจากนั้นจูงรถเข้าเก็บที่โรงรถอย่างเป็นระเบียบ

การเดินทางกลับ นักเรียนที่ใช้จักรยานหรือจักรยานยนต์ต้องรอให้นักเรียนเดินเท้าผ่านไปจนเห็นว่าปลอดภัยหรือได้รับอนุญาตจากครูเวรประจำวันจึงจูงรถออกจากโรงเก็บรถมาถึงบริเวณหน้าประตูจึงหยุดทำความเคารพครูเวรประจำวัน จูงไปสตาร์ทที่ลานปูนหน้าประตู

1.4 ห้ามนักเรียนขับขี่รถจักรยานยนต์ขึ้นไปบริเวณหน้าอาคาร ยกเว้นได้รับอนุญาตเป็นกรณีๆ ไป

5.3 การใฝ่รู้ใฝ่เรียน

การใฝ่รู้ใฝ่เรียน หมายถึง บุคคลที่มีความกระตือรือร้นตั้งใจมุ่งมั่นในการเรียนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ สืบค้นข้อมูลจากแหล่งการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนจดบันทึกและสรุปองค์ความรู้สามารถกำหนดตัวชี้วัดได้ดังนี้

1. กระตือรือร้น ตั้งใจมุ่งมั่นในการเรียน
2. ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์โดยแสวงหาความรู้
3. สืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน
4. จดบันทึก สรุปข้อความ และประสบการณ์
5. ถ่ายทอด เผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าให้แก่ผู้เรียน

คู่มือ นักเรียน ผู้ปกครองและครู โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม (2555 : 81-82)

1. แนวปฏิบัติในการเรียน

1.1 กรณีนักเรียนไม่เข้าเรียน หนีเรียน

ครั้งที่ 1 ครูผู้สอนประจำรายวิชา ต้องเรียกนักเรียนมาอบรมตักเตือน รับทราบความผิดและลงบันทึกแก้ไขตนเอง

ครั้งที่ 2 ครูผู้สอนต้องเรียกนักเรียนมาอบรมตักเตือนอีกครั้ง รับทราบความผิดและบันทึกจะแก้ไขพร้อมแจ้งครูประจำชั้นรับทราบเพื่อร่วมแก้ไข

ครั้งที่ 3 ครูผู้สอนต้องแจ้งครูที่ปรึกษาชั้น ฝ่ายแนะแนว หรือฝ่ายบริหารกิจการนักเรียนและแจ้งให้ผู้ปกครองทราบเพื่อร่วมหาแนวทางป้องกันแก้ไข

ครูประจำชั้น เมื่อรับทราบข้อมูลจากแบบบันทึกประจำชั้น หรือจากครูผู้สอนประจำวิชา

ครั้งที่ 1 ต้องเรียกนักเรียนมาพบสอบถามเหตุผล อบรม ตักเตือน พร้อมบันทึกในแบบบันทึกการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ครั้งที่ 2 อบรมตักเตือน บันทึกข้อตกลงร่วมกันจะแก้ไขข้อบกพร่อง แจ้งผู้ปกครองแจ้งฝ่ายบริหารกิจการนักเรียนให้รับทราบ

ครั้งที่ 3 เรียกนักเรียนมาอบรมตักเตือน พร้อมทั้งเชิญผู้ปกครองมาร่วมป้องกันแก้ไขที่โรงเรียน พร้อมบันทึกข้อตกลง

1.2 กรณีนักเรียนไม่มาเรียน ขาดเรียน โดยไม่ทราบสาเหตุ

- ขาดเรียน 1 วัน ครูประจำชั้นควรสอบถามข้อมูลจากเพื่อนนักเรียนในห้องหรือหมู่บ้านเดียวกัน พร้อมบันทึกในแบบบันทึกประจำชั้นหรือบันทึกการติดตามดูแลนักเรียน

- ขาดเรียน 2 วัน ครูประจำชั้นต้องแจ้งให้ผู้ปกครองทราบทางจดหมายหรือแบบแจ้งพฤติกรรม ซึ่งอาจฝากกับนักเรียนในหมู่บ้านเดียวกันหรือทางไปรษณีย์

- ขาดเรียน 3 วัน ครูประจำชั้นต้องแจ้งผู้ปกครองครั้งที่ 2 แจ้งฝ่ายแนะแนว ฝ่ายบริหารกิจการนักเรียน เพื่อร่วมหาทางป้องกันแก้ไข

6. ความรับผิดชอบต่อสังคม

ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง ภาระหน้าที่ของบุคคลที่จะต้องเกี่ยวข้องรวมถึงการมีส่วนร่วมต่อสวัสดิภาพของสังคมที่ตนดำรงอยู่ ซึ่งเป็นเรื่องผูกพันเกี่ยวข้องกับหลายสิ่งหลายอย่าง กว้างขวางออกไป ตั้งแต่สังคมเล็กๆ จนถึงสังคมขนาดใหญ่ๆ ที่บุคคลเป็นสมาชิกอยู่ในสังคมนั้นๆ บุคคลมีหน้าที่ และความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งผู้ศึกษาได้พัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัวและความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู อาจารย์

6.1 ความรับผิดชอบต่อครอบครัว

ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ได้แก่ เคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง ช่วยเหลืองานบ้าน รักษาสมบัติของครอบครัว การที่นักเรียนมีความเต็มใจช่วยเหลืองานต่างๆ ภายในบ้านเพื่อแบ่งเบาภาระซึ่งกันและกัน ตามความสามารถตลอดทั้ง รู้จักแสดงความคิดเห็นปฏิบัติตนเพื่อความสุขและชื่อเสียงของครอบครัว ช่วยแก้ปัญหาการที่สมาชิกภายในครอบครัวไม่เข้าใจเมื่อมีปัญหาที่ปรึกษา และ

ให้พ่อแม่ทราบปัญหาของตนทุกเรื่อง ช่วยครอบครัวประหยัดไฟฟ้า น้ำ อาหาร สิ่งของเครื่องใช้ในบ้าน

6.2 ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู อาจารย์

ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู อาจารย์ ได้แก่ การปฏิบัติตาม กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียน ทำความสะอาดห้องเรียน เขตพื้นที่รับผิดชอบ บริเวณโรงเรียน รักษาสมบัติของโรงเรียน ดูแลรักษาความสะอาดห้องเรียน ร่วมกิจกรรมในโรงเรียน เคารพเชื่อฟังคำสั่งสอนของครู และช่วยเหลืองานครู อาจารย์

การรักษาทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวม

1. นักเรียนต้องถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องช่วยกันรักษาทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน
2. ต้องรักษาความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยในห้องเรียน ไม่ขีดเขียน ทำลาย สลักข้อความใดๆ บนโต๊ะ เก้าอี้ กระดานชอล์ก ป้ายนิเทศ ประตู หน้าต่าง ห้องน้ำ ห้องส้วม เป็นต้น
3. ใช้วัสดุ อุปกรณ์ ในการเรียนการสอนอย่างถูกวิธี และเหมาะสม เช่น ไม่นั่งเก้าอี้สองขา ไม่ขว้างชอล์ก ไม่ใช่ไม้กวาดหรือไม้ถูพื้นในการทุตีหรือหยอกล้อกัน เป็นต้น
4. ไม่ปีนป้ายต้นไม้ ตัด-หักกิ่งไม้ เด็ดดอกไม้-ใบไม้ ในบริเวณโรงเรียน โดยไม่ได้รับอนุญาตจากฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

สรุปได้ว่า ความรับผิดชอบ เป็นคุณลักษณะที่แสดงออกถึงการรับผิดชอบและรับชอบในสิ่งที่ตนได้ทำลงไปนับเป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับบุคคลและสังคม โดยแบ่งเป็นความรับผิดชอบต่อตนเอง และสังคม โดยความรับผิดชอบต่อตนเองได้แก่ การแต่งกาย การตรงต่อเวลา การใฝ่รู้ใฝ่เรียน และความรับผิดชอบต่อสังคม ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อครอบครัว และความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู อาจารย์

กลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ใช้กิจกรรมในการพัฒนาการดำเนินงาน เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม อำเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ 2 กิจกรรม ดังนี้

1. กิจกรรมเด็กดีวิถีประชาธิปไตย

การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนเป็นคนดี รู้จักบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม โดยมีกิจกรรมย่อยคือ การเลือกตั้งประธานนักเรียน ตรวจหน้าประตูโรงเรียน การทำความสะอาด ร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง บันทึกการเข้าเรียน รายคาบ บันทึกกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์ การแข่งขันฟุตบอล กิจกรรมผ้าป่าวันรักโรงเรียน โดยรุ่นพี่ดูแลรุ่นน้อง ในลักษณะคณะกรรมการนักเรียน มีครูเป็นที่ปรึกษาและดูแลการทำงาน เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ โดยมีการตรวจสอบการปฏิบัติ คณะกรรมการนักเรียนจะดูแล การแต่งกาย การเข้าแถว การมาโรงเรียนก่อนเวลา 08.00 น. การเข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง การเข้าเรียนรายคาบ การทำความสะอาด จัดกิจกรรมและส่งเสริมการมีส่วนร่วมใน

กิจกรรมต่างๆ การเคารพให้เกียรติซึ่งกันและกันในลักษณะของการมีคารวะธรรม สามัคคีธรรม และ ปัญญาธรรม

การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย หมายถึง การปฏิบัติตนเป็นคนดีโดยยึดหลักประชาธิปไตยในการดำเนินชีวิต เช่น การร่วมกันทำประโยชน์เพื่อความผาสุกแก่ส่วนรวม เคารพซึ่งกันและกัน ช่วยกันทำงานและช่วยกันแก้ไขปัญหาต่างๆ เป็นต้น

การเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ประกอบด้วยคุณธรรม 3 ประการ คือ

1. คารวะธรรม

คารวะธรรม หมายถึง การมีความเคารพซึ่งกันและกัน การประพฤติดตนเป็นผู้มีคารวะธรรม ปฏิบัติได้ ดังนี้

1.1 เคารพบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะบิดามารดาซึ่งเป็นผู้ให้กำเนิด เคารพญาติผู้ใหญ่ เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย และผู้สูงอายุ เคารพครูอาจารย์ และเพื่อนๆ โดยแสดงความเคารพและกล่าวคำทักทายด้วยคำสุภาพ

1.2 เคารพกฎระเบียบทางสังคม เช่น ยึดมั่นในขนบธรรมเนียม ประเพณีอันดีงามของสังคม ปฏิบัติตามกฎหมายของประเทศ

1.3 เคารพสิทธิของผู้อื่น เช่น ไม่ทำร้ายผู้อื่นโดยเจตนา ไม่เอาทรัพย์สินของผู้อื่นมาเป็นของตนโดยไม่ได้รับอนุญาต ไม่ทำให้ผู้อื่นเสื่อมเสียชื่อเสียง เป็นต้น

1.4 เคารพความคิดเห็นของผู้อื่น เช่น ควรฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยความตั้งใจและไตร่ตรองก่อนตัดสินใจว่าจะเชื่อหรือไม่เชื่อ และไม่ควรมีถือถือความคิดเห็นของตนเองถูกเสมอไป

1.5 เคารพและเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ซึ่งถือเป็นสถาบันที่สำคัญสูงสุดของประเทศ

2. สามัคคีธรรม

สามัคคีธรรม หมายถึง การร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ปฏิบัติได้ ดังนี้

2.1 ร่วมกันคิด ช่วยกันวางแผน และร่วมกันทำงานด้วยความเต็มใจ

2.2 ร่วมกันรับผิดชอบ ทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ

2.3 ร่วมกันติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

2.4 ร่วมกันปรับปรุง มีการแก้ไข พัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ

2.5 ร่วมกันทำงาน โดยคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก

3. ปัญญาธรรม

ปัญญาธรรม หมายถึง การใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ปฏิบัติได้ ดังนี้

3.1 มีความคิดกว้างไกล โดยรับฟังข่าวสารและความคิดเห็นของผู้อื่น

3.2 ใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ไม่นำอารมณ์หรือความรู้สึก

ส่วนตัวมาใช้ตัดสินปัญหา

3.3 แสดงความคิดเห็น โดยปราศจากอคติ

3.4 รู้จักการคิด มีการวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์อย่างมีเหตุผล

3.5 รู้จักโต้แย้งด้วยเหตุผล ถ้ามีการโต้แย้งในหมู่คณะให้ใช้เหตุผล และสติปัญญาเพื่อให้อีกฝ่ายหนึ่งยอมรับฟัง ไม่ใช่อารมณ์มาเป็นตัวตัดสินปัญหา

สถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2553 : 14 -18) การดำเนินการศึกษานั้น ย่อมจะต้องดำเนินให้สอดคล้องกับการปกครองของประเทศ ถ้าประเทศประสงค์จะปกครองแบบประชาธิปไตย ก็มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสอนเรื่องประชาธิปไตยให้นักเรียนตั้งแต่เริ่มมาเข้าโรงเรียน มิฉะนั้นแล้วนักเรียนก็ไม่อาจจะทราบได้ว่าประชาธิปไตยนั้นคืออะไรกันแน่ เมื่อเติบโตขึ้นเป็นพลเมืองของประเทศโดยเต็มที่แล้ว ก็เลยไม่ทราบว่าทำอะไรจริงจะเป็นประชาธิปไตย ดังนั้นจึงต้องเรียนเกี่ยวกับประชาธิปไตยควบคู่กันไปด้วย ไม่มากก็น้อย เพื่อเป็นเครื่องมือที่จะไปอบรมกุลบุตรกุลธิดาสืบไป

ด้วยเหตุนี้เองจึงมีความจำเป็นที่จะต้องทราบความหมายของคำว่า “ประชาธิปไตย” ให้แจ่มแจ้งพอสมควร โดยเฉพาะในแง่ของปรัชญา

ในแง่ของการปกครองประชาธิปไตยมักจะหมายถึงการปฏิบัติตามเสียงของคนส่วนมาก ดังนั้น คนส่วนมากจำเป็นจะต้องได้รับการศึกษาให้ดีและให้เหมาะสม มิฉะนั้นเสียงที่เรียกร้องออกมา นั้นจะกลายเป็นเสียงที่ไม่รอบคอบพอและดังนั้นการปฏิบัติตามเสียงข้างมากจึงกลายเป็นการปฏิบัติที่ผิดพลาดไปหมด เหตุนี้เองคนส่วนมากจะต้องเป็นคนที่ได้รับการศึกษาพอเพียงและเหมาะสมจึงจะปกครองแบบประชาธิปไตยได้ผลดี

ในแง่ของการเศรษฐกิจ ประชาธิปไตยมักจะหมายถึงการผลิตและการจำหน่ายอย่างเสรี ไม่มีใครผูกขาดแต่ผู้เดียว ถ้าจะมีการควบคุมหรือบังคับประการใดก็เป็นการควบคุมหรือบังคับตัวของตัวเองเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมทั้งนี้ โดยวิธีประชุมปรึกษาหารือกันเองเพื่อบังคับและควบคุมกันเอง สมกับคำที่กล่าวว่าเป็นการกระทำของประชาชนเอง เพื่อประชาชนเองและโดยประชาชนเอง

แต่ทั้งนี้ในแง่การปกครองและในแง่การเศรษฐกิจที่กล่าวมาแล้วนั้นย่อมจะอาศัยความคิดในแง่ปรัชญาเป็นรากฐานทั้งสิ้น ดังนั้น ความคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตยในแง่ปรัชญาจึงเป็นสิ่งที่ต้องทราบเอาไว้ เพื่อจะได้เป็นแม่บทในการที่จะนำไปใช้ในแง่ต่างๆ ของชีวิตจะเป็นในแง่ของการศึกษา การปกครองหรือเศรษฐกิจก็ตาม

ในแง่ของปรัชญา ประชาธิปไตยมีความหมายดังที่จะได้พยายามอธิบายดังต่อไปนี้

ในการอธิบายนี้ก็จำเป็นจะต้องสมมุติกันอีกจึงจะเกิดความแจ่มแจ้งในโลกนี้ถ้าสมมุติว่ามีคนอยู่คนเดียวก็ไม่ต้องสัมพันธ์กับใคร ไม่มีเรื่องราวเกี่ยวข้องกับผู้อื่น นอกจากกับตัวเอง

แต่ถ้ามีคนอยู่มากกว่าคนเดียวอย่างปัจจุบันนี้ ก็จำเป็นต้องติดต่อหรือสัมพันธ์กับคนอื่นเป็นการแน่นอน หลีกเลียงไม่พ้นจะต้องมีสัมพันธ์ภาพกับมนุษย์อื่น(Human Relationship) อยู่เสมอ สัมพันธภาพดังกล่าวนี้คงมีมากมายหลายชนิด แต่ถ้าจะกล่าวอย่างง่าย ๆ ก็พูดได้ว่ามี 3 ชนิด คือ

1. มีคนคนเดียวหรือคนกลุ่มหนึ่งเป็นผู้คิดและสั่งการไปยังคนอื่น ๆ โดยที่คนอื่นเหล่านั้นไม่ต้องมีส่วนคิดเลยแม้แต่น้อย คนๆเดียวหรือกลุ่มหนึ่งนั้นเป็นผู้ทรงอำนาจ (Authority) ในการคิดและสั่งการเป็นการเด็ดขาด สัมพันธภาพชนิดนี้เรียกว่า Authoritarianism หรือ Autocracy ซึ่งจะแปลว่าอัตตาธิปไตย ก็คงได้ถ้าบังเอิญคนๆเดียวหรือคนกลุ่มหนึ่งดังกล่าวนี้เป็นคนดีมีน้ำใจเป็นพ่อเมืองก็คงจะพอดำเนินกันไปได้บ้างไม่ถึงกับลุ่มจมนั่นมันมักจะเป็นอย่างที่ Lord Acton

กล่าวคือว่า อำนาจทั้งปวงอาจตกโงงได้ และอำนาจที่เด็ดขาดอาจตกโงงอย่างเด็ดขาดเช่นกัน ดังนั้นสัมพันธภาพแบบที่หนึ่งนี้จึงค่อยๆ หายไป

2. บางครั้ง บางยุค หรือบางสมัย มนุษย์ทุกคนต่างคนต่างอยู่ไม่มีใครรับผิดชอบ ไม่ร่วมมือกัน ใครเก่งใครอยู่ ใครอ่อนก็ล้มไป ไม่มีใครช่วยเหลือและค้ำจุนใคร ไม่มีใครปรึกษาหารือหรือเชื่อใจใครกันแน่ ผู้อ่อนกว่าย่อมมีความริษยาและคอยจ้องล้างผู้ที่อยู่ในอำนาจ ต่างคนก็ต่างพวย จะพวยพร้อมกันหรือไม่พร้อมกันก็ช่างใครจะไม่พวยก็ช่าง ตรงกับที่เขาเรียกว่า ตัวใครก็ตัวมัน ใครอยู่รุ่งหลังก็ถูกผีป่ามันคร่าตัวไป สัมพันธภาพชนิดนี้เป็นอันตรายยิ่ง สังคมใดตกอยู่ในลักษณะเช่นนี้ก็คงจะสูญเสียดุลยภาพโดยเร็วพลัน เขาเรียกสัมพันธภาพแบบที่สองนี้ว่า Laissez Faire (ปล่อยให้ตามเรื่อง หรือตัวใครตัวมัน)

3. ทุกคนร่วมกันรับผิดชอบ ต่างก็นับถือและให้เกียรติซึ่งกันและกันต่างก็ใช้ปัญญาเป็นหลักใหญ่ ใช้ปัญญาเป็นเครื่องยึดรั้งไม่ให้อำนาจไปทางเสียหรือไม่ให้ไปหลงนับถือในเรื่องซึ่งเสียหาย ทุกคนร่วมมือกัน แบ่งปันกันและประสานงานกันเพื่อแก้ไขปัญหาให้ลุล่วงไปจนได้ และทำให้ทุกคนได้เจริญเติบโตไปด้วยกันทั่วทุกคนตามอัตภาพของตน สัมพันธภาพแบบที่สามนี้ เรียกว่า ประชาธิปไตย (Democracy)

จากที่อธิบายมาแล้วทั้งสามข้อนี้ ก็อาจสรุปได้ว่าอัตตาธิปไตยก็ดี Laissez Faire “หรือตัวใครตัวมัน” ก็ได้ หรือประชาธิปไตยก็ดี ต่างก็เป็นสัมพันธภาพระหว่างมนุษย์ชนิดหนึ่งด้วยกันทั้งสิ้น แต่ละชนิดก็มีลักษณะแตกต่างกันออกไป ดังนั้น ถ้าจะถามว่าประชาธิปไตยคืออะไร ก็อาจจะตอบอย่างง่ายที่สุดว่า “ประชาธิปไตยก็คือสัมพันธภาพระหว่างมนุษย์ชนิดหนึ่ง” เท่านั้นเอง

เนื่องจากเราจะต้องเข้าใจคำว่า “ประชาธิปไตย” ในแง่ของปรัชญาจึงจำเป็นต้องย้ำสัมพันธภาพที่เรียกว่า ประชาธิปไตยนี้อีกครั้ง สัมพันธภาพที่เรียกว่าประชาธิปไตยนี้มีลักษณะสำคัญอยู่ 3 ประการเป็นพิเศษ บุคคลที่อาศัยอยู่ในสังคมประชาธิปไตยจะต้องติดต่อกันหรือสัมพันธ์กันตามแนวทาง 3 ประการ ดังต่อไปนี้

1. มีการเคารพซึ่งกันและกันอย่างยิ่ง (Respect for Individuals) ถ้าพูดเป็นคำศัพท์ก็อาจจะพูดได้ว่า คือ “คารวะธรรม” คือทุกคนจะต้องให้เกียรติซึ่งกันและกัน ทั้งกาย วาจา และความคิดทุกคนย่อมจะเคารพในความคิดของผู้อื่นทุกคนย่อมจะแสดงความคิดเห็นออกมาได้โดยไม่ล่วงเกินผู้อื่น ย่อมมีการให้โอกาสและเคารพแก่ความคิดของคนทุกคน นักปราชญ์ในเรื่องนี้กล่าวไว้ว่า ถ้าถือกันอย่างเคร่งครัดจริงๆ แล้ว การล่วงเกินผู้อื่น การทำร้ายผู้อื่น การหมิ่นผู้อื่น การโกรธผู้อื่น ย่อมเป็นการไม่เคารพซึ่งกันและกัน และผิดหลักประชาธิปไตยทั้งสิ้น

2. มีการแบ่งปัน ร่วมงานกัน และประสานงานกัน (Sharing, Participating, and Co-operating) ข้อนี้หมายความว่าผู้ใดสามารถในทางใดก็อาสาแบ่งงานไปทำ ไม่บ้ายเบี่ยงและหลีกเลี่ยง ร่วมมือกันทำตามอัตภาพ และประสานงานกันหมด โดยทำตามที่ได้ตกลงกันตามแผนซึ่งร่วมกันวางไว้แล้ว ไม่มีใครถือดีดั่งกลั่นแกล้งเนื่องจากเห็นแก่ตัวเอง ถ้าพูดเป็นคำศัพท์ลักษณะข้อนี้ก็คือ “สามัคคีธรรม”

3. มีความเชื่อมั่นในวิธีการแห่งปัญญา (Faith in the Method of Intelligence) พูดเป็นคำศัพท์ก็คือ “ปัญญาธรรม” การที่คนเรานับถือกันและร่วมมือสามัคคีกันนั้น บางทีอาจนับถือกันและร่วมมือไปในทางที่ผิด เช่นร่วมมือกันตั้งโรงเรียนสอนให้เป็นโจร เป็นต้น ดังนั้นจำต้องมี “ปัญญา” เป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งและชี้ทางเป็นทางเสีย มิให้เขวไปได้ เรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญ

อย่างยิ่ง ที่เดียว ดังนั้น ในสังคมประชาธิปไตยจึงมีการนับถือปัญญาธรรมอย่างยิ่ง คนตระกูลสูง คน ร่ำรวย ฯลฯ จะเป็นพลเมืองที่ดีได้ก็ต่อเมื่อมีปัญญาและศีลธรรม ดังนั้นคนในสังคมประชาธิปไตยจึง ต้องเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาดีพอควร เพื่อจะได้มีปัญญาธรรม

พอจะสรุปขั้นสุดท้ายอย่างง่าย ๆ ได้ว่า ประชาธิปไตยคือมนุษยสัมพันธ์อย่างหนึ่ง ซึ่งยึดมั่นในคารวะธรรม สามัคคีธรรม และปัญญาธรรม ความคิดในแง่ปรัชญาประชาธิปไตย (Democratic Philosophy) ดังที่กล่าวมาข้างต้นนี้จะนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันอยู่เสมอ จนเป็นนิสัยในชีวิตหรือเป็นแนวทางแห่งชีวิต (A way of life) ของแต่ละคน คนที่มีอาชีพเป็นครู ย่อมจะยำเกรงศิษย์ของตนเสมอว่า ให้ยึดถือเอาประชาธิปไตยนี้ในฐานะที่เป็นแนวทางแห่งชีวิตประจำวัน คือ Democracy as a way of life เมื่อถ้อยมั่นในด้านปรัชญาคือในทางคารวะธรรม สามัคคีธรรม และปัญญาธรรมได้แล้ว เมื่อจะขยายตีความให้กว้างไปในด้านการปกครองการเศรษฐกิจ หรือเรื่องของ สังคมทั้งปวงรวมทั้งเรื่องการศึกษา ก็ย่อมจะมีแนวปฏิบัติหรือมีรากฐานที่จะวิวัฒนาการไปได้อย่างเป็น ประชาธิปไตยเสมอไป

2. กิจกรรมเยาวชนคนรักอาสา กส.

การจัดกิจกรรมเยาวชนคนรักอาสา กส. นักเรียนกลุ่มเป้าหมายในวันอังคารและ วันพฤหัสบดี เวลา 12.20-13.00 น. ของแต่ละสัปดาห์ เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายเกิด จิตสาธารณะ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ครู อบรม แนะนำ ให้ความรู้ รูปแบบอย่าง ที่ดี และนักเรียนปฏิบัติจริง โดยบันทึกการทำความดีด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมทุกวัน โดยมีผู้รับรองการทำความดี เมื่ออยู่โรงเรียน ครูจะตรวจสอบการปฏิบัติ และสังเกตพฤติกรรมด้าน ความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู อาจารย์ เมื่อนักเรียนอยู่บ้านประสาน ผู้ปกครองนักเรียนให้สังเกตพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อครอบครัว ซึ่งจะนำข้อมูลการปฏิบัติของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายแต่ละคนในแต่ละสัปดาห์มาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุง พัฒนาในสัปดาห์ต่อไป จนกว่านักเรียนกลุ่มเป้าหมายจะบรรลุพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเองและ สังคม

“จิตสาธารณะ” หมายถึง ความตระหนักของบุคคลถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ทำให้ เกิดความรู้สึกปรารถนาที่จะช่วยเหลือ สังคม ต้องการเข้าไปแก้วิกฤตการณ์ โดยรับรู้ถึงสิทธิควบคู่ไป กับหน้าที่และความรับผิดชอบ สำนึกถึงพลังของตนเองสามารถร่วมแก้ไขปัญหานั้นได้ และลงมือกระทำ เพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาด้วยวิธีการ ต่างๆ โดยการเรียนรู้และแก้ไขปัญหาร่วมกันกับคนในสังคม การกระทำที่แสดงออกถึง ความรับผิดชอบต่อสาธารณสมบัติด้วยการเอาใจใส่ดูแลเป็นธุระและเข้าร่วม ในเรื่องส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยพิจารณาจากการที่บุคคลหลีกเลี่ยงการใช้หรือ กระทำที่ก่อให้เกิด การชำรุดเสียหายต่อของส่วนรวม การถือเป็นที่ที่ที่มีส่วนร่วมในการดูแล การเคารพสิทธิใน การใช้สาธารณสมบัติของผู้อื่น มุ่งปฏิบัติเพื่อส่วนรวมในการดูแลรักษาของส่วนรวม เช่น การทำ ตามหน้าที่ที่กำหนด การดูแลความสงบเรียบร้อย การรักษาสาธารณสมบัติ รับรู้ถึง ปัญหาที่เกิดขึ้น มีส่วนร่วมในการหาแนวทางป้องกันแก้ไข และติดตามประเมินผล รวมไปถึงการรับ อาสาทำบางอย่างเพื่อส่วนรวม เคารพสิทธิของผู้อื่นในการใช้ของส่วนรวม ไม่ปิดกั้นในการใช้ของบุคคล อื่น มีการแบ่งปันหรือเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ของส่วนรวม ไม่ยึดครองของส่วนรวมมาเป็นของตนเอง

จิตสาธารณะเป็นคุณธรรมหนึ่งของพลเมือง เป็นคุณค่าและจิตสำนึกเป็นจิตวิญญาณ ของ สังคม บุคคล องค์กร หรือสังคม สังคมที่ไม่มีคุณค่าและจิตสำนึก ทำให้ขาดพลังในการ

สร้างสรรค์ เมื่อเกิดจิตสาธารณะจะทำให้เกิดประชาสังคมก่อให้เกิดความเข้มแข็งของสังคม ซึ่งจะทำให้การเมือง เศรษฐกิจ ศิลธรรมดี (ประเวศ วะสี. 2541 : 20)

ระบบการศึกษาในปัจจุบันนอกจากสอนให้คนอ่านออกเขียนได้ กระบวนการเรียนการสอนยังเน้นการท่องจำมากกว่าให้รู้จักคิด ประกอบกับวัฒนธรรมไทยที่ได้รับการสั่งสอนจากบรรพบุรุษให้เชื่อฟังตามผู้ใหญ่หรือผู้ปกครองอบรม สั่งสอน เป็นกระบวนการที่ทำให้ประชาชนไม่พึ่งตนเอง ขาดการไตร่ตรอง ดังนั้นถ้านักศึกษาขาดจิตสาธารณะจะทำให้เกิดผลด้านความเป็นพลเมื่อนักศึกษาเป็นวัยที่มีการพัฒนาในทุกด้าน จิตสาธารณะจึงเป็นคุณธรรมประการสำคัญ ที่จะ ส่งเสริมทางด้านเจตคติของนักศึกษา ทำให้มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ไม่เห็นแก่ตัว มีความเป็นพลเมืองและเห็นความเท่าเทียมกันของมนุษย์ เป็นแรงผลักดันในภาคพลเมือง ทำให้สังคมมีการเคลื่อนไหวไปในทิศทางตามความต้องการของพลเมือง ทำให้ประเทศขับเคลื่อนด้วยอำนาจประชาชน ซึ่งเป็นพื้นฐานของประชาธิปไตย ถ้านักศึกษาขาดจิตสาธารณะจะไม่มีความเป็นพลเมือง เป็นเพียงประชาชนที่ไม่รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเอง รวมทั้งไม่เคารพสิทธิของผู้อื่น จะเจริญเติบโตไปเป็นประชาชนที่ไม่รู้จักการพึ่งตนเอง (Passive) รวมทั้งจิตใจคับแคบไม่ช่วยเหลือสังคม ขาดความสามัคคี ไม่สามารถเรียนรู้ทำงาน หรือดำรงชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ก่อให้เกิดผลเสียทั้งในระดับสังคม ประเทศ และสังคมโลก (Throne. 1997 : 437)

ยุทธาน วรณปิติ (2542 : 181-183) กล่าวถึงบุคคลที่มีจิตสาธารณะว่าต้องมีคุณลักษณะดังนี้ 1) การทุ่มเทและอุทิศตน สิทธิของพลเมืองจะต้องสอดคล้องกับความรับผิดชอบต่อสังคม บุคคล ไม่เพียงแต่ปฏิบัติตามสิทธิเท่านั้น แต่ต้องปฏิบัติเพื่อช่วยเหลือให้บริการแก่บุคคลอื่นเพื่อพัฒนาสังคมด้วย อาทิ ถ้าต้องการให้ผู้แทนราษฎรมีความรับผิดชอบต่อความต้องการและประโยชน์ของประชาชน ประชาชนก็ต้องให้ความใส่ใจและติดตาม ไม่เพียงทำการหย่อนบัตรเลือกตั้งเท่านั้น ต้องเสียสละเวลาให้ในการเข้าไปมีส่วนร่วมกับการเมืองระดับท้องถิ่นและในสถาบันต่างๆ 2) เคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล จากกระแสปัจเจกชนนิยม ส่งผลให้คนในสังคมมีลักษณะปิดกั้นตนเอง ไม่ไว้วางใจผู้อื่น เลือกรับเฉพาะกลุ่มที่มีความเหมือนกัน ไม่สนใจการเมือง ทำให้ ไม่สามารถปฏิบัติภารกิจของสังคมเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวมเกิดข้อขัดแย้ง การยุติข้อขัดแย้งโดยการฟังเสียงข้างมาก ไม่นำไปสู่ประโยชน์ของส่วนรวม ดังนั้นผู้มีจิตสาธารณะต้องเป็นพลเมืองในฐานะที่เป็นเอกลักษณ์ทางการเมืองสมัยใหม่ มีความอดทน ตระหนักว่าการมีส่วนร่วมไม่ทำให้ได้อย่างที่ต้องการเสมอไป ต้องเคารพและยอมรับความแตกต่างที่หลากหลายและหาวิธีอยู่ร่วมกับ ความขัดแย้งโดยการแสวงหาทางออกร่วมกัน การจำแนกประเด็นปัญหา การใช้เหตุผลใน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การตัดสินใจ ต้องมีการพูดแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันให้มากที่สุดเพื่อหาข้อยุติ สร้างการเข้าร่วมรับรู้ตัดสินใจและฉันทกกำลังให้เกิดการยอมรับจากทุกฝ่าย 3) คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวม คนในสังคมต้องคิดถึงการเมืองในฐานะกิจการเพื่อส่วนรวมและเพื่อคุณธรรมมากขึ้น 4) การลงมือกระทำ การวิพากษ์วิจารณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นเพียงอย่างเดียวไม่สามารถทำให้สถานการณ์ดีขึ้นต้องลงมือกระทำโดยเริ่มจากครอบครัวในการวางพื้นฐานให้การอบรมด้านจริยธรรมของพลเมือง มหาวิทยาลัยไม่เพียงเป็นสถานที่ฝึกทักษะและให้ความรู้ ต้องรับช่วงต่อในการสร้างค่านิยมที่เหมาะสมต่อครอบครัว รวมทั้งเครือข่ายสังคมที่เกิดขึ้นระหว่างเพื่อนบ้าน ที่ทำงาน สโมสร สมาคมต่างๆ เชื่อมโยงบุคคลที่สนใจเรื่องของตนเข้าเป็นกลุ่มที่ใส่ใจผู้อื่นช่วยดำรงรักษาประชาคม สังคม และกฎ

จริยธรรม รวมทั้งสถาบันที่มีอิทธิพลสูงต่อสังคม คือสถาบันศาสนาและสื่อมวลชนนับว่ามีบทบาทสำคัญในการร่วมสร้างให้สังคมเข้มแข็ง

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดจิตสาธารณะ

การมีจิตสาธารณะเป็นสิ่งที่เกิดตามธรรมชาติไม่สามารถบังคับให้เกิดได้ แต่สภาพแวดล้อม ต่างๆ ในสังคมย่อมส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของพลเมือง ซึ่งปัจจัยที่ก่อให้เกิดจิตสาธารณะประกอบด้วย

1) สถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อจิตสำนึกของบุคคล

2) กระบวนการเรียนรู้ที่เป็นการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น (วิภาพันธ์ ก่อเกียรติขจร. 2544 : 108)

กระบวนการศึกษา กระบวนการทางสังคมและการมีส่วนร่วมในกิจกรรม (วิรัตน์ คำศรีจันทร์. 2544 : 101) พลเมืองจึงต้องมั่งคั่งความรู้และความสามารถในการแสวงหาความรู้ ต้องใช้กระบวนการเรียนรู้สั่งสมผู้คนในสังคมอย่างรอบด้านและต่อเนื่อง โดยมีขั้นตอนคือการรับรู้ สนใจ ไตร่ตรอง ทดลอง การสร้างสำนึกจึงต้องอาศัยศาสตร์และศิลป์ในการประยุกต์ให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ เงื่อนไขและขั้นตอนต่างๆ จินตนาการเป็นพลังของมนุษย์ที่จะดำรงอยู่ในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรี แต่จินตนาการอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอ ต้องอาศัยสติปัญญาความรู้ ในการแก้ปัญหาและกำหนดทิศทางการข้างหน้า ดังนั้นผู้ที่มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองและร่วมกับผู้อื่นจึงสามารถไตร่ตรองหาเหตุผลและทำความเข้าใจ เมื่อเข้าใจแล้วก็จะเห็นความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องนั้นต่อไปและอาจนำไปสัมพันธ์กับเรื่องอื่นๆ เช่น อาจนำมาสัมพันธ์กับชีวิตของตนเอง กับสังคมและสิ่งแวดล้อมเป็นการใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์ด้วยไม่ใช่เรียนรู้ไว้เพียงอย่างเดียว (เกียรติวรรณ อมาตยกุล. 2539 : 20)

3) การที่บุคคลในสังคมเห็นวิกฤตการณ์หรือสภาพปัญหาในสังคมที่สลัซซบซ้อนยากแก่การแก้ไขมีวัตถุประสงค์ร่วมกันซึ่งนำไปสู่การก่อจิตสำนึกร่วมกัน (ชูชัย ศุภวงศ์. 2539 : 6) นอกจากนี้ ศรีประภา เพชรมีศรี (อนุชาติ พวงสำลี. 2543 : 205 อ้างอิงมาจาก ศรีประภา เพชรมีศรี. 2543) ซึ่งใช้ คำว่าจิตวิญญาณสาธารณะ กล่าวว่า จิตสำนึกสาธารณะเป็นสิ่งที่ต้องใช้เวลาในการสร้างและต้องมี การกระทำอย่างสม่ำเสมอจนเป็นกิจวัตร จากการอภิปรายกลุ่มย่อยในการสัมมนาเกี่ยวกับสำนึกของพลเมือง ณ มหาวิทยาลัยมหิดล ได้สรุปปัจจัยที่เป็นรูปธรรม อันจะนำไปสู่การพัฒนาจิตวิญญาณสาธารณะ คือ 1) การสร้างองค์กรผู้นำ สื่อ วัฒนธรรมใหม่ การสร้างประโยชน์ร่วมกัน 2) การทำให้เกิดกลุ่ม ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ มีการเข้าร่วมกับกลุ่ม มีกิจกรรมสาธารณะและมีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง 3) มีทุนประชาคมได้แก่ ความรู้ ภูมิปัญญา ทรัพยากร 4) การได้รับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ต่างๆ ทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษา 5) การสร้างเครือข่ายทุกเพศทุกวัย 6) การปรับเปลี่ยนโครงสร้างโดยเริ่มจากตนเองให้มีระบบคิดที่จะยอมรับความคิดเห็นผู้อื่น มีการแยกแยะ มีอิทธิบาทสี่ 7) การสร้างกฎระเบียบร่วมกัน สร้างความตระหนัก มีการปลูกฝังตั้งแต่เรียน สร้างให้เกิดวัฒนธรรมใหม่ 8) ความรู้สึกเป็นเจ้าของในฐานะพลเมืองไทย การสร้างจิตสำนึกในความเป็นเจ้าของร่วมกัน การมีสิทธิทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวม 9) การมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ มีการเปิดโอกาสให้แสดงออก มีประเด็นที่จะเคลื่อนไหวร่วมกัน มีการเสียสละทุ่มเท และกระทำอย่างต่อเนื่องไม่ติดรูปแบบ มีการสร้างเครือข่ายและมีมาตรการหรือ

กฎหมายบังคับ 10) ทนทางวัฒนธรรม ได้แก่ ศาสนา ประเพณี ความเชื่อ จริยธรรมความ
เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเอื้ออาทรต่อกัน เริ่มจากสถาบันครอบครัวโดยการศึกษาและสื่อจะมีส่วน
ร่วมสร้างให้เกิดความคิดหลากหลายที่ชี้ให้เห็นคุณโทษต่างๆ รวมทั้งการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม มีชุมชน
แห่งการเรียนรู้ 11) การมีผู้นำหรือบุคคลสาธารณะที่เป็นแบบอย่าง มีจิตสำนึกต่อสังคมมีคุณธรรม
และสามารถสร้างระบบผู้นำร่วมได้

จิตสาธารณะหรือจิตสำนึกสาธารณะ หรือสำนึกของสังคม อยู่ภายใต้อิทธิพลของ
ปัจจัย แวดล้อมทั้งภายในและภายนอก (ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม ; สังคม สัจจร. 2543 : 13) ดังนี้
1) ปัจจัยภายนอก เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับภาวะทางสัมพันธภาพของมนุษย์ ภาวะทางสังคมเป็นภาวะที่
ลึกซึ้งกว่าภาวะทางกายภาพเพียงประการเดียว เป็นภาวะที่ได้อบรมกล่อมเกล่าและสะสมอยู่ในส่วน
ของการรับรู้ที่ละเอียดที่ละน้อย ทำให้เกิดสำนึกที่มีรูปแบบหลากหลาย ภาวะแวดล้อมทางสังคมนี้เริ่ม
ตั้งแต่พ่อแม่ พี่น้อง ญาติ เพื่อน ผู้สอน สื่อมวลชน บุคคลทั่วไป ตลอดจนระดับองค์กร วัฒนธรรม
ประเพณี ความเชื่อ กฎหมาย ศาสนา รวมทั้งภาวะแวดล้อมด้านสื่อสารมวลชนและส่วนที่กำกับ
สำนึกของบุคคลคือการได้สัมผัสจากการใช้ชีวิตที่มีพลังต่อการเกิดสำนึก อาทิ การไปสถานศึกษา
ไปทำงาน ดูละคร ฟังผู้คนสนทนากัน รับรู้เหตุการณ์บ้านเมืองขั้วรถฝ่าการจราจรที่แออัด 2) ปัจจัย
ภายใน หมายถึง การคิดวิเคราะห์ของแต่ละบุคคลในการพิจารณา ตัดสินคุณค่าและความดีงาม
ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมและการประพฤติปฏิบัติ โดยเฉพาะการปฏิบัติทางจิตใจ เพื่อขัดเกลาตนเองให้
เป็นไปทางใดทางหนึ่ง โดยเกิดจากการรับรู้ จากการเรียนรู้ การมองเห็น การคิด แล้วนำมาพิจารณา
เพื่อตัดสินใจว่าต้องการสร้างสำนึกแบบใดก็จะมีผลฝึกฝนและสร้างสมสำนึกเหล่านั้น การเกิดจิตสำนึก
ไม่สามารถสรุปแยกแยะได้ว่าเกิดจากปัจจัยภายในหรือภายนอกเพียงอย่างเดียวอย่างใดอย่างหนึ่ง เพราะทุกสรรพ
สิ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน จิตสำนึกที่มาจากภายนอกเป็นการเข้ามาโดยธรรมชาติกระทบต่อ
ความรู้สึกของบุคคลแล้วกลายเป็นจิตสำนึกโดยธรรมชาติและมักไม่รู้ตัว แต่สำนึกที่เกิดจากปัจจัย
ภายในเป็นความจงใจเลือกสรร บุคคลละลึกรู้ตนเองเป็นอย่างดี เป็นสำนึกที่สร้างขึ้นเองระหว่างปัจจัย
ภายในและภายนอกเป็นปฏิสัมพันธ์ที่มีความต่อเนื่องกันการพัฒนาจิตสำนึกจึงต้องกระทำควบคู่กันไปทั้ง
ปัจจัยภายในและภายนอก

การวิจัยปฏิบัติการ และแนวคิด ทฤษฎีวงจรคุณภาพของเดมมิง

1. แนวคิดและความเป็นมาของการวิจัยปฏิบัติการ

ประวิต เอราวรรณ์ (2545 : 2-3) ได้กล่าวสรุปถึงความเป็นมาของการวิจัยปฏิบัติการไว้
ดังนี้ แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการนี้ Corey ได้ยืนยันว่า มีที่มาอย่างน้อย 2 แหล่ง คือ

1. เกิดจากการเสนอแนวคิดของ Collier ต่อคณะกรรมการของ Indian Affairs
ระหว่างปี ค.ศ. 1933-1945 ขณะดำรงตำแหน่งเป็นคณะกรรมการมาธิการว่า ความสำคัญของงานวิจัย
เกี่ยวกับการวางแผนทางสังคม นอกจากจะเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ต่อโครงการวิจัยหรือเป้าหมายของการ
วิจัยแล้ว ผลการวิจัยก็ควรนำไปปฏิบัติได้โดยผู้ร่วมงาน

2. เกิดจากงานของ Kurt Lewin ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์เพื่อปรับปรุง
คุณภาพของการอยู่ร่วมกันที่จะทำการปรับปรุงการปฏิบัติงาน โดยอาศัยแนวคิดสำคัญ 2 ประการคือ
การตัดสินใจของกลุ่มและความตั้งใจร่วมกันที่จะทำการปรับปรุงการปฏิบัติงาน ซึ่งแนวคิดเริ่มต้นจาก

การพยายามเชื่อมโยงทฤษฎีที่นักวิจัยได้วิจัยไปสู่การปฏิบัติของผู้ปฏิบัติงานในการแก้ปัญหาทางสังคมที่มีความแตกต่างของสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะการแบ่งชนชั้น ความมั่งคั่งและการปฏิบัติต่อชนกลุ่มน้อยตั้งนั้นอาจกล่าวได้ว่าแนวคิดการวิจัยปฏิบัติการเกิดขึ้นและเผยแพร่ในอเมริกาในบริบททางสังคมศาสตร์และจิตวิทยาสังคมประมาณ ปี ค.ศ.1933 ต่อมาได้มีการนำแนวคิดของการวิจัยปฏิบัติการไปประยุกต์ใช้กับวงการอุตสาหกรรมที่สถาบัน Tavistock ที่ประเทศอังกฤษ ในออสเตรเลียได้มีการขยายแนวความคิดเรื่องการวิจัยปฏิบัติการอย่างกว้างขวางถึงการจัดให้การวิจัยปฏิบัติการเป็นส่วนสำคัญในการปรับปรุงโรงเรียนและการศึกษาของออสเตรเลีย โดยมีสาเหตุสำคัญ 2 ประการ คือ เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าของโรงเรียนและการพัฒนาหลักสูตรระดับโรงเรียน และสร้างความตระหนักให้กับครูในการแสวงหาวิธีการใหม่ๆ เพื่อพัฒนาวิชาชีพสำหรับประเทศไทย แนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแพร่หลายมากพอสมควรในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในทางการศึกษา แนวคิดการวิจัยปฏิบัติการที่มีอิทธิพลมาก คือแนวคิดจากมหาวิทยาลัย Deakin โดยกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีการแปลหนังสือชื่อ The Action Research Planner ของ Kemmis และ McTaggart (1988) เป็นภาษาไทยชื่อ “นักวิจัยวางแผนปฏิบัติการ” เมื่อปี พ.ศ. 2538 และประกาศใช้เป็นหนังสือเสริมประสบการณ์สำหรับครูประถมศึกษา และมีธยมศึกษาขึ้นทั่วประเทศ

สุวิมล ว่องวานิช (2543) สรุปสาระจากบทความของ Kemis ในหนังสือคู่มือการวิจัย : วิธีวิทยาและการวัดผลทางการศึกษาของ Keeves (1989) ว่านักจิตวิทยาสังคมชื่อ Kurt Lewin เป็นนักวิชาการคนแรกที่บัญญัติศัพท์คำว่า Participants (Or Practitioners) Action Research Kincheloe (1991) สรุปว่าแนวคิดเรื่องการวิจัยปฏิบัติการนี้ เริ่มใช้กันมากในประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลีย ระหว่างช่วงคริสต์ทศวรรษที่ 1940 บุคคลสำคัญที่มีบทบาทในการส่งเสริมการวิจัยปฏิบัติการ คือ Kurt Lewin และ Stephen Corey สำหรับ Kurt Lewin นั้นนอกจากจะเป็นผู้บัญญัติศัพท์แล้ว ยังเป็นผู้ที่ประชาสัมพันธ์ให้การวิจัยปฏิบัติการเป็นที่รู้จักกันแพร่หลาย ในขณะที่ Stephen Corey เป็นนักการศึกษาคนแรกที่ใช้การวิจัยปฏิบัติการทางการศึกษาในชั้นเรียนเป็นคนแรกในช่วงต้นคริสต์ทศวรรษที่ 1950 กล่าวได้ว่าช่วงระยะเวลาหลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นช่วงเวลาที่การวิจัยปฏิบัติการทางการศึกษามีความรู้โรจน์มาก และเป็นช่วงเวลาที่การวิจัยกับการปฏิบัติหน้าที่ของครูบูรณาการเป็นเรื่องเดียวกันค่อนข้างสมบูรณ์

ช่วงคริสต์ทศวรรษ 1960 เป็นช่วงเวลาที่การวิจัยปฏิบัติการได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นกระบวนการวิจัยที่ขาดหลักการวิจัย เพราะนักวิจัยกลุ่มหนึ่งได้พยายามแยกหลักการและเทคนิคการวิจัยออกจากภาคปฏิบัติ และพัฒนาวิธีวิทยาการวิจัยขึ้นใหม่ แนวคิดเรื่องการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ให้ความสำคัญกับการวิจัยในห้องปฏิบัติการที่มีการควบคุมสภาพการทดลองอย่างเข้มงวด ผู้บริหารการศึกษาแอนเอียงไปใช้ผลการวิจัยทางวิชาการที่ใช้เทคนิควิธีขั้นสูงมีผลทำให้การผลิตงานวิจัยเริ่มมีการแยกตัวขาดจากโลกของครูผู้ปฏิบัติงาน และกระแสความนิยมการวิจัยปฏิบัติการลดน้อยลงเป็นอย่างมาก

ช่วงปลายคริสต์ทศวรรษที่ 1970 การวิจัยปฏิบัติการได้รับการฟื้นฟูขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง เมื่อ John Elliott ได้ริเริ่มโครงการวิจัยปฏิบัติการแนวใหม่ (Neo-Action Research) ที่เน้นความสำคัญของการวิจัยในภาคสนามและการวิจัยในโรงเรียนที่มีการเรียนการสอนเกิดขึ้นจริง เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ถูกต้องตรงกับสภาพความเป็นจริง และนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในสถานการณ์ได้ตรง

ตามความต้องการของครูผู้ทำวิจัย การวิจัยปฏิบัติการทางการศึกษาในระยะหลังให้ความสำคัญกับการปฏิบัติการ (Praxis) ที่เป็นการปฏิบัติการอิงทฤษฎี ที่มีการแสวงหาความจริงจากพื้นฐานการปฏิบัติงาน นับจากนั้นมาจนถึงปัจจุบันการวิจัยปฏิบัติการทางการศึกษาได้รับการยอมรับและขยายวงไปอย่างกว้างขวางทุกประเทศทั่วโลก

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่3) พ.ศ. 2553 มาตรา 30 ได้กำหนด ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม กับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา ดังนั้นการวิจัยจึงได้รับความสนใจจากสถานศึกษาต่างๆ และแต่ละสถานศึกษาให้ความสำคัญอย่างจริงจัง มีการอบรม มีการประชุมเชิงปฏิบัติการต่างๆ มากมาย ซึ่ง ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ศึกษาและค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยแล้วพบว่า การจะพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้ได้ผลนั้นต้องทำการวิจัยเป็นฐาน (Research -Based) ซึ่งเดิมก็มีการวางแผน มีการปฏิบัติลงมือทำ มีการตรวจสอบ และการปรับปรุงอยู่แล้ว แต่ก็ต้องทำการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบและเพื่อให้สถานศึกษามี คุณภาพมากยิ่งขึ้น

2. ความหมายของการวิจัยปฏิบัติการ

การวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

เคมมิส และแม็กแท็กการ์ด (ประวิต เอราวรรณ์. 2545 : 5 ; อ้างอิงมาจาก Kemmis and Mctaggart. 1998 : 35) ได้ให้ความหมายของการวิจัยปฏิบัติการว่า เป็นรูปแบบของการศึกษาวิจัยแบบส่องสะท้อนตนเองของกลุ่มผู้ปฏิบัติงานจากผลการปฏิบัติงานของกลุ่มเพื่อพัฒนาปรับปรุงวิธีการปฏิบัติให้ถูกต้องชอบธรรมกับบริบทของสังคม รวมทั้งเป็นการสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติงานและสภาพการณ์ที่เป็นอยู่

แม็กเคอแนน (ประวิต เอราวรรณ์. 2545 : 5 ; อ้างอิงมาจาก Mckernan. 1996 : 73) ให้ความหมายว่า เป็นกระบวนการทบทวนการทำงานในขอบเขตที่เกิปัญหาขึ้นเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานและสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติของตนเอง โดยตัวผู้ปฏิบัติงานเอง

ประวิต เอราวรรณ์ (2545 : 5) ให้ความหมายของการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) ว่าหมายถึง กระบวนการศึกษา ค้นคว้าร่วมกันอย่างเป็นระบบของกลุ่มผู้ปฏิบัติงานเพื่อทำความเข้าใจต่อปัญหาหรือข้อสงสัยที่กำลังเผชิญอยู่ และได้แนวทางการปฏิบัติหรือวิธีการแก้ไขปรับปรุงที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในการปฏิบัติงานนั้นๆ

จากความหมายของการวิจัยปฏิบัติการที่กล่าวมา สรุปได้ว่าการวิจัยปฏิบัติการ หมายถึง การวิจัยอย่างมีระบบ โดยนำหลักการทางวิทยาศาสตร์มาใช้เพื่อแก้ปัญหาเฉพาะเรื่อง เฉพาะจุดซึ่งจะทำให้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างทันที่อันจะส่งผลให้การปฏิบัติงานนั้นมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) หมายถึง กระบวนการปฏิบัติงานของกลุ่มบุคคลที่ร่วมกันปฏิบัติและพัฒนางานอย่างมี ระบบ เพื่อแก้ไขปรับปรุง เปลี่ยนแปลงให้ดียิ่งขึ้นเป็นการวิจัยเพื่อนำผลมาใช้แก้ปัญหาอย่างรีบด่วน หรือปัจจุบันทันที ซึ่งเป็นนวัตกรรมที่บุคคลหลายฝ่าย คาดหวังว่า จะช่วยแก้ปัญหาและพัฒนาการปฏิบัติงานของโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จ โดยมีความสำคัญ ดังนี้

1. ให้โอกาสครูในการสร้างองค์ความรู้ ทักษะการทำวิจัย การประยุกต์ใช้ การตระหนักถึงเป็นทางเลือกที่เป็นไปได้ที่จะเปลี่ยนแปลงโรงเรียนให้ดีขึ้น
2. เป็นการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ นอกจากการเปลี่ยนแปลงหรือสะท้อนผลการทำงาน
3. เป็นประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติโดยตรง เนื่องจากพัฒนาตนเองด้วยวิชาชีพ
4. ช่วยทำให้เกิดการพัฒนาที่ต่อเนื่อง และเกิดเปลี่ยนแปลงผ่านกระบวนการวิจัย ในที่ทำงานซึ่งเป็นประโยชน์ต่อองค์กรเนื่องจากนำไปสู่การปรับปรุง เปลี่ยนแปลงการปฏิบัติและการแก้ปัญหา
5. เป็นการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติในการวิจัย ทำให้กระบวนการวิจัยมีความเป็นประชาธิปไตย ทำให้เกิดการยอมรับในความรู้ของผู้ปฏิบัติ
6. ช่วยตรวจสอบวิธีการทำงานของครูที่มีประสิทธิผล
7. ทำให้ครูเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง (Change Agent)

3. จุดมุ่งหมายของการวิจัยปฏิบัติการ

จุดมุ่งหมายของการวิจัยปฏิบัติการเป็นกระบวนการที่ผู้วิจัยได้เลือกกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ที่เห็นว่าดี เหมาะสม ตามความรู้ความเข้าใจของผู้วิจัย มาดำเนินการปฏิบัติเพื่อปรับปรุงว่าใช้ได้หรือไม่ ประเมินดูความเหมาะสมในความเป็นจริง ควบคุมแนวทางปฏิบัติการ แล้วนำผลมาปรับปรุงใหม่จนกว่าจะได้ผลเป็นที่พอใจ นำไปใช้เผยแพร่ได้ การวิจัยชนิดนี้เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงการดำเนินงาน เมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลใหม่เพิ่มขึ้น ทำให้รูปแบบการวิจัยยืดหยุ่นได้ การวิจัยปฏิบัติการจึงมีความมุ่งหมายเพื่อ

1. เพื่อแสวงหาแนวทางและเทคนิควิธีการในการบริหารจัดการตามภารกิจของโรงเรียน
2. เพื่อแสวงหาเทคนิคและวิธีการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับธรรมชาติและศักยภาพของนักเรียน
3. เพื่อทำให้การเรียนรู้ที่มีหลักการและเหตุผลด้วยตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ เก่ง ดี และมีความสุข

4. ลักษณะสำคัญของการวิจัยปฏิบัติการ

1. มุ่งแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานในหน้าที่ในชีวิตประจำวันของครูผู้วิจัย ซึ่งจะพบว่าการปฏิบัติงานมักพบปัญหาอุปสรรคต่างๆ คุณควรจะคิดค้นหาวิธีการแก้ปัญหา แล้วนำมาลองปฏิบัติ ศึกษาผลที่เกิดขึ้นว่าสามารถแก้ปัญหานั้นได้หรือไม่ แก้ได้มากน้อยเพียงใด ถึง ระดับที่ต้องการหรือไม่ มีเงื่อนไขอะไรบ้างที่เกี่ยวข้อง กรณีที่ยังไม่บรรลุตามที่มุ่งหวังไว้จะอย่างไรลองปรับปรุงในส่วนที่ไม่ค่อยได้ผล เพิ่มวิธีการเทคนิคต่างๆ แล้วลองนำไปปฏิบัติใหม่ ตรวจสอบดูผล ฯลฯ ลักษณะเช่นนี้คือ ตัวอย่าง ของวิจัยปฏิบัติการ
2. มีการลงมือปฏิบัติหรือกระทำ ปรับปรุงให้ดีขึ้น ซึ่งอาจสามารถแก้ปัญหานั้นได้ตามที่วางแผนไว้ ซึ่งจะยุติการศึกษาเรื่องนี้หรืออาจต้องทำการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องจนพบแนวทางที่ดีตามที่มุ่งหวังไว้ก็ได้
3. ผู้วิจัยอาจทำการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาของตนเองด้วยตนเองคนเดียว หรือทำการวิจัยร่วมกับ (Participatory) หลายคนก็ได้ เช่น ร่วมกับครูคนอื่นๆ ผู้ปกครอง นักเรียน เป็นต้น

4. เน้นการวิจัยเฉพาะที่ ไม่มุ่งการนำผลการวิจัยมาใช้ในการสรุปอ้างอิง หรือสรุปครอบคลุม กล่าวคือ ผู้วิจัยลงมือเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาการปฏิบัติงานของตนไม่ได้มุ่งนำไปใช้ในที่อื่นๆ

5. ในการดำเนินการวิจัย ครูผู้วิจัยอาจมีการเปลี่ยนแปลงในจุดมุ่งหมายและวิธีการวิจัย เพื่อให้เกิดความเหมาะสมบรรลุเป้าหมายได้ดีขึ้นก็ได้

5. ความสอดคล้องของวงจรเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนกับวงจรพัฒนาคุณภาพงาน สมบัติ บุญประคม (2545 : 6-8) กล่าวว่า วัฏจักรของการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีเป้าหมาย เพื่อพัฒนาและปรับปรุงสภาพการเรียนการสอนของครู ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นตามขั้นตอนของ Kemmis และ McTaggart ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นการวางแผน (Planning) เริ่มจากผู้วิจัยหรือครูผู้สอนสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาเพื่อนำมาแก้ไข สามารถดำเนินการได้หลายลักษณะ เช่น การสำรวจข้อมูลในลักษณะรูป ก้างปลา (Fish Bone) การสำรวจพฤติกรรมของผู้เรียน การสังเกตของครู ข้อมูลจากการประเมินของผู้เกี่ยวข้อง

2. ขั้นการลงมือปฏิบัติ (Action) เป็นการนำกิจกรรมที่กำหนดไว้ในขั้นวางแผนมาดำเนินการ ขั้นนี้ผู้วิจัยจะต้องพบปัญหามากมาย แผนที่วางไว้จะต้องสามารถยืดหยุ่นได้และเปลี่ยนแปลงไปตามความเหมาะสม ซึ่งต้องให้เกิดความสอดคล้องกับการปฏิบัติจริงในห้องเรียน

3. ขั้นการสังเกตการณ์ (Observation) ผลของการปฏิบัติ (The Effect of Action) พร้อมทั้งบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งที่คาดหวังและไม่คาดหวัง โดยการเห็นด้วยตา การฟัง และการใช้เครื่องมือ อาจเป็นแบบทดสอบวัดผลที่ออกมาเป็นตัวเลข แบบสอบถามที่ต้องการทราบถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ในขณะที่ดำเนินการวิจัยควบคู่กับการสังเกตผลการปฏิบัติการเครื่องมือที่ใช้มีหลายวิธี ผู้วิจัยต้องเลือกใช้ให้เหมาะสม ควรพิจารณาข้อดีข้อเสียของเครื่องมือแต่ละชนิด เพื่อให้การรวบรวมข้อมูลมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. ขั้นการสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflection) ขั้นสุดท้ายของการวิจัยปฏิบัติการคือ กระบวนการตรวจสอบปัญหาหรือสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติ ผู้วิจัยต้องตรวจสอบปัญหาที่เกิดขึ้นในแง่มุมต่างๆ ตามสภาพแวดล้อมของโรงเรียนหรือกิจกรรมที่กำลังศึกษา โดยผ่านกระบวนการถกและอภิปรายปัญหา การประเมินโดยกลุ่มเพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและวางแผนการปฏิบัติต่อไป

จากกระบวนการวิจัยที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การวิจัยควรดำเนินการตามวงจร 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การลงมือปฏิบัติตามแผน การสังเกต และการสะท้อนผล การปฏิบัติ จุดเน้นของการวิจัยปฏิบัติการ คือ การมีส่วนร่วม และการร่วมมือกันทำงานเป็นกลุ่มการสะท้อนผล เพื่อปรับปรุงสิ่งที่กำลังดำเนินการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

นงลักษณ์ วิรัชชัย และ พิมพันธ์ เดชะคุปต์. (2545) ได้กล่าวถึงขั้นตอนของ การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน โดยนำเอาขั้นตอนของการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) ไปเปรียบเทียบกับวงจรพัฒนาคุณภาพงานพบว่ามีความสอดคล้องกันดังนี้

PDCA เป็นวงจรพัฒนาคุณภาพงาน เป็นวงจรพัฒนาพื้นฐานหลักของการพัฒนาคุณภาพทั้งระบบ (Total Quality Management : TQM) ผู้ที่คิดค้นกระบวนการหรือวงจรพัฒนาคุณภาพ (PDCA) คือ Shewhart นักวิทยาศาสตร์ชาวอเมริกัน แต่ Deming ได้เผยแพร่ที่ประเทศ

ญี่ปุ่นจนประสบผลสำเร็จ จนผลักดันให้ญี่ปุ่นเป็นประเทศมหาอำนาจโลก คนทั่วไปจึงรู้จักวงจร PDCA จากการเผยแพร่ของ Deming จึงเรียกว่าวงจร (Deming) วงจร PDCA ประกอบด้วย ขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การวางแผน (Plan-P) คือ การทำงานใดๆ ต้องมีขั้นการวางแผน เพราะทำให้มีความมั่นใจว่าทำงานได้สำเร็จ เช่น วางแผนการสอน วางแผนการวิจัย หัวข้อที่ใช้ในการวางแผนคือ วางแผนในหัวข้อต่อไปนี้ 1) ทำทำไม 2) ทำอะไร 3) ใครทำ ทำกับกลุ่มเป้าหมายใด 4) ทำเวลาใด 5) ทำที่ไหน 6) ทำอย่างไร 7) ใช้งบประมาณเท่าไร การวางแผนในชั้นเรียนเป็นการวางแผนตามคำถามต่อไปนี้ Why, What และ How

2. การปฏิบัติ (Do-D) เป็นขั้นตอนการลงมือปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ การวิจัยในชั้นเรียนตามแผนการวิจัย คือ การลงมือเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อตอบปัญหาการวิจัยในแผน

3. การตรวจสอบ (Check-C) เป็นขั้นตอนของการประเมินการทำงานว่าเป็นไปตามที่วางไว้หรือไม่ มีเรื่องอะไร ปฏิบัติได้ตามแผน มีเรื่องอะไรที่ไม่สามารถปฏิบัติตามหรือปฏิบัติแล้วไม่ได้ผล การตรวจสอบนี้จะได้สิ่งที่สำเร็จตามแผน และสิ่งที่บ่งชี้ข้อบกพร่องที่ต้องแก้ไข

4. การปรับปรุงแก้ไข (Action-A) เป็นขั้นของการนำข้อบกพร่องมาวางแผนการปฏิบัติการแก้ไขข้อบกพร่องแล้วลงมือแก้ไข ซึ่งในขั้นนี้อาจพบว่าประสบความสำเร็จหรืออาจพบว่า มีข้อบกพร่องอีก ผู้วิจัยหรือผู้ทำงานก็ต้องตรวจสอบเนื้อหาเพื่อแก้ไข แล้วไปแก้ไขอีกต่อไป งานของการวิจัยในชั้นเรียนจึงเป็นการทำไปเรื่อยๆ ไม่มีการหยุดวิจัยไปเรื่อยๆ เป็นการพัฒนาให้ดีขึ้นเรื่อยๆ เป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าวงจร PDCA ก็เป็นกระบวนการพัฒนางานวิจัยในชั้นเรียน หรือการพัฒนาการเรียนการสอนที่เริ่มทีละขั้น P-D-C-A และเคลื่อนหมุนไปเรื่อยๆ โดยในแต่ละขั้นหรือแต่ละตัวของวงจร ก็จะต้องมีวงจรของ PDCA ด้วย

Maclsaac (1996) สรุปแนวคิดของ Elliott ไว้ว่า การวิจัยปฏิบัติการมีสาระสำคัญอยู่ที่การแสวงหาความรู้ความจริงจากการปฏิบัติเพื่อเป้าหมายในการปรับปรุงการปฏิบัติงาน การดำเนินงานวิจัยปฏิบัติการเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการซ้ำกันเป็นวงจรการวิจัย (Research Cycle) ต่อเนื่องกันไป

วงจรการวิจัยปฏิบัติการที่กล่าวมานี้มีหลักการและขั้นตอนคล้ายคลึงกัน เป้าหมายของการวิจัยปฏิบัติการเน้นความสำคัญของการปรับปรุงและพัฒนาการให้ดีขึ้น วงจรการวิจัยปฏิบัติการจึงมีลักษณะเหมือนกับวงจรคุณภาพ P-D-C-A (Plan-Do-Check-Act) ของ Deming และครูอาจดำเนินการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนตามวงจร P-D-C-A เป็นงานเดียวกับการพัฒนาการเรียนการสอนหรือการประกันคุณภาพได้ กล่าวโดยสรุปการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเป็นเพียงเครื่องมือหรือกลไกที่ช่วยให้ครูสามารถปฏิบัติหน้าที่ในความรับผิดชอบให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น โดยมีการประกันคุณภาพทุกขั้นตอนการดำเนินงาน

บริบทของโรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม

โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม ตั้งอยู่ที่ บ้านโนนตุ่น เลขที่ 112 หมู่ที่ 7 ตำบลกุดเลาะ อำเภอกเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย มีเนื้อที่ทั้งหมด 59 ไร่ 3 งาน 55 ตารางวา ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ประมาณ 80% ค้าขาย 5% รับราชการ 5% และรับจ้างทั่วไป 10% ปัจจุบันโรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม มีบุคลากรครู 80 คน พนักงานจ้างตามภารกิจ 3 คน นักการภารโรง-ยาม-พนักงานขับรถ 8 คน พนักงานจ้างชั่วคราว 4 คน รวมบุคลากรทั้งสิ้น 95 คน มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 1,576 คน ปรัชญา ผู้มีปัญญา มีคุณธรรม มีความรับผิดชอบพัฒนาตนเองและผู้อื่นให้ประสบความสำเร็จสันติสุข คำขวัญ วินัย วิชา สามัคคี คติพจน์ วิริเยน ทุก ขมจ เจติ (คนล่องทุกซัดได้เพราะความเพียร) สีประจำโรงเรียน เขียว - เหลือง วิสัยทัศน์ วิชาการเด่น เน้นคุณธรรม นำเศรษฐกิจพอเพียง เคียงคู่ชุมชน

ปัจจุบันโรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม ได้อนุมัติแผนการจัดชั้นเรียนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ คือ 8-8-9 ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และ 5-5-5 ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ปัจจุบันรวมจำนวนห้องเรียนทั้งหมดจำนวน 40 ห้องเรียน มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 1,576 คน (แผนพัฒนาการศึกษา โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม.2555 : 2)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

อเนก แท้สูงเนิน (2547 : 68 - 71) ได้ศึกษาการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมด้านความมีวินัย ด้านความสะอาด และด้านความประหยัดของนักเรียนโรงเรียนตลาดไพรพิทยาคม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนโรงเรียนตลาดไพรพิทยาคม จำนวน 486 คน ผลปรากฏดังนี้

1. สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการจากผลการวิเคราะห์ปัญหาก่อนการพัฒนา พบว่านักเรียนมีปัญหามากที่สุดด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความมีวินัยด้านความสะอาด และด้านความประหยัด ซึ่งเป็นปัญหาที่ต้องรีบดำเนินการแก้ไข

2. การดำเนินการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนด้านความมีวินัยความประหยัด และความสะอาด ได้แก่ การประชุมระดมความคิดเห็นคณะวางแผนเพื่อกำหนดกลยุทธ์และเป้าหมายการพัฒนา โดยการจัดอบรมผู้บริหาร ครูและบุคลากรในโรงเรียน การศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ จัดให้มีกลุ่มพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน จัดให้มีการประชาสัมพันธ์และสอดแทรกเนื้อหาคุณธรรมจริยธรรม การประชุมหัวหน้ากลุ่มเพื่อนำเสนอผลงาน เผยแพร่แนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมที่ประสบความสำเร็จ และประเมินผลการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมเพื่อสรุปถึงความสำเร็จและสภาพปัญหาต่างๆ

3. ผลการพัฒนา นักเรียนมีพัฒนาการด้านความมีวินัย ด้านความสะอาด และด้านความประหยัดสูงขึ้น โดยมีความรับผิดชอบต่อตนเอง มาโรงเรียนทันเวลา มีการรักษาความสะอาด

และรู้จักประหยัทรพยากรต่างๆซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า เพราะนักเรียนมีการปฏิบัติด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยรวมและรายด้านอยู่ระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความประหยัด ด้านความมีวินัย และด้านความสะอาด ซึ่งถือว่านักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมทั้ง 3 ด้านสูงขึ้น

สุนชัย ปานเกลียว (2548 : 68-69) ได้วิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนชยานุกิจพิทยาคม จังหวัดชัยนาท พบว่า นักเรียนที่ได้รับการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามรูปแบบของผู้วิจัย จำนวน 30 คน ภายหลังกการดำเนินการจัดกิจกรรมแล้ว พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนตามความคิดเห็นของครูอาจารย์และผู้ปกครองนักเรียนเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ครบทุกด้านและสรุปว่า ผลของการจัดกิจกรรมเสริมของการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย การอบรมให้ความรู้ การจัดกิจกรรมค่ายจริยธรรม กิจกรรมเพื่อนเตือนเพื่อน กิจกรรมเยี่ยมบ้านพบปะผู้ปกครองเป็นวิธีการที่ทำให้ให้นักเรียนมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมดีขึ้น และเป็นแนวทางที่เหมาะสมสามารถนำไปปรับปรุงและแก้ไขวิธีการเพื่อใช้ในโรงเรียนต่อไป

อันธิกา วงศ์จำปา (2549 : 36-38) การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมนักเรียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนในด้านต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมที่มีความถนัดและสนใจ โดยมุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้ผู้เรียนเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม ดังนั้นการจัดกิจกรรมต้องเป็นกิจกรรมที่เร้าใจ ทำทหายความสามารถของผู้เรียน รวมทั้งมีความหลากหลายเพื่อให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ อย่างมีความสุข และเป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง

ประพันธ์ มั่งมูล (2550 : 94 - 106) ได้วิจัยรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านโคกทุ่งยั้ง อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานีพบว่า พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน ด้านความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ก่อนการทดลองอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.45 และหลังการทดลองอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.31 และเมื่อทดสอบด้วยค่า t- test พบว่า มีความต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการประเมินและปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมนักเรียน ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมนักเรียน ก่อนและหลังการใช้รูปแบบ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังการใช้รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมนักเรียนมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่าก่อนใช้รูปแบบ โดยก่อนการใช้รูปแบบมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.69 หลังการใช้รูปแบบอยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 พฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ด้านความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ผลการสอบถามความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมเฉลี่ยอยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 โดยมีพฤติกรรมที่อยู่ในระดับดี จำนวน 7 ด้าน ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต ความประหยัด ความเมตตากรุณา ความกตัญญูทเวทิตามอดทนอดกลั้น ความภูมิใจในความเป็นไทย และการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมส่วนพฤติกรรมที่อยู่ในระดับปานกลาง

มี 2 ด้าน คือ ความใฝ่รู้ใฝ่เรียนและความมีระเบียบวินัยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความประหยัด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความใฝ่รู้ใฝ่เรียน

สุรตยา สาคมิตร (2551 : 96 - 99) ได้ศึกษา การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนบ้านหนองนาคำ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ผลปรากฏว่าสามารถพัฒนานักเรียนกลุ่มเป้าหมายทุกคนให้บรรลุเป้าหมายตามกรอบเนื้อหาได้จำนวน 2 ด้านได้แก่ ด้านความภูมิใจในความเป็นไทยและด้านการหลีกเลี่ยงยาเสพติด จึงต้องพัฒนาเพิ่มในวงรอบที่ 2 อีกจำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความประหยัดและด้านความใฝ่รู้ใฝ่เรียน เนื่องจากนักเรียนกลุ่มเป้าหมายจำนวนหนึ่งยังไม่สามารถพัฒนาพฤติกรรมทางคุณธรรม จริยธรรม ให้บรรลุเป้าหมายได้การดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 2 เพื่อเป็นการพัฒนาเพิ่มเติมให้กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมายที่ยังมีพฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรมบกพร่องอยู่ จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความประหยัด และด้านความใฝ่รู้ใฝ่เรียนกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าได้ประชุมพิจารณาปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการพัฒนาเป็น 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมอบรมคุณธรรม จริยธรรม กิจกรรมนิเทศติดตามเยี่ยมบ้านนักเรียน และการประกวดคนดีศรี น.น.ค. เพื่อให้เกิดความเหมาะสม กับสภาพการจัดกิจกรรม เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่มีพฤติกรรมพัฒนาขึ้นในทางที่ดีบ้างแล้ว และเพื่อสะดวก ประหยัดเวลาและงบประมาณ สอดคล้องกับสถานการณ์จริงในขณะพัฒนา โดยปรับกิจกรรมการอบรมคุณธรรม จริยธรรมเป็นการสวดมนต์ไหว้พระพร้อมทั้งปฏิบัติธรรมและร่วมกิจกรรมในการพัฒนาพฤติกรรมอื่นที่เหมาะสมตามสถานการณ์จริง และเพิ่มกิจกรรมการประกวด คนดีศรี น.น.ค. ผลปรากฏว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายทั้งหมดมีการปรับปรุงและพัฒนาส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ทุกประการสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอย่างดี สรุปผลการพัฒนาทั้ง 2 วงรอบ การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ในสถานศึกษาในการแก้ปัญหาให้นักเรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรมตามกรอบการศึกษาค้นคว้า ที่กำหนดไว้ 6 ด้าน คือด้านความมีระเบียบวินัยด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความประหยัด ด้านความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ด้านภูมิใจในความเป็นไทยและด้านการหลีกเลี่ยงยาเสพติด โดยนักเรียนกลุ่มเป้าหมายทั้งหมดมีการปรับปรุงและพัฒนาตนเองตลอดระยะเวลาของการดำเนินงาน ทำให้การศึกษาค้นคว้าบรรลุผลตามเป้าหมายที่น่าพอใจ และควรให้ครู อาจารย์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเอาใจใส่อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ มีแผนขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน มีการประสานความร่วมมือสร้างความเข้าใจให้กับผู้ปกครองได้ตระหนักและเห็นความสำคัญในการอบรมขัดเกลาจิตใจ การเอาใจใส่ดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิดเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนต่อไป

พระอธิการประภาส นิกะระโทก (2551 : 59-61) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนบ้านทับช้าง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ก่อนการพัฒนานักเรียนไม่มีระเบียบวินัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้าแถวไม่มีการเรียงลำดับอย่างเป็นระบบ ไม่ว่าจะเป็นการเคารพธงชาติ หรือการเข้าแถวรับประทานอาหารทำให้เกิดการกระทบกระทั่งซึ่งกันและกันตลอด ก่อให้เกิดการทะเลาะวิวาท และทำร้ายร่างกายซึ่งกันและกัน หลังการพัฒนาพบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีความสามัคคีดีขึ้น ให้ความร่วมมือแก่ครูและโรงเรียนในการรักษาระเบียบวินัยมากขึ้น

พุดศักดิ์ อุปรัง (2552 : 130 - 132) ได้ศึกษา การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อนตนเองของนักเรียนโรงเรียนกุศลอนแก่นวิทยาคม อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยมุ่งพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อนตนเองของนักเรียน 3 ด้าน คือ ด้านการแต่งกายให้ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน ด้านการตรงต่อเวลา และด้านการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่าจากการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อนตนเองของนักเรียนที่ดำเนินการโดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ และการเสริมแรง ส่งผลทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติเกี่ยวกับการมีความรับผิดชอบต่อนตนเองมากขึ้น กิจกรรมชุมนุมน้อยร้อยใจ ก.ข.ว. เป็นกิจกรรมที่ช่วยสร้างพฤติกรรมให้นักเรียนปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ รู้จักการทำความสะอาดรอบๆบริเวณชุมนุมที่ตัวเองรับผิดชอบ และรู้จักการจัดตกแต่งชุมนุมน้อยใจให้อีกต่อการกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมตรวจเครื่องแต่งกายกิจกรรมคนดีศรี ก.ข.ว. และกิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน ช่วยปลูกฝังความรับผิดชอบต่อนตนเองทั้ง 3 ด้าน นักเรียนรับทราบการแต่งกายให้ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน การเป็นคนตรงต่อเวลาและการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จโดยสรุป การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อนตนเองของนักเรียนโดยใช้การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการเสริมแรงที่ใช้กิจกรรมตรวจการแต่งกาย กิจกรรมประกวดชุมนุมน้อยร้อยใจ ก.ข.ว. กิจกรรมคนดีศรี ก.ข.ว. และการเยี่ยมบ้านนักเรียน ทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อนตนเองมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อนตนเองของนักเรียน จะต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง

ชุลีพร ศิริพันธ์ (2552 : 67 - 69) ได้ศึกษาค้นคว้า การพัฒนาการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลนครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลนครราชสีมา กลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนา ได้แก่ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม และการนิเทศ กำกับ ติดตาม ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า 1) ความรับผิดชอบด้านการเรียน นักเรียนมีความตระหนักในหน้าที่ของตนเองว่าเป็นนักเรียนมีความตั้งใจเรียน ส่งให้มีผลการเรียนดีขึ้น 2) การทำงานส่งครูตามกำหนดเวลา นักเรียนมีการพัฒนาด้านความตรงต่อเวลาและความสำคัญของความรับผิดชอบในงานที่ตนเองได้รับมอบหมายสามารถปรับตนเองให้ทำงานส่งครูได้ทันเวลา 3) การมาโรงเรียนทันเวลาเข้าเรียนในตอนเช้านักเรียนได้รับการเอาใจใส่ดูแลช่วยกันแก้ไขปัญหา และสามารถพัฒนาการมาโรงเรียนได้ทันเวลา 4) การรู้จักดูแลความสะอาดร่างกาย ได้แก่ ความสะอาดของเสื้อผ้า ผอม โดยตัดผม ตัดเล็บมือและเล็บเท้าให้สั้น เป็นต้น นักเรียนมีความตระหนักและเข้าใจในเรื่องความสะอาดทั้งเครื่องแต่งกายและร่างกายของตนเอง มีการพัฒนาตนเองได้ดีขึ้น 5) การแต่งกายถูกระเบียบของโรงเรียน นักเรียนมีความตระหนัก และมีความเข้าใจในเรื่องของระเบียบวินัยในสังคมที่ต้องอยู่ร่วมกัน ต้องมีความเป็นระเบียบในแนวทางเดียวกัน มีความพึงพอใจในการปรับเปลี่ยนการแต่งกายให้ถูกต้องตามระเบียบดีขึ้น และ 6) ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ในการทำความสะอาดห้องเรียน นักเรียนมีความตระหนักและมีความเข้าใจในด้านความสะอาดและความมีระเบียบของห้องเรียน ให้ความร่วมมือรับผิดชอบในการทำความสะอาด และจัดความเป็นระเบียบภายในห้องเรียน ทำให้ห้องเรียนมีบรรยากาศที่ดีเหมาะสม อี้อต่อการเรียนการสอน นักเรียน มีความภูมิใจ มีความเชื่อมั่นในตนเอง และมีความสุขกับการมาโรงเรียน โดยสรุปการพัฒนาการดำเนินงานโดยใช้กลยุทธ์

แบบมีส่วนร่วม ให้บุคลากรทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาร่วมรับรู้ มาร่วมช่วยเสนอแนะแนวทางการคิดในการแก้ไขปัญหา ถือเอาเป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน มีการดำเนินงานพร้อมกันทั้งโรงเรียน และดำเนินการอย่างจริงจังส่งผลให้การดำเนินการพัฒนาด้านความรับผิดชอบของนักเรียนประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย

พฤกษทล ชำนาญ (2552 : 98-112) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อ โรงเรียนคอนสารวิทยาคม อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อเป็นที่ยอมรับของสังคมและเปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระหว่างก่อนกับหลังการสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ด้านความรับผิดชอบต่อโดยมีกลยุทธ์ในการพัฒนา 3 กลยุทธ์ ได้แก่ การประชุมปฏิบัติการ การเรียนรู้แบบบูรณาการในชั้นเรียน และคลินิกพฤติกรรม วิธีการศึกษาค้นคว้าใช้การวิจัยปฏิบัติการ 2 วงรอบ ประกอบด้วย ขั้นการวางแผนขั้นการปฏิบัติ ขั้นสังเกต และขั้นการสะท้อนผล ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า ในวงรอบที่ 1 โดยการใช้กลยุทธ์การประชุมปฏิบัติการกลยุทธ์การเรียนรู้แบบบูรณาการในชั้นเรียน และกลยุทธ์คลินิกพฤติกรรม คณะครูมีความรู้ความเข้าใจ สามารถดำเนินการพัฒนางานสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ด้านความรับผิดชอบต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่มีพฤติกรรมตรงต่อเวลา ตั้งใจเรียนมีความรับผิดชอบต่อครอบครัวและมีความรับผิดชอบต่อโรงเรียนครู อาจารย์ ดีขึ้น แต่ยังมีนักเรียนส่วนน้อย ที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม จึงต้องมีการพัฒนาในวงรอบที่ 2 โดยเพิ่มกิจกรรมเยี่ยมบ้านผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มเป้าหมายและให้การดูแลอย่างใกล้ชิดทำให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เหมาะสมดีขึ้นทุกคน โดยสรุปการพัฒนาการดำเนินงานสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อโรงเรียนคอนสารวิทยาคม โดยใช้กลยุทธ์การประชุมปฏิบัติการ การเรียนรู้แบบบูรณาการในชั้นเรียน และคลินิกพฤติกรรม ทำให้คณะครูมีความรู้ ความเข้าใจ สามารถดำเนินการสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงควรส่งเสริม สนับสนุน ในการนำกลยุทธ์ไปใช้ในการพัฒนาการดำเนินงานสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อในโรงเรียนอื่นตามบริบทและความเหมาะสมต่อไป

ณัฐชา จิตภักดี (2554 : 129 - 132) ได้ศึกษา การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อสังคม โรงเรียนหนองม่วงน้อยวานิชคามสามัคคี อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น ผลปรากฏว่า ในวงรอบที่ 1 โดยใช้กลยุทธ์การประชุมระดมความคิด การนิเทศติดตาม และใช้กิจกรรมในการพัฒนา 2 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมการอบรมคุณธรรมจริยธรรม และกิจกรรมการเยี่ยมบ้านนักเรียน ในการพัฒนาการเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบต่อของนักเรียน นักเรียนส่วนใหญ่แต่งกายถูกระเบียบของโรงเรียนและมาทันเวลาทำพิธีหน้าเสาธงเพิ่มขึ้น แต่ยังมีนักเรียนแต่งกายไม่ถูกระเบียบและมาสาย ไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับของโรงเรียน กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าจึงได้ดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 2 โดยใช้กลยุทธ์เดิมและกิจกรรมในการพัฒนา 2 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมการเยี่ยมบ้านนักเรียน และกิจกรรมการประกวดคนดี ผลจากการพัฒนานักเรียนกลุ่มเป้าหมาย มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อตนเองเรื่องการแต่งกาย และความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านการรักษาความสะอาด และมีความรับผิดชอบต่อในการทำความสะอาดของห้องเรียนและเขตที่รับผิดชอบ บริเวณโรงเรียน นักเรียนกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อในการปฏิบัติหน้าที่ในเขตรับผิดชอบ มีวินัยในการทิ้งขยะดีขึ้น

ทำให้โรงเรียนสะอาดเป็นระเบียบปฏิบัติตามข้อบังคับของโรงเรียน ด้านความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู อาจารย์ ส่งผลให้นักเรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นที่น่าพอใจ

2. งานวิจัยต่างประเทศ

Friesen – Ford (1997 : 642-A) ได้ศึกษาเจตคติและความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อระเบียบวินัยของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบเจตคติของผู้ปกครองเกี่ยวกับกฎระเบียบที่ใช้ในปัจจุบันการมีส่วนร่วมและการได้รับแจ้งก่อนลงโทษนักเรียน ความรุนแรงของการทำดีและการลงโทษ ความเหมาะสมของการลงโทษแต่ละกรณี ผลการศึกษาพบว่า ผู้ปกครองต้องการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านวินัยและต้องการให้ทางโรงเรียนแจ้งทางโทรศัพท์เป็นการเบื้องต้น เมื่อนักเรียนมีพฤติกรรมที่ขัดขวางการเรียน ยอมรับการลงโทษด้วยวิธีการเขียนตีเป็นวิธีสุดท้ายในขณะที่ผู้ปกครองจำนวนเท่ากันเห็นว่าควรยกเลิกการลงโทษโดยวิธีนี้ และเห็นว่าการใช้อาวุธ สุดตมสารระเหยและการแสดงความป่าเถื่อนเป็นพฤติกรรมที่ประพฤติด้อย่างร้ายแรง การกีดกันไม่ให้คนอื่นผิดวินัย การแสดงพฤติกรรมหยาบคายและการเล่นรุนแรงจัดเป็นพฤติกรรมที่ไม่รุนแรง

Wilson (2001 : 2024-A) ได้ศึกษาการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนวัยอนุบาลชาวญี่ปุ่นและชาวอเมริกัน กลุ่มตัวอย่างเด็กวัยอนุบาลชาวญี่ปุ่น 29 คน และชาวอเมริกันอีก 29 คน โดยใช้แบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่า เด็กนักเรียนวัยอนุบาลชาวญี่ปุ่นได้รับอิทธิพลจากรูปแบบสังคมที่เน้นการพึ่งพาอาศัยกันและการแสดงออกทางอารมณ์ในขณะที่เด็กนักเรียนวัยอนุบาลชาวอเมริกัน ได้รับอิทธิพลจากรูปแบบสังคมที่เน้นการอยู่อย่างอิสระและการเรียนรู้คุณธรรมด้านความรับผิดชอบในตนเองมากกว่า

Best (2001 : 4656-A) ได้วิจัยเพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนเมื่อมีการแนะนำให้นักเรียนรู้จักกับผู้ใหญ่คนหนึ่งแล้วผู้ใหญ่คนนั้นมานั่งอยู่ในห้องเรียนในระหว่างการสอนเป็นเวลาไม่ต่ำกว่า 30 นาที ในฐานะผู้สังเกตและผู้เก็บรวบรวมข้อมูลสมมติฐานการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ การปรากฏตัวของผู้ใหญ่คนหนึ่งในห้องเรียนในระหว่างการสอนจะลดจำนวนการมีปฏิสัมพันธ์ทางวินัยระหว่างครูกับนักเรียนลง วิธีการศึกษาใช้รูปแบบเชิงกึ่งทดลองที่ใช้เวลากลุ่มตัวอย่างเท่ากันทั้ง 2 กลุ่ม ในการออกแบบครั้งนี้กลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองมี 5 กลุ่มเป็นเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในรัฐจอร์เจีย การสังเกตวินัยนักเรียนครั้งนี้รวมทั้งสิ้นกระทำ 600 ครั้ง ผลการศึกษาพบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญอย่างยิ่งระหว่างจำนวนเฉลี่ยของปฏิสัมพันธ์ทางวินัยระหว่างครูกับนักเรียนเมื่อไม่มีผู้ใหญ่มาปรากฏตัวในห้องเรียนระหว่างการสอนจะไม่มีผลต่อจำนวนการมีปฏิสัมพันธ์ทางวินัยนั้นถูกปฏิเสธ สมมติฐานว่าการปรากฏตัวของผู้ใหญ่ในห้องเรียนระหว่างการสอนจะมีผลต่อจำนวนการมีปฏิสัมพันธ์ทางวินัยนั้นเป็นที่ยอมรับได้ ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เสนอแนะว่า โรงเรียนที่นำผู้ใหญ่เข้ามาในห้องเรียนในระหว่างสอนอาจจะเห็นปัญหาทางวินัยน้อยลง

Bonawitz (2002 : 1433-A) ได้ศึกษาวิเคราะห์ และเปรียบเทียบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาที่เรียนรายวิชาจริยศาสตร์ซึ่งเป็นวิชาบังคับสำหรับนักศึกษาทุกคน เพื่อเสริมสร้างคุณภาพการศึกษา โดยศึกษานักศึกษาจำนวน 205 คน ซึ่งประกอบด้วยนักศึกษาจากสาขาวิชาการบัญชีธุรกิจ และสาขาอื่นๆ ที่ไม่ใช่ธุรกิจ ตัวแปรอิสระที่มีได้แก่ สาขาวิชาเอกตามจำนวนรายวิชาจริยศาสตร์ และระดับผลการเรียน ผลการศึกษา พบว่า นักศึกษาที่เรียนรายวิชาจริยศาสตร์ มีระดับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมสูงกว่านักศึกษาที่มีระดับผลการเรียนเท่ากัน

แต่ยังไม่ได้เรียนรายวิชานักศึกษาชั้น ปีที่ 1 ซึ่งเรียนรายวิชาจริยศาสตร์กับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ที่เรียนรายวิชานี้ คณะ จริยศาสตร์แตกต่างกัน และนักศึกษาที่เรียนชั้นต่ำกว่า และเรียนรายวิชานี้มีการพัฒนาด้านจริยธรรมได้ดีกว่านักศึกษาที่เรียน วิชาอื่น แต่ยังไม่ได้เรียนรายวิชาจริยศาสตร์มีผลต่อการพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษามากกว่าการเรียนรายวิชากลุ่มการศึกษาทั่วไป นักศึกษาชายที่เรียนวิชาจริยศาสตร์ มีคะแนนไม่เพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนเท่านักศึกษาชายสาขาอื่นแตกต่างกัน มีคะแนนจริยธรรมแตกต่างกัน ส่วนนักศึกษาหญิงมีระดับการพัฒนาเพิ่มขึ้นหลังจากเรียนรายวิชานี้ แต่ นักศึกษาหญิงที่เรียนสาขาวิชาเอกแตกต่างกัน มีการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมหลังจากเรียนแล้วไม่แตกต่างกัน

Gorzycki (2003 : 776 - A) ได้สำรวจความคล้ายคลึงกันระหว่างรูปแบบการพัฒนาสติปัญญาและการพัฒนาทางจริยธรรม ของ Piaget และ Kohlberg แวดวงวิชาการทางวิทยาศาสตร์ ทางสังคม และคำสั่งสอนของศาสนาคริสต์เกี่ยวกับการเจริญเติบโตทางด้านจริยธรรมซึ่งความคิดดังกล่าวมีส่วนร่วม 6 ประการ คือ การคิดเชิงวิพากษ์วิจารณ์ การมีมุมมองที่หลากหลายเกี่ยวกับประเด็นปัญหา ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การเคารพต่อเกียรติภูมิของบุคคล การเคารพต่อเสรีภาพในความรับผิดชอบชีวิต และการคำนึงถึงความเป็นธรรม โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นครู 39 คน จากโรงเรียนมัธยมศาสนาคริสต์ 23 แห่ง ผลการศึกษาสำรวจพบว่า ครูร้อยละ 88 นิยมการบูรณาการการพัฒนาจริยธรรมเข้าไปในบทเรียนวิชาประวัติศาสตร์ ครูอีกร้อยละ 49 ได้บูรณาการสอนเกี่ยวกับสังคมตามแนวศาสนาไว้ในหลักสูตรด้วยประมาณร้อยละ 74 ให้ศึกษารายวิชาหรือบางวิชาที่เกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรม ร้อยละ 43 ได้อุทิศเวลาในการสอดแทรกตามแนวคำสั่งสอนของศาสนา ร้อยละ 71 ระบุว่ารายวิชาประวัติศาสตร์มีบทบาทในการกำหนดเนื้อหาที่จะสอนเองทั้งหมด ไม่ได้มาจากข้อบังคับของรัฐหรือศาสนา และครูร้อยละ 100 ระบุว่าตำราได้บรรจุองค์ประกอบหลักของการพัฒนาจริยธรรม ทั้ง 6 ประการไว้ให้ครูสอนนักเรียนจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องภายในประเทศและต่างประเทศ พบว่านักเรียนมีปัญหาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่แตกต่างกันและเหมือนกัน ขึ้นอยู่กับสภาพบริบทของแต่ละโรงเรียนส่วนสภาพความรุนแรงของปัญหาจะแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางสังคมและช่วงอายุของแต่ละวัยและปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพศชายจะมีปัญหาค่อนข้างมากกว่าเพศหญิงการที่จะให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมทางจริยธรรมหรือเหตุผลในการที่กระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง นั้น มีวิธีการในการพัฒนานักเรียนอย่างหลากหลายและมีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลายฝ่ายและจำเป็น ต้องให้นักเรียนมีส่วนร่วม มีบทบาทในการพัฒนานั้นและการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนถือเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งเกี่ยวกับการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน เพราะนักเรียนเป็นเยาวชนของชาติ ที่จะเป็นตัวแทนในการพัฒนาประเทศชาติต่อไปในอนาคต หากมีการพัฒนาเยาวชนตั้งแต่ยังเล็ก เป็นการดำเนินการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนด้านความมีสัมมาคารวะ เพราะพฤติกรรมทางจริยธรรมเป็นพื้นฐานของชีวิตที่จะประสบผลสำเร็จทั้งในส่วนตนและส่วนรวม นั้นหมายถึงความสำเร็จของการจัดการศึกษาที่บรรลุวัตถุประสงค์ คือ บุคคลมีความรู้คู่คุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

Cranley (2003 : 1531-A) ได้ศึกษาพฤติกรรมปฏิบัติในด้านคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาในชุมชนเมืองของประเทศไทย การประพฤติปฏิบัติทางด้านจริยธรรมของนักเรียน ประกอบด้วยมาตรการที่โรงเรียนใช้ในการอบรมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโดยการนำเอาจริยธรรมบูรณาการเข้ากับวิชาอื่น และมาตรการเหล่านี้จะเกิดผลอย่างไรโดยกำหนดกรอบ

ความคิดไว้ 6 ด้าน คือ การสอนจริยธรรมเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร การสอนจริยธรรมโดยใช้กิจกรรมการสอนที่ต่อเนื่อง การสอนจริยธรรม โดยกำหนดระเบียบ กฎของห้องเรียนการสอน จริยธรรมโดยดำเนินนโยบายและระเบียบของทางราชการ การวิจัยในครั้งนี้ใช้เวลา 6 เดือนในการเก็บรวบรวมข้อมูลจึงพบว่า การจัดการศึกษาด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยผู้บริหารและครูเน้นการปลูกฝังความดีงามที่ยึดตามหลักพระพุทธศาสนา โดยเน้นการควบคุมดูแลนักเรียนการปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างให้กับคนอื่นได้ ความดีโดยวิธีการให้นักเรียนรู้โดยการปฏิบัติ แม้ว่าจะไม่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตร สิ่งที่ต้องปฏิบัติต่อกัน การให้เกียรติผู้อื่นเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและได้ค้นพบว่า การจัดการเรียนการสอนจริยศึกษา ควรบูรณาการคุณภาพในการจัดการเรียนการสอนจะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้และปฏิบัติได้ ผู้บริหารและครู นอกจากอบรมสั่งสอนควรเป็นแบบอย่างที่ดี การฝึกอบรม ควรกระทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความยั่งยืน อย่างไรก็ตามแม้ว่านักเรียนส่วนใหญ่จะมีพฤติกรรมที่เหมาะสมตลอดเวลา แต่ก็มีนักเรียน ส่วนน้อยที่ต่อต้านในด้านการไม่ยอมเรียน

Porco (2003 : 827-A) ทำการศึกษาเพื่อพยายามอธิบายปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาจริยธรรมทางความรู้ของนักศึกษา และอธิบายผลของประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยที่มีต่อการเจริญเติบโตทางจริยธรรมของนักศึกษาปริญญาตรี คำถามการวิจัยได้แก่ ท่านสอนจริยธรรมได้หรือไม่ ประสบการณ์ในการฝึกงานมีผลต่อนักศึกษาปริญญาตรีอย่างไร การเป็นสมาชิกเพื่อเป็นการให้เกียรติความเป็นพี่น้องทำให้การพัฒนาจริยธรรมเข้มแข็งหรือไม่ พฤติกรรมในทางจริยธรรมพบว่ามีสูง สังกัดได้จากความสมัครใจ หรือกิจกรรมการปกครองนักศึกษา ผู้วิจัยมีเป้าหมายเพื่อพยายามศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาจริยธรรมทางความรู้ของนักศึกษาปริญญาตรี และตรวจสอบซ้ำ รวมทั้งตีความสาเหตุของการเติบโตทางจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัย วิธีการศึกษา จัดขั้นตอนการพัฒนาจริยธรรมทางความรู้ปัจจุบันของนักศึกษามหาวิทยาลัย ตามที่ได้นิยามไว้โดยทฤษฎีการพัฒนาจริยธรรมทางความรู้ของโคลเบอร์ก การใช้การตัดสินใจ การฝึกงาน และเครื่องมือประเมินความสมัครใจ นอกจากนี้เมื่อใช้แบบทดสอบการให้นิยามประเด็นปัญหาควบคู่กับแบบสอบถาม ใช้วิธีการสืบเสาะทางจริยศึกษา ประสบการณ์ในการฝึกงาน สมาชิกภาพของสมาคมพีตา แอลฟาไซท์ ความสมัครใจ เพศ และการมีส่วนร่วมในการปกครองของนักศึกษาแล้วคำตอบแบบทดสอบดังกล่าว และคำตอบแบบสอบถาม ควรจะให้ข้อมูลสารสนเทศของนักศึกษา นักการศึกษามีสิ่งต่างๆ พร้อมกว่าที่จะเตรียมสมาชิกระดับเข้าใหม่ในวิชาชีพที่ต้องการและให้รางวัลแก่อาชีพการบัญชีมหาชนได้

Sterner (2003 : 3382-A) ได้วิจัยเพื่อศึกษาองค์ประกอบของครอบครัวที่มีผลต่อพฤติกรรม ปัญหาทางด้านวินัยของนักเรียนในโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือนักเรียนที่เรียนอยู่ในระดับเกรด 8 ซึ่งมีอายุระหว่าง 8 - 12 ปี โรงเรียน W.D Sugg เมืองเบอร์เด็นตัน รัฐฟลอริดาจำนวน 298 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามเชิงบรรยาย ซึ่งใช้วิธีการเขียนลงในเอกสารเพื่อที่จะระบุถึงความสอดคล้องกันกับข้อมูลที่ได้พบหรือไม่ ในการศึกษาได้ทำการทดลองกับนักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มีองค์ประกอบทางครอบครัวแตกต่างกันทางด้านชีววิทยา และที่เป็นทางเลือกอื่น ใช้สถิติเชิงบรรยายจากข้อมูลโดยการสืบค้นเอกสารที่สำคัญและที่บันทึกไว้ในทะเบียนประวัตินักเรียน ผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบทางชีววิทยามีผลต่อพฤติกรรมนักเรียน 25% ของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนอกจากนี้ยังพบว่า 75% ของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมาจากครอบครัวที่เป็นทางเลือกอื่นๆ ข้อมูลนี้มีความสำคัญต่อการศึกษาครอบครัวนักเรียนในโรงเรียนเพื่อที่จะ

ตัดสินใจว่า เราจะมุ่งเน้นไปที่จุดใดในปัญหาของนักเรียนที่อาจจะเกิดขึ้นได้ การศึกษานี้มีผลกระทบ เนื่องจากว่าข้อเท็จจริงสามารถมองเห็นและจัดการปัญหาได้ง่ายภายในโรงเรียน

Gordon (2004 : 1578-B) ได้วิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาด้าน ความรับผิดชอบต่อสังคม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นชายและหญิงจำนวน 104 คน จากผู้สมัครใจเข้าร่วมศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้สมัครใจเข้าร่วมศึกษาแต่ละท่านได้ทำการกรอกแบบสอบถามความรับผิดชอบต่อสังคมแบบกว้างๆ แบบสอบถามหน้าที่เกี่ยวกับพ่อแม่ และแบบสอบถามที่เกี่ยวกับสถิติจำนวนประชากรเพื่อรวบรวมสรุปเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวัดรูปแบบความรับผิดชอบต่อสังคม การปรับตัวของครอบครัวและความสัมพันธ์กันภายในครอบครัว ผลการวิจัยพบว่า 1. ผู้เข้าร่วมการวิจัยที่มีพ่อแม่ที่เข้มงวดกวดขัน จะมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากกว่าพ่อแม่ที่ไม่มีความเข้มงวดกวดขันและปล่อยปละละเลย 2. ผู้เข้าร่วมการวิจัยที่มาจากครอบครัวที่มีพ่อแม่เข้มงวด ถูกคาดการณ์ว่าจะมีความรับผิดชอบต่อสังคม 3. พ่อแม่ที่ใช้ความเข้มงวดกวดขันกับลูกๆถูกพยากรณ์ว่าจะกลายเป็นพวกอนุรักษ์นิยม ผลการวิจัยชี้ว่าพ่อแม่ที่ใช้เผด็จการเท่านั้นที่จะมีส่วนทำให้ผู้เข้าร่วมการวิจัยมีความรับผิดชอบต่อสังคม นอกจากนี้ยังพบว่าผู้เข้าร่วมการวิจัยที่มีพ่อแม่เผด็จการมีคะแนนต่ำในแบบทดสอบด้วย จากการวิเคราะห์ชี้ว่า ความสัมพันธ์ในครอบครัวระหว่างครอบครัวที่รู้จักปรับตัว ทำงานร่วมกันและมีรูปแบบหรือมาตรการภายในครอบครัวมีความสำคัญมากต่อความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งผลการวิจัยนี้ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยในอดีตและนำไปสู่คำถามที่มีความเที่ยงตรงในแบบสอบถาม

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่านักเรียนมีปัญหาคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อสังคมที่แตกต่างกันและเหมือนกัน ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของครอบครัว ชุมชน บริบทของแต่ละโรงเรียน โดยภาพรวมแล้วมีสภาพปัญหาไม่แตกต่างกัน เช่น ไม่ปฏิบัติตาม กฎ ระเบียบ ของโรงเรียน ขาดระเบียบวินัย ไม่ตรงต่อเวลา ไม่ใฝ่รู้ใฝ่เรียน ขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ขาดการให้ความร่วมมือ ไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดา มารดา ครู อาจารย์ แสดงถึงพฤติกรรมทางจริยธรรม จำเป็นจะต้องจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วม มีบทบาทในการพัฒนาที่หลากหลาย ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดที่อิสระ กล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็น ที่สร้างสรรค์ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดที่ริเริ่ม และเกิดความสนใจในการทำงาน เพราะนักเรียนเป็นเยาวชนของชาติ เป็นตัวแทนในการพัฒนาประเทศชาติต่อไปในอนาคต หากมีการพัฒนาเยาวชนตั้งแต่ยังเล็กจะเป็นการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน เพราะพฤติกรรมทางจริยธรรมเป็นพื้นฐานของชีวิตที่จะประสบผลสำเร็จทั้งในส่วนตนและส่วนรวม นั่นหมายถึงความสำเร็จของการจัดการศึกษาที่บรรลุวัตถุประสงค์ คือ บุคคลมีความรู้ คู่คุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม อำเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ เป็นการวิจัยปฏิบัติการ ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ดำเนินการตามวิธีการและขั้นตอนตามลำดับ ดังนี้

1. กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าและผู้ให้ข้อมูล
2. ขั้นตอนดำเนินการศึกษาค้นคว้า
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าและผู้ให้ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม อำเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ผู้ศึกษาค้นคว้าได้กำหนดขอบเขตในการศึกษาค้นคว้าดังนี้

กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าและผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย

1. กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า จำนวน 5 คน ประกอบด้วย
 - 1.1 ผู้ศึกษาค้นคว้า
 - 1.2 ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า จำนวน 4 คน ได้แก่ ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม
2. กลุ่มเป้าหมายจำนวน 40 คน ประกอบด้วย
 - 2.1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/2 จำนวน 7 คน
 - 2.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/4 จำนวน 10 คน
 - 2.3 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/5 จำนวน 10 คน
 - 2.4 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/7 จำนวน 13 คน
3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม จำนวน 90 คน ประกอบด้วย
 - 3.1 ผู้บริหาร/ครู โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม จำนวน 5 คน
 - 3.2 ครูผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จำนวน 5 คน
 - 3.3 ผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 40 คน
 - 3.4 นักเรียนกลุ่มเป้าหมายจำนวน 40 คน

ขั้นตอนดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ใช้วิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยผู้ศึกษาได้นำเอาหลักการและขั้นตอนตามแนวคิดวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming Cycle) มาเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้า เพื่อปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ด้านจิตสาธารณะ ความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน (PDCA) ดังนี้

1. การวางแผนการปฏิบัติงาน (Planning) ผู้ศึกษาค้นคว้าและผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1.1 ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาการขาดคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง ได้แก่ การแต่งกาย การตรงต่อเวลา การใฝ่รู้ใฝ่เรียน ความรับผิดชอบต่อสังคม ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อครอบครัว คือการเคารพเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของบิดามารดา และผู้ปกครอง ช่วยเหลือการงาน รู้จักประหยัดอดออม ความรับผิดชอบต่อโรงเรียนและครู คือการปฏิบัติตาม กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียน ทำความสะอาดห้องเรียน บริเวณโรงเรียน ร่วมกิจกรรมในโรงเรียน เคารพและเชื่อฟังคำสั่งสอนของครู ช่วยเหลืองานครู ซึ่งปัญหาด้านนี้มีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ สาเหตุเบื้องต้นน่าจะเกิดจากปัจจัยบุคคล และปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคม ชุมชน ครอบครัวที่นักเรียนอาศัยอยู่ (รายงานพฤติกรรมนักเรียน โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม. 2555) อันหมายถึงการประสบปัญหาคุณธรรม จริยธรรม อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำเนินชีวิต ครูที่เกี่ยวข้องตลอดจนผู้ปกครองไม่ได้เอาใจใส่เท่าที่ควร ผู้ศึกษาค้นคว้าและผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า จึงได้นำข้อมูลที่ได้ มาวางแผนการปฏิบัติงานเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/2, 3/4, 3/5 และ 3/7 ที่ผู้ศึกษาค้นคว้าในฐานะครูที่รับผิดชอบงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน และครูผู้สอน

1.2 กิจกรรมในการพัฒนา

ผู้ศึกษาค้นคว้าและผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าได้นำข้อมูลจากการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม มาสังเคราะห์และร่วมประชุมวางแผนการดำเนินงาน เพื่อแก้ไข ปรับปรุง พัฒนาพฤติกรรมนักเรียนให้ดีขึ้นโดยกำหนดกิจกรรมในการพัฒนานักเรียนกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

1.2.1 กิจกรรมเด็กดีวิถีประชาธิปไตย

การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนเป็นคนดีรู้จักบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม โดยมีกิจกรรมย่อยคือ การเลือกตั้งประธานนักเรียน ตรวจหน้าประตูโรงเรียน การทำความสะอาด ร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง บันทึกการเข้าเรียนรายคาบ บันทึกกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์ การแข่งขันฟุตบอล กิจกรรมผ้าป่าวันรักโรงเรียน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เคารพให้เกียรติซึ่งกันและกันในลักษณะของการมีคารวะธรรม สามัคคีธรรม และปัญญาธรรม

1.2.2 กิจกรรมเยาวชนคนรักอาสา กส.

การจัดกิจกรรมเยาวชนคนรักอาสา กส. นักเรียนกลุ่มเป้าหมายในวันอังคารและวันพฤหัสบดี เวลา 12.20-13.00 น. ของแต่ละสัปดาห์ เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ครู อบรม แนะนำ ให้ความรู้ รูปแบบอย่างที่ดี

และนักเรียนปฏิบัติจริง โดยบันทึกการทำควมดีด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมทุกวัน มีผู้รับรองการทำควมดีทั้งอยู่โรงเรียน และอยู่บ้าน ซึ่งจะนำข้อมูลการปฏิบัติของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายแต่ละคนในแต่ละสัปดาห์มาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุง พัฒนาในสัปดาห์ต่อไป

1.3 แผนการปฏิบัติการ (Action Plan)

กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า ได้นำข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน การประเมินตนเองของนักเรียน รายงานพฤติกรรมนักเรียน พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมขาดความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อสังคมที่เห็นได้ชัดเจน สาเหตุเบื้องต้นเกิดจากปัจจัยบุคคล และปัจจัยสภาพแวดล้อมทางครอบครัวชุมชน สังคม ที่นักเรียนอาศัยอยู่ อันหมายถึงการประสบปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำเนินชีวิต กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้ามีความเห็นสอดคล้องกันว่า จะต้องร่วมมือกันดำเนินการแก้ไข โดยการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามสภาพปัจจุบันปัญหาและความจำเป็นที่ได้จากการวิเคราะห์สาเหตุที่แท้จริงของนักเรียนในโรงเรียน จึงได้กำหนดกิจกรรมการพัฒนานักเรียนกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้ 1) กิจกรรมเด็กดีวิถีประชาธิปไตย 2) กิจกรรมเยาวชนคนรักอาสา กส. มาจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม อำเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ให้บรรลุตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ จึงได้กำหนดแผนปฏิบัติการ ดังตารางที่ 1

ตาราง 1 แผนปฏิบัติการ การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม อำเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ

กิจกรรม	เป้าหมายกิจกรรม	ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรม	ผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรม	วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	แหล่งข้อมูลหรือผู้ให้ข้อมูล
1. เด็กดีวิถีประชาธิปไตย	นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ด้านการแต่งกาย การตรงต่อเวลา การใฝ่รู้ใฝ่เรียน และมีความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัวและ ความรับผิดชอบต่อโรงเรียนและครู	7 ม.ค. – 28 ก.พ. 2556	1. กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า 2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล 3. นักเรียนโรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม และนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย	-การสังเกต -การสัมภาษณ์	-แบบสังเกตพฤติกรรม -แบบสัมภาษณ์	1. กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า 2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล 3. นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย 4. ผู้ปกครองนักเรียน

ตาราง 1 (ต่อ)

กิจกรรม	เป้าหมาย กิจกรรม	ระยะเวลา ในการ ดำเนิน กิจกรรม	ผู้เกี่ยวข้องกับ การดำเนิน กิจกรรม	วิธีเก็บ รวบรวม ข้อมูล	เครื่องมือที่ใช้ใน การเก็บรวบรวม ข้อมูล	แหล่งข้อมูล หรือผู้ให้ ข้อมูล
2. เยาวชน คนรักอาสา กส.	ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ในด้านการมีความ รับผิดชอบต่อ ตนเอง และความ รับผิดชอบต่อ สังคม ให้นักเรียน รู้จักบทบาทหน้าที่ ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ของ โรงเรียน การทำ ความสะอาด ห้องเรียน บริเวณ โรงเรียน ร่วม กิจกรรมที่จัดขึ้น ช่วยเหลือการงาน ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และสังคม	1 มี.ค. - 31 มี.ค. 2556	1. กลุ่มผู้ร่วม ศึกษาค้นคว้า 2. กลุ่มผู้ให้ ข้อมูล 3. นักเรียน กลุ่มเป้าหมาย	-การ สังเกต -การ สัมภาษณ์	-แบบสังเกต พฤติกรรม -แบบ สัมภาษณ์	1. กลุ่มผู้ร่วม ศึกษา ค้นคว้า 2. กลุ่มผู้ให้ ข้อมูล 3. นักเรียน กลุ่มเป้าหมาย 4. ผู้ปกครอง นักเรียน

ผู้ศึกษาค้นคว้าได้จัดทำปฏิทินการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ การพัฒนาการ
ดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาฯ อำเภอเกษตร
สมบูรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ดังตาราง 2

ตาราง 2 ปฏิทินการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม อำเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ

กิจกรรม	วัน / เดือน / ปี ที่ปฏิบัติ	กิจกรรมที่ปฏิบัติ	ผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนิน กิจกรรม
รอบที่ 1 1. เด็กดีวิถี ประชาธิปไตย	7 ม.ค. – 14 ม.ค. 2556	การเลือกตั้งประธานนักเรียน - รับสมัครเลือกตั้ง - หาเสียงเลือกตั้ง - เลือกตั้งประธานนักเรียน	- ผู้ศึกษาค้นคว้า - ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า
	7 ม.ค.– 28 ก.พ. 2556	ตรวจหน้าประตูโรงเรียน - ตรวจการแต่งกาย - ตรวจการมาโรงเรียน - ตรวจการเป็นระเบียบการ เดินแถว	- ผู้ให้ข้อมูล - นักเรียนทุกคนและ นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย
	7 ม.ค.– 28 ก.พ. 2556	การทำความสะอาด - ความสะอาดห้องเรียน - ความสะอาดเขตพื้นที่รับผิดชอบ	
	7 ม.ค.– 28 ก.พ. 2556	ร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง - มาร่วมกิจกรรม - จัดแถวเป็นระเบียบ - ร้องเพลงชาติ สวดมนต์ไหว้พระ - รับการอบรมจากครูเวรประจำวัน	
	7 ม.ค.– 28 ก.พ. 2556	สำรวจการเข้าเรียนรายคาบ - แบบสำรวจการเข้าเรียนรายคาบ โดยครูประจำวิชาสำรวจ	
	7 ม.ค.– 28 ก.พ. 2556	บันทึกกิจกรรมเพื่อสังคมและ สาธารณะประโยชน์	
	15 ม.ค.- 6 ก.พ. 2556	กิจกรรมการแข่งขันฟุตบอล	
	14 ก.พ. 2556	กิจกรรมผ้าป่าวันรักโรงเรียน - นักเรียนแต่ละห้องรวมเงินผ้าป่า - นักเรียนแต่ละห้องทำต้นผ้าป่า - รวมต้นผ้าป่าเพื่อทอดถวาย - ร่วมกันแห่ต้นผ้าป่าเพื่อทอดถวาย - ทำพิธีทอดถวายผ้าป่า - กิจกรรมคณะกรรมการนักเรียน	

ตาราง 2 (ต่อ)

กิจกรรม	วัน /เดือน / ปี ที่ปฏิบัติ	กิจกรรมที่ปฏิบัติ	ผู้เกี่ยวข้องกับการ ดำเนินกิจกรรม
วงรอบที่ 2 2. เยาวชนคนรัก อาสา กส.	1 มี.ค. 2556	ผู้ศึกษาค้นคว้าและผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าร่วมประชุมปรึกษาและวางแผนการปฏิบัติงาน	- ผู้ศึกษาค้นคว้า - ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า
	5 มี.ค., 7 มี.ค. 2556	นักเรียนรับการอบรม แนะนำการปฏิบัติจากครู ดูวีดิทัศน์เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม โดยแต่ละวันนักเรียนจะต้องทำความดี และบันทึกการปฏิบัติด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม โดยมีผู้รับรองการปฏิบัติ เมื่ออยู่โรงเรียน ครูจะตรวจสอบการปฏิบัติ และสังเกตพฤติกรรม เมื่อนักเรียนอยู่บ้านผู้ปกครองนักเรียนจะสังเกตพฤติกรรม ซึ่งจะนำข้อมูลการปฏิบัติของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายแต่ละคนในสัปดาห์นี้มาวิเคราะห์เพื่อดูถึงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม	- ผู้ให้ข้อมูล - นักเรียน กลุ่มเป้าหมาย
	12 มี.ค., 14 มี.ค. 2556	นักเรียนรับการอบรม แนะนำการปฏิบัติจากครู ดูวีดิทัศน์เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม โดยแต่ละวันนักเรียนจะต้องทำความดี และบันทึกการปฏิบัติด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม โดยมีผู้รับรองการปฏิบัติ เมื่ออยู่โรงเรียน ครูจะตรวจสอบการปฏิบัติ และสังเกตพฤติกรรม เมื่อนักเรียนอยู่บ้านผู้ปกครองนักเรียนจะสังเกตพฤติกรรม ซึ่งจะนำข้อมูลการปฏิบัติของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายแต่ละคนในสัปดาห์นี้มาวิเคราะห์เพื่อดูถึงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม	

ตาราง 2 (ต่อ)

กิจกรรม	วัน /เดือน / ปี ที่ปฏิบัติ	กิจกรรมที่ปฏิบัติ	ผู้เกี่ยวข้องกับการ ดำเนินกิจกรรม
	19 มี.ค.,21 มี.ค. 2556	นักเรียนรับการอบรม แนะนำการปฏิบัติจากครู คู่มือที่ค้นเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม โดยแต่ละวันนักเรียนจะต้องทำความดี และบันทึกการปฏิบัติด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม โดยมีผู้รับรองการปฏิบัติ เมื่ออยู่โรงเรียน ครูจะตรวจสอบการปฏิบัติ และสังเกตพฤติกรรม เมื่อนักเรียนอยู่บ้าน ผู้ปกครองนักเรียนจะสังเกตพฤติกรรม ซึ่งจะนำข้อมูลการปฏิบัติของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายแต่ละคนในสัปดาห์นี้มาวิเคราะห์ เพื่อดูถึงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม	
	26 มี.ค.,28 มี.ค. 2556	นักเรียนรับการอบรม แนะนำการปฏิบัติจากครู คู่มือที่ค้นเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม โดยแต่ละวันนักเรียนจะต้องทำความดี และบันทึกการปฏิบัติด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม โดยมีผู้รับรองการปฏิบัติ เมื่ออยู่โรงเรียน ครูจะตรวจสอบการปฏิบัติ และสังเกตพฤติกรรม เมื่อนักเรียนอยู่บ้าน ผู้ปกครองนักเรียนจะสังเกตพฤติกรรม ซึ่งจะนำข้อมูลการปฏิบัติของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายแต่ละคนในสัปดาห์นี้มาวิเคราะห์ เพื่อดูถึงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม	

2. การปฏิบัติตามแผน (Doing) เป็นขั้นตอนการปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า ได้ดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนตามแผนปฏิบัติการ (Action Plan) และกิจกรรมที่วางไว้ ซึ่งใช้กิจกรรมในการพัฒนา คือ

2.1 กิจกรรมเด็กดีวิถีประชาธิปไตย

การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนเป็นคนดี รู้จักบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม โดยมีกิจกรรมย่อยคือ การเลือกตั้งประธานนักเรียน ตรวจสอบหน้าประตูโรงเรียน การทำความสะอาด ร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง บันทึกการเข้าเรียนรายคาบ บันทึกกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ การแข่งขันฟุตบอล กิจกรรมผ้าป่าวันรักโรงเรียน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เคารพให้เกียรติซึ่งกันและกันในลักษณะของการมีคารวะธรรม สามัคคีธรรม และปัญญาธรรม

2.2 กิจกรรมเยาวชนคนรักอาสา กส.

การจัดกิจกรรมเยาวชนคนรักอาสา กส. นักเรียนกลุ่มเป้าหมายในวันอังคารและวันพฤหัสบดี เวลา 12.20-13.00 น. ของแต่ละสัปดาห์ เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ครู อบรม แนะนำ ให้ความรู้ ดูแบบอย่างที่ดี และนักเรียนปฏิบัติจริง โดยบันทึกการทำความดีด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมทุกวัน มีผู้รับรองการทำความดีทั้งอยู่โรงเรียน และอยู่บ้าน ซึ่งจะนำข้อมูลการปฏิบัติของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายแต่ละคนในแต่ละสัปดาห์มาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุง พัฒนาในสัปดาห์ต่อไป

3. การตรวจสอบประเมินผล (Checking) มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

ผู้ศึกษาค้นคว้าได้สังเกตและเก็บรวบรวมข้อมูล (Collecting Data) ตลอดทั้งเก็บรวบรวมหลักฐาน (Collecting Evidence) เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลจากการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการ เพื่อนำไปประเมินผลว่า สามารถบรรลุตามเป้าหมายของแต่ละกิจกรรมหรือไม่ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลในระหว่างการทำกิจกรรม ทั้ง 2 วงรอบ ดังนี้

3.1 กิจกรรมเด็กดีวิถีประชาธิปไตย

การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนเป็นคนดี รู้จักบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม โดยมีกิจกรรมย่อยคือ การเลือกตั้งประธานนักเรียน ตรวจสอบหน้าประตูโรงเรียน การทำความสะอาด ร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง บันทึกการเข้าเรียนรายคาบ บันทึกกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ การแข่งขันฟุตบอล กิจกรรมผ้าป่าวันรักโรงเรียน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เคารพให้เกียรติซึ่งกันและกันในลักษณะของการมีคารวะธรรม สามัคคีธรรม และปัญญาธรรม

3.2 กิจกรรมเยาวชนคนรักอาสา กส.

การจัดกิจกรรมเยาวชนคนรักอาสา กส. นักเรียนกลุ่มเป้าหมายในวันอังคารและวันพฤหัสบดี เวลา 12.20-13.00 น. ของแต่ละสัปดาห์ เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ครู อบรม แนะนำ ให้ความรู้ ดูแบบอย่างที่ดี และนักเรียนปฏิบัติจริง โดยบันทึกการทำความดีด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมทุกวัน มีผู้รับรองการทำความดีทั้งอยู่โรงเรียน และอยู่บ้าน ซึ่งจะนำข้อมูลการปฏิบัติของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายแต่ละคนในแต่ละสัปดาห์มาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุง พัฒนาในสัปดาห์ต่อไป

ขั้นการตรวจสอบประเมินผล ตามกิจกรรมทั้ง 2 กิจกรรม ผู้ศึกษาค้นคว้าใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้หลักสามเส้า (Triangulation Technique) ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลวิธีนี้ จะได้ข้อมูลจากการดำเนินการเดียวกันจากหลายมุมมองทั้งหลักสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation Technique) หลักสามเส้าด้านผู้ศึกษาค้นคว้า (Investigator Triangulation) และหลักสามเส้าด้านวิธีการ (Methodological Triangulation) โดยได้ข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนและการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม

4. การปรับปรุงแก้ไข (Action)

ผู้ศึกษาค้นคว้าและผู้ร่วมศึกษาค้นคว้านำผลของการดำเนินการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน จากกิจกรรมการพัฒนา 2 กิจกรรม ประกอบด้วย 1) กิจกรรมเด็กดีวิถีประชาธิปไตย 2) กิจกรรมเยาวชนคนรักอาสา กส. โดยใช้วิธีการจากการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนและการสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจร่วมกันของกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าในการปรับแผนใหม่ (Planning Revision) ทั้งที่เป็นจุดอ่อนที่ต้องปรับปรุงแก้ไขและจุดแข็งที่ต้องเสริมและพัฒนาอย่างต่อเนื่องจะทำให้ได้แผนใหม่ที่ปรับแล้ว (Revised Plan) เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ (Doing) การตรวจสอบประเมินผล (Checking) และการปรับปรุงแก้ไข (Action) ต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม อำเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังรายละเอียด ประเภท ลักษณะของเครื่องมือ วิธีการสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือดังนี้

1. ประเภทของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ประกอบด้วย

- 1.1 แบบประเมินพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียน จำนวน 1 ฉบับ
- 1.2 แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน จำนวน 1 ฉบับ
- 1.3 แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 1 ฉบับ
- 1.4 แบบสัมภาษณ์ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม จำนวน

1 ฉบับ

2. ลักษณะเครื่องมือ

2.1 แบบประเมินพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียน แบบมีโครงสร้าง จำนวน 1 ฉบับ ใช้ประเมินพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนเพื่อศึกษาสภาพปัญหาการขาดคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน

2.2 แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน แบบมีโครงสร้าง จำนวน 1 ฉบับ ใช้สังเกตพฤติกรรมนักเรียนกลุ่มเป้าหมายในกิจกรรมเด็กดีวิถีประชาธิปไตย และกิจกรรมเยาวชนคนรักอาสา กส.

2.3 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 2 ฉบับ ใช้สัมภาษณ์ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมในกิจกรรมเด็กดีวิถีประชาธิปไตย และกิจกรรมเยาวชนคนรักอาสากส.

3. ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้ามุ่งขั้นตอนการดำเนินการศึกษาแยกตามประเภทของเครื่องมือ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ดังนี้

3.1 การสร้างแบบประเมินพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียน แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน แบบสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม

3.1.1 ศึกษาวิธีการ จากเอกสาร ตำราและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องคือ “การวิจัยปฏิบัติการ” (ประวิต เอราวรรณ์. 2547 : 102) “การวิจัยเบื้องต้น” (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 :100)

3.1.2 นำแบบประเมินพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียน แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน แบบสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบพิจารณาความเหมาะสม แล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3.1.3 นำแบบประเมินพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียน แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน แบบสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมที่ปรับปรุงจากข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่านพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมในเชิงโครงสร้างและเนื้อหาประกอบด้วย

3.1.3.1 อาจารย์สมเกียรติ ตุงคะเสรีรักษ์ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านคุณธรรม จริยธรรม

3.1.3.2 อาจารย์ ดร.พัทธนันท์ พูนประสิทธิ์ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา

3.1.3.3 อาจารย์ ดร.ธัญญ์ธรม จอกสถิตย์ ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดประเมินผล และการวิจัยทางการศึกษา

3.1.4 นำแบบประเมินพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียน แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน แบบสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมที่ได้ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และนำเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง

3.1.4.1 สรุปความเหมาะสมของเครื่องมือการวิจัยโดยผู้เชี่ยวชาญ

1) แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนมีความเหมาะสมเฉลี่ย 4.3 ในระดับมาก 2) แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียนมีความเหมาะสมเฉลี่ย 3.83 ในระดับปานกลาง 3) แบบสัมภาษณ์ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าและผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมมีความเหมาะสมเฉลี่ย 4.29 ในระดับมาก

3.1.4.2 สรุปข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

1) ควรปรับนิยามกับสิ่งที่ต้องการวัดให้ตรงกัน 2) การตั้งคำถาม 1 ข้อ ควรถาม 1 ตัวแปร 3) การตั้งคำถามควรปรับให้เป็นภาษาพูด เป็นข้อคำถาม ไม่ควรยกนิยามศัพท์มาถาม 4) บางทีการตั้งคำถามแบบตรงไปตรงมาผู้ปกครองนักเรียนก็ไม่กล้าตอบว่าไม่

ควรจะถามเป็นคำถามปลายเปิด ว่า อะไรบ้าง หรือ อย่างไร 5) แบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์ควรปรับให้ครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการศึกษา 6) การตั้งคำถามต้องมีความชัดเจนสามารถวัดได้ 7) การสร้างแบบสังเกต ให้ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องหลาย ๆ เล่ม แล้วสรุปเป็นของตนเอง โดยให้สอดคล้องกับกิจกรรมที่ต้องการสังเกต

3.1.5 นำแบบประเมินพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียน แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน แบบสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา พร้อมทั้งจัดพิมพ์เพื่อเตรียมนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาค้นคว้าดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม อำเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ดังนี้

1. กิจกรรมการพัฒนา

1.1 กิจกรรมเด็กดีวิถีประชาธิปไตย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน แบบสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม ระหว่าง วันที่ 7 มกราคม 2556 ถึงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2556

1.2 กิจกรรมเยาวชนคนรักอาสา กส. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน แบบสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม ระหว่าง วันที่ 1 มีนาคม 2556 ถึงวันที่ 31 มีนาคม 2556

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม อำเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ มีการจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การจัดกระทำข้อมูล

เป็นการนำข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน การสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม นำมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ความเพียงพอและตรงตามข้อมูล จัดกลุ่มของข้อมูลในรูปตารางตามกรอบการศึกษาค้นคว้า เพื่อให้ง่ายและสะดวกต่อการเชื่อมโยงเรียบเรียงในการบรรยายเชิงพรรณนาได้

2. การตรวจสอบคุณภาพของข้อมูล

ทำการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลเพื่อก่อให้เกิดความแน่ใจและความน่าเชื่อถือของข้อมูลผู้ศึกษาค้นคว้าได้กำหนดการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลด้วยเทคนิคการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) หรือการตรวจสอบหลายมิติ ดังนี้

2.1 การตรวจสอบด้วยนิติบุคคล ทำการตรวจสอบโดยอาศัยบุคคล 3 กลุ่มคือ ผู้บริหาร/ครู ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียน

2.2 การตรวจสอบข้อมูลด้วยมิติวิธีการ และเครื่องมือในการเก็บข้อมูลใช้วิธีการบันทึกการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน การสัมภาษณ์ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม

2.3 การตรวจสอบข้อมูลด้วยมิติเวลา ทำการเก็บข้อมูลในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน การสัมภาษณ์ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม ในเชิงคุณภาพ นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการจัดกลุ่มของข้อมูลในรูปตารางตามความมุ่งหมายโดยอาศัยการตรวจสอบแบบหลายมิติและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของกลุ่มข้อมูลดังนี้

3.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล ที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน การสัมภาษณ์ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม ว่าถูกต้องครบถ้วนหรือไม่

3.2 จัดหมวดหมู่ของข้อมูลที่รวบรวมมาทั้งหมดตามกรอบการศึกษาค้นคว้าในรูปตาราง

3.3 ศึกษา ทำความเข้าใจและหาความสัมพันธ์ของข้อมูลในลักษณะใดลักษณะหนึ่งตามกรอบแต่ละด้าน ตามเทคนิคการตรวจสอบข้อมูลหลายมิติ (Triangulation Technique) เพื่อดูว่าข้อมูลที่ได้อาจเป็นจริงหรือไม่ มีความเที่ยงตรงเพียงไร นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางตามกรอบการศึกษาค้นคว้าในลักษณะของการบรรยาย (Narrative Form) แสดงความคิดเห็นต่างๆ เรียบเรียงและนำเสนอในรูปแบบความเรียงของการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม อำเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม อำเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิในครั้งนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ร้อยละ

บทที่ 4

ผลการศึกษาค้นคว้า

การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์ วิทยาคม อำเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ผู้ศึกษาค้นคว้านำเสนอตาม วงรอบการปฏิบัติการ ดังนี้

1. การดำเนินการศึกษาสภาพปัญหาและผลของการศึกษาสภาพปัญหา
2. การดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 1
3. การพัฒนาการดำเนินการในวงรอบที่ 1
4. การดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 2
5. การพัฒนาการดำเนินการในวงรอบที่ 2

การดำเนินการศึกษาสภาพปัญหาและผลของการศึกษาสภาพปัญหา

ผู้ศึกษาค้นคว้าและผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าได้ดำเนินการศึกษาสภาพปัญหาการขาดคุณธรรม จริยธรรม กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/2, 3/4, 3/5 และ 3/7 ซึ่งเป็นกลุ่มที่ผู้ศึกษาค้นคว้า ต้องการศึกษา เนื่องจากผู้ศึกษาค้นคว้าในฐานะเป็นครูผู้สอน และรับผิดชอบงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ต้องการที่จะปรับปรุง แก้ไข พฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรับผิดชอบ ต่อตนเอง ได้แก่ การแต่งกาย การตรงต่อเวลา การใฝ่รู้ใฝ่เรียน และความรับผิดชอบต่อสังคม ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อโรงเรียนและครู (รายงานพฤติกรรมนักเรียน โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม. 2555) ผู้ศึกษาค้นคว้าและผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าจึงดำเนินการศึกษา สภาพปัจจุบัน ปัญหา โดยการประเมินพฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ประกอบกับข้อมูล รายงานพฤติกรรมนักเรียนของฝ่ายบริหารกิจการนักเรียน ตามกรอบที่ศึกษา ผลการศึกษาสภาพ ปัญหา คุณธรรม จริยธรรม ดังตาราง 3

ตาราง 3 ผลการศึกษาสภาพปัญหาการขาดคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์
วิทยาคม อำเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ

ระดับ ชั้น	นัก เรียน (คน)	ความรับผิดชอบต่อตนเอง						ความรับผิดชอบต่อสังคม			
		การแต่งกาย		การตรงต่อ เวลา		การใฝ่รู้ ใฝ่เรียน		ต่อครอบครัว		ต่อโรงเรียน และครู	
		ดี	แก้ไข	ดี	แก้ไข	ดี	แก้ไข	ดี	แก้ไข	ดี	แก้ไข
ม.3/2	38	31	7	31	7	31	7	31	7	31	7
ม.3/4	36	26	10	26	10	26	10	26	10	26	10
ม.3/5	34	24	10	24	10	24	10	24	10	24	10
ม.3/7	38	25	13	25	13	25	13	25	13	25	13
รวม	146	106	40	106	40	106	40	106	40	106	40
ร้อยละ	100	72.60	27.40	72.60	27.40	72.60	27.40	72.60	27.40	72.60	27.40

จากตาราง 3 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ทั้ง 2 ด้าน 5 พฤติกรรม พบว่า นักเรียนที่ต้องได้รับการปรับปรุง แก้ไขพฤติกรรมตามกรอบที่ผู้ศึกษาค้นคว้าศึกษา คือ นักเรียนที่มีพฤติกรรมขาดความรับผิดชอบทั้ง 2 ด้าน 5 พฤติกรรม ดังนี้ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/2 จำนวน 7 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/4 จำนวน 10 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/5 จำนวน 10 คนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/7 จำนวน 13 คน ซึ่งผลจากการศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีปัญหาด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ของแต่ละห้อง จะเป็นนักเรียนคนเดิมที่มีปัญหาทุกด้าน สาเหตุเกิดจากนักเรียนมีพฤติกรรมขาดความรับผิดชอบ จะต้องดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

สรุปว่า จากการศึกษาสภาพปัญหาการขาดคุณธรรม จริยธรรม พบว่า นักเรียนที่ต้องได้รับการ ปรับปรุง แก้ไขพฤติกรรม คุณธรรม จริยธรรม จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 27.40

การดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 1

ผู้ศึกษาค้นคว้าและผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าได้ร่วมกันดำเนินการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการขาดคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ผลจากการศึกษาสภาพปัญหาพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรม และปัญหาที่ต้องได้รับการพัฒนาและแก้ไข คือ ปัญหาการขาดความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อสังคม ผู้ศึกษาค้นคว้าและกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า จึงได้ร่วมกันกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาในวงรอบที่ 1 จำนวน 1 กิจกรรม คือ กิจกรรมเด็กดีวิถีประชาธิปไตย ดังจะนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. กิจกรรมเด็กดีวิถีประชาธิปไตย

เป็นการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง คือ การแต่งกาย การตรงต่อเวลา การใฝ่รู้ใฝ่เรียน ความรับผิดชอบต่อสังคม คือ ความรับผิดชอบต่อครอบครัว และต่อโรงเรียน ครู โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน

ปลูกฝังให้นักเรียนรู้จักบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม โดยนักเรียนมีส่วนร่วมคิดร่วมทำกิจกรรมต่างๆ มีกิจกรรมการปฏิบัติดังนี้

1.1 การเลือกตั้งประธานนักเรียน

ปลูกฝังให้นักเรียนรู้จักบทบาทหน้าที่ ของตนเองในการอยู่ร่วมกันในสังคม และปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนตามระบอบประชาธิปไตยมีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ใช้สิทธิใช้เสียงที่ตนเองมีเลือกตั้งประธานนักเรียน เพื่อเป็นตัวแทนนักเรียนในการทำกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน

1.2 ตรวจหน้าประตูโรงเรียน

คณะกรรมการนักเรียนจัดเวรประจำวันยืนหน้าประตูโรงเรียนร่วมกับครูเวรประจำวัน ในช่วงเช้าและเลิกเรียน เพื่อดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อยของการแต่งกายของนักเรียน การเดินแถว การตรงต่อเวลาในการมาโรงเรียน หากพบนักเรียนไม่ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ คณะกรรมการนักเรียนจะบันทึกพฤติกรรมและให้ทำกิจกรรม ทำความสะอาด เก็บขยะ รดน้ำต้นไม้ และกิจกรรมอื่นๆที่เหมาะสมเป็นการลงโทษ

1.3 การทำความสะอาด

เป็นกิจกรรมที่นักเรียนทุกคนจะต้องปฏิบัติ เพราะเป็นหน้าที่ในการดูแลรักษาความสะอาดห้องเรียน ความสะอาดเขตพื้นที่รับผิดชอบร่วมกัน โดยแบ่งเวรรับผิดชอบ มีคณะกรรมการนักเรียนเดินตรวจความสะอาดและให้คะแนนทุกเช้าตามเขตพื้นที่รับผิดชอบและห้องเรียน สรุปคะแนนให้ทราบทุกวันเพื่อจะได้ปรับปรุงพัฒนา

1.4 กิจกรรมหน้าเสาธง

นักเรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง เข้าแถวด้วยความเป็นระเบียบเรียบร้อย เคารพธงชาติ สวดมนต์ไหว้พระ กล่าวคำปฏิญาณตน รับฟังการอบรมจากครูเวรประจำวัน โดยมีกรรมาธิการเข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธงทุกวันในแต่ละสัปดาห์ หากนักเรียนไม่เข้าร่วม ตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไปจะเชิญผู้ปกครองนักเรียนและนักเรียนมาพบเพื่อหาแนวทางปรับเปลี่ยนพฤติกรรมต่อไป

1.5 สำรองการเข้าเรียนรายคาบ

ครูประจำวิชาจะสำรองการเข้าเรียนของนักเรียนทุกคาบและสังเกตการใฝ่รู้ใฝ่เรียน การทำงานที่คร่อมอบหมายและบันทึกลงในสมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนการสอนหลังสิ้นสุดกิจกรรม หลังเลิกเรียนคณะกรรมการนักเรียนจะสรุปนักเรียนที่ไม่เข้าเรียนทุกวันเมื่อครบสัปดาห์ หากพบนักเรียนไม่เข้าเรียน 3 ครั้งขึ้นไปในรอบสัปดาห์ จะส่งรายชื่อไปยังฝ่ายบริหารกิจการนักเรียน เพื่อออกหนังสือเชิญผู้ปกครองมาพบเพื่อหาแนวทางแก้ไขต่อไป

1.6 กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

ปลูกฝังการมีจิตสาธารณะ ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ปลูกฝังให้นักเรียนรู้จักทำความดีทั้งในโรงเรียน ครอบครั้ว ชุมชน โดยบันทึกการทำความดีที่นักเรียนได้ปฏิบัติ และให้ผู้ที่พบเห็นลงลายมือชื่อรับรองการปฏิบัติ วันศุกร์สุดสัปดาห์ส่งสมุดบันทึกกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ให้ครูที่ปรึกษาลงลายมือชื่อรับรอง

1.7 การแข่งขันฟุตบอล

โครงการที่ส่งเสริมการมีคุณธรรม จริยธรรม ความสามัคคีในหมู่คณะ ห่างไกล ยาเสพติด รู้จักออกกำลังกายและใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ โดยคณะกรรมการนักเรียนดำเนินการ จัดการแข่งขันโดยเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการสมัครแข่งขันและร่วมชม เชียร์ เพื่อชิงเงินรางวัล แบ่งเป็นระดับ ม.ต้น และ ม.ปลาย

1.8 ผ้าป่าวันรักโรงเรียน

โครงการที่ปลูกฝังการมีจิตสาธารณะ ความร่วมมือร่วมใจ ความรับผิดชอบที่มี ต่อโรงเรียน ครู อาจารย์ ความรักและเคารพในสถาบัน โดยคณะกรรมการนักเรียนร่วมกับนักเรียน ทุกห้องทุกคนและคณะครู จัดทำผ้าป่าวันรักโรงเรียน ในวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2556 เพื่อนำเงินที่ได้ เป็นทุนสร้างโดมหลังคาโค้งลานกิจกรรมหน้าเสาธง

ผู้ศึกษาค้นคว้าและผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า ได้ตรวจสอบประเมินผลโดยสังเกต พฤติกรรมนักเรียนทั้งระหว่างการทำกิจกรรมและหลังสิ้นสุดกิจกรรมเด็กดีวิถีประชาธิปไตย พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่มีความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อสังคมดีขึ้น ด้าน ความรับผิดชอบต่อตนเอง นักเรียนแต่งกายของตนเองได้สะอาดและถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน ทั้งเครื่องแบบนักเรียน ชุดพลละ เครื่องแบบลูกเสือ เนตรนารี ผม เล็บ ถุงเท้า รองเท้า โดยไม่ต้อง เตือน การตรงต่อเวลา นักเรียนมาโรงเรียนก่อนเวลา 08.00 น. เข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง และ การใฝ่รู้ใฝ่เรียน นักเรียนเข้าเรียน ตั้งใจเรียน ทำงานส่งครูตามที่ครูมอบหมาย ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ต่อโรงเรียน ครู นักเรียนปฏิบัติตาม กฎ ระเบียบ ของโรงเรียน ทำความสะอาดห้องเรียน เขตพื้นที่รับผิดชอบ ร่วมกิจกรรมในโรงเรียน เคารพและเชื่อฟังคำสั่งสอนของครู ช่วยเหลืองานครู โดยไม่ต้องร้องขอ ในส่วนของ ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าได้สัมภาษณ์ ผู้ปกครองนักเรียน พบว่า นักเรียนเชื่อฟังคำบอกกล่าวตักเตือนของพ่อ แม่ ผู้ปกครอง ช่วยเหลือ การงานพ่อ แม่ ผู้ปกครอง รู้จักประหยัดอดออมดีขึ้น จากการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนและการ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมทำให้ทราบว่านักเรียนกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่มีความรับผิดชอบเป็นที่น่า พึงพอใจดีขึ้น ดังตัวอย่างการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน และการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าและ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“...ความรับผิดชอบต่อตนเอง พบว่านักเรียนส่วนใหญ่แต่งกายถูกต้องตาม ระเบียบ นักเรียนมาโรงเรียนและร่วมกิจกรรมตามเวลาที่กำหนดดีขึ้น นักเรียนมีความใฝ่รู้ใฝ่เรียนดีขึ้น โดยดูจากบันทึกการเข้าเรียนรายคาบ ส่วนความรับผิดชอบต่อสังคม นักเรียนส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือ ในการรักษาความสะอาดเขตพื้นที่รับผิดชอบ ห้องเรียน เข้าร่วมกิจกรรม เชื่อฟังคำสั่งสอนของครู มีจิตสาธารณะช่วยเหลืองานครู อาจารย์และส่วนรวมดีขึ้น มีส่วนน้อยที่ไม่ให้ความร่วมมือและชอบ หลบหนี...”

(รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารกิจการนักเรียน 26 กุมภาพันธ์ 2556 : สังเกตพฤติกรรม)

“...นักเรียนส่วนใหญ่ แต่งกายถูกต้องตามระเบียบ นักเรียนมาโรงเรียนก่อน เวลา 08.00 น.และร่วมกิจกรรมหน้าเสาธงตามเวลาที่กำหนดดีขึ้น นักเรียนมีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน และ

เข้าเรียนดีขึ้น ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม นักเรียนให้ความร่วมมือในการรักษาความสะอาด เข้าร่วมกิจกรรม เชื่อฟังคำสั่งสอนของครู มีจิตสาธารณะช่วยเหลืองานครู อาจารย์และส่วนรวมโดยไม่ได้ร้องขอดีขึ้น ...”

(ครูที่ปรึกษาชั้น ม.3/2. 26 กุมภาพันธ์ 2556 : สังเกตพฤติกรรม)

“...ด้านการแต่งกายนักเรียนแต่งกายถูกต้องตามระเบียบดีขึ้น นักเรียนมีความตรงต่อเวลา มาโรงเรียนเข้าชั้น และเข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง นักเรียนมีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน และเข้าเรียนดีขึ้น แต่มีนักเรียนบางคนมีพฤติกรรมหนีเรียนทำให้เรียนไม่ทันเพื่อน ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู นักเรียนให้ความร่วมมือในการทำความสะอาดห้องเรียน เขตพื้นที่รับผิดชอบ เข้าร่วมกิจกรรมที่รุ่นพี่จัดขึ้น ช่วยเหลืองานครู และส่วนรวมดีขึ้น ...”

(ครูที่ปรึกษาชั้น ม.3/4. 26 กุมภาพันธ์ 2556 : สังเกตพฤติกรรม)

“...ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง เช่น การแต่งกาย การตรงต่อเวลา การใฝ่รู้ใฝ่เรียน นักเรียนปรับปรุงตัวดีขึ้นมากเนื่องจากการเข้มงวดของคณะครูและคณะกรรมการนักเรียน ในการตรวจสอบทุกวัน ส่วนความรับผิดชอบต่อสังคม นักเรียนมีจิตอาสาช่วยเหลือไม่หลบหลีกเหมือนที่ผ่านมา รุ่นพี่ หรือครู บอกกล่าวก็เชื่อฟัง...”

(ครูที่ปรึกษาชั้น ม.3/5. 27 กุมภาพันธ์ 2556 : สังเกตพฤติกรรม)

“...จากกิจกรรมเด็กดีวิถีประชาธิปไตย ทำให้นักเรียนรู้จักบทบาทหน้าที่ต่อตนเองและต่อสังคมเพิ่มขึ้นเช่น แต่งกายตามระเบียบ มาเรียนตรงต่อเวลา ไม่หนีเรียน มีจิตอาสาช่วยเหลืองานเพื่อน งานโรงเรียน กิจกรรมส่วนรวม ครุอบรมสั่งสอนก็เคารพเชื่อฟัง ปฏิบัติตาม...”

(ครูที่ปรึกษาชั้น ม.3/7. 27 กุมภาพันธ์ 2556 : สังเกตพฤติกรรม)

“...จากการที่คณะกรรมการนักเรียนกำกับ ดูแล ควบคุมพฤติกรรมนักเรียน หรือพี่ดูแลน้อง ทำความเข้าใจในเรื่องระเบียบ การปฏิบัติตนในโรงเรียน การให้ความร่วมมือช่วยเหลือ รวมถึงการประพฤติปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย รุ่นพี่ปลูกฝังความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมในเรื่องระเบียบ วินัย การมีจิตสาธารณะเอื้อให้เห็นประโยชน์ส่วนรวม มีจิตอาสาที่รับผิดชอบต่อ โดยจัดกิจกรรมที่ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและกิจกรรมที่เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมดีขึ้นเรื่อยๆ มีนักเรียนส่วนน้อยที่ไม่ให้ความร่วมมือ จะต้องปรับปรุงแก้ไขต่อไป ...”

(งานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน. 27 กุมภาพันธ์ 2556 : สังเกตพฤติกรรม)

“...จากการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนในชั้นเรียน พบว่า นักเรียนมีความ
รับผิดชอบมากขึ้น เข้าเรียนตรงเวลา ไม่หนีเรียน นักเรียนที่มีปัญหาเริ่มปรับตัวดีขึ้น รู้จักบทบาท
หน้าที่ของตนเอง ทำงานที่ครูมอบหมายด้วยความตั้งใจ ถึงแม้บางคนจะทำงานช้าแต่ก็มีความพยายาม
ที่จะทำให้เสร็จ เช่น การทำความสะอาดห้องเรียน ลบกระดาน เก็บขยะ นำถังขยะไปเท ครูบอกก็
ไม่เกี่ยงเพื่อน ทำตามที่ครูมอบหมายด้วยความเต็มใจ...”

(ครูผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา. 27 กุมภาพันธ์ 2556 : สังเกตพฤติกรรม)

สรุปผลการสังเกตพฤติกรรม จากกิจกรรมเด็กดีวิถีประชาธิปไตย พบว่าด้านความ
รับผิดชอบต่อตนเอง ในการแต่งกาย การตรงต่อเวลา การใฝ่รู้ใฝ่เรียน นักเรียนส่วนใหญ่มีความ
รับผิดชอบต่อผู้อื่น ส่วนความรับผิดชอบต่อสังคม ครอบครัว โรงเรียน ครู นักเรียนส่วนใหญ่มีจิต
สาธารณะที่จะให้ความร่วมมือช่วยเหลือต่อส่วนรวมดีขึ้น

“...นักเรียนมีความเอาใจใส่และรับผิดชอบต่อตนเองมากขึ้น สังเกตจากการแต่ง
กายที่สะอาดเรียบร้อย มาโรงเรียนเช้า และร่วมทำกิจกรรมหน้าเสาธง ใฝ่รู้ใฝ่เรียน ทำงานตามที่ครู
มอบหมาย เคารพเชื่อฟังคำสั่งสอน อบรม แนะนำจากครู รู้จักรักษาสิ่งของทรัพย์สินส่วนรวม
ให้ความร่วมมือในกิจกรรมด้วยจิตอาสาดีขึ้น...”

(รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารงานวิชาการ. 26 กุมภาพันธ์ 2556 : สัมภาษณ์)

“...นักเรียนแต่งกายถูกต้องตามระเบียบมากขึ้น มีบางส่วนที่เสี้ออกนอกกางเกง
เข้าเรียนและร่วมกิจกรรมตามเวลาที่กำหนด มีส่วนน้อยที่มาช้าแต่ก็มาร่วมกิจกรรม ใฝ่รู้ใฝ่เรียน
ใช้เวลาว่างในการศึกษาเรียนรู้ ใช้สิ่งของส่วนรวมอย่างประหยัดคุ้มค่า ดูแลรับผิดชอบต่อความสะอาด
บริเวณโรงเรียน ห้องเรียน มีจิตอาสาช่วยครูทำงาน ถือสิ่งของ ...”

(ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา. 26 กุมภาพันธ์ 2556 : สัมภาษณ์)

“...การปลูกฝังในเรื่องบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบต่อตนเอง ทำให้นักเรียนเป็น
พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย เมื่อนักเรียนมีวินัย ความรับผิดชอบต่อตนเอง ก็จะส่งผลให้เกิดความ
รับผิดชอบต่อสังคมตามมา จากกิจกรรม พบว่า นักเรียนแต่งกายถูกต้องตามระเบียบดีขึ้น แม้รุ่นพี่
ตกเดือนก็ปรับปรุงตัว แต่ก่อนสถิติการมาสายมีมากแต่เมื่อมีการเข้มงวดขึ้นนักเรียนมาสายน้อยลง
มีระเบียบในการเข้าแถว นักเรียนเข้าเรียนมากขึ้น ไม่ขาดเรียนหนีเรียนเหมือนแต่ก่อน นักเรียนให้
ความร่วมมือโดยสมัครใจ เต็มใจ ...”

(งานส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน 26 กุมภาพันธ์ 2556 : สัมภาษณ์)

“...จากที่ได้รับเลือกตั้งประธานนักเรียนและทำหน้าที่ในกิจกรรมต่างๆ ตามที่ครูมอบหมาย หรือกิจกรรมที่คณะกรรมการนักเรียนทำขึ้น กิจกรรมเด็กดีวิถีประชาธิปไตยเป็นกิจกรรมที่ปลูกฝังความรับผิดชอบ ได้ดำเนินการมาเป็นระยะแต่ปัจจุบันเข้มงวดมากขึ้นตามคำแนะนำจากคุณครูจากการดำเนินการมาเป็นระยะเวลา 2 เดือน พบว่า นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเองมากขึ้น มาสายน้อยลง หนีเรียนลดลง ดีขึ้นกว่าเมื่อก่อนมาก ส่วนในเรื่องความสะอาดการให้ความร่วมมือในกิจกรรมดีขึ้น รุ่งที่ตักเตือนก็ยอมรับฟัง ระเบียบวินัยดีขึ้น...”

(ประธานนักเรียน. 27 กุมภาพันธ์ 2556 : สัมภาษณ์)

“...การแต่งกายมาโรงเรียนเท่าที่เห็นก็เรียบร้อยดี แต่เมื่ออยู่บ้านก็แต่งตัวตามสบายเหมือนกับเด็กทั่วไป ส่วนงานที่ช่วยทำ ซักผ้า ทำกับข้าว ล้างถ้วย ชาม กวาดบ้าน มีบางครั้งที่ให้ไปช่วยปลูกพริก เก็บพริก ก็ไปตามที่บอก กลับจากโรงเรียนเห็นทำการบ้าน อ่านหนังสือเป็นบางวัน ให้เงินไปโรงเรียนวันละ 40 บาท บางวันก็เหลือกลับบ้าน 10 บาท บางวันก็เหลือ 5 บาท เมื่อมีงานทำบุญที่วัดเด็กก็ไปช่วยเก็บ กวาด ทำความสะอาดตามที่ผู้ใหญ่ร้องขอ...”

(ผู้ปกครองนักเรียน ม.3/2. 27 กุมภาพันธ์ 2556 : สัมภาษณ์)

“...ส่วนมากนักเรียนแต่งกายมาโรงเรียนเป็นระเบียบเรียบร้อยดี มีบางวันไม่เอาเสื้อเข้าในกางเกง หรือไม่ใส่ถุงเท้าก็ตักเตือน เวลาให้ช่วยงานก็มาตามเวลาที่นัดหมายมีบางวันไปเล่นกับเพื่อนก็ลืมงาน ช่วยงานบ้านบ้างเป็นบางครั้ง เช่น ซักผ้า ทำกับข้าว ล้างถ้วยชาม กวาดบ้าน ไปช่วยเก็บพริกที่ไร่ ตอนเย็นหลังทานข้าวก็เห็นทำการบ้านเกือบทุกวัน รู้จักประหยัดอดออมเงินช่วยพ่อแม่ ชอบช่วยเหลืองานชุมชน หมู่บ้าน ...”

(ผู้ปกครองนักเรียน ม.3/4. 27 กุมภาพันธ์ 2556 : สัมภาษณ์)

“...นักเรียนแต่งกายมาโรงเรียนเป็นระเบียบเรียบร้อยดี ไปโรงเรียนเข้าทุกวัน อ่านหนังสือเป็นบางวัน บางวันก็ดูข่าว ดูละคร ชอบเก็บออมเงินเป็นประจำ ใช้สิ่งของประหยัด เป็นคนเชื่อฟังพ่อแม่ เวลาพ่อแม่บอกก็ไม่เคยเถียง งานที่ช่วยส่วนมากก็ซักผ้า ล้างถ้วยชาม กวาดบ้าน ถูบ้าน ส่วนงานหนักมากก็ไม่ให้ทำ ช่วยเหลืองานชุมชนบ้างเป็นบางครั้งแล้วแต่โอกาสที่เหมาะสม...”

(ผู้ปกครองนักเรียน ม.3/5. 28 กุมภาพันธ์ 2556 : สัมภาษณ์)

“...นักเรียนแต่งกายมาโรงเรียนเป็นระเบียบเรียบร้อยดี อยู่บ้านก็แต่งกายสุภาพ อ่านหนังสือทำการบ้านที่ครูมอบหมายเป็นประจำ เมื่อเงินเหลือจากโรงเรียนก็หยอดกระปุกออมสินเป็นระยะ ส่วนมากจะให้ตั้งใจเรียนมากกว่าทำงานช่วย แต่ที่ทำเป็นประจำ คือ ซักผ้า รีดผ้า ทำกับข้าว เวลาที่พ่อแม่ไปทำงาน ดูแล ตา ยาย เวลาถึงงานในหมู่บ้านพ่อแม่บอกให้ไปช่วยก็ไปเป็นประจำ...”

(ผู้ปกครองนักเรียน ม.3/7. 28 กุมภาพันธ์ 2556 : สัมภาษณ์)

“...แต่ก่อนผมเห็นนักเรียนแต่งกายไม่ถูกระเบียบ ทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิงชอบเอาเสื้อลอยชายออกนอก แต่เมื่อรุ่นพี่เข้มงวดและให้ทำกิจกรรม นักเรียนแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน การมาสายน้อยลงเพราะรุ่นพี่จะกักไว้หน้าประตูโรงเรียนและให้ทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ มีการส่งหนังสือถึงผู้ปกครองเมื่อนักเรียนขาดเรียนหนึ่งเรียนบ่อยครั้งในทุกสัปดาห์ทำให้นักเรียนเข้าเรียนทุกชั่วโมง นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อโรงเรียนและทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมโดยไม่ได้บังคับเมื่อถึงเวลาจะทำเอง โรงเรียนมีระเบียบเรียบร้อยดีขึ้น..”

(ตัวแทนนักเรียน ม.3. 28 กุมภาพันธ์ 2556 : สัมภาษณ์)

สรุปผลการสัมภาษณ์ พบว่า จากกิจกรรมเด็กดีวิถีประชาธิปไตย ทำให้นักเรียนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อสังคมดีขึ้น

สรุปผล จากการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม อำเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ การดำเนินการในวงรอบที่ 1 ด้วยกิจกรรมเด็กดีวิถีประชาธิปไตย ผู้ศึกษาค้นคว้าและผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าได้ร่วมกันสรุปผล พบว่า

ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง

1. การแต่งกาย นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย แต่งกายได้ถูกต้องตามระเบียบการแต่งกายของโรงเรียน ทั้งแต่งกายชุดนักเรียน ชุดพลະ เครื่องแบบลูกเสือ เนตรนารี สะอาดเรียบร้อย ทรงผมและเล็บตัดสั้นสะอาด ถูงเท้า รองเท้าถูกต้องตามระเบียบโรงเรียน นักเรียนกลุ่มเป้าหมายจำนวน 40 คน มีพฤติกรรมด้านการแต่งกายดีขึ้นทุกคน

2. การตรงต่อเวลา นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมาโรงเรียนก่อนเวลา 08.00 น. และเข้าร่วมทำกิจกรรมหน้าเสาธงในตอนเช้า ให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ และเลิกเรียนเดินแถวกลับบ้านด้วยความเป็นระเบียบเรียบร้อย นักเรียนมีพฤติกรรมตรงต่อเวลาดีขึ้น แต่ยังมีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/2 จำนวน 1 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/4 จำนวน 2 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/5 จำนวน 1 คน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/7 จำนวน 1 คน รวมเป็นจำนวน 5 คน ยังมีพฤติกรรมการมาโรงเรียนสาย ไม่รวมกิจกรรมที่นัดหมาย ซึ่งจะต้องดำเนินการแก้ไขในวงรอบที่ 2 ต่อไป

3. ความใฝ่รู้ใฝ่เรียน นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย เข้าเรียนตรงเวลา ไม่หนีเรียน ตั้งใจเรียน ให้ความร่วมมือในกิจกรรมการเรียนการสอน ทำงานที่ครูประจำวิชามอบหมาย และส่งงานตามเวลาที่กำหนด ทำให้มีคะแนนระหว่างภาคสูงขึ้น แต่ยังมีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/2 จำนวน 1 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/4 จำนวน 2 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/5 จำนวน 1 คน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/7 จำนวน 1 คน รวมเป็นจำนวน 5 คน ยังมีพฤติกรรมไม่เข้าเรียน ไม่ส่งงาน แม้จะมีการติดตาม ซึ่งจะต้องดำเนินการแก้ไขในวงรอบที่ 2 ต่อไป

ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม

1. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว นักเรียนเคารพเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของบิดามารดาและผู้ปกครอง ช่วยเหลืองานบ้านและงานที่พ่อแม่ ผู้ปกครองประกอบอาชีพหารายได้ตามควรแก่โอกาส รู้จักเก็บออมเงิน ประหยัดอดออมใช้จ่ายเท่าที่จำเป็น นักเรียนมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อครอบครัวดีขึ้น แต่ยังมีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/2 จำนวน 1 คน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/5 จำนวน 1 คน รวมเป็นจำนวน 2 คน ยังมีพฤติกรรมขาดความรับผิดชอบ ที่จะช่วยเหลือการงานครอบครัว ซึ่งจะต้องดำเนินการแก้ไขในรอบที่ 2 ต่อไป

2. ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู นักเรียนปฏิบัติตาม กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียน รู้จักรักษาทำความสะอาดห้องเรียน เขตพื้นที่รับผิดชอบ ใช้สิ่งของส่วนรวม อย่างคุ้มค่าและดูแลรักษา ให้ความร่วมมือในกิจกรรมโรงเรียนด้วยจิตอาสา เคารพและเชื่อฟังคำสั่ง สอนของครู ช่วยเหลืองานครู อาจารย์ทั้งที่ร้องขอและไม่ได้ร้องขอดีขึ้น แต่ยังมีนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3/2 จำนวน 1 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/4 จำนวน 2 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/5 จำนวน 1 คน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/7 จำนวน 1 คน รวมเป็นจำนวน 5 คน ยังมี พฤติกรรมขาดความรับผิดชอบ ไม่ช่วยทำความสะอาด ไม่รวมกิจกรรม ครูใช้หลบหนี ซึ่งจะต้อง ดำเนินการแก้ไขในรอบที่ 2 ต่อไป

ตาราง 4 สรุปผล พฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนหลังจากการดำเนินกิจกรรม พัฒนา วงรอบที่ 1

ระดับชั้น	กลุ่มเป้าหมาย หมาย (คน)	การแต่งกาย		การตรงต่อเวลา		การใฝ่รู้ใฝ่เรียน	
		ดีขึ้น	ต้อง ปรับปรุง	ดีขึ้น	ต้อง ปรับปรุง	ดีขึ้น	ต้อง ปรับปรุง
มัธยมศึกษาปีที่ 3/2	7	7	-	6	1	6	1
มัธยมศึกษาปีที่ 3/4	10	10	-	8	2	8	2
มัธยมศึกษาปีที่ 3/5	10	10	-	9	1	9	1
มัธยมศึกษาปีที่ 3/7	13	13	-	12	1	12	1
รวม	40	40	-	35	5	35	5
ร้อยละ	100	100	-	87.5	12.5	87.5	12.5

จากตาราง 4 พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 40 คน มีพฤติกรรม ด้านความ รับผิดชอบต่อตนเองเรื่อง การแต่งกายดีขึ้น จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 100 การตรงต่อเวลา ดีขึ้น จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 87.5 ต้องปรับปรุงพฤติกรรม จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5 การใฝ่รู้ใฝ่เรียนดีขึ้น จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 87.5 ต้องปรับปรุงพฤติกรรม จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5

ผลการสังเกตจะเห็นได้ว่านักเรียนกลุ่มเป้าหมายที่ต้องได้รับการพัฒนาในรอบที่ 2 ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองเรื่อง การตรงต่อเวลา จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5 และ เรื่อง การใฝ่รู้ใฝ่เรียน จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5 ซึ่งนักเรียนที่มีพฤติกรรมต้องปรับปรุง แก้ไขทั้งสองด้านเป็นนักเรียนคนเดิมที่มีพฤติกรรมเกี่ยวเนื่องขาดความรับผิดชอบต่อตนเอง

ตาราง 5 สรุปผล พฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนหลังจากการดำเนินกิจกรรม
พัฒนา วงรอบที่ 1

ระดับชั้น	กลุ่มเป้าหมาย (คน)	ความรับผิดชอบต่อครอบครัว		ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู	
		ดีขึ้น	ต้องปรับปรุง	ดีขึ้น	ต้องปรับปรุง
มัธยมศึกษาปีที่ 3/2	7	6	1	6	1
มัธยมศึกษาปีที่ 3/4	10	10	-	8	2
มัธยมศึกษาปีที่ 3/5	10	9	1	9	1
มัธยมศึกษาปีที่ 3/7	13	13	-	12	1
รวม	40	38	2	35	5
ร้อยละ	100	95	5	87.5	12.5

จากตาราง 5 พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 40 คน มีพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคม เรื่อง ความรับผิดชอบต่อครอบครัวดีขึ้น จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 95 ต้องปรับปรุง จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 5 ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู ดีขึ้น จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 87.5 ต้องปรับปรุง จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5

ผลการสังเกตพฤติกรรมจะเห็นได้ว่านักเรียนกลุ่มเป้าหมายที่ต้องได้รับการพัฒนาในวงรอบที่ 2 ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม เรื่อง ความรับผิดชอบต่อครอบครัว จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 5 ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5

เนื่องจากผู้ศึกษาค้นคว้าได้กำหนดว่านักเรียนกลุ่มเป้าหมายต้องมีพฤติกรรมที่บ่งชี้ว่าดีขึ้นให้ครบทั้ง 2 ด้าน 5 พฤติกรรม ดังนั้น มีนักเรียนกลุ่มเป้าหมายบางคนที่ต้องได้รับการแก้ไขปรับปรุงพฤติกรรม รวมทั้ง 2 ด้าน จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นนักเรียนคนเดิมที่มีพฤติกรรมเกี่ยวเนื่องจากการขาดความรับผิดชอบต่อสังคมด้านหนึ่งส่งผลให้ขาดความรับผิดชอบต่ออีกด้านหนึ่งตามมา จากนักเรียนกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด จำนวน 40 คน สรุปได้ ดังตาราง 6

ตาราง 6 สรุปผล พฤติกรรมนักเรียนกลุ่มเป้าหมายหลังจากดำเนินการพัฒนา การเสริมสร้าง คุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาฯ อำเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ในวงรอบที่ 1

ระดับชั้น	กลุ่มเป้าหมาย (คน)	ความรับผิดชอบ ต่อตนเอง		ความรับผิดชอบ ต่อสังคม	
		ดีขึ้น	ต้องปรับปรุง	ดีขึ้น	ต้องปรับปรุง
มัธยมศึกษาปีที่ 3/2	7	6	1	6	1
มัธยมศึกษาปีที่ 3/4	10	8	2	8	2
มัธยมศึกษาปีที่ 3/5	10	9	1	9	1
มัธยมศึกษาปีที่ 3/7	13	12	1	12	1
รวม	40	35	5	35	5
ร้อยละ	100	87.5	12.5	87.5	12.5

จากตาราง 6 พบว่า หลังจากดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 1 นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย มีพฤติกรรม ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองดีขึ้น จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 87.5 ต้องปรับปรุงพฤติกรรม จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5 ความรับผิดชอบต่อสังคมดีขึ้น จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 87.5 ต้องปรับปรุงพฤติกรรม จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5

สรุปว่า จากการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อสังคม โดยใช้กิจกรรมเด็กดีวิถีประชาธิปไตย นักเรียนกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมดีขึ้น ทั้งพฤติกรรมการแต่งกาย การตรงต่อเวลา การใฝ่รู้ใฝ่เรียน ความรับผิดชอบต่อครอบครัว และความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู แต่ยังมีนักเรียนกลุ่มเป้าหมายที่ต้องได้รับการปรับปรุง แก้ไขเพิ่มเติมในวงรอบต่อไป

การพัฒนาการดำเนินการในวงรอบที่ 1

จากการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาฯ อำเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ในวงรอบที่ 1 โดยดำเนินการพัฒนาด้วยกิจกรรมเด็กดีวิถีประชาธิปไตย สามารถสรุปผลการดำเนินกิจกรรม ตามกรอบที่ศึกษาได้ดังนี้

ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง

1. การแต่งกาย พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายร้อยละ 100 มีการแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียนตามวันที่กำหนด ทั้งแต่งกายชุดนักเรียน ชุดพลละ เครื่องแบบลูกเสือ เนตรนารี สะอาด เรียบร้อย ทรงผมและเล็บตัดสั้นสะอาด ถูงเท้า รองเท้าถูกต้องตามระเบียบโรงเรียน มีพฤติกรรมด้านการแต่งกายดีขึ้นทุกคน

2. การตรงต่อเวลา พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายร้อยละ 87.5 มาโรงเรียนก่อนเวลา 08.00 น. และเข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธงในตอนเช้า ให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ และเลิกเรียนเดินแถวกลับบ้านด้วยความเป็นระเบียบเรียบร้อย นักเรียนมีพฤติกรรมตรงต่อเวลาดีขึ้น ส่วนนักเรียนร้อยละ 12.5 ต้องปรับปรุงพฤติกรรมตรงต่อเวลา ควรได้รับการแก้ไข ปรับปรุงในวงรอบต่อไป

3. การใฝ่รู้ใฝ่เรียน พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายร้อยละ 87.5 เข้าเรียนตรงเวลา ไม่หนีเรียน ตั้งใจเรียน ให้ความร่วมมือในกิจกรรมการเรียนการสอน ทำงานที่ครูประจำวิชามอบหมาย และส่งงานตามกำหนดเวลา ทำให้มีคะแนนระหว่างภาคสูงขึ้น ส่วนนักเรียนร้อยละ 12.5 ต้องปรับปรุงพฤติกรรม ควรได้รับการแก้ไข ปรับปรุงในวงรอบต่อไป

ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม

1. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายร้อยละ 95 เคารพ เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของบิดามารดาและผู้ปกครอง ช่วยเหลืองานบ้านและงานที่พ่อแม่ ผู้ปกครองประกอบอาชีพหารายได้ตามควรแก่โอกาส รู้จักเก็บออมเงิน ประหยัดอดออมใช้จ่ายเท่าที่จำเป็น นักเรียนมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อครอบครัวดีขึ้น ส่วนนักเรียนร้อยละ 5 ต้องปรับปรุงพฤติกรรม ควรได้รับการแก้ไข ปรับปรุงในวงรอบต่อไป

2. ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายร้อยละ 87.5 ปฏิบัติตาม กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียน รู้จักทำความสะอาดห้องเรียน เขตพื้นที่รับผิดชอบ ใช้ของส่วนรวมอย่างคุ้มค่าและดูแลรักษา ให้ความร่วมมือในกิจกรรมโรงเรียนด้วยจิตอาสา เคารพและเชื่อฟังคำสั่งสอนของครู ช่วยเหลืองานครู อาจารย์ทั้งที่ร้องขอและไม่ได้ร้องขอดีขึ้น ส่วนนักเรียนร้อยละ 12.5 ต้องปรับปรุงพฤติกรรม ควรได้รับการแก้ไข ปรับปรุงในวงรอบต่อไป

สรุปได้ว่า จากการประชุมสรุปผลการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม นักเรียน ของกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าได้ตรวจสอบและสรุปผลร่วมกันในวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2556 ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับการพัฒนาว่า นักเรียนรู้และเข้าใจว่าการมีคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมเป็นสิ่งที่ดี สมควรปฏิบัติ เป็นที่น่ายกย่องแก่ผู้พบเห็นเป็นอย่างมาก พ่อ แม่ ครู ชุมชน สังคมภาคภูมิใจ ส่งผลให้การดำเนินการครั้งนี้บรรลุเป้าหมายของกิจกรรมเป็นที่น่าพอใจ ซึ่งถือว่าประสบความสำเร็จในระดับหนึ่งแต่ยังมีนักเรียนกลุ่มเป้าหมายบางคนที่ต้องได้รับการปรับปรุง แก้ไข แยกเป็น ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5 ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5 ซึ่งพฤติกรรมทั้ง 2 ด้านเป็นนักเรียนคนเดิมที่มีพฤติกรรมเกี่ยวเนื่องจากการขาดความรับผิดชอบด้านหนึ่งส่งผลให้ขาดความรับผิดชอบอีกด้านหนึ่ง ตามมา รวมทั้ง 2 ด้าน จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5 กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าจึงได้ดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 2 ต่อไป

การดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 2

จากข้อค้นพบ จากการดำเนินงานในวงรอบที่ 1 กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าได้วิเคราะห์ข้อมูล ตรวจสอบและประเมินผลจากการพัฒนาในวงรอบที่ 1 พบว่า ยังมีนักเรียนกลุ่มเป้าหมายบางคน ที่ควรได้รับการแก้ไข ปรับปรุงพฤติกรรมแยกเป็นด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5 ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5 ที่ต้องได้รับการพัฒนาต่อเนื่อง โดยใช้กิจกรรมเยาวชนคนรักอาสา กส.เป็นการดำเนินการในวงรอบที่ 2 ระหว่างวันที่ 1 มีนาคม 2556 ถึง 31 มีนาคม 2556 เนื่องจากนักเรียนกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ได้รับการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นแล้วแต่ยังดำเนินการกิจกรรมดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนมีพฤติกรรมอย่างยั่งยืนถาวร ส่วนกลุ่มเป้าหมายที่ยังมีพฤติกรรม ไม่บรรลุมเป้าหมาย กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า ได้ปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการพัฒนาในวงรอบที่ 2 ดังนี้

1. กิจกรรมเยาวชนคนรักอาสา กส.

กิจกรรมเยาวชนคนรักอาสา กส. ในวงรอบที่ 2 มีเป้าหมายเพื่อติดตามพฤติกรรมนักเรียนกลุ่มเป้าหมายที่ยังมีพฤติกรรมไม่บรรลุมเป้าหมายในวงรอบที่ 1 รวมทั้ง 2 ด้าน จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นนักเรียนคนเดิมที่มีพฤติกรรมเกี่ยวเนื่องจากการขาดความรับผิดชอบด้านหนึ่งส่งผลให้ขาดความรับผิดชอบอีกด้านหนึ่งตามมา แยกเป็นด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง เรื่อง การตรงต่อเวลา จำนวน 5 คน การใฝ่รู้ใฝ่เรียน จำนวน 5 คน และด้านความรับผิดชอบต่อสังคม เรื่อง ความรับผิดชอบต่อครอบครัว จำนวน 2 คน ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู จำนวน 5 คน กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าได้จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดจิตอาสา โดยดำเนินการระหว่างวันที่ 1 มีนาคม 2556 ถึง 31 มีนาคม 2556 โดยกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าได้ประชุมปรึกษาและกำหนดกิจกรรมการพัฒนา ชื่อว่ากิจกรรมเยาวชนคนรักอาสา กส. กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมายในวันอังคารและวันพฤหัสบดี เวลา 12.20-13.00 น. ของแต่ละสัปดาห์ เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีความรับผิดชอบต่อตนเอง คือ การตรงต่อเวลาและการใฝ่รู้ใฝ่เรียน ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม คือ ความรับผิดชอบต่อครอบครัว และความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู โดยได้ดำเนินการให้การอบรม แนะนำ ให้ความรู้ให้ดูแบบอย่างที่ดีที่ควรปฏิบัติ และนักเรียนปฏิบัติจริงทั้งอยู่บ้านและอยู่โรงเรียน โดยมีหลักฐานการปฏิบัติคือสมมุติบทที่การทำความดี มีผู้รับรองการทำความดีทุกครั้งปฏิบัติ เมื่ออยู่โรงเรียน ครูจะตรวจสอบการปฏิบัติ และสังเกตพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและรับผิดชอบต่อครอบครัว ซึ่งจะนำข้อมูลการปฏิบัติของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายแต่ละคนในแต่ละสัปดาห์มาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุง พัฒนาในสัปดาห์ต่อไป จนกว่านักเรียนกลุ่มเป้าหมายจะบรรลุพฤติกรรม ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ได้ดีขึ้นทุกคน

ผลการดำเนินการ พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายให้ความร่วมมือ แก้ไข ปรับปรุงตัวเองและมีพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อสังคมดีขึ้นทุกคน ทำให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม เห็นได้จากข้อมูลการสังเกตพฤติกรรม ดังนี้

“...นักเรียนกลุ่มที่มีปัญหาการตรงต่อเวลาปรับปรุงตัวดีขึ้น มาโรงเรียนและร่วมกิจกรรมได้ทันเวลา ส่วนนักเรียนกลุ่มที่มีปัญหาการใฝ่รู้ใฝ่เรียน เข้าเรียนตรงเวลา ไม่หนีเรียนและตั้งใจเรียนทำงานที่ครูประจำวิชามอบหมายตามเวลาที่กำหนด กลุ่มที่มีปัญหาความรับผิดชอบต่อครอบครัว นักเรียนปรับปรุงตัวดีขึ้น ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู นักเรียนมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมความรับผิดชอบดีขึ้น สังเกตจากการให้ความร่วมมือในการทำความสะอาด การเข้าร่วมกิจกรรม และช่วยเหลืองานครู อาจารย์โดยไม่ได้อำนาจ...”

(ครูฝ่ายบริหารกิจการนักเรียน 28 มีนาคม 2556 : สังเกตพฤติกรรม)

“...นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย มีพฤติกรรมดีขึ้น มาโรงเรียนเช้า เข้าเรียนตรงเวลา ร่วมกิจกรรมการเรียนกับเพื่อนในชั้นเรียน แต่จะเรียนรู้อีกกว่าเพื่อน มีความพยายามดีขึ้นทุกคน ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว นักเรียนรู้จักทำงานช่วยพ่อแม่ เชื่อฟังคำสั่งสอนและปฏิบัติตามดีขึ้นมาก ส่วนความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู นักเรียนให้ความร่วมมือในการทำ ความสะอาด ทำเวรประจำวัน เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียนดีขึ้น รู้จักทำงานที่ครูมอบหมายโดยไม่เกี่ยงเพื่อน เมื่อรุ่นพี่บอกก็เคารพเชื่อฟัง ...”

(ครูงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน 28 มีนาคม 2556 : สังเกตพฤติกรรม)

“...นักเรียนมีพฤติกรรมดีขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม มาโรงเรียนและเข้าร่วมกิจกรรมตรงเวลา เข้าเรียนทุกชั่วโมง ไม่หนีเรียน รู้จักเก็บกวาดห้องเรียน กวาดห้องพักครู เก็บขยะบริเวณโรงเรียนเมื่อครูขอความร่วมมือและมีจิตอาสาทำเองโดยไม่ต้องบอกกล่าว ...”

(ครูกลุ่มสาระสังคมศึกษา 28 มีนาคม 2556 : สังเกตพฤติกรรม)

“...เมื่อมีข้อตกลงระหว่างครูกับนักเรียนกลุ่มเป้าหมายโดยให้การอบรม แนะนำ จนเกิดความรู้ความเข้าใจ และให้นักเรียนปฏิบัติจริงทั้งอยู่บ้านและอยู่โรงเรียนโดยมีการบันทึกการทำ ความดี ปรากฏว่านักเรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดีขึ้น มาโรงเรียนเช้า ให้ความร่วมมือในกิจกรรมหน้าเสาธง ทั้งการจัดแถว การร้องเพลงชาติ สวดมนต์ไหว้พระ สถิติการเข้าเรียนดีขึ้น ขยันทำงานส่ง รู้จักซักถามและร่วมกิจกรรมมากขึ้น...”

(ครูผู้สอนในรายวิชาสังคมศึกษา 28 มีนาคม 2556 : สังเกตพฤติกรรม)

“...จากการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนกลุ่มเป้าหมายทุกคนมีพฤติกรรมดีขึ้น มาโรงเรียน ก่อนเวลา 08.00 น. และเข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธงทุกคน มีความรับผิดชอบต่อ การเรียนดีขึ้น เข้าเรียนทุกชั่วโมง มีความเอาใจใส่ต่อการเรียนและทำงานที่ครูมอบหมาย นักเรียน

มีจิตสาธารณะช่วยเหลือส่วนรวมดีขึ้น ช่วยเหลือครู ถือสิ่งของ ทำความสะอาดห้องพักครู รู้จักทำเวรประจำวัน และไม่หนีกิจกรรมในโรงเรียน ด้านอื่นๆ ปรับตัวดีขึ้น...”

(ครูผู้สอนในรายวิชาพระพุทธศาสนา. 28 มีนาคม 2556 : สังเกตพฤติกรรม)

สรุปได้ว่ากิจกรรมเยาวชนคนรักอาสา กส. ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมดีขึ้น นักเรียนมีความตรงต่อเวลา มีความกระตือรือร้นต่อการเรียนและการทำงาน เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ มีจิตอาสาช่วยเหลือการทำงานครอบครัว โรงเรียน ครู แสดงถึงการมีพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบตามกรอบการศึกษาที่ผู้ศึกษาค้นคว้ากำหนดไว้ ดีขึ้นทุกด้าน

“...แต่ก่อนนักเรียนมีพฤติกรรมมาโรงเรียนสายและไม่เข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง จะถูกครูเวรประจำวันหน้าประตูโรงเรียนบันทึกการมาสายและถูกลงโทษโดยให้บำเพ็ญประโยชน์ สัปดาห์ละ 2-3 วัน ทุกสัปดาห์ แต่เมื่อครูให้การอบรม แนะนำ ให้ความรู้ ให้อุบายอย่างที่ดี และนักเรียนปฏิบัติโดยบันทึกการทำความคิดี มีการตรวจสอบทุกวันนักเรียนมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมดีขึ้น...”

(ครูที่ปรึกษาชั้น ม.3/2. 29 มีนาคม 2556 : สัมภาษณ์)

“...นักเรียนมาโรงเรียนสายและขาดกิจกรรมหน้าเสาธงบ่อยโทรสอบถามผู้ปกครอง ได้คำตอบว่านักเรียนนอนตื่นสาย ได้กำชับผู้ปกครองให้บอกเตือน ปรากฏว่านักเรียนมีพฤติกรรมดีขึ้น ในระยะหนึ่งก็มาสายเหมือนเดิม จากกิจกรรมเยาวชนคนรักอาสา กส. ที่ครูได้กำกับดูแลอย่างใกล้ชิด โดยให้การอบรมเป็นระยะ และให้นักเรียนบันทึกการทำความคิดีโดยมีคณะครูช่วยกันตรวจสอบการปฏิบัติทุกวัน ความรับผิดชอบต่อตนเอง และต่อโรงเรียน ครู นักเรียนมีจิตอาสาช่วยเหลือ มีพฤติกรรมดีขึ้น...”

(ครูที่ปรึกษาชั้น ม.3/4. 29 มีนาคม 2556 : สัมภาษณ์)

“...นักเรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดีขึ้น มาโรงเรียนและเข้าร่วมกิจกรรมดีขึ้นไม่หลบหนีเหมือนที่ผ่านมา และการใฝ่รู้ใฝ่เรียน นักเรียนไม่หนีเรียนเข้าเรียนตามปกติ มีความตั้งใจทำงานที่ครูมอบหมายตามเวลา ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู นักเรียนให้ความร่วมมือในการทำ ความสะอาด เข้าร่วมกิจกรรม และมีจิตอาสาช่วยเหลือมากขึ้น...”

(ครูที่ปรึกษาชั้น ม.3/5. 29 มีนาคม 2556 : สัมภาษณ์)

“...นักเรียนมาโรงเรียนเข้ากว่าเดิมมาก โดยปกติไม่เกิน 08.00 น. และเข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธงดีขึ้นมาก ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตรงต่อเวลาดีขึ้น การใฝ่รู้ใฝ่เรียน เริ่มปรับตัวตามคำแนะนำของครู ทำให้นักเรียนไม่หนีเรียน ร่วมกิจกรรมการเรียนกับเพื่อน ทำงานที่ครู

มอบหมายและส่งงานตามที่กำหนด รู้จักทำเวรประจำวัน ทำความสะอาดเขตพื้นที่รับผิดชอบ ช่วยเหลืองานครู ครูแนะนำก็ปฏิบัติตาม นักเรียนมีพฤติกรรมดีขึ้นตามลำดับ...”

(ครูที่ปรึกษาชั้น ม.3/7. 29 มีนาคม 2556 : สัมภาษณ์)

“...ฉันรู้สึกว่าลูกตื่นนอนแต่เช้า ทำภารกิจส่วนตัว อาบน้ำ แต่งตัวมาโรงเรียนเร็วขึ้นกว่าแต่ก่อนมาก เลิกโรงเรียนก็กลับบ้านตรงเวลา ไม่ไปเที่ยวเล่นบ้านเพื่อน รู้จักช่วยงานแบ่งเบาภาระของครอบครัวดีขึ้น...”

(ผู้ปกครองนักเรียน ม.3/2. 30 มีนาคม 2556 : สัมภาษณ์)

“...ตอนเช้าสังเกตเห็นว่าลูกตื่นเชากว่าปกติ อาบน้ำ แต่งตัวเสร็จ ก็ทานอาหารเช้าแล้วก็มาโรงเรียนแต่เช้าซึ่งติดกับเมื่อก่อนลูกนอนตื่นสาย แล้วก็เร่งรีบ ไม่มีเวลาทานอาหารเช้า เพราะกลัวมาโรงเรียนไม่ทัน ออกจากบ้านก็สายกว่าจะถึงโรงเรียนเกือบทุกวัน แต่หลายวันมานี้ลูกปรับตัวดีขึ้นมาก...”

(ผู้ปกครองนักเรียน ม.3/4. 30 มีนาคม 2556 : สัมภาษณ์)

“...หลายสัปดาห์ที่ผ่านมาผมสังเกตว่าลูกมีความรับผิดชอบดีขึ้น มาโรงเรียนเข้าทุกวัน ตอนเย็นเลิกเรียนก็กลับถึงบ้านเร็วขึ้น บางวันก็ไปช่วยพ่อ แม่ เก็บพริกที่สวน ก่อนนอนก็เห็นนั่งทำการบ้านอ่านหนังสือ จัดเตรียมกระเป๋าเพื่อมาโรงเรียนในตอนเช้า ซึ่งนักเรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดีขึ้น...”

(ผู้ปกครองนักเรียน ม.3/5. 30 มีนาคม 2556 : สัมภาษณ์)

“...ที่ผ่านมาทางโรงเรียนมีหนังสือเชิญผู้ปกครองไปพบเนื่องจากเด็กไปโรงเรียนสายและไม่เข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง ส่วนเรื่องเรียนทางโรงเรียนก็เชิญพบเนื่องจากเด็กไม่เข้าเรียน ฉันก็ได้อบรม ตักเตือนลูกและคอยดูแลการมาเรียนทุกวันแต่พอออกจากบ้านก็ไม่รู้ว่าไปแหวะที่ไหนบ้างทำให้ไปโรงเรียนไม่ทันและไม่เข้าห้องเรียน แต่เมื่อครูให้การอบรม แนะนำ และให้เด็กบันทึกการทำควมดี พฤติกรรมที่ดีขึ้น อยู่บ้านเมื่อเด็กทำความดีฉันก็เซ็นรับรองให้ทุกวันรู้สึกว่ตอนนี้เด็กปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดีขึ้น...”

(ผู้ปกครองนักเรียน ม.3/7. 30 มีนาคม 2556 : สัมภาษณ์)

สรุปได้ว่า กิจกรรมเยาวชนคนรักอาสา กส. ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นที่จะปรับตัวในการตรงต่อเวลา การมาโรงเรียน การเข้าร่วมกิจกรรม และการใฝ่รู้ใฝ่เรียน เชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ปกครอง ช่วยเหลือการงานที่บ้าน ให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น

รู้จักการทำความสะอาดห้องเรียน เขตพื้นที่รับผิดชอบ ดูแลรักษาของส่วนรวม เชื้อฟังเวลาครุอบรม
แนะนำ นักเรียนมีพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบตามกรอบการศึกษาที่ผู้ศึกษาค้นคว้ากำหนดไว้ ดีขึ้น
ทุกคน

สรุป จากการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียน
เกษตรสมบูรณ์วิทยาคม อำเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ การ
ดำเนินการในวงรอบที่ 2 ด้วยกิจกรรมเยาวชนคนรักอาสา กส.ผู้ศึกษาค้นคว้าและผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า
ได้ร่วมกันสรุปผล พบว่า

ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง

1. การตรงต่อเวลา นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมาโรงเรียนก่อนเวลา 08.00 น.
และเข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธงในตอนเช้า ให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ และเลิกเรียนเดินแถวกลับบ้านด้วยความเป็นระเบียบเรียบร้อย นักเรียน จำนวน 5 คน มีพฤติกรรมตรงต่อเวลาดีขึ้นทุกคน
2. ความใฝ่รู้ใฝ่เรียน นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย เข้าเรียนตรงเวลา ไม่หนีเรียน
ตั้งใจเรียน ให้ความร่วมมือในกิจกรรมการเรียนการสอน ทำงานที่ครูประจำวิชามอบหมาย และส่งงาน
ตามเวลาที่กำหนด นักเรียน จำนวน 5 คน มีพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียนดีขึ้นทุกคน

ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม

1. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว นักเรียนเคารพเชื้อฟังและปฏิบัติตามคำสั่ง
สอนของบิดามารดาและผู้ปกครอง ช่วยเหลืองานบ้านและงานที่พ่อแม่ ผู้ปกครองประกอบอาชีพหา
รายได้ตามควรแก่โอกาส รู้จักเก็บออมเงิน ประหยัดอดออมใช้จ่ายเท่าที่จำเป็น นักเรียน จำนวน 2
คน มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อครอบครัวดีขึ้นทุกคน
2. ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู นักเรียนปฏิบัติตาม กฎ ระเบียบ
ข้อบังคับของโรงเรียน รู้จักรักษาทำความสะอาดห้องเรียน เขตพื้นที่รับผิดชอบ บริเวณโรงเรียน
ใช้ของส่วนรวมอย่างคุ้มค่าและดูแลรักษา ให้ความร่วมมือในกิจกรรมโรงเรียนด้วยจิตอาสา เคารพและ
เชื้อฟังคำสั่งสอนของครู ส่งผลให้นักเรียน จำนวน 5 คน มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อโรงเรียน
ครู ดีขึ้นทุกคน

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง
เรื่อง การตรงต่อเวลา ดังตาราง 7

ตาราง 7 สรุปผลพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง เรื่อง การตรงต่อเวลา
หลังจากการดำเนินกิจกรรมพัฒนา วงรอบที่ 2

ระดับชั้น	กลุ่มเป้าหมาย (คน)	ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง เรื่อง การตรงต่อเวลา	
		ดีขึ้น	ต้องปรับปรุง
มัธยมศึกษาปีที่ 3/2	1	1	-
มัธยมศึกษาปีที่ 3/4	2	2	-
มัธยมศึกษาปีที่ 3/5	1	1	-
มัธยมศึกษาปีที่ 3/7	1	1	-
รวม	5	5	-
ร้อยละ	100	100	-

จากตาราง 7 พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 5 คน มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเอง เรื่อง การตรงต่อเวลาดีขึ้น จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 100

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง
เรื่อง การใฝ่รู้ใฝ่เรียน ดังตาราง 8

ตาราง 8 สรุปผล พฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง เรื่อง การใฝ่รู้ใฝ่เรียน
หลังจากการดำเนิน กิจกรรมพัฒนา วงรอบที่ 2

ระดับชั้น	กลุ่มเป้าหมาย (คน)	ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง เรื่อง การใฝ่รู้ใฝ่เรียน	
		ดีขึ้น	ต้องปรับปรุง
มัธยมศึกษาปีที่ 3/2	1	1	-
มัธยมศึกษาปีที่ 3/4	2	2	-
มัธยมศึกษาปีที่ 3/5	1	1	-
มัธยมศึกษาปีที่ 3/7	1	1	-
รวม	5	5	-
ร้อยละ	100	100	-

จากตาราง 8 พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 5 คน มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเอง เรื่อง การใฝ่รู้ใฝ่เรียนดีขึ้น จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 100

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายด้านความรับผิดชอบต่อสังคม เรื่อง ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ดังตาราง 9

ตาราง 9 สรุปผลพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคม เรื่อง ความรับผิดชอบต่อครอบครัว หลังจากการดำเนินกิจกรรมพัฒนา วงรอบที่ 2

ระดับชั้น	กลุ่มเป้าหมาย (คน)	ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม เรื่อง ความรับผิดชอบต่อครอบครัว	
		ดีขึ้น	ต้องปรับปรุง
มัธยมศึกษาปีที่ 3/2	1	1	-
มัธยมศึกษาปีที่ 3/4	-	-	-
มัธยมศึกษาปีที่ 3/5	1	1	-
มัธยมศึกษาปีที่ 3/7	-	-	-
รวม	2	2	-
ร้อยละ	100	100	-

จากตาราง 9 พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 2 คน มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม เรื่อง ความรับผิดชอบต่อครอบครัวดีขึ้น จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 100

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายด้านความรับผิดชอบต่อสังคม เรื่อง ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู ดังตาราง 10

ตาราง 10 สรุปผลพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคม เรื่อง ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู หลังจากการดำเนินกิจกรรมพัฒนา วงรอบที่ 2

ระดับชั้น	กลุ่มเป้าหมาย (คน)	ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม เรื่อง ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู	
		ดีขึ้น	ต้องปรับปรุง
มัธยมศึกษาปีที่ 3/2	1	1	-
มัธยมศึกษาปีที่ 3/4	2	2	-
มัธยมศึกษาปีที่ 3/5	1	1	-
มัธยมศึกษาปีที่ 3/7	1	1	-
รวม	5	5	-
ร้อยละ	100	100	-

จากตาราง 10 พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 5 คน มีพฤติกรรมความ
รับผิดชอบต่อสังคม เรื่อง ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู ดีขึ้น จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ
100

การพัฒนาการดำเนินการในวงรอบที่ 2

การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์
วิทยาคม อำเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ในวงรอบที่ 2
กลุ่มเป้าหมายจำนวน 5 คน ดำเนินกิจกรรมการพัฒนา 1 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมเยาวชนคนรัก
อาสา กส.สามารถสรุปผลการดำเนินกิจกรรมตามกรอบการศึกษาได้ดังนี้

ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง

1. การตรงต่อเวลา พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายร้อยละ 100 มาโรงเรียนก่อน
เวลา 08.00 น. และเข้าร่วมทำกิจกรรมหน้าเสาธงในตอนเช้า ให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ
และเลิกเรียนเดินแถวกลับบ้านด้วยความเป็นระเบียบเรียบร้อย นักเรียนมีพฤติกรรมตรงต่อเวลา
ดีขึ้นทุกคน

2. ความใฝ่รู้ใฝ่เรียน พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายร้อยละ 100 เข้าเรียนตรงเวลา
ไม่หนีเรียน ตั้งใจเรียน ให้ความร่วมมือในกิจกรรมการเรียนการสอน ทำงานที่ครูประจำวิชามอบหมาย
และส่งงานตามเวลาที่กำหนด นักเรียนมีพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียนดีขึ้นทุกคน

ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม

1. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายร้อยละ 100
เคารพเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของบิดามารดาและผู้ปกครอง ช่วยเหลืองานบ้านและงานที่พ่อแม่
ผู้ปกครองประกอบอาชีพหารายได้ตามควรแก่โอกาส รู้จักเก็บออมเงิน ประหยัดอดออมใช้จ่าย
เท่าที่จำเป็น นักเรียนมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อครอบครัวดีขึ้นทุกคน

2. ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายร้อยละ 100
ปฏิบัติตาม กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียน รู้จักรักษาทำความสะอาดห้องเรียน เขตพื้นที่
รับผิดชอบ บริเวณโรงเรียน ใช้ของส่วนรวมอย่างคุ้มค่าและดูแลรักษา ให้ความร่วมมือในกิจกรรม
โรงเรียนด้วยจิตอาสา เคารพและเชื่อฟังคำสั่งสอนของครู นักเรียนมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อ
โรงเรียน ครู ดีขึ้นทุกคน

สรุปผลการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนเกษตร
สมบูรณ์วิทยาคม อำเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ในวงรอบที่ 2 ทำให้
นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย ร้อยละ 100 บรรลุเป้าหมายตามกรอบการศึกษาของผู้ศึกษาค้นคว้า โดยมี
คุณธรรม จริยธรรม ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมดีขึ้น หลังจากกิจกรรมในการพัฒนา คือ
กิจกรรมเยาวชนคนรักอาสา กส. โดยมีกระบวนการและขั้นตอนที่ชัดเจนเพื่อให้เกิดพฤติกรรมคุณธรรม
จริยธรรม ที่ยั่งยืนถาวร นักเรียนมีจิตสำนึกที่ดีในตัวเอง กิจกรรมการพัฒนาในวงรอบที่ 2 ประสบ
ผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจอย่างยิ่ง

โดยสรุป การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม อำเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ เป็นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อสังคมให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้กิจกรรมการพัฒนาในวงรอบที่ 1 ได้แก่ 1) กิจกรรมเด็กดีวิถีประชาธิปไตย การพัฒนาในวงรอบที่ 2 ได้แก่ 1) กิจกรรมเยาวชนคนรักอาสา กส.จากการดำเนินการทั้ง 2 วงรอบ พบว่า นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เห็นความสำคัญความจำเป็นของการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเองในการแต่งกาย การตรงต่อเวลา การใฝ่รู้ใฝ่เรียน และความรับผิดชอบต่อสังคม ในความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู การดำเนินการพัฒนาทั้ง 2 วงรอบ ทำให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย ร้อยละ 100 มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นทุกคนอย่างเห็นได้ชัดเจน โดยกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าได้ร่วมสังเกตพฤติกรรมทั้งในขณะดำเนินกิจกรรม และหลังจากกิจกรรม สัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม จากการดำเนินกิจกรรมทั้ง 2 วงรอบแล้ว นักเรียนกลุ่มเป้าหมายสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้นักเรียนรุ่นน้อง รุ่นพี่ ชุมชน สังคม ด้วยความภาคภูมิใจในตัวเอง กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า ผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม ตลอดจนผู้ปกครอง นักเรียนมีความเห็นสอดคล้องกันว่าควรจะจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องตลอดทุกปีการศึกษา เพราะนักเรียนมีพฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรม ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมดีขึ้น ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ทำให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นักเรียนเป็นคนดี เป็นคนเก่ง และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และเป็นกำลังที่สำคัญในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไป

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์ วิทยาคม อำเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ผู้ศึกษาค้นคว้าได้สรุปผลและนำเสนอตามลำดับดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า
2. สรุปผล
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการขาดคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อสังคม โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม อำเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อสังคม โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม อำเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ

สรุปผล

จากการศึกษาสภาพปัญหาการขาดคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง ได้แก่ การแต่งกาย การตรงต่อเวลา การใฝ่รู้ใฝ่เรียน ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู พบว่า นักเรียนที่ต้องได้รับการปรับปรุง แก้ไขพฤติกรรมตามกรอบที่ผู้ศึกษาค้นคว้าศึกษา คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/2 จำนวน 7 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/4 จำนวน 10 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/5 จำนวน 10 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/7 จำนวน 13 คน ซึ่งผลจากการศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีปัญหาด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ของแต่ละห้องจะเป็นนักเรียนคนเดิม ที่มีปัญหาทุกด้าน สาเหตุเกิดจากนักเรียนมีพฤติกรรมขาดความรับผิดชอบต่อสังคม จะต้องดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

สรุปว่า จากการศึกษาสภาพปัญหาการขาดคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อสังคม พบว่า นักเรียนที่ต้องได้รับการปรับปรุง แก้ไขพฤติกรรม คุณธรรม จริยธรรม จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 27.40

การดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 1 ผลการพัฒนากิจการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม อำเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วน จังหวัดชัยภูมิ พบว่า

ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง

1. การแต่งกาย พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายร้อยละ 100 มีการแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียนตามวันที่กำหนด ทั้งแต่งกายชุดนักเรียน ชุดพลละ เครื่องแบบลูกเสือ เนตรนารี สะอาด เรียบร้อย ทรงผมและเล็บตัดสั้นสะอาด ถูงเท้า รองเท้าถูกต้องตามระเบียบโรงเรียน มีพฤติกรรมด้านการแต่งกายดีขึ้นทุกคน

2. การตรงต่อเวลา พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายร้อยละ 87.5 มาโรงเรียนก่อนเวลา 08.00 น. และเข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธงในตอนเช้า ให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ และเลิกเรียนเดินแถวกลับบ้านด้วยความเป็นระเบียบเรียบร้อย นักเรียนมีพฤติกรรมตรงต่อเวลาดีขึ้น ส่วนนักเรียนร้อยละ 12.5 ที่ต้องปรับปรุงพฤติกรรมตรงต่อเวลา

3. การใฝ่รู้ใฝ่เรียน พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายร้อยละ 87.5 เข้าเรียนตรงเวลา ไม่หนีเรียน ตั้งใจเรียน ให้ความร่วมมือในกิจกรรมการเรียนการสอน ทำงานที่ครูประจำวิชามอบหมาย และส่งงานตามกำหนดเวลา ทำให้มีคะแนนระหว่างภาคสูงขึ้น ส่วนนักเรียนร้อยละ 12.5 ที่ต้องปรับปรุงพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน

ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม

1. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายร้อยละ 95 เคารพ เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของบิดามารดาและผู้ปกครอง ช่วยเหลืองานบ้านและงานที่พ่อแม่ ผู้ปกครองประกอบอาชีพหารายได้ตามควรแก่โอกาส รู้จักเก็บออมเงิน ประหยัดอดออมใช้จ่ายเท่าที่จำเป็น นักเรียนมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อครอบครัวดีขึ้น ส่วนนักเรียนร้อยละ 5 ที่ต้องปรับปรุงพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อครอบครัว

2. ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายร้อยละ 87.5 ปฏิบัติตาม กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียน รู้จักทำความสะอาดห้องเรียน เขตพื้นที่รับผิดชอบ ใช้ของส่วนรวมอย่างคุ้มค่าและดูแลรักษา ให้ความร่วมมือในกิจกรรมโรงเรียนด้วยจิตอาสา เคารพและเชื่อฟังคำสั่งสอนของครู ช่วยเหลืองานครู ทั้งที่ร้องขอและไม่ได้ร้องขอดีขึ้น ส่วนนักเรียนร้อยละ 12.5 ที่ต้องปรับปรุงพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู

สรุปว่า การดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 1 สามารถพัฒนานักเรียนกลุ่มเป้าหมายทุกคนให้บรรลุเป้าหมาย ครบ 100% ตามกรอบเนื้อหาได้ จำนวน 1 ด้าน ได้แก่ การแต่งกาย ส่วนอีก 4 ด้าน ได้แก่ การตรงต่อเวลา พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายร้อยละ 87.5 บรรลุเป้าหมาย การใฝ่รู้ใฝ่เรียน พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายร้อยละ 87.5 บรรลุเป้าหมาย ความรับผิดชอบต่อครอบครัว พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายร้อยละ 95 บรรลุเป้าหมาย ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายร้อยละ 87.5 บรรลุเป้าหมาย และต้องพัฒนาเพิ่มในวงรอบที่ 2 กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 4 ด้าน ที่ยังไม่บรรลุครบ 100% ได้แก่ การตรงต่อเวลา การใฝ่รู้ใฝ่เรียน ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู ให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด

การดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 2 ผลการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม อำเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วน จังหวัดชัยภูมิ พบว่า

ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง

1. การตรงต่อเวลา พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายร้อยละ 100 มาโรงเรียนก่อน เวลา 08.00 น. และเข้าร่วมทำกิจกรรมหน้าเสาธงในตอนเช้า ให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ และเลิกเรียนเดินแถวกลับบ้านด้วยความเป็นระเบียบเรียบร้อย นักเรียนมีพฤติกรรมตรงต่อเวลาดีขึ้น ทุกคน

2. ความใฝ่รู้ใฝ่เรียน พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายร้อยละ 100 เข้าเรียนตรงเวลา ไม่หนีเรียน ตั้งใจเรียน ให้ความร่วมมือในกิจกรรมการเรียนการสอน ทำงานที่ครูประจำวิชามอบหมาย และส่งงานตามเวลาที่กำหนด นักเรียนมีพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียนดีขึ้นทุกคน

ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม

1. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายร้อยละ 100 เคารพเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของบิดามารดาและผู้ปกครอง ช่วยเหลืองานบ้านและงานที่พ่อแม่ ผู้ปกครองประกอบอาชีพหารายได้ตามควรแก่โอกาส รู้จักเก็บออมเงิน ประหยัดอดออมใช้จ่ายเท่าที่จำเป็น นักเรียนมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อครอบครัวดีขึ้นทุกคน

2. ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายร้อยละ 100 ปฏิบัติตาม กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียน รู้จักรักษาทำความสะอาดห้องเรียน เขตพื้นที่ รับผิดชอบ บริเวณโรงเรียน ใช้ของส่วนรวมอย่างคุ้มค่าและดูแลรักษา ให้ความร่วมมือในกิจกรรมโรงเรียนด้วยจิตอาสา เคารพและเชื่อฟังคำสั่งสอนของครู นักเรียนมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู ดีขึ้นทุกคน

สรุปว่า การดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 2 สามารถพัฒนานักเรียนกลุ่มเป้าหมายทุกคน ให้บรรลุเป้าหมาย ครบ 100% ทั้ง 4 ด้าน ตามกรอบเนื้อหาได้ ได้แก่ การตรงต่อเวลา การใฝ่รู้ใฝ่เรียน ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู

สรุปผลการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม อำเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ โดยใช้กิจกรรมการพัฒนาในวงรอบที่ 1 ได้แก่ กิจกรรมเด็กดีวิถีประชาธิปไตย การพัฒนาในวงรอบที่ 2 ได้แก่ กิจกรรมเยาวชนคนรักอาสา กส.จากการดำเนินการทั้ง 2 วงรอบ พบว่า นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ มีความตระหนักถึงความสำคัญ ความจำเป็นของการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ด้าน ความรับผิดชอบต่อตนเอง ในการแต่งกาย การตรงต่อเวลา การใฝ่รู้ใฝ่เรียน และความรับผิดชอบต่อสังคม ในความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู ทำให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย ร้อยละ 100 มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นทุกคนอย่างเห็นได้ชัดจน สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติ ปฏิบัติตนให้แก่นักเรียนรุ่นน้อง รุ่นพี่ ชุมชน สังคม ด้วยความภาคภูมิใจในตัวเอง กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า ผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม ตลอดจนผู้ปกครอง นักเรียนมีความเห็นสอดคล้องกันว่าการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวสามารถพัฒนานักเรียนได้ ควรจะทำอย่างต่อเนื่องตลอดทุกภาคเรียนและทุกปีการศึกษา เพราะหลังจากกิจกรรมนักเรียนมีพฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมดีขึ้น ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการ

เรียนรู้ การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ทำให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กำหนด นักเรียนเป็นคนดี เป็นคนเก่ง อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และเป็นกำลังที่สำคัญในการพัฒนา ประเทศชาติ ให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไป

อภิปรายผล

การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์ วิทยาคม อำเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ โดยใช้กิจกรรมในการพัฒนา 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมเด็กดีวิถีประชาธิปไตย และกิจกรรมเยาวชนคนรักอาสา กส.ส่งผลให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อนตนเอง ด้านการแต่งกาย การตรงต่อเวลา การใฝ่รู้ใฝ่เรียน ความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู ดีขึ้น นักเรียนกลุ่มเป้าหมายร้อยละ 100 มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ดีขึ้นทุกคน รู้จักแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน มาโรงเรียนก่อนเวลา 08.00 น. และเข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธงในตอนเช้า เข้าเรียนตรงเวลาและตั้งใจเรียน เคารพเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของบิดามารดา ผู้ปกครอง ช่วยเหลือการทำงาน ช่วยเหลือกิจกรรมของโรงเรียนอย่างเต็มใจ ช่วยเพื่อนคนอื่นๆ ทำความสะอาดห้องเรียนและช่วยดูแลทำความสะอาดบริเวณโรงเรียน ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน เชื่อฟังคำสั่งสอนของครู ช่วยครูทำงานโดยไม่ได้ร้องขอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ คณะครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการนักเรียนมีส่วนร่วมในการปรับปรุง แก้ไขปัญหา การกำกับติดตามดูแลนักเรียน เมื่อนักเรียนได้รับคำชี้แจง ก็ร่วมกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ ช่วยแนะนำ ควบคุมเพื่อน ในการร่วมกิจกรรม และผู้ปกครองมีส่วนในการดูแล อบรมเลี้ยงดู ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ณัฐชยา จิตภักดี (2554 : 129-132) พบว่า การพัฒนาการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรับผิดชอบของนักเรียนต่อนตนเองและสังคม ด้วยกลยุทธ์ กิจกรรมอบรมคุณธรรม จริยธรรม กิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน และการนิเทศภายใน กิจกรรมประกวดคนดีมีความรับผิดชอบ ทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ เห็นความสำคัญความจำเป็นของการมีความรับผิดชอบต่อตนเองใน ด้านการแต่งกาย และการตรงต่อเวลา ความรับผิดชอบต่อสังคมในด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว และความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู อาจารย์ นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น

กิจกรรมเด็กดีวิถีประชาธิปไตย และกิจกรรมเยาวชนคนรักอาสา กส. ทำให้นักเรียน กลุ่มเป้าหมายที่มีพฤติกรรมขาดคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและความ รับผิดชอบต่อสังคม มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุรัตยา สาคมิตร (2551 : 96 – 99) ได้ศึกษา การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โดยใช้กลยุทธ์ในการพัฒนา คือ กิจกรรมอบรมคุณธรรม จริยธรรม กิจกรรมนิเทศ ติดตามเยี่ยมบ้านนักเรียน และการประกวดคนดีศรี น.น.ค. ผลปรากฏว่าการพัฒนาการดำเนินงาน เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษา ตามกรอบการศึกษาค้นคว้า ที่กำหนดไว้ 6 ด้าน คือ ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความประหยัด ด้านความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ด้านภูมิใจในความเป็นไทยและด้านการหลีกเลี่ยงยาเสพติดโดยนักเรียนกลุ่มเป้าหมายทั้งหมดมีการ ปรับปรุงและพัฒนาตนเองตลอดระยะเวลาของการดำเนินงานทำให้การศึกษาค้นคว้าบรรลุผลตาม เป้าหมายเป็นที่น่าพอใจ และควรให้ครู อาจารย์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเอาใจใส่อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

มีแผนขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน มีการประสานความร่วมมือ สร้างความเข้าใจให้กับผู้ปกครอง ได้ตระหนักและเห็นความสำคัญในการอบรมขัดเกลาจิตใจ การเอาใจใส่ดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิดเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนต่อไป และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชูลีพร ศิริพันธ์ (2552 : 67 – 69) ได้ศึกษาค้นคว้า การพัฒนาการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน กลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนา ได้แก่ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม และการนิเทศ กำกับ ติดตาม ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า 1) ความรับผิดชอบด้านการเรียน นักเรียนมีความตระหนักในหน้าที่ของตนเองว่าเป็นนักเรียนมีความตั้งใจเรียน ส่งผลให้มีผลการเรียนดีขึ้น 2) การทำงานส่งครูตามกำหนดเวลา นักเรียนมีการพัฒนาด้านความตรงต่อเวลาและความสำคัญของความรับผิดชอบในงานที่ตนเองได้รับมอบหมายสามารถปรับตนเองให้ทำงานส่งครูได้ทันเวลา 3) การมาโรงเรียนทันเวลาเข้าเรียนในตอนเช้านักเรียนได้รับการเอาใจใส่ดูแลช่วยกันแก้ไขปัญหา และสามารถพัฒนาการมาโรงเรียนได้ทันเวลา 4) การรู้จักดูแลความสะอาดร่างกาย ได้แก่ ความสะอาดของเสื้อผ้าผม โดยตัดผม ตัดเล็บมือและเล็บเท้าให้สั้น เป็นต้น นักเรียนมีความตระหนักและเข้าใจในเรื่องความสะอาดทั้งเครื่องแต่งกายและร่างกายของตนเอง มีการพัฒนาตนเองได้ดีขึ้น 5) การแต่งกายถูกระเบียบของโรงเรียน นักเรียนมีความตระหนัก และมีความเข้าใจในเรื่องของระเบียบวินัยในสังคมที่ต้องอยู่ร่วมกัน ต้องมีความเป็นระเบียบในแนวทางเดียวกัน มีความพึงพอใจในการปรับเปลี่ยนการแต่งกายให้ถูกต้องตามระเบียบดีขึ้น และ 6) ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ในการทำความสะอาดห้องเรียน นักเรียนมีความตระหนักและมีความเข้าใจในด้านความสะอาดและความมีระเบียบของห้องเรียน ให้ความร่วมมือรับผิดชอบในการทำความสะอาด และจัดความเป็นระเบียบภายในห้องเรียน ทำให้ห้องเรียนมีบรรยากาศที่ดีเหมาะสม เอื้อต่อการเรียนการสอน นักเรียน มีความภูมิใจ มีความเชื่อมั่นในตนเอง และมีความสุขกับการมาโรงเรียน โดยสรุปการพัฒนาการดำเนินงานโดยใช้กลยุทธ์แบบมีส่วนร่วม ให้บุคลากรทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาร่วมรับรู้ มาร่วมช่วยเสนอแนะแนวทางการคิดในการแก้ไขปัญหา ถือเป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน มีการดำเนินงานพร้อมกันทั้งโรงเรียน และดำเนินการอย่างจริงจังส่งผลให้การดำเนินการพัฒนาด้านความรับผิดชอบของนักเรียนประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย และสอดคล้องกับการศึกษาของ พุฒิสักดิ์ อุประัง (2552 : 130 – 132) ได้ศึกษา การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อตนเอง โดยมุ่งพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียน 3 ด้าน คือ ด้านการแต่งกายให้ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน ด้านการตรงต่อเวลา และด้านการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่าจากการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนที่ดำเนินการโดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ และการเสริมแรง ส่งผลทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติเกี่ยวกับการมีความรับผิดชอบต่อตนเองมากขึ้น กิจกรรมชุมนุมย่อยใจ ก.ข.ว. เป็นกิจกรรมที่ช่วยสร้างพฤติกรรมให้นักเรียนปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ รู้จักการทำความสะอาดรอบๆ บริเวณซุ้มที่ตัวเองรับผิดชอบ และรู้จักการจัดตกแต่งซุ้มย่อยใจให้เอื้อต่อการกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมตรวจเครื่องแต่งกายกิจกรรมคณิตศีกี ก.ข.ว. และกิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน ช่วยปลูกฝังความรับผิดชอบต่อตนเองทั้ง 3 ด้าน นักเรียนรับทราบการแต่งกายให้ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน การเป็นคนตรงต่อเวลาและการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ โดยสรุป การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนโดยใช้การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการเสริมแรงที่ใช้กิจกรรมตรวจการแต่งกาย กิจกรรม

ประกวดชุมนุมร้อยร้อยใจ ก.ช.ว. กิจกรรมคนดีศรี ก.ช.ว. และการเยี่ยมบ้านนักเรียน ทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเองมากขึ้น และสอดคล้องกับการศึกษาของ พงุทศทล ชำนาญ (2552 : 98-112) ผลการศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง โดยมีการพัฒนา 3 กลยุทธ์ ได้แก่ การประชุมปฏิบัติการ การเรียนรู้แบบบูรณาการในชั้นเรียน และคลินิกพฤติกรรม ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า คณะครูมีความรู้ความเข้าใจสามารถดำเนินการพัฒนาการดำเนินงานสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่มีพฤติกรรมตรงต่อเวลา ตั้งใจเรียน มีความรับผิดชอบต่อครอบครัวและมีความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู อาจารย์ ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาค้นคว้าในเรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานสร้างเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยา อําเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ผู้ศึกษาค้นคว้ามีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1.1 การพัฒนาการดำเนินงานสร้างเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) ตามแนวคิด ทฤษฎีวงจรพัฒนาคุณภาพงานของเดมมิ่ง ครูในฐานะเป็นผู้อบรมสั่งสอน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนทั้งความรู้ ควบคู่คุณธรรม จริยธรรม ควรให้ผู้ปกครอง องค์กรชุมชน และนักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม และปฏิบัติการอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

1.2 โรงเรียนควรเห็นความสำคัญของการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้เกิดกับนักเรียนโดยกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติในการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนและมีโครงการ กิจกรรมที่ชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติได้

1.3 บุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาทุกคนควรตระหนักและให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้กับนักเรียน และบูรณาการสอดแทรกในกิจกรรมการเรียนการสอนทุกรายวิชา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

2.1 ควรศึกษาและพัฒนาการดำเนินงานสร้างเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในด้านความซื่อสัตย์สุจริต การมีสัมมาคารวะ และด้านอื่นๆให้ครอบคลุมเนื้อหาคุณธรรม จริยธรรมที่จะส่งผลให้นักเรียนเป็นคนดีของสังคมต่อไป

2.2 ควรศึกษาและพัฒนาการดำเนินงานสร้างเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือทุกระดับช่วงชั้นเพื่อปลูกฝังให้เยาวชนไทยเป็นคนดี เป็นคนเก่งอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

3. ข้อเสนอแนะผลจากการศึกษาค้นคว้า

3.1 จุดอ่อน บุคลากรครูและผู้ปกครองขาดความใส่ใจ ไม่ได้ดูแลอย่างทั่วถึง ปล่อยปละละเลย ขาดความร่วมมือในกิจกรรม หรือครอบครัวของนักเรียน พ่อแม่ หย่าร้าง

แยกกันอยู่ พ่อแม่ ไปทำงานที่ต่างจังหวัด ปล่อยให้ ปู่ ย่า ตา ยาย อบรมเลี้ยงดูแบบตามใจ นักเรียนขาดความรัก ความอบอุ่นจากพ่อแม่ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีผลทำให้นักเรียนมีพฤติกรรม ขาดคุณธรรม จริยธรรม

3.2 จุดแข็ง นักเรียนกลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนรุ่นน้อง ที่มีรุ่นพี่คณะกรรมการ นักเรียนคอยให้คำปรึกษา ดูแล ควบคุม ร่วมกับคณะครู ในการร่วมกิจกรรมและเป็นแบบอย่างที่ดี ทำให้การดำเนินกิจกรรมการพัฒนาบรรลุจุดมุ่งหมายตามที่กำหนด

3.3 ประสบการณ์ที่ได้รับจากการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ทำให้ผู้ศึกษาและผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าได้เข้าใจรูปแบบ ขั้นตอนการวิจัยปฏิบัติการ ซึ่งนำไปใช้ในการพัฒนานักเรียนในด้านอื่นๆได้ และหน่วยงานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องหรือสถานศึกษาอื่น ๆ สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาหรือนำไปประยุกต์ใช้ได้

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลวัฒน์ วันวิชัย. การศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ แก่ผู้เรียนในสถานการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาวังทอง. วิทยานิพนธ์ ค.ม. พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, 2545.
- กรรณิการ์ อีร์สุจิ. การพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้หนังสือนิทานประกอบภาพ. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2548.
- กรมวิชาการ. การประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรมไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2523.
- กรมวิชาการ. กรอบความคิดเพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่เน้นความมีวินัยและความเป็นประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ, 2542.
- กรมวิชาการ. วิธีการเรียนของนักเรียนดีและวิธีการสอนของครูสอนดี. กรุงเทพฯ : กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ, 2546.
- กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์. คุณธรรม จริยธรรม. 25 เมษายน 2549
<<http://www.dmsc.moph.go.th/cleangov/knowledge/Ethics.stm>> 2555.
- กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค, 2542.
- กระทรวงศึกษาธิการ. แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2546.
- กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2551.
- กระทรวงสาธารณสุข, กรมสุขภาพจิต. คู่มือวิทยากรระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. กรุงเทพฯ : ยูเรนัสอิมเมจกรุ๊ป, 2544.
- กิริติ บุญเจือ. จริยศาสตร์. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2538.
- กลิน สระทองเนียม. “โรงเรียนวิถีพุทธ...แหล่งพัฒนาเด็กให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์,” เดลินิวส์. 23 เมษายน 2546. หน้า 14.
- จิรวัดน์ วีรังกร. คุณค่าและความสำคัญของกิจการนิสิตในพื้นฐานทักษะการดำเนินงานกิจการนิสิต. กรุงเทพฯ : พี ที พัฒนา, 2542.
- ฉลอง จระระ. การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตสุรินทร์ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547.
- ชมเชย ทองชุม. การพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนบ้านนาสามัคคี อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2546.
- ชวลีพร ศิริพันธ์. การพัฒนาการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลนครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2552.

- ชัยณรงค์ ศรีสุข. คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547.
- ณัฐชยา จิตภักดี. การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อสังคม โรงเรียนหนองม่วงน้อยนาคิมสามัคคี อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2554.
- ดวงเดือน พันธุนาวิน. ตำนานจิตวิทยา : การพัฒนาจริยธรรม. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524.
- ดวงเดือน พันธุนาวิน. พฤติกรรมศาสตร์ เล่ม 2 จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2524.
- ดวงเดือน พันธุนาวิน. ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมกับการพัฒนาบุคคล. กรุงเทพฯ : โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2538.
- ทิตนา แชมมณี. การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : สมชายการพิมพ์, 2542.
- ธรรมนันทิกา แจ็งสว่าง. ผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. ปริญญาโท วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2547.
- บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2545.
- บุญมี แทนแก้ว. จริยธรรมกับชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : ไอ.เอส พรินติ้งเฮาส์, 2541.
- ประพันธ์ มั่งมุล. รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านโคกทุ่งยั้ง อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี. อุดรธานี : โรงเรียนบ้านโคกทุ่งยั้ง, 2550.
- ประยูร ภูพันธ์หงษ์. การติดตามนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเขาสวนกวาง จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2543.
- ประวิต เอราวรรณ์. การวิจัยปฏิบัติการ. กรุงเทพฯ : ดอกหญ้า, 2545.
- _____. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research). ขอนแก่น : คลังนานาวิทยา, 2547.
- ประเวศ วะสี และคณะ. ยุทธศาสตร์แก้วิกฤตชาติ. กรุงเทพฯ : สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา, 2542.
- ปรีชา ริโยธา. การพัฒนาส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโดยใช้โครงการการ พัฒนาจิตในโรงเรียนบ้านแฝกโนนสำราญ สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเขียงยืน จังหวัดมหาสารคาม. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2546.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพมหานคร, 2544.

- เผชิญ กิจระการ และคณะ. ศึกษาการพัฒนาแนวทางการเผยแพร่ศีลธรรม. รายงานการวิจัย
ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม : มหาสารคาม, 2539.
- พฤกษพล ชำนาญ. การพัฒนาการดำเนินงานสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ด้านความ
รับผิดชอบโรงเรียนคอนสารวิทยาคม อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ. การศึกษาค้นคว้า
อิสระ กศ.ม. : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2552.
- พนัส หันนาคินทร์. สร้างเสริมลักษณะนิสัย 6. กรุงเทพฯ : แม็คจำกัด, 2542.
- พระพรหมคุณาภรณ์. การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว,
2547.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). ทางสายอิสรภาพของการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : มูลนิธิพุทธธรรม,
2546.
- พระอธิการประภาส นีภระโทก. การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม
นักเรียน โรงเรียนบ้านทับช้าง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. การศึกษาค้นคว้าอิสระ
กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2551.
- พุดมศักดิ์ อู่อึ้ง. การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนโรงเรียน
กุดขอนแก่นวิทยาคม อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ขอนแก่น เขต 5. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม, 2552.
- ไพฑูริย์ สีนสารัตน์. ความรู้คู่คุณธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2542.
- ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัจจร. สำนึกไทยที่พึงปรารถนา. กรุงเทพฯ : เดือนตุลา,
2543.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2547.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. เอกสารการสอนเรื่องสื่อการสอนระดับประถมศึกษา. นนทบุรี
: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2537.
- ยรรยง ลินธุ์งาม. การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนนาโพธิ์วิทยา อำเภอหนองปรือ
จังหวัดอุบลราชธานี. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม, 2547.
- ยนต์ ชุ่มจิต. การศึกษาและความเป็นครูไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2546.
- ยุทธนา วรณปิติกุล. สำนึกพลเมือง : ความเรียงว่าด้วยประชาชนบนเส้นทางประชาคม.
กรุงเทพฯ : มูลนิธิการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม, 2542.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2525. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
อักษรเจริญทัศน์, 2525.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊ค
พับลิเคชันส์, 2546.
- โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม. แผนพัฒนาการศึกษา โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม
ปีการศึกษา 2555. ชัยภูมิ : งานแผนงาน โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม, 2555.

- โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม. รายงานพฤติกรรมนักเรียน โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม ปีการศึกษา 2555. ชัยภูมิ : ฝ่ายบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม, 2555.
- โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม. คู่มือ นักเรียน ผู้ปกครองและครู ปีการศึกษา 2555. ขอนแก่น : ประมวลวิทยา, 2555.
- วิรัตน์ คำศรีจันทร์. จิตสำนึกพลเมืองในบริบทสังคมไทย. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2544.
- ศิริวัฒน์ ลำพุดธา. การเปรียบเทียบคุณธรรมและอัตมโนทัศน์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ใน จังหวัดหนองคาย ที่มีการอบรมเลี้ยงดูและระดับเขาวัวปัญญาแตกต่างกัน. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2545.
- ศรีประภา เพ็ชรมีศรี. “จิตสำนึกสาธารณะเส้นทางสู่ประชาสังคม,” วารสารสื่อพลัง. 7(3) กรกฎาคม-กันยายน, 2543.
- สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน. รายงานการวิจัย การศึกษารูปแบบและวิธีการพัฒนาคุณธรรม และจริยธรรม. กรุงเทพฯ : สำนักงาน ก.พ., 2542.
- สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ. หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว), 2548.
- สมภพ อินทรจันทร์. ความต้องการนิเทศภายในโรงเรียนของครูโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2543.
- สมบูรณ์ สิงห์คำป่อง. การพัฒนาการปฏิบัติงานเสริมสร้างวินัยนักเรียนโรงเรียนบ้านเมืองไพร จังหวัดร้อยเอ็ด. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2542.
- สมบัติ บุญประคม. “ครูกับการวิจัยในชั้นเรียน,” วารสารวิชาการ. (10)5 : 6-8 ; ตุลาคม, 2545.
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือทางจิตวิทยา เรื่อง จริยธรรมทางวิชาการใน กระบวนการวิจัย. มหาสารคาม : ภาควิชาการวิจัยและพัฒนาศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2543.
- สมเดช ใจหวัง. การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนบ้านไทร อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2548.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ. ข้อเสนอยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : เซ็นจูรี, 2550.

- สิริรัตน์ เฟ็งบุญ. การพัฒนาการดำเนินงานกิจการนักเรียนด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์แก่นักเรียน โรงเรียนหนองยาว อำเภอเบญจลักษ์ณ์ จังหวัดศรีสะเกษ. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2546.
- สุคนธ์ สีนุพานนท์ และธัญญ์วรรณ อูราสุข. คู่มือครูและแผนการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ม.1. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2544.
- สุปรียา ดั่งวังหิน. การศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 2 ในวิทยาลัยการอาชีพขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547.
- สุชีรา บุญทัน. ปัจจัยบางประการของครอบครัวที่สัมพันธ์กับจริยธรรมด้านความกตัญญูแก่พ่อแม่ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2541.
- สุธนชัย ปานเกลียว. รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนชยานุกิจพิทยาคม จังหวัดชัยนาท. วิทยานิพนธ์ ค.ม. นครสวรรค์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2548.
- สุมน อมรวิวัฒน์ และสมพงษ์ จิตระดับ. “การนิเทศภายใน หัวใจของการปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียน,” วิชาการ. 5(8) : 25-31 ; สิงหาคม, 2540.
- สุรัตยา สาคมิตร. การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองนาคำ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2551.
- สุพิศ จันทบุตตร. การพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนในโรงเรียนมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2544.
- เสกสรร สงวนนาม. เจตคติต่อยาเสพติดและพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2545.
- อมรรวรรณ แก้วผ่อง. การเปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่มและการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีผลต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดน้อยใน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2542.
- อมรวิชัย นาคทรพรพ. โครงการเฝ้าระวังสถานการณ์เด็กและเยาวชนไทย : สถาบันรามจิตติ, 2548.
- อรทัย โสภา. การศึกษาจริยธรรมด้านความมีวินัยในตนเองของนักเรียน นักศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2542.
- อเนก แท้สูงเนิน. การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีวินัย ด้านความสะอาดและด้านความประหยัดของนักเรียนโรงเรียนตลาดไพรพิทยาคม อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547.

- อำพร นามไผ. การพัฒนาวินัยนักเรียนด้านการแสดงความเคารพโรงเรียนบ้านลำดวน อำเภอกระสัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาวีรชัย เขต 2. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม.
มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2548.
- อันธิกา วงศ์จำปา. การพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน สำหรับนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2549.
- Best, Amin. “The Effect of the Presence of an Adult in the Classroom on Teacher/Student Discipline Interactions,” Dissertation Abstracts International. 61(12) : 4656-A ; June, 2001.
- Bonawitz, Mary Feeney. “Analysis and Comparison of the Moral Development of Student Required to Graduate with and Ethics Course,” Dissertation Abstracts International. 63(04) : 1433-A ; October, 2002.
- Cranley, Mary Elizabeth. “Tessaban School : The Moral Life of a Thai Primary School,” Dissertations Abstracts International. 64(5) : 1531-A ; November, 2003.
- Friesen-Ford, Cyntia Norine “Survey of Parental Attitudes and Opinion Concerning Student Discipline in Saskatchewan Elementary Schools,” Masters Abstracts International. 35(3) : 642 ; June, 1997.
- Gordon, Michelle C. “The Role of Parenting Styles in the Development of Social Responsibility,” Dissertation Abstracts International. 65(03) : 1578-B ; September, 2004.
- Gorzycki, Mary (Meg) Elizabeth. “Moral Development, Cold War Pedagogy, and Catholic Secondary Education,” Dissertations Abstracts International. 64(3) : 776-A ; September, 2003.
- Piaget, Jean. The Moral Judgement of Child. New York : Collier Book, 1960.
- Porco, Barbara Marie. “Factors Affecting the Cognitive Moral Development of Undergraduate Accounting Student : Ethics Education, Internships, Volunteerism, and Beta Alpha Psi,” Dissertation Abstracts International. 64(3) : 827-A ; September, 2003.
- Sterner, Karl Andrew. “Family Structure and Discipline Problems at the Middle School Level,” Dissertation Abstracts International. 63(09) : 3382-A ; March, 2003.
- Wilson, Jeanne T. “Moral Development of Japanese and American Kindergarten-aged Children : A Comparative Study,” Dissertation Abstracts International. 62(06) : 2024-A ; December, 2001

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบประเมินพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียน

สำหรับประเมินพฤติกรรมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/2, 3/4, 3/5, 3/7 โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์
วิทยาคม อำเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ
ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555

ชื่อ.....ชั้น..... เลขที่.....

คำชี้แจง 1. ให้กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าทำเครื่องหมายถูก (✓) ลงในช่องที่ตรงกับการปฏิบัติของนักเรียนมากที่สุด

4 หมายถึง สม่าเสมอ 3 หมายถึง บ่อยครั้ง
2 หมายถึง บางครั้ง 1 หมายถึง ไม่เคย

พฤติกรรมที่แสดงออก (ตัวชี้วัด)	ระดับการปฏิบัติ			
	1	2	3	4
1. นักเรียนแต่งกายสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อยถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน				
2. นักเรียนมาโรงเรียนก่อนเวลา 08.00 น และเข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง				
3. นักเรียนเข้าเรียนและเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆได้ตรงเวลา				
4. นักเรียนเข้าเรียน ตั้งใจเรียนและทำงานที่ครูมอบหมาย				
5. เวลาว่างนักเรียนอ่านหนังสือและศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง				
6. นักเรียนให้ความเคารพเชื่อฟัง ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของ บิดา มารดา และผู้ปกครอง				
7. นักเรียนช่วยเหลือ แบ่งเบาภาระงานของ บิดา มารดา และผู้ปกครอง				
8. นักเรียนปฏิบัติตาม กฎ ระเบียบของโรงเรียนและให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ				
9. นักเรียนทำความสะอาดเขตพื้นที่รับผิดชอบ บริเวณโรงเรียน และห้องเรียนอย่างสะอาดเรียบร้อย				
10. นักเรียนเชื่อฟังคำสั่งสอนของครู อาสาช่วยงานครู โรงเรียน กวาดห้องพักครู ถูสิ่งของช่วยครู เย็บเอกสารต่างๆ				

ผลการศึกษาสภาพปัญหาการขาดคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยา
อำเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ

ระดับ ชั้น	นัก เรียน (คน)	ความรับผิดชอบต่อตนเอง						ความรับผิดชอบต่อสังคม			
		การแต่งกาย		การตรงต่อ เวลา		การใฝ่รู้ ใฝ่เรียน		ต่อครอบครัว		ต่อโรงเรียน และครู	
		ดี	แก้ไข	ดี	แก้ไข	ดี	แก้ไข	ดี	แก้ไข	ดี	แก้ไข
ม.3/2	38	31	7	31	7	31	7	31	7	31	7
ม.3/4	36	26	10	26	10	26	10	26	10	26	10
ม.3/5	34	24	10	24	10	24	10	24	10	24	10
ม.3/7	38	25	13	25	13	25	13	25	13	25	13
รวม	146	106	40	106	40	106	40	106	40	106	40
ร้อยละ	100	72.60	27.40	72.60	27.40	72.60	27.40	72.60	27.40	72.60	27.40

จากตาราง ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ทั้ง 2 ด้าน 5 พฤติกรรม พบว่า นักเรียนที่ต้องได้รับการปรับปรุง แก้ไขพฤติกรรมตามกรอบที่ผู้ศึกษาค้นคว้าศึกษา คือ นักเรียนที่มีพฤติกรรมขาดความรับผิดชอบทั้ง 2 ด้าน 5 พฤติกรรม ดังนี้ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/2 จำนวน 7 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/4 จำนวน 10 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/5 จำนวน 10 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/7 จำนวน 13 คน ซึ่งผลจากการศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีปัญหาด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ของแต่ละห้องจะเป็นนักเรียนคนเดิมที่มีปัญหาทุกด้าน สาเหตุเกิดจากนักเรียนมีพฤติกรรมขาดความรับผิดชอบ จะต้องดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

สรุปว่า จากการศึกษาสภาพปัญหาการขาดคุณธรรม จริยธรรม พบว่า นักเรียนที่ต้องได้รับการปรับปรุง แก้ไขพฤติกรรม คุณธรรม จริยธรรม จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 27.40

แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน

การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยา
อำเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ

ชื่อ..... ชั้น...../.....เลขที่

ผู้บันทึก.....

บันทึกการปฏิบัติกิจกรรมนักเรียนครั้งที่.....วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

คำชี้แจง ให้กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายตามกรอบคุณธรรม

จริยธรรม ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อสังคม โดยผู้บันทึกจะทำ

เครื่องหมาย (✓) ลงในช่องการปฏิบัติที่นักเรียนกลุ่มเป้าหมายปฏิบัติว่าอยู่ในระดับใด

4 หมายถึง สม่าเสมอ 3 หมายถึง บ่อยครั้ง

2 หมายถึง บางครั้ง 1 หมายถึง ไม่เคย

พฤติกรรมที่แสดงออก (ตัวชี้วัด)	ระดับการปฏิบัติ			
	1	2	3	4
1. นักเรียนมีความตระหนักต่อการแต่งกายที่สะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อยตามระเบียบของโรงเรียน				
2. นักเรียนมีความตระหนักต่อการมาโรงเรียนก่อนเวลา 08.00 น. และเข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธงเข้า-เย็น				
3. นักเรียนมีความตระหนักต่อการเรียน ตั้งใจเรียน และใช้เวลาว่างศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม				
4. นักเรียนมีความตระหนักต่อการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่โรงเรียนกำหนด				
5. นักเรียนมีความตระหนักต่อการทำความสะอาดเขตพื้นที่รับผิดชอบและห้องเรียนของตนให้สะอาดเรียบร้อย				
6. นักเรียนมีความตระหนักต่อการประหยัด โดยปิดน้ำ ปิดไฟ ปิดพัดลม หลังจากเลิกใช้งานแล้ว				
7. นักเรียนมีความตระหนักต่อการใช้สิ่งของที่เป็นสมบัติส่วนรวมอย่างทะนุถนอม และดูแลรักษา				
8. นักเรียนมีความตระหนักต่อการอาสาช่วยงานครู โรงเรียน โดยไม่ได้ร้องขอ เช่น กวาดห้องพักครู ถูสิ่งของช่วยครู ทำงานช่วยครู				
9. นักเรียนมีความตระหนักต่อการให้ความร่วมมือและเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน				
10. นักเรียนมีความตระหนักต่อการเชื่อฟังคำสั่งสอนของครู อาจารย์ และพร้อมที่จะปฏิบัติตาม				

แบบสัมภาษณ์ผู้ประกอบการนักเรียน

การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม
อำเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....ผู้ปกครองของ

ชื่อผู้สัมภาษณ์.....

สถานที่สัมภาษณ์.....

วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์.....

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์ชุดนี้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โดยใช้กิจกรรมในการพัฒนาคือ กิจกรรมเด็กดีวิถีประชาธิปไตย และกิจกรรมเยาวชนคนรักอาสา กส. เพื่อให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อนำผลการสัมภาษณ์ไปพัฒนาพฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน แบบสัมภาษณ์จะเป็นลักษณะปลายเปิดสำหรับผู้ปกครองนักเรียน ได้แสดงความคิดเห็นเชิงรายละเอียด มีทั้งหมด 8 ข้อ

1. ท่านคิดว่าลูกของท่านแต่งกายสะอาด หรือมีลักษณะรักความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อยหรือไม่ เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าลูกของท่านเป็นคนมีนิสัยตรงต่อเวลา มีความรับผิดชอบหรือไม่ เห็นได้จากอะไร

.....

.....

.....

3. ท่านคิดว่าลูกของท่านมีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน ชอบศึกษาค้นคว้าหรือไม่ เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

4. ท่านคิดว่าลูกของท่านเคารพเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสอนหรือไม่ เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

5. ท่านคิดว่าลูกของท่านรู้จักเก็บออมเงินหรือไม่ เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

6. ท่านคิดว่าลูกของท่านช่วยเหลือการงานหรือไม่ เห็นได้จากอะไร

.....

.....

.....

7. ท่านคิดว่าลูกของท่าน ช่วยทำงานบ้าน เช่น ปัดกวาด ทำความสะอาดบ้าน ล้างถ้วย ชาม ทำอาหารหรือไม่ เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

8. ท่านคิดว่าลูกของท่านได้ช่วยเหลืองานชุมชนอะไรบ้าง เห็นได้จากอะไร

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าและผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม

การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยา
อำเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์..... ตำแหน่ง.....

ชื่อผู้สัมภาษณ์.....

สถานที่สัมภาษณ์.....

วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์.....

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์ชุดนี้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โดยใช้กิจกรรมในการพัฒนาคือ กิจกรรมเด็กดีวิถีประชาธิปไตย และกิจกรรมเยาวชนคนรักอาสา กส. เพื่อให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่องานและความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อนำผลการสัมภาษณ์ไปพัฒนาพฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน แบบสัมภาษณ์จะเป็นลักษณะแบบปลายเปิดให้แสดงความคิดเห็นเชิงรายละเอียด มีทั้งหมด 8 ข้อ

1. นักเรียนกลุ่มเป้าหมายแต่งกายสะอาด เป็นระเบียบ เรียบร้อย ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียนหรือไม่ หรือมีพฤติกรรมแต่งกายอย่างไร

.....
.....
.....

2. นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมาโรงเรียนก่อนเวลา 08.00 น. เข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง เข้า-เย็น และกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นหรือไม่ หรือมีพฤติกรรมอย่างไร

.....
.....
.....

3. นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน และชอบการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองหรือไม่ หรือมีพฤติกรรมอย่างไร

.....
.....
.....

4. นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย รู้จักทำความสะอาดห้องเรียน เขตพื้นที่รับผิดชอบ บริเวณโรงเรียนหรือไม่ หรือมีพฤติกรรมอย่างไร

.....
.....
.....

5. นักเรียนกลุ่มเป้าหมายรู้จักใช้สิ่งของส่วนรวมอย่างคุ้มค่า และดูแลรักษาหรือไม่ หรือมีอุปนิสัยในการใช้สิ่งของอย่างไร

.....

.....

.....

6. นักเรียนกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆที่โรงเรียนจัดขึ้นและให้ความร่วมมือช่วยเหลือด้วยจิตอาสาหรือไม่ หรือมีพฤติกรรมอย่างไร

.....

.....

.....

7. นักเรียนกลุ่มเป้าหมายรู้จักช่วยเหลืองานครู อาจารย์ โดยที่ครูไม่ได้ร้องขอ เช่น ช่วยกวาดทำความสะอาดห้อง ช่วยถือสิ่งของ ช่วยเย็บเอกสาร งานอื่นๆบ้างหรือไม่ หรือมีพฤติกรรมอย่างไร

.....

.....

.....

8. นักเรียนกลุ่มเป้าหมายให้ความเคารพเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสอน อบรม แนะนำจากครู อาจารย์ หรือไม่ หรือมีพฤติกรรมอย่างไร

.....

.....

.....

ความเหมาะสมของเครื่องมือการวิจัยโดยผู้เชี่ยวชาญ

แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน ฉบับที่ 1 ขั้นตอนการศึกษาปัญหาของระบบ

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด ดังนี้

5 หมายถึง ความเหมาะสมมากที่สุด

4 หมายถึง ความเหมาะสมมาก

3 หมายถึง ความเหมาะสมปานกลาง

2 หมายถึง ความเหมาะสมน้อย

1 หมายถึง ความเหมาะสมน้อยที่สุด

ข้อความ - ข้อคำถาม	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
1. นักเรียนมีความตระหนักต่อการแต่งกายที่สะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อยตามระเบียบของโรงเรียน						
2. นักเรียนมีความตระหนักต่อการมาโรงเรียนก่อนเวลา 08.00 น. และเข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธงเข้า-เย็น						
3. นักเรียนมีความตระหนักต่อการเรียน ตั้งใจเรียน และใช้เวลาว่างศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม						
4. นักเรียนมีความตระหนักต่อการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบที่โรงเรียนกำหนด						
5. นักเรียนมีความตระหนักต่อการทำความสะอาดเขตพื้นที่รับผิดชอบและห้องเรียนของตนให้สะอาดเรียบร้อย						
6. นักเรียนมีความตระหนักต่อการประหยัด โดยปิดน้ำ ปิดไฟ ปิดพัดลม หลังจากเลิกใช้งานแล้ว						
7. นักเรียนมีความตระหนักต่อการใช้สิ่งของที่เป็นสมบัติส่วนรวมอย่างทะนุถนอม และดูแลรักษา						
8. นักเรียนมีความตระหนักต่อการอาสาช่วยงานครู โรงเรียน โดยไม่ได้ร้องขอ เช่น กวาดห้องพักครู ถูสิ่งของช่วยครู ทำงานช่วยครู						
9. นักเรียนมีความตระหนักต่อการให้ความร่วมมือและเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน						
10. นักเรียนมีความตระหนักต่อการเชื่อฟังคำสั่งสอนของครู อาจารย์ และพร้อมที่จะปฏิบัติตาม						
เฉลี่ย						

ลงชื่อ

()

ผู้เชี่ยวชาญ

ความเหมาะสมของเครื่องมือการวิจัยโดยผู้เชี่ยวชาญ

แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียน ฉบับที่ 1 ขั้นตอนการศึกษาปัญหาของระบบ

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด ดังนี้

5 หมายถึง ความเหมาะสมมากที่สุด

4 หมายถึง ความเหมาะสมมาก

3 หมายถึง ความเหมาะสมปานกลาง

2 หมายถึง ความเหมาะสมน้อย

1 หมายถึง ความเหมาะสมน้อยที่สุด

ข้อความ - ข้อคำถาม	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
1. ท่านคิดว่าลูกของท่านแต่งกายสะอาด หรือมีลักษณะ รักความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อยหรือไม่ เป็นอย่างไร						
2. ท่านคิดว่าลูกของท่านเป็นคนมีนิสัยตรงต่อเวลามีความรับผิดชอบหรือไม่ เห็นได้จากอะไร						
3. ท่านคิดว่าลูกของท่านมีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน ชอบศึกษาค้นคว้าหรือไม่ เป็นอย่างไร						
4. ท่านคิดว่าลูกของท่านเคารพเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสอนหรือไม่ เป็นอย่างไร						
5. ท่านคิดว่าลูกของท่านรู้จักเก็บออมเงินหรือไม่ เป็นอย่างไร						
6. ท่านคิดว่าลูกของท่านช่วยเหลือการทำงานหรือไม่ เห็นได้จากอะไร						
7. ท่านคิดว่าลูกของท่าน ช่วยทำงานบ้าน เช่น ปัดกวาด ทำความสะอาดบ้าน ล้างถ้วย ชาม ทำอาหารหรือไม่ เป็นอย่างไร						
8. ท่านคิดว่าลูกของท่านได้ช่วยเหลืองานชุมชนอะไรบ้าง เห็นได้จากอะไร						
เฉลี่ย						

ลงชื่อ

()

ผู้เชี่ยวชาญ

ความเหมาะสมของเครื่องมือการวิจัยโดยผู้เชี่ยวชาญ

แบบสัมภาษณ์ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าและผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม ฉบับที่ 1 ขั้นตอนการศึกษาปัญหาของระบบ
คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด ดังนี้

- 5 หมายถึง ความเหมาะสมมากที่สุด 4 หมายถึง ความเหมาะสมมาก
3 หมายถึง ความเหมาะสมปานกลาง 2 หมายถึง ความเหมาะสมน้อย
1 หมายถึง ความเหมาะสมน้อยที่สุด

ข้อความ - ข้อคำถาม	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
1. นักเรียนกลุ่มเป้าหมายแต่งกายสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียนหรือไม่ หรือ มีพฤติกรรมแต่งกายอย่างไร						
2. นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมาโรงเรียนก่อนเวลา 08.00 น. เข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง เข้า-เย็น และกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นหรือไม่ หรือมีพฤติกรรมอย่างไร						
3. นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน และชอบการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองหรือไม่ หรือมีพฤติกรรมอย่างไร						
4. นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย รู้จักทำความสะอาดห้องเรียน เขตพื้นที่รับผิดชอบ บริเวณโรงเรียนหรือไม่ หรือมีพฤติกรรมอย่างไร						
5. นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีความประหยัดอดออมหรือใช้สิ่งของส่วนตนและสิ่งของส่วนรวมอย่างคุ้มค่าหรือไม่ หรือมีอุปนิสัยในการใช้สิ่งของอย่างไร						
6. นักเรียนกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นและให้ความร่วมมือช่วยเหลือด้วยจิตอาสาหรือไม่ หรือมีพฤติกรรมอย่างไร						
7. นักเรียนกลุ่มเป้าหมายรู้จักช่วยเหลืองานครู อาจารย์ โดยที่ครูไม่ได้ร้องขอ เช่น ช่วยกวาดทำความสะอาดห้อง ช่วยถือสิ่งของ ช่วยเย็บเอกสารงานอื่นๆ บ้างหรือไม่ หรือมีพฤติกรรมอย่างไร						
8. นักเรียนกลุ่มเป้าหมายให้ความเคารพเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสอน อบรม แนะนำจากครู อาจารย์หรือไม่ หรือมีพฤติกรรมอย่างไร						
เฉลี่ย						

สรุปความเหมาะสมของเครื่องมือการวิจัยโดยผู้เชี่ยวชาญ
แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน

ข้อความ – ข้อคำถาม	เฉลี่ย	ระดับความเหมาะสม
1. นักเรียนมีความตระหนักต่อการแต่งกายที่สะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อยตามระเบียบของโรงเรียน	5	มากที่สุด
2. นักเรียนมีความตระหนักต่อการมาโรงเรียนก่อนเวลา 08.00 น. และเข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธงเข้า-เย็น	4	มาก
3. นักเรียนมีความตระหนักต่อการเรียน ตั้งใจเรียน และใช้เวลาว่างศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม	3.67	ปานกลาง
4. นักเรียนมีความตระหนักต่อการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบที่โรงเรียนกำหนด	5	มากที่สุด
5. นักเรียนมีความตระหนักต่อการทำความสะอาดเขตพื้นที่รับผิดชอบและห้องเรียนของตนให้สะอาดเรียบร้อย	4.67	มาก
6. นักเรียนมีความตระหนักต่อการประหยัด โดยปิดน้ำ ปิดไฟ ปิดพัดลม หลังจากเลิกใช้งานแล้ว	4.33	มาก
7. นักเรียนมีความตระหนักต่อการใช้สิ่งของที่เป็นสมบัติส่วนรวมอย่างทะนุถนอม และดูแลรักษา	3.67	ปานกลาง
8. นักเรียนมีความตระหนักต่อการอาสาช่วยงานครู โรงเรียน โดยไม่ได้ร้องขอ เช่น กวาดห้องพักครู ถูสิ่งของช่วยครู ทำงานช่วยครู	4	มาก
9. นักเรียนมีความตระหนักต่อการให้ความร่วมมือและเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน	4.33	มาก
10. นักเรียนมีความตระหนักต่อการเชื่อฟังคำสั่งสอนของครู อาจารย์ และพร้อมที่จะปฏิบัติตาม	4.33	มาก
เฉลี่ย / ระดับความเหมาะสม	4.3	มาก

สรุปความเหมาะสมของเครื่องมือการวิจัยโดยผู้เชี่ยวชาญ
แบบสัมภาษณ์ผู้ประกอบการนักเรียน

ข้อความ - ข้อคำถาม	เฉลี่ย	ระดับความเหมาะสม
1. ท่านคิดว่าลูกของท่านแต่งกายสะอาด หรือมีลักษณะรักความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อยหรือไม่ เป็นอย่างไร	4	มาก
2. ท่านคิดว่าลูกของท่านเป็นคนมีนิสัยตรงต่อเวลา มีความรับผิดชอบหรือไม่ เห็นได้จากอะไร	4	มาก
3. ท่านคิดว่าลูกของท่านมีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน ชอบศึกษาค้นคว้าหรือไม่ เป็นอย่างไร	4	มาก
4. ท่านคิดว่าลูกของท่านเคารพเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสอนหรือไม่ เป็นอย่างไร	3.67	ปานกลาง
5. ท่านคิดว่าลูกของท่านรู้จักเก็บออมเงินหรือไม่ เป็นอย่างไร	3.33	ปานกลาง
6. ท่านคิดว่าลูกของท่านช่วยเหลือการงานหรือไม่ เห็นได้จากอะไร	3.67	ปานกลาง
7. ท่านคิดว่าลูกของท่าน ช่วยทำงานบ้าน เช่น ปัดกวาด ทำความสะอาดบ้าน ล้างถ้วย ชาม ทำอาหาร หรือไม่ เป็นอย่างไร	4	มาก
8. ท่านคิดว่าลูกของท่านได้ช่วยเหลืองานชุมชนอะไรบ้าง เห็นได้จากอะไร	4	มาก
เฉลี่ย / ระดับความเหมาะสม	3.83	ปานกลาง

สรุปความเหมาะสมของเครื่องมือการวิจัยโดยผู้เชี่ยวชาญ
แบบสัมภาษณ์ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าและผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม

ข้อความ - ข้อคำถาม	เฉลี่ย	ระดับความเหมาะสม
1. นักเรียนกลุ่มเป้าหมายแต่งกายสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียนหรือไม่ หรือมีพฤติกรรมแต่งกายอย่างไร	4.67	มาก
2. นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมาโรงเรียนก่อนเวลา 08.00 น. เข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง เข้า-เย็น และกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นหรือไม่ หรือมีพฤติกรรมอย่างไร	4.33	มาก
3. นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน และชอบการศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเองหรือไม่ หรือมีพฤติกรรมอย่างไร	4	มาก
4. นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย รู้จักทำความสะอาดห้องเรียน เขตพื้นที่รับผิดชอบ บริเวณโรงเรียนหรือไม่ หรือมีพฤติกรรมอย่างไร	4.67	มาก
5. นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีความประหยัดอดออมหรือใช้สิ่งของส่วนตนและสิ่งของส่วนรวมอย่างคุ้มค่าหรือไม่ หรือมีอุปนิสัยในการใช้สิ่งของอย่างไร	4	มาก
6. นักเรียนกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆที่โรงเรียนจัดขึ้นและให้ความร่วมมือช่วยเหลือด้วยจิตอาสาหรือไม่ หรือมีพฤติกรรมอย่างไร	4	มาก
7. นักเรียนกลุ่มเป้าหมายรู้จักช่วยเหลืองานครู อาจารย์ โดยที่ครูไม่ได้ร้องขอ เช่น ช่วยกวาดทำความสะอาดห้อง ช่วยถือสิ่งของ ช่วยเย็บเอกสาร งานอื่นๆบ้างหรือไม่ หรือมีพฤติกรรมอย่างไร	4	มาก
8. นักเรียนกลุ่มเป้าหมายให้ความเคารพเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสอน อบรม แนะนำจากครู อาจารย์ หรือไม่ หรือมีพฤติกรรมอย่างไร	4.67	มาก
เฉลี่ย / ระดับความเหมาะสม	4.29	มาก

แบบสรุปการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน
เรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยา
อำเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ

คำชี้แจง ให้ผู้ประเมินทำเครื่องหมาย / ในพฤติกรรมของนักเรียนที่ปฏิบัติกิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง
และสังคมของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2556

ลำดับ ที่	ชื่อ - สกุล	พฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม											
		การแต่งกาย		การตรงต่อเวลา		การใฝ่รู้ใฝ่เรียน		ความรับผิดชอบต่อครอบครัว		ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู		สรุป	
		ดี	แก้ไข	ดี	แก้ไข	ดี	แก้ไข	ดี	แก้ไข	ดี	แก้ไข	ผ่าน	ไม่ผ่าน
1													
2													
3													
4													
5													
6													
7													
8													
9													
10													

แบบสรุปการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน (ต่อ)

ลำดับ ที่	ชื่อ - สกุล	พฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม											
		การแต่งกาย		การตรงต่อเวลา		การใฝ่รู้ใฝ่เรียน		ความรับผิดชอบต่อครอบครัว		ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู		สรุป	
		ดี	แก้ไข	ดี	แก้ไข	ดี	แก้ไข	ดี	แก้ไข	ดี	แก้ไข	ผ่าน	ไม่ผ่าน
11													
12													
13													
14													
15													
16													
17													
18													
19													
20													
21													
22													
23													
24													
25													

แบบสรุปการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน (ต่อ)

ลำดับ ที่	ชื่อ - สกุล	พฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม											
		การแต่งกาย		การตรงต่อเวลา		การใฝ่รู้ใฝ่เรียน		ความรับผิดชอบต่อครอบครัว		ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู		สรุป	
		ดี	แก้ไข	ดี	แก้ไข	ดี	แก้ไข	ดี	แก้ไข	ดี	แก้ไข	ผ่าน	ไม่ผ่าน
26													
27													
28													
29													
30													
31													
32													
33													
34													
35													
36													
37													
38													
39													
40													

แบบสรุปการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน (ต่อ)

ลำดับ ที่	ชื่อ - สกุล	พฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม											
		การแต่งกาย		การตรงต่อเวลา		การใฝ่รู้ใฝ่เรียน		ความรับผิดชอบต่อครอบครัว		ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู		สรุป	
		ดี	แก้ไข	ดี	แก้ไข	ดี	แก้ไข	ดี	แก้ไข	ดี	แก้ไข	ผ่าน	ไม่ผ่าน
41													
42													
43													
44													
45													
46													
47													
48													
49													
50													
51													
52													
53													
54													
55													

ภาคผนวก ข
หนังสือราชการขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญ

ที่ ศธ 0530.5(2)/ ๑1๙๐

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

4 มกราคม 2556

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้การศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรียน อาจารย์สมเกียรติ ตุงคะเสรีรักษ์

ด้วย นายอดิศักดิ์ ไชยพรม นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม อำเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ” โดยมี อาจารย์ ดร.วรายุทธ ทวีลาภ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้

เพื่อให้การทำการค้นคว้าอิสระเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ เพื่อที่นิสิตจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวลิต ชูกำแหง)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการและจัดการศึกษานอกที่ตั้ง
ปฏิบัติราชการแทน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ฝ่ายวิชาการบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
โทร.0-4374-3143 โทรสาร. 0-4372-1764

ที่ ศธ 0530.5(2)/8199

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

4 มกราคม 2556

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้การศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรียน อาจารย์ ดร.พนันท์ พุนประสิทธิ์

ด้วย นายอดิศักดิ์ ไชยพรม นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม อำเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ” โดยมี อาจารย์ ดร.วราวุธ ทวีลาภ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้

เพื่อให้การทำการค้นคว้าอิสระเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ เพื่อที่นิสิตจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวลิต ชูกำแหง)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการและจัดการศึกษานอกที่ตั้ง
ปฏิบัติราชการแทน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ฝ่ายวิชาการบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
โทร.0-4374-3143 โทรสาร. 0-4372-1764

ที่ ศธ 0530.5(2)/919๐

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

4 มกราคม 2556

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้การศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรียน อาจารย์ ดร.ธัญญ์ศม์ จอกสถิตย์

ด้วย นายอดิศักดิ์ ไชยพรม นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม อำเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ” โดยมี อาจารย์ ดร.วราวุธ ทวีลาภ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้

เพื่อให้การทำการค้นคว้าอิสระเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ เพื่อที่นิติตจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวลิต ชุก้าแพง)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการและจัดการศึกษานอกที่ตั้ง
ปฏิบัติราชการแทน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ฝ่ายวิชาการบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
โทร.0-4374-3143 โทรสาร. 0-4372-1764

ภาคผนวก ค
โครงการ/กิจกรรมการพัฒนา

1. ชื่อโครงการ เลือกตั้งประธานนักเรียน

2. หลักการและเหตุผล

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 23 กำหนดว่าการจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ และคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ ปกป้องให้ผู้เรียนมีความรู้เรื่องการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนตามระบอบการปกครองแบบ ประชาธิปไตย มีความรับผิดชอบ และเสียสละเพื่อส่วนรวม ซึ่งจะเป็นแบบแผนและแนวทางในอนาคต ให้กับนักเรียนได้นำไปใช้ในการดำเนินชีวิต จึงได้จัดทำโครงการนี้ขึ้น

3. วัตถุประสงค์

- 3.1 เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรู้เรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ เป็นประมุข
- 3.2 เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนรู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย
- 3.3 เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และเสียสละเพื่อส่วนรวม
- 3.4 เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนด้านวินัย คุณธรรม จริยธรรมของโรงเรียน อย่างเป็นระบบ

4. เป้าหมาย/ผลลัพธ์

- 4.1 เป้าหมายเชิงปริมาณ
นักเรียนร้อยละ 90 เข้าร่วมกิจกรรมเลือกตั้งประธานนักเรียน
- 4.2 เป้าหมายเชิงคุณภาพ
นักเรียนโรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคมมีความรู้เรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์เป็นประมุข รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตน และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์บรรลุ ตามเกณฑ์ของหลักสูตรสถานศึกษา

5. วิธีดำเนินงาน

กิจกรรม	ระยะเวลา	งบประมาณ
1. ขออนุมัติโครงการ	มกราคม 2556	-
2. แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน	มกราคม 2556	-
3. ประชุมวางแผนการดำเนินงาน	มกราคม 2556	-
4. ประสานงานกับหน่วยงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	มกราคม 2556	-
5. ดำเนินงานตามโครงการ	7 ม.ค. – 14 ม.ค. 2556	3,000 บาท
6. ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการ	15 มกราคม 2556	-
7. สรุปและรายงานโครงการ	16 มกราคม 2556	-

6. ระยะเวลาดำเนินการ

7 มกราคม 2556 -14 มกราคม 2556

7. สถานที่ดำเนินการ

โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม

8. หน่วยงานผู้รับผิดชอบ

งานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

9. งบประมาณดำเนินการ ทั้งสิ้น 3,000 บาท (สามพันบาทถ้วน)**10. การติดตามประเมินผล**

1. การสังเกต
2. แบบสอบถาม

11. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้เรียนมีความรู้เรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
2. ผู้เรียนรู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย
3. ผู้เรียนมีความรับผิดชอบและเสียสละเพื่อส่วนรวม
4. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนด้านวินัย คุณธรรม จริยธรรมของโรงเรียนได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

ผู้จัดทำโครงการ

(นายอดิศักดิ์ ไชยพรหม)

ผู้ทำโครงการ

ผู้เสนอโครงการ

(นางสุภัค ดลประสิทธิ์)

หัวหน้าฝ่ายบริหารกิจการนักเรียน

ผู้เห็นชอบโครงการ

.....
.....

(นางจिरพันธ์ โมสิกะ)

รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารกิจการนักเรียน

ผู้อนุมัติโครงการ

.....
.....

(นายปัญญา เพี้ยพิมพ์)

ผู้อำนวยการโรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม

1. **โครงการ** การแข่งขันฟุตบอล K.S. CUB เทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ด้านภัย
ยาเสพติด ประจำปีการศึกษา 2555

2. หลักการและเหตุผล

เนื่องด้วยในปี พ.ศ. 2555 เป็นปีมหามงคลในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมี
พระชนมายุครบ 85 พรรษา คณะกรรมการนักเรียนจึงตระหนักถึงความสำคัญของการมีคารวะธรรม
สามัคคีธรรม และปัญญาธรรม ตามระบอบประชาธิปไตย และห่างไกลยาเสพติด ที่ควรจะต้องปลูกฝังให้เกิด
กับนักเรียน โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม การแข่งขันฟุตบอล เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งในการเชื่อมความ
สามัคคี การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และส่งเสริมการออกกำลังกาย เพื่อสุขภาพกาย จิตใจที่สมบูรณ์
แข็งแรง สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข จึงได้จัดโครงการนี้ขึ้น

3. วัตถุประสงค์

- 3.1 เพื่อเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ด้านภัยยาเสพติด
- 3.2 เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข
- 3.3 เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้ออกกำลังกาย ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ มีน้ำใจนักกีฬา รู้แพ้
รู้ชนะ รู้ภัย

4. เป้าหมาย/ผลลัพธ์

- 4.1 เป้าหมายด้านปริมาณ
นักเรียนร้อยละ 80 เข้าร่วมกิจกรรม การแข่งขันฟุตบอล K.S. CUB เทิดพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ประจำปีการศึกษา 2555
- 4.2 เป้าหมายด้านคุณภาพ
นักเรียน นักกีฬา มีความสามัคคี มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง และห่างไกลยาเสพติด

5. วิธีการดำเนินงาน

- 5.1 ขออนุมัติโครงการ
- 5.2 แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน
- 5.3 ประชุมวางแผนดำเนินการ
- 5.4 ประสานงานกับหน่วยงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
- 5.5 ดำเนินงานตามโครงการ
- 5.6 ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการ
- 5.7 สรุป และรายงานโครงการ

6. ระยะเวลาดำเนินงาน

15 ม.ค. 2556 - 6 ก.พ. 2556

7. สถานที่ดำเนินการ

โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ

8. หน่วยงานผู้รับผิดชอบ

คณะกรรมการนักเรียน ฝ่ายบริหารกิจการนักเรียน

9. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา
- ฝ่ายบริหารวิชาการ
- ฝ่ายบริหารงานทั่วไป
- ฝ่ายบริหารงานบุคคล การเงินและสินทรัพย์

10. งบประมาณดำเนินการ

งบประมาณทั้งสิ้น 5,000 บาท (ห้าพันบาทถ้วน) โดยจำแนกตามรายการใช้จ่ายดังนี้

10.1 เงินรางวัลทุนการศึกษาการแข่งขันฟุตบอล 2 ประเภท คือ

- รางวัลชนะเลิศ ม. ต้น 700 บาท
- รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 ม.ต้น 500 บาท
- รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 ม.ต้น 300 บาท
- รางวัลชนะเลิศ รุ่นทั่วไป 1,000 บาท
- รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 รุ่นทั่วไป 700 บาท
- รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 รุ่นทั่วไป 500 บาท

10.2 ค่าวัสดุอุปกรณ์ป้ายโครงการ 1,000 บาท

10.3 ค่าจัดทำรูปเล่มสรุปรายงาน 300 บาท

11. การติดตามประเมินผล

- 11.1 แบบสอบถาม แบบสำรวจการมีส่วนร่วมกิจกรรม
- 11.2 การสังเกต
- 11.3 แบบสรุปรายงานโครงการ

12. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 12.1 นักเรียนมีความสามัคคี รู้จักห่างไกลจากยาเสพติด อบายมุข
- 12.2 นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข
- 12.3 นักเรียนได้ออกกำลังกาย ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ มีน้ำใจนักกีฬา รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย

ผู้จัดทำโครงการ

(นางสาวธิดารัตน์ สิงหรา ณ อยุธยา)
ประธานคณะกรรมการนักเรียน

ผู้เสนอโครงการ

(นายอดิศักดิ์ ไชยพรหม)
งานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน

ผู้เห็นชอบโครงการ

.....
.....

(นางสุภัค ดลประสิทธิ์)
หัวหน้าฝ่ายบริหารกิจการนักเรียน

ผู้เห็นชอบโครงการ

.....
.....

(นางจิริพันธ์ โมสิกะ)
รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารกิจการนักเรียน

ผู้อนุมัติโครงการ

.....
.....

(นายปัญญา เพี้ยพิมพ์)
ผู้อำนวยการโรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม

ตารางการดำเนินงาน

การแข่งขันฟุตบอล K.S. CUB เทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ด้านกายยาเสพติด ประจำปีการศึกษา 2555

ลำดับ	การดำเนินการ	วัน/เดือน/ปี	หมายเหตุ
1	ประชาสัมพันธ์การแข่งขัน	15/ม.ค./2556	
2	รับสมัครทีมการแข่งขัน	17/ม.ค./2556	
3	ประชุมทีม	18/ม.ค./2556	
4	ดำเนินการแข่งขัน (รอบทั้งหมด)	21-31/ม.ค./ 2556	
5	ดำเนินการแข่งขัน (รอบ 4 ทีม)	1/ก.พ./2556	
6	ดำเนินการแข่งขัน (รอบชิงชนะเลิศ)	4/ก.พ./2556	
7	มอบรางวัล ทีมชนะเลิศ,รองชนะเลิศ,รอง ชนะเลิศอันดับ 2	6/ก.พ./2556	

1. ชื่อโครงการ จัดทำผ้าป่าเนื่องในวันรักโรงเรียน 14 กุมภาพันธ์ 2556

2. หลักการและเหตุผล

การจัดทำผ้าป่าวันรักโรงเรียน จัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความรัก และเคารพในสถาบันด้วยการจัดตั้งผ้าป่าวันรักโรงเรียนเพื่อนำเงินที่ได้มาสร้างโดมหน้าเสาธง และ ซึ้ออุปกรณ์การเรียนและร่วมกันสร้างสถานที่เพิ่มเติมเช่น โรงจอดรถของคณะครู และนักเรียน ให้มีการเพิ่มเติมไปจากเดิมและเพื่อปลูกฝังให้กับนักเรียนให้มีความรัก และการมีความกตัญญูรู้คุณในสถาบันเนื่องจากปัจจัยสิ่งแวดล้อมอาจส่งผลให้การเสริมสร้างและพัฒนาจิตสำนึกในด้านคุณธรรมจริยธรรมขาดความสมบูรณ์ ซึ่งการพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมจะต้องมีการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ จึงต้องเป็นหน้าที่ของทุกคนทุกฝ่ายที่ต้องร่วมกันปลูกฝังจิตสำนึกให้กับนักเรียน

3. วัตถุประสงค์

- 3.1 เพื่อส่งเสริมปลูกฝังจิตสำนึกให้กับนักเรียนมีความเคารพ และมีความกตัญญูต่อสถาบัน
- 3.2 เพื่อนำเงินที่ได้จากการทำผ้าป่าวันรักโรงเรียนมาสร้างโดมหน้าเสาธง
- 3.3 เพื่อส่งเสริมพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีความเมตตา กรุณา มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่นและเป็นคนดีของสังคมต่อไป

4. เป้าหมาย

- 4.1 เป้าหมายเชิงปริมาณ
นักเรียนโรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม ร้อยละ 80 เข้าร่วมกิจกรรม
- 4.2 เป้าหมายเชิงคุณภาพ
นำเงินผ้าป่าวันรักโรงเรียนมาสร้างโดมและโรงจอดรถของคณะครูและนักเรียน

5. วิธีการดำเนินงาน

- 5.1 ขออนุมัติโครงการ
- 5.2 แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน
- 5.3 ประชุมวางแผนการดำเนินงาน
- 5.4 ประสานงานกับหน่วยงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
- 5.5 ดำเนินงานตามโครงการ
- 5.6 ติดตามและประเมินผล
- 5.7 สรุปและรายงานโครงการ

6. ระยะเวลาดำเนินงาน

5 กุมภาพันธ์ 2556 – 14 กุมภาพันธ์ 2556

7. สถานที่ดำเนินการ

ณ โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ

8. หน่วยงานผู้รับผิดชอบ

คณะกรรมการนักเรียน ฝ่ายบริหารกิจการนักเรียน

9. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- ฝ่ายบริหารงานวิชาการ
- ฝ่ายบริหารงานทั่วไป
- ฝ่ายบริหารงานบุคคล การเงินและสินทรัพย์

10. งบประมาณดำเนินการ

งบประมาณทั้งสิ้น 1,000 บาท (หนึ่งพันบาทถ้วน) โดยจำแนกตามรายการใช้จ่ายดังนี้

10.1 บำรุงปรับปรุงโครงการ 500 บาท

10.2 วัสดุอุปกรณ์ 500 บาท

11. การติดตามประเมินผล

- 11.1 แบบประเมินการเข้าร่วมกิจกรรม
- 11.2 แบบสรุปรายงานโครงการ
- 11.3 การสังเกต

12. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 12.1 นักเรียนมีจิตสำนึกรักสถาบัน และมีความตระหนักในคุณธรรมจริยธรรม
- 12.2 นักเรียนได้รับการพัฒนา และปลูกจิตสำนึก คุณธรรม จริยธรรมที่เหมาะสม
- 12.3 นำเงินที่ได้จากการจัดผ้าป่าวันรักโรงเรียนมาสร้างโดมหน้าเสาธงและโรงจอดรถของคณะครู

ผู้จัดทำโครงการ

(นางสาวธิดารัตน์ สิงหรา ณ อยุธยา)
ประธานคณะกรรมการนักเรียน

ผู้เสนอโครงการ

(นายอดิศักดิ์ ไชยพรหม)
งานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน

ผู้เห็นชอบโครงการ

.....
.....

(นางสุภัค ดลประสิทธิ์)
หัวหน้าฝ่ายบริหารกิจการนักเรียน

ผู้เห็นชอบโครงการ

.....
.....

(นางจิริพันธ์ โมลิกะ)
รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารกิจการนักเรียน

ผู้อนุมัติโครงการ

.....
.....

(นายปัญญา เพ็ญพิมพ์)
ผู้อำนวยการโรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม

กำหนดการผ้าป่าวันรักโรงเรียน

14 กุมภาพันธ์ 2556

- 08.00 น.-08.40 น. นักเรียนทำกิจกรรมหน้าเสาธง
- 08.40 น.-09.00 น. นักเรียนแต่ละห้องเตรียมต้นผ้าป่ามาเข้าแถวหน้าเสาธง
- 09.00 น.-10.00 น. แห่ต้นผ้าป่าจากหน้าเสาธงไปตามถนนหน้าโรงเรียนเพื่อทอดถวาย ณ หอประชุม
- นำขบวนโดยกลองยาว (วงดนตรีของโรงเรียน)
 - ปล่อนักเรียนแห่ต้นผ้าป่าที่ระดับชั้น เริ่มจาก ม.6 ม.5 ม.4 ม.3 ม.2 ม.1 ติดต่อกัน
 - ขบวนผ้าป่าประกอบด้วย วงกลองยาว คณะผู้บริหาร ครูที่ปรึกษาชั้นต้นผ้าป่า และนักเรียน
 - เมื่อขบวนผ้าป่าไปถึงหอประชุม ให้แห่ผ้าป่ารอบหอประชุม 3 รอบ ตามเข็มนาฬิกา
 - เมื่อครบ 3 รอบ คณะครู นักเรียน เข้าหอประชุม นักเรียนนั่งตามระดับชั้นอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย โดยแต่ละห้องนำต้นผ้าป่าวางไว้หน้าแถว
- 10.00 น.-11.00 น.
- ประธานในพิธีจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย
 - ตัวแทนนำกล่าวคำอาราธนาศีล คำถวายผ้าป่า
 - พระสงฆ์ 3 รูปรับผ้าป่า
 - ตัวแทนพระสงฆ์ ให้ความรู้และอบรมนักเรียนเนื่องในวันแห่งความรัก
 - ตัวแทนนำกล่าวคำถวายภัตตาหารและจตุปัจจัยแก่พระสงฆ์
 - ตัวแทนผู้บริหาร คณะครู ถวายภัตตาหารและจตุปัจจัยแก่พระสงฆ์
 - พระสงฆ์ให้พร กราบลาพระ ส่งพระสงฆ์กลับ
 - ผู้บริหาร ประธานในพิธี กล่าวขอบคุณ แขกผู้มีเกียรติ คณะครู และนักเรียนในการจัดทำผ้าป่าวันรักโรงเรียน
- 11.00 น.-12.00 น.
- ครูที่ปรึกษาและนักเรียนนับเงินผ้าป่าของห้องสรุปลงส่งคณะกรรมการฝ่ายการเงิน
 - คณะกรรมการฝ่ายการเงิน สรุปลยอดเงินผ้าป่าวันรักโรงเรียน
 - สรุปรายรับทั้งหมด สรุปรายจ่ายทั้งหมด
 - สรุปลยอดเงินคงเหลือ
- 12.00 น.-13.00 น. - พักรกลางวัน
- 13.00 น.-15.30 น.
- ประภาคาร้องเพลง
 - ประภาคารดดาว-เดือน-ดาวเทียม รอบชิงชนะเลิศ
 - วงดนตรี Ks Band

หมายเหตุ : กำหนดการอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

ภาคผนวก ง
ภาพกิจกรรมการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ภาพกิจกรรมการเลือกตั้งประธานนักเรียน

การหาเสียงของผู้สมัครประธานนักเรียนเบอร์ 1

การหาเสียงของผู้สมัครประธานนักเรียนเบอร์ 2

การหาเสียงของผู้สมัครประธานนักเรียนเบอร์ 3

ผู้สมัครทั้ง 3 เบอร์ ขึ้นเวทีหน้าเสาธงเพื่อแนะนำตัว

นักเรียนลงทะเบียนเพื่อรับบัตรเลือกตั้งประธานนักเรียน

คณะครูและคณะกรรมการสังเกตการณ์บริเวณคูหาเลือกตั้งประธานนักเรียน

ครูประชาสัมพันธ์ขั้นตอนการเลือกตั้งประธานนักเรียน

ภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการเลือกตั้งประธานนักเรียน

ประชุมสหภาพนักเรียนเพื่อรับทราบแนวทางการปฏิบัติในกิจกรรมเด็กดีวิถีประชาธิปไตย

หัวหน้าห้องรับแนวทางการปฏิบัติกิจกรรมจากการประชุมสหภาพนักเรียน
ไปประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกในห้องทราบ

ภาพการตรวจหน้าประตูโรงเรียน

ครูเวรประจำวันตรวจความเป็นระเบียบเรียบร้อยของการแต่งกาย

นักเรียนเดินแถวอย่างเป็นระเบียบตามฟุตบอลสองข้างถนน

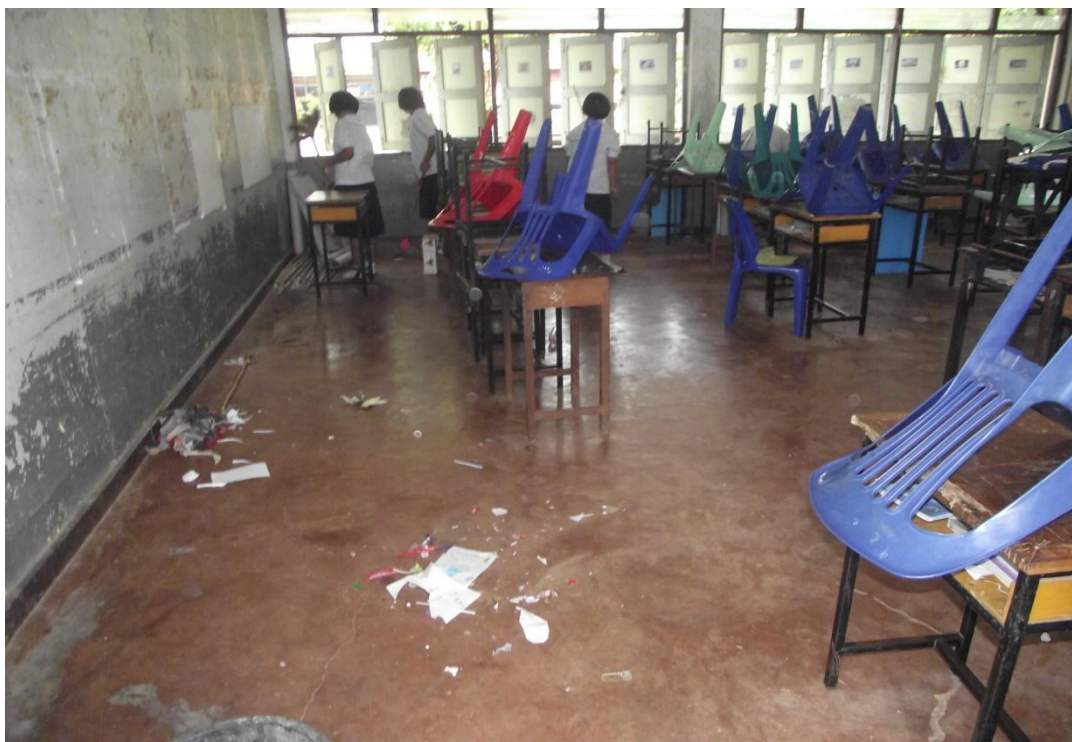
นักเรียนที่มาสายคณะกรรมการนักเรียนจะให้บันทึกการมาสายหน้าประตูโรงเรียน

คณะกรรมการนักเรียนจะให้ให้นักเรียนที่มาสายยืนแถวหลังเสาธง
และทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์

ภาพกิจกรรมการทำความสะอาด

นักเรียนช่วยกันยกเก้าอี้ขึ้นก่อนทำความสะอาด

นักเรียนแบ่งหน้าที่รับผิดชอบในการทำความสะอาดห้องเรียน

นักเรียนช่วยกันกวาดระเบียงและนำขยะใส่ถังขยะเพื่อนำไปเทที่เตาเผา

นักเรียนช่วยกันเดินเก็บขยะรอบบริเวณโรงเรียน

ภาพกิจกรรมหน้าเสาธง

นักเรียนยืนแถวเคารพธงชาติด้วยความเป็นระเบียบเรียบร้อย

นักเรียนร่วมกันสวดมนต์ไหว้พระ แม่เมตตา และสงบนิ่ง

นักเรียนฟังการอบรมจากครูเวรประจำวัน และครูสำรวจรายชื่อนักเรียน
ที่เข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธงทุกวัน

หลังจากกิจกรรมหน้าเสาธงนักเรียนเดินแถวขึ้นชั้นเรียนอย่างเป็นระเบียบ

ภาพกิจกรรมในชั้นเรียน

นักเรียนเข้าชั้นเรียนและนั่งรอคุณครูโดยพร้อมเพรียงกัน

นักเรียนตั้งใจเรียนและซักถามครูเมื่อไม่เข้าใจในเนื้อหาบทเรียน

นักเรียนมีความตั้งใจและให้ความร่วมมือในกิจกรรม

นักเรียนฟังการบรรยายและการอบรมสั่งสอนจากครู

ภาพกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์

นักเรียนร่วมทำบุญตักบาตรข้าวสารอาหารแห้งในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

นักเรียนร่วมกิจกรรมเดินรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดรอบอำเภอ

นักเรียนเข้าแถวรอวัดความดันเพื่อบริจาคโลหิต

นักเรียนช่วยนักการปลูกหญ้าเพื่อจัดสวนหย่อมภายในโรงเรียน

ภาพกิจกรรมการแข่งขันฟุตบอล

ท่านผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นประธานเปิดกิจกรรมการแข่งขันฟุตบอล K.S. CUB

ท่านรองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารกิจการนักเรียนกล่าวรายงานการจัดการแข่งขัน
ต่อท่านประธาน

นักกีฬาเข้าแถวเพื่อร่วมพิธีเปิดกิจกรรมการแข่งขันฟุตบอล K.S. CUB

นักกีฬาเข้าแถวเพื่อร่วมพิธีเปิดกิจกรรมการแข่งขันฟุตบอล K.S. CUB

ภาพกิจกรรมผ้าป่าวันรักโรงเรียน

ขบวนกลองยาวและวงดุริยางค์นำขบวนแห่ต้นผ้าป่าวันรักโรงเรียน

คณะครู คณะกรรมการนักเรียน และนักเรียนทุกห้องร่วมแห่ต้นผ้าป่าเพื่อทอด
ถวายที่หอประชุมโรงเรียน

คณะผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา สมาคมผู้ปกครองและครู
ยื่นรอรับขบวนผ้าป่าวันรักโรงเรียนที่หอประชุม

คณะกรรมการตรวจนับเงินผ้าป่าจากกองผ้าป่าของนักเรียนแต่ละห้อง

ประวัติย่อของผู้ศึกษาค้นคว้า

ประวัติย่อของผู้ศึกษาค้นคว้า

ชื่อ นายอดิศักดิ์ ไชยพรม
วันเกิด วันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2523
สถานที่เกิด อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น
สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 33 หมู่ 9 ตำบลวังเพิ่ม อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น 40220
ตำแหน่งหน้าที่การงาน ครู อันดับ คศ.1
สถานที่ทำงานปัจจุบัน โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ 36120

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2535	ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านโสกหาด ตำบลวังเพิ่ม อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น
พ.ศ. 2538	มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสีชมพูศึกษา อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น
พ.ศ. 2542	มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสีชมพูศึกษา อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น
พ.ศ. 2546	ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) วิชาเอกสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
พ.ศ. 2556	ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

